

OPERAT ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

**PLAN OCHRONY DLA PARKU KRAJOBRAZOWEGO
„LASY NAD GÓRNĄ LISWARTĄ”**

Warszawa, Będzin, sierpień 2019

Operat zagospodarowania przestrzennego opracował zespół autorski w składzie:
dr hab. Elżbieta Zuzańska-Żyśko
dr Katarzyna Pukowiec-Kurda
dr Michał Sobala

Wykonawca prac: Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska;
ul. Erazma Ciołka 13, 01-445 Warszawa

Plan ochrony dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” sporządzono na zlecenie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego;
ul. Ignacego Krasickiego 25, 42-500 Będzin

Fot. okładka: Tradycyjne gospodarstwo rolne Braszczok, gm. Herby (fot. E. Zuzańska-Żyśko, 2018)

Spis treści

1. WSTĘP	6
1.1. Cel opracowania i ogólna informacja o Planie ochrony	6
1.2. Metodyka i zakres prac	6
1.3. Zespół autorski	8
1.4. Ogólna charakterystyka Parku	10
2. OCENA DOTYCHCZASOWEGO STANU ROZPOZNANIA	11
2.1. Ogólna charakterystyka stanu wiedzy	11
2.2. Zestawienie dostępnego piśmiennictwa oraz ocena zasobów informacji pod kątem ich przydatności do potrzeb Operatu	13
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPOŁECZNE I GOSPODARCZE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	16
3.1. Uwarunkowania wynikające z powszechnie obowiązujących ustaw i rozporządzeń	16
3.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych i strategicznych	18
3.2.1. Uwarunkowania ponadlokalne wynikające z polityki przestrzennej województwa i powiatów	18
3.2.2. Uwarunkowania lokalne wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych i strategicznych gmin	19
4. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA ORAZ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PARKU I JEGO OTOCZENIA	32
4.1. Struktura administracyjna i jego powiązania przestrzenne	32
4.2. Ludność	39
4.3. Struktura użytkowania i władania gruntów	44
4.4. Formy zagospodarowania przestrzennego	52
4.4.1 Osadnictwo	52
4.4.2. Rolnictwo	70
4.4.3. Leśnictwo	83
4.4.4. Turystyka, sport i wypoczynek	85
4.4.5. Usługi	86
4.4.6. Produkcja	88
4.5. Infrastruktura techniczna	94
4.5.1. Zaopatrzenie w wodę	94
4.5.2. Gospodarka ściekowa	98
4.5.3. Gospodarka odpadami	105
4.5.4. Gazownictwo	111
4.6. Infrastruktura komunikacyjna	112

4.6.1.	Układ drogowy _____	112
4.6.2.	Koleje _____	118
4.7.	Istniejące i projektowane lokalizacje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko _____	120
4.8.	Ocena stanu ochrony i przekształceń zagospodarowania przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego 10. lecia _____	121
5.	POŁOŻENIE PARKU W PRZESTRZENNYCH SYSTEMACH PRZYRODNICZYCH _____	123
5.1.	Park w strukturze obszarów chronionych _____	123
5.2.	Park w regionalnej strukturze przyrodniczej _____	139
6.	ZAGROŻENIA DLA WALORÓW I CELÓW OCHRONY PARKU WYNIKAJĄCE z ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA _____	148
6.1.	Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia _____	148
6.2.	Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia _____	151
7.	CELE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO _____	154
8.	ZASADY I KIERUNKI PROWADZENIA GOSPODARKI ORAZ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PARKU I OTULINY ORAZ KSZTAŁTOWANIA JEGO STRUKTURY PRZESTRZENNEJ _____	156
8.1.	Strefowanie obszaru Parku _____	156
8.2.	Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rolnej _____	158
8.3.	Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki leśnej _____	160
8.4.	Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rybackiej _____	160
8.5.	Zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego _____	161
9.	USTALENIA SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO _____	162
9.1.	Propozycje wyznaczenia w ramach przyszłych audytów krajobrazowych krajobrazów priorytetowych, a w ich obrębie stref ochrony krajobrazów _____	162
9.2.	Propozycje ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów strategicznych gmin dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych wynikających z zagospodarowania przestrzennego _____	167
10.	PROGNOZA STANU W PERSPEKTYWIE 20-LETNIEJ _____	168
10.1.	Wariant ochrony zachowawczej – utrzymanie aktualnych trendów, bez podejmowania działań wskazanych w Planie ochrony _____	168
10.2.	Wariant ochrony aktywnej - pełna realizacja ustaleń Planu ochrony _____	169
10.3.	Oszacowanie kosztów realizacji ustaleń Operatu ochrony _____	169
11.	LITERATURA _____	170
12.	ZESTAWIENIE TABEL, MAP, RYCIN I FOTOGRAFII _____	171

Część I

Charakterystyka

i diagnoza stanu

1. WSTĘP

1.1. Cel opracowania i ogólna informacja o Planie ochrony

Operat zagospodarowania przestrzennego jest jednym z 7 operatów szczegółowych¹ stanowiących dokumentację Planu ochrony dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (PKLnGL lub Park). Jego zasadniczym celem jest wskazanie możliwości i potrzeb zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego Parku w perspektywie najbliższych 20. lat, uwzględniającego potrzeby ochrony jego zasobów i walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Składa się on z dwóch zasadniczych części: diagnostycznej, charakteryzującej poszczególne elementy zagospodarowania przestrzennego oraz strategicznej, w której zapisano proponowane ustalenia w tej sferze. Ustalenia Operatu stanowią podstawę merytoryczną dla zapisów projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Planu ochrony dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Treść Operatu traktować należy także jako rozwinięcie i uzasadnienie zapisów wyżej wymienionej uchwały.

Wymóg sporządzania planów ochrony wynika z zapisów art. 18 ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.). Zawartość planu ochrony dla parku krajobrazowego określona jest w art. 20 ust. 4 tej ustawy, natomiast tryb jego sporządzania, zakres wymaganych prac oraz zakres i możliwe sposoby ochrony zasobów parku określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

Organem sporządzającym Plan ochrony dla PKLnGL jest dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego (ZPKWŚ), natomiast wykonawcą opracowania jest Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska (NFOŚ).

1.2. Metodyka i zakres prac

Zakres prac wykonanych w ramach sporządzania Planu ochrony dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” uwzględniał zarówno formalne wymogi wynikające z wspomnianego powyżej rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r., jak i rzeczywiste potrzeby rozpoznania aktualnego stanu zagospodarowania przestrzennego Parku, niezbędnego do sformułowania długofalowej strategii ich ochrony. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pomimo obszerność opracowania, dokumentacji Planu ochrony, w tym także Operatu zagospodarowania przestrzennego nie należy traktować jako typowej monografii PKLnGL.

Prace nad wszystkimi operatami składały się z następujących etapów:

- etap wstępny, obejmujący ocenę stanu rozpoznania analizowanych komponentów (zagadnień) oraz zaplanowanie niezbędnych prac uzupełniających,
- etap charakterystyki i diagnozy stanu, obejmujący:
 - analizę dostępnych danych,
 - wykonanie uzupełniających badań inwentaryzacyjnych,

¹ W stosunku do operatów szczegółowych przyjęto założenie, że będą to opracowania autonomiczne (możliwe do czytania bez potrzeby sięgania do innych tomów dokumentacji Planu ochrony dla PKLnGL), zawierające komplet informacji dotyczących danej sfery oraz ogólne informacje o Parku i samym Planie ochrony. Przyjęcie takiego założenia sprawiło, że niektóre z tekstów, map czy tabel mogą powtarzać się także w innych operatach

- ocenę zachodzących zmian i ocenę skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony,
- analizę uwarunkowań ochrony,
- identyfikację zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych,
- etap strategii ochrony, obejmujący:
 - określenie celów ochrony,
 - określenie zakresu prac rekomendowanych w celu ochrony analizowanych komponentów oraz monitorowania skuteczności podjętych działań,
 - określenie zasad i kierunków użytkowania obszaru Parku oraz propozycji ustaleń do dokumentów planistycznych i strategicznych różnych szczebli,
 - określenie propozycji uzupełnienia wiedzy dotyczącej analizowanych komponentów oraz propozycji ich wykorzystania w rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych Parku,
 - prognozę stanu analizowanych komponentów w perspektywie 20 lat w wariantcie pełnej realizacji ustaleń Planu ochrony oraz w wariantcie utrzymania dotychczasowych trendów, a także oszacowanie kosztów realizacji proponowanych działań.

Istotnym elementem prac nad Planem ochrony PKLnGL było dokonanie podziału jego obszaru na strefy działań ochronnych, do których odnosi się część ustaleń zaproponowanych m.in. w niniejszym Operacie. Ich układ, zaprezentowany i wyjaśniony także od strony metodycznej szerzej w rozdziale 9.1, został wypracowany w efekcie wspólnych ustaleń całego zespołu autorskiego Planu.

Poniżej omówiono bardziej szczegółowo metodykę prac diagnostycznych wykonanych w ramach opracowywania Operatu zagospodarowania przestrzennego.

Prace te przebiegały w czterech etapach. Etap pierwszy obejmował zebranie dostępnych danych źródłowych dotyczących szeroko rozumianej gospodarki przestrzennej regionu i Parku wraz z ich analizą. Etap drugi związany był z pracami mającymi na celu identyfikację stanu zagospodarowania Parku i jego otuliny. Wymagał on wyjazdów terenowych, które obejmowały obserwacje w terenie i wizje lokalną, wywiady z pracownikami urzędów gmin, bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami oraz wykonanie dokumentacji fotograficznej. W etapie trzecim dokonano identyfikacji głównych uwarunkowań zagospodarowania Parku wraz z określeniem możliwych zagrożeń dla ochrony walorów Parku wynikających z istniejącego i planowanego zagospodarowania terenu. Etap czwarty obejmował opracowanie strategii zagospodarowania przestrzennego polegające na wskazaniu kierunku działań zmierzających do zachowania różnorodności przyrodniczej i kulturowej oraz ochrony obszaru Parku w zakresie rozwoju przestrzennego poprzez wskazanie określonych celów strategicznych.

Zakres prac diagnostycznych obejmował w szczególności:

- zebranie materiałów niepublikowanych i publikowanych przydatnych do sporządzenia planu ochrony,
- charakterystykę uwarunkowań formalno-prawnych zagospodarowania przestrzennego Parku, w tym przede wszystkim analizę dokumentów planistycznych i strategicznych. Analiza w/w dokumentów obejmowała identyfikację celów powiatu częstochowskiego, kłobuckiego i lublinieckiego, w tym gmin stanowiących otoczenie społeczno-gospodarcze Parku, na tle strategicznych celów rozwojowych województwa śląskiego, a także identyfikację zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu ww. gmin, w tym identyfikację istniejącej i powstającej zabudowy,

- charakterystykę społeczno-gospodarczą oraz form zagospodarowania przestrzennego Parku i jego otoczenia, w tym przede wszystkim charakterystykę wiodących funkcji lokalnych i ponadlokalnych terenów położonych w granicach Parku, wraz z właściwym im sposobem zagospodarowania,
- charakterystykę systemów infrastrukturalnych,
- identyfikację istniejących i projektowanych lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i krajobraz Parku,
- charakterystykę struktury przyrodniczej Parku i stopnia jej ochrony, w tym istniejących i projektowanych form ochrony przyrody, położenia na tle regionalnej sieci ekologicznej,
- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla walorów Parku i celów jego ochrony, wynikających z istniejącego oraz planowanego zagospodarowania terenów, wraz z określeniem możliwych sposobów ich eliminacji,
- wskazanie celów strategicznych i określenie kierunków działań kształtowania struktury przestrzennej.

1.3. Zespół autorski

Operat zagospodarowania przestrzennego został opracowany przez zespół specjalistów wywodzących się z Katedry Geografii Regionalnej i Turyzmu oraz Katedry Geografii Ekonomicznej Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu, posiadających dorobek przy opracowywaniu dokumentów planistycznych i strategicznych oraz prac studialno-badawczych w skali zarówno gminy, jak i regionu, a także przy opracowywaniu planów ochrony parków krajobrazowych.

Zakres problemowy opracowania Operatu przedstawia się następująco:

- dr hab. Elżbieta Zuzanska-Żyśko:
 - cel opracowania i ogólna informacja o Planie ochrony,
 - metodyka i zakres prac diagnostycznych,
 - ogólna charakterystyka Parku,
 - ocena dotychczasowego stanu rozpoznania,
 - ogólna charakterystyka stanu wiedzy,
 - zestawienie dostępnego piśmiennictwa oraz ocena zasobów informacji pod kątem ich przydatności do potrzeb Operatu,
 - uwarunkowania prawne, społeczne i gospodarcze zagospodarowania przestrzennego,
 - uwarunkowania wynikające z powszechnie obowiązujących ustaw i rozporządzeń,
 - uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych i strategicznych,
 - uwarunkowania ponadlokalne wynikające z polityki przestrzennej województwa i powiatów,
 - uwarunkowania lokalne wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych i strategicznych gmin,
 - charakterystyka społeczno-gospodarcza oraz zagospodarowania przestrzennego parku i jego otoczenia,
 - struktura administracyjna i jej powiązania przestrzenne,
 - ludność,
 - struktura użytkowania i władania gruntów,
 - formy zagospodarowania przestrzennego,
 - infrastruktura techniczna,
 - infrastruktura komunikacyjna,

- istniejące i projektowane lokalizacje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- ocena stanu ochrony i przekształceń zagospodarowania przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego 10.letnia,
- cele zagospodarowania przestrzennego,
- główne założenia do ochrony i kształtowania struktury przestrzennej Parku,
- koncepcja stref funkcjonalno-przestrzennych,
- zasady ochrony i kształtowania stref,
- zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rolnej,
- zasady i kierunki prowadzenia gospodarki leśnej,
- zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rybackiej,
- zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego;
- dr Katarzyna Pukowiec-Kurda:
 - zagrożenia dla walorów i celów ochrony Parku wynikające z zagospodarowania przestrzennego oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia,
 - charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia,
 - charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia,
 - ustalenia szczegółowe dotyczące zagospodarowania przestrzennego,
 - propozycje ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów strategicznych gmin dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych wynikających z zagospodarowania przestrzennego,
 - wariant ochrony zachowawczej – utrzymanie aktualnych trendów, bez podejmowania działań wskazanych w Planie ochrony,
 - wariant ochrony aktywnej - pełna realizacja ustaleń Planu ochrony;
- dr Michał Sobala:
 - położenie Parku w przestrzennych systemach przyrodniczych,
 - Park w strukturze obszarów chronionych,
 - Park w regionalnej strukturze przyrodniczej,
 - zagrożenia dla walorów i celów ochrony Parku wynikające z zagospodarowania przestrzennego oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia
 - charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia,
 - charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia,
 - ustalenia szczegółowe dotyczące zagospodarowania przestrzennego,
 - propozycje wyznaczenia w ramach przyszłych audytów krajobrazowych krajobrazów priorytetowych, a w ich obrębie stref ochrony krajobrazów,
 - propozycje ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów strategicznych gmin dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych wynikających z zagospodarowania przestrzennego,

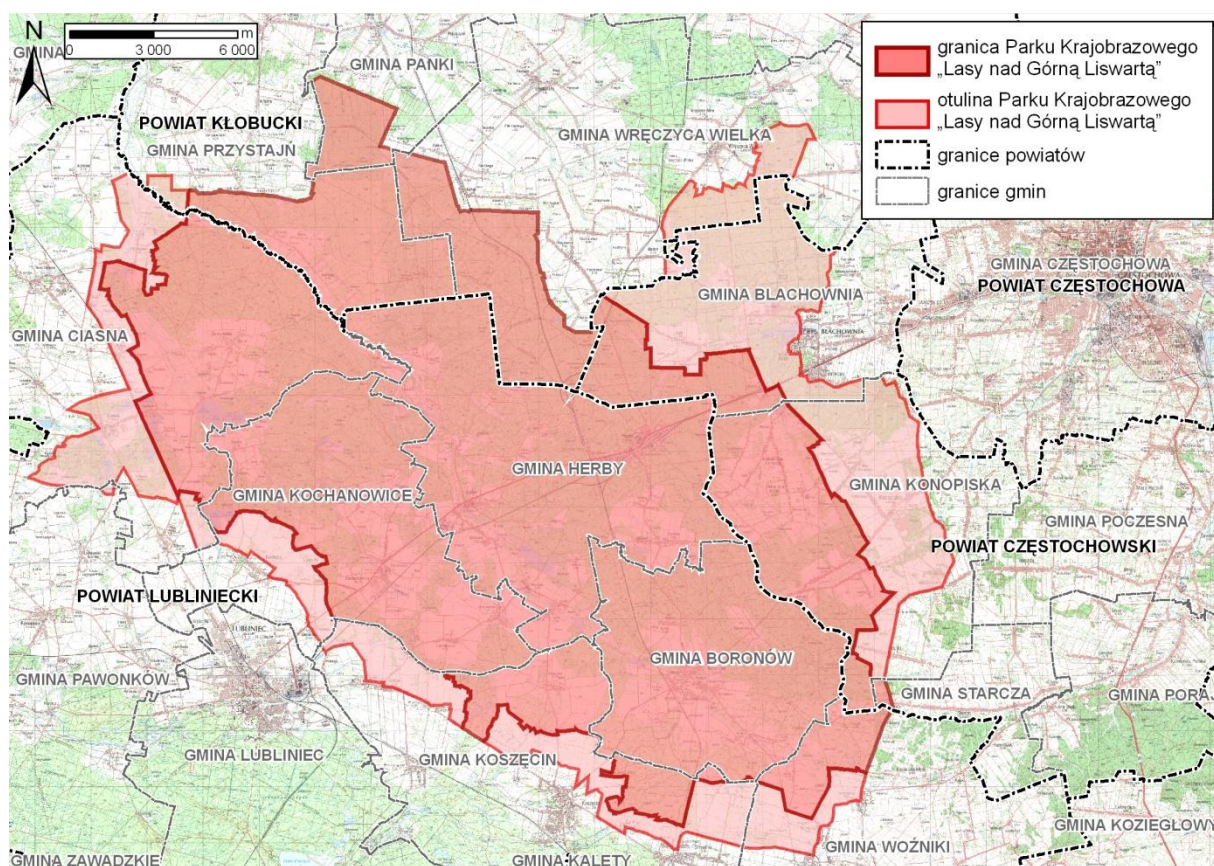
- wariant ochrony zachowawczej – utrzymanie aktualnych trendów, bez podejmowania działań wskazanych w Planie ochrony,
- wariant ochrony aktywnej - pełna realizacja ustaleń Planu ochrony.

1.4. Ogólna charakterystyka Parku

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” utworzony został rozporządzeniem Nr 28/98 Wojewody Częstochowskiego z 21 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Nr 25, poz. 269). Aktualną podstawę prawną jego funkcjonowania stanowi Rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Nr 163, poz. 3071). Określa ono szczególne cele ochrony Parku oraz obowiązujące w jego granicach zakazy. Celem nawiązującym do specyfiki niniejszego Operatu jest zapis §2:

Szczególnym celem ochrony w Parku Krajobrazowym jest ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu dorzecza Liswarty jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie:

- 1) właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, w szczególności siedlisk hydrogenicznych dorzecza Liswarty, w tym naturalnych cieków wodnych, starorzeczy oraz innych naturalnych i antropogenicznych zbiorników wodnych, torfowisk wysokich i przejściowych, trzęsawisk, obniżeń dolinkowych, mszarów i źródlisk;*
 - 2) szaty roślinnej, w tym charakterystycznego układu mozaiki leśno-łąkowo-polnej;*
 - 3) różnorodności flory i fauny;*
 - 4) walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego, z zabytkowymi układami przestrzennymi wsi, zespołami pałacowo-parkowymi, historycznymi elementami zagospodarowania przemysłowego, alejami, zadrzewieniami śródpolnymi i historycznym układem dróg;*
- w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.*

Map. 1. Położenie PKLnGL na tle podziału administracyjnego (opracowanie własne) ²

Park jest położony w województwie śląskim w powiecie częstochowskim, lublinieckim i kłobuckim. Według danych z ww. Rozporządzenia obejmuje tereny o powierzchni 387,31 km² (38 731 ha) zlokalizowane w obrębie gmin: Blachownia, Boronów, Ciasna, Herby, Kochanowice, Konopiska, Koszęcin, Panki, Przystajń, Starcza, Woźniki, Wręczyca Wielka. Wyznaczona Rozporządzeniem otulina Parku obejmuje tereny o powierzchni 124,03 km² (12 403 ha) w granicach gmin: Blachownia, Ciasna, Kochanowice, Konopiska, Koszęcin, Przystajń, Woźniki, Wręczyca Wielka (map. 1).

Według danych BDOT w strukturze użytkowania gruntów dominują tereny leśne, które zajmują 63 % ogólnej powierzchni Parku (52,2% Park i 10,8% otulina). Użytki rolne stanowią 31,9 %. Wody powierzchniowe to 2,5%, obszary przemysłowe, zabudowane i mieszkaniowe 1,8% i 0,9% pozostałe tereny.

2. OCENA DOTYCHCZASOWEGO STANU ROZPOZNANIA

2.1. Ogólna charakterystyka stanu wiedzy

Dane dotyczące zagospodarowania przestrzennego Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” są mocno rozproszone. Stosunkowo niewiele jest źródeł, które dotyczą samego Parku w jego granicach administracyjnych lub były specjalnie jemu dedykowane. Wynika to przede wszystkim z faktu, że obszary parków krajobrazowych nie są traktowane jako obszary funkcjonalne.

² W podkładzie map zastosowano mapę topograficzną 1:50 000 w układzie 1992 udostępnioną NFOŚ przez Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Katowicach

Jedynie dane, które odnoszą się wprost do Parku i jego otuliny to dane pochodzące z aktów prawnych powołujących do go do życia. W zakresie istotnym, dla niniejszego Operatu, ograniczają się one jednakże do struktury administracyjnej, powierzchni oraz opisu granic. Dane dotyczące powierzchni i struktury użytkowania terenów możemy uzyskać z rokrocznie wydawanych opracowań Głównego Urzędu Statystycznego p.t. „Ochrona środowiska”.

Pozostałe wykorzystane w niniejszym Operacie materiały opracowywane są w granicach administracyjnych jednostek podstawowego podziału terytorialnego kraju. Są to przede wszystkim różnego typu dokumenty związane z prowadzoną przez samorządy terytorialne polityką przestrzenną, a także dokumenty o charakterze strategicznym związane z rozwojem społeczno-gospodarczym gmin, powiatu czy województwa. Ze względu na cel i obszar sporządzania, postać fizyczną (m.in. skalę) i zakres merytoryczny ww. dokumentów możliwość ich bezpośredniego wykorzystania w Operacie zagospodarowania przestrzennego jest ograniczona. Rozpoznanie stanu wiedzy utrudnia fakt, że Park położony jest na terenie 12 gmin, z których tylko niektóre mają pokrycie dokumentami strategicznym w postaci planów zagospodarowania przestrzennego (ryc. 3.1). W większości pokrycia planami są fragmentaryczne, a niektóre gminy nie mają nawet aktualnych strategii i nie przywiązują wagi do roli dokumentów planistycznych. Ponadto gminy tworzące Park leżą w trzech różnych powiatach. To wszystko sprawia wrażenie chaosu informacyjnego i wielkiej trudności w kompletnym zebraniu informacji z zakresu gospodarki przestrzennej dla obszaru.

Dużym problemem jest także udział poszczególnych gmin w powierzchni Parku i jego otulinie. Tylko dwie gminy w całości leżą na terenie Parku. Udział pozostałych kształtuje się od 2% do 85%, przy różnych proporcjach terenu Parku i otuliny w poszczególnych gminach. To powoduje chaos informacyjny i potrzebę agregowania danych według sołectw.

Wykaz wszystkich wykorzystanych przy sporządzaniu niniejszego Operatu opracowań znajduje się na końcu dokumentu.

Tab. 1 Analiza przydatności dokumentów planistycznych i strategicznych jako źródeł wiedzy o PKLnGL

Lp.	Rodzaj materiałów	Komentarz
1	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.)	Uwarunkowania regionalne rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego Parku i otuliny.
2	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”, przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr III/47/1/2010 na posiedzeniu w dniu 17 lutego 2010 roku a następnie aktualizowaną w lipcu 2013 roku.	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w tym także mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko.
3	Strategia Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego przyjęta Uchwałą nr 1/2016 z 12 sierpnia 2016 r. Zgromadzenia Ogólnego RIT.	Działania na rzecz ochrony zasób środowiska, w tym działań na rzecz gospodarki wodnej
4	Strategia rozwoju powiatów: Strategia rozwoju powiatu lublinieckiego z 2000 roku. Strategia Rozwoju Powiatu Kłobuckiego - dokument przyjęty dnia 28 sierpnia 2000 r na XIII Sesji Rady Powiatu w Kłobucku. Strategia Rozwoju Powiatu Częstochowskiego na lata 2016-2020.	Ukierunkowanie w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasowym
5	Strategie rozwoju gmin	Kierunki działania gmin w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego,

		w tym cele ochrony przyrody i kultury
6	Lokalne programy rewitalizacji	Przedsięwzięcia służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w gminie
7	Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin	Uwarunkowania lokalne rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego Parku i otuliny. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i przeznaczeniu terenów. Kierunki i zasady ochrony przyrody, krajobrazu i środowiska. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym
8	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenów. Ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych
9	Programy ochrony środowiska	Stan i zagrożenia środowiska gmin i powiatów, sposoby eliminacji zagrożeń środowiska
10	Akty prawne powołujące do życia formy ochrony przyrody	Cele ochrony. Ograniczenia w zagospodarowaniu. Zakres czynnej ochrony ekosystemów
11	Plany ochrony	Wytyczne do studiów uwarunkowań i planów miejscowych w zakresie zagospodarowania przestrzennego

2.2. Zestawienie dostępnego piśmiennictwa oraz ocena zasobów informacji pod kątem ich przydatności do potrzeb Operatu

Zestawienie dostępnego piśmiennictwa opracowano na podstawie analizy zawartości bazy Śląskiej Biblioteki Cyfrowej <https://www.sbc.org.pl> oraz Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIBA), <http://www.bg.us.edu.pl> oraz bazy danych Polskiej Bibliografii Naukowej (<https://pbn.nauka.gov.pl/>). Wykorzystano także broszury pozyskane w wybranych urzędach gmin. Publikacje obejmujące problematykę Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” są raczej skromne i obejmują aspekty przyrodnicze i krajobrazowe w sposób zgeneralizowany.

Większość publikacji przedstawionych w tabeli 2.1. związanych jest z charakterystyką otoczenia społeczno-gospodarczego. Obejmują one zakres zarówno przyrodniczy, jak i społeczno-gospodarcze aspekty rozwoju lokalnego. Publikacje, które w najpełniejszy sposób charakteryzują Parku Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” to:

- 1) Czylok A., Szymczyk A., Wach J., Konecki R., Stachurski R., Ścisłowski M., Wach A., Wach M., 2004. Rozpoznanie materiałów umożliwiających wykonanie diagnozy stanu przyrody będącej podstawą do sporządzenia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą. Przedsiębiorstwo Usługowe Geograf, Dąbrowa Górnicza.
- 2) Cichocki Z., Gronkowska B., Pisarski Z., Przybycin P., Sienkiewicz J., Smogorzewska M., Walczak M., Wójcik, 2005, Projekt plany ochrony Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” Etap II, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.

- 3) Cichocki Z., Gronkowska Bb., Pisarski Z., Przybycin P., Sienkiewicz J., Smogorzewska M., Walczak M., Wójcik, 2007, Dokumentacja do projektu planu ochrony „Lasy nad Górną Liswartą”, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.

Publikacje odnoszą się bezpośrednio do uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych, społeczno-gospodarczych i przyrodniczych ochrony Parku i możliwości rozwoju terenów znajdujących się w jego granicach. Tabela 2 charakteryzuje zarys treści poszczególnych publikacji oraz określa możliwość ich wykorzystania przy opracowywaniu Operatu zagospodarowania przestrzennego.

Tab. 2 Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu zagospodarowania przestrzennego PKLnGL

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1	Informator Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Będzin, 2003	folder informacyjny o Parku
2	Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Katowice 2008	broszura informacyjna o Parku
3	Ziemia Boronowska. Przewodnik, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Boronowskiej, Lubliniec	informator o Ziemi Boronowskiej, walorach historyczno-kulturowych i krajobrazowo-przyrodniczych
4	XX-Lecie reaktywowanej Gminy Boronów 1993-2013, Rada Gminy Boronów, 2013	informacje o podstawowej działalności gminy w aspekcie społeczno-gospodarczym i organizacyjnym
5	Cichocki Z., Gronkowska B., Pisarski Z., Przybycin P., Sienkiewicz J., Smogorzewska M., Walczak M., Wójcik, 2005, Projekt planu ochrony Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” Etap II, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa	uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne, społeczno-gospodarcze i przyrodnicze ochrony Parku i możliwości rozwoju terenów znajdujących się w jego granicach
6	Cichocki Z., Gronkowska B., Pisarski Z., Przybycin P., Sienkiewicz J., Smogorzewska M., Walczak M., Wójcik, 2007. Dokumentacja do projektu planu ochrony „Lasy nad Górną Liswartą”, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa. Czyłok A., Szymczyk A., Wach J., Konecki R., Stachurski R., Ścisłowski M., Wach A., Wach M., 2004. Rozpoznanie materiałów umożliwiających wykonanie diagnozy stanu przyrody będącej podstawą do sporządzenia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą. Przedsiębiorstwo Usługowe Geograf, Dąbrowa Górnicza	uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne, społeczno-gospodarcze i przyrodnicze ochrony Parku i możliwości rozwoju terenów znajdujących się w jego granicach
7	Dropek W., Marzec M. 1997. Plan ochrony rezerwatu „Cisy nad Liswartą”. DENDRO-EKO, Opole	informacja na temat rezerwatu „Cisy nad Liswartą”
8	Hereźniak J. 2002. Rezerwaty przyrody ziemi częstochowskiej. Liga Ochrony Przyrody. Zarząd Okręgu w Częstochowie, Częstochowa	informacje o charakterze biologicznym o potencjale przyrody ożywionej rezerwatów
9	Hereźniak J. 2005. Świat roślin w istniejących i projektowanych obiektach ochrony przyrody Parku Krajobrazowego „Lasy Nad Górną Liswartą”. Ziemia Częstochowska 32, 263–304	informacje o charakterze biologicznym o potencjale przyrody ożywionej rezerwatów
10	Hylla W., Dobrowolska D., 2015. Struktura populacji i kondycja zdrowotna cisa pospolitego w rezerwacie „Cisy nad Liswartą”. Sylwan 159 (1), 62-70	informacja na temat rezerwatu „Cisy nad Liswartą”

11	Hylla W., Dobrowolska D., 2015a. Rozmieszczenie populacji cisa pospolitego (<i>Taxus baccata</i> L.) w rezerwacie „Cisy nad Liswartą”. Sylwan 159 (11), 948-957	informacja na temat rezerwatu „Cisy nad Liswartą”
12	Jędrzejewski W., Nowak S, Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Białowieża	informacja na temat korytarzy ekologicznych
13	Parusel J. B., Skowrońska K., Wower A., 2008. Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa [w:] Ochrona łączności ekologicznej w Polsce. W. Jędrzejewski, D. Ławreszuk (red.) Konferencja międzynarodowa	informacja na temat korytarzy ekologicznych i łączności ekologicznej
14	Raport o przyrodzie nieożywionej województwa Śląskiego, 2012, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska	ogólny stan o przyrodzie nieożywionej regionu
15	Kondracki J., 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa	regionalizacja obszaru Parku
16	Spichlerz Górnego Śląska na lata 2006- 2008 - na zlecenie Śląskiego Związku Miast i Powiatów. Pilotażowy Program LEADER+ w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.” Zespół autorski w składzie: K. Wrana, W. Szendera, U. Myga-Piątek, W. Magryś, E. Rojczyk, A. Brozkowska, F. Morski	kompleksowa analiza krajobrazu kulturowego i strategia rozwoju kilku gmin w obszarze Parku: gmin Ciasna, Herby, Kochanowice, Koszęcin, Pawonków
17	Gołąbek D., 2002. Kościół i parafia NMM Królowej Różańca Świętego w Boronowie, Rada Gminy Boronów	informacje o historii kościoła, walory zabytkowe, obiekty sakralne, kapliczki, krzyże w Boronowie
18	Gołąbek D., 2004. Dawne hutnictwo i górnictwo w okolicy Boronowa, Rada Gminy Boronów	dzieje dawnego hutnictwa na Górnym Śląsku i opis hutnictwa nad Liswartą, huty żelaza, huty szkła, tradycje górnicze w okolicy
19	Duś E., Tkocz M., 1996. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w województwie katowickim, [w:] Wielofunkcyjna gospodarka na obszarach wiejskich, Materiały XIII seminarium geograficzno-rolniczego oraz 45 Zjazdu PTG, Słupsk, s. 35-43	zróżnicowanie funkcjonalne gmin wiejskich w regionie
20	Duś E., 2008. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa w województwie śląskim. Acta Geographica Silesiana, 3, UŚI WNoZ, Sosnowiec, s. 19-26	czynniki rozwoju rolnictwa w regionie
21	Duś E., 2009, Funkcje obszarów wiejskich województwa śląskiego, Geographia. Studia et Dissertationes, 31, s. 81–103	typy funkcjonalne obszarów wiejskich w regionie śląskim
22	Duś E., 2015, Uwarunkowania przestrzennego zróżnicowania i przemian rolnictwa województwa śląskiego, Acta Geographica Silesiana, nr 19, s. 49–59	przemiany w rolnictwie w okresie transformacji
23	Gmina zatruwa Liswartę, Gazeta Lubliniecka, 2014, nr 45 http://sbc.org.pl/Content/268181/GazetaLubliniecka_2014_R000_045.pdf	oczyszczalnia ścieków w Lisowie, problem zanieczyszczenia Liswarty
24	Kłosowski F., Pytel S., Runge A., Sitek S., Zuzañska-Żyśko E., 2013, Rynek pracy w podregionie częstochowskim, Prace Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, Sosnowiec, ss. 156	charakterystyka rynku pracy w regionie częstochowskim
25	Sitek S., Runge J., Kłosowski F., Runge A., Petryszyn J., Pytel S.,	charakterystyka rynku pracy

	Spórna T., Kurpanik M., Zuzańska-Żyśko E., 2013, Społeczno-gospodarcze i przestrzenne kierunki zmian regionalnego oraz lokalnych rynków pracy województwa śląskiego – SGP WSL, Prace WNoZ UŚ, Sosnowiec, ss. 385	w województwie śląskim
26	Heffner K., Gibas P., 2016, Proces suburbanizacji a polityka miejska w Polsce, [w:] Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza, red. T. Marszał, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź	problemy suburbanizacji w regionie śląskim

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPOŁECZNE I GOSPODARCZE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. Uwarunkowania wynikające z powszechnie obowiązujących ustaw i rozporządzeń

Zasadnicze uwarunkowania prawne mające znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego wynikają z powszechnie obowiązujących ustaw i aktów wykonawczych. W szczególności należą do nich:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2129 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1398 z późn. zm.),
- rozporządzenia wydane do ww. ustaw.

Stosunkowo nową regulacją mającą pośredni wpływ na planowanie przestrzenne jest w/w Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Pozwala ona na intensywne działania w obszarach zdegradowanych, obejmujące m.in. sferę przestrzenno-funkcjonalną adekwatnie do zdiagnozowanych problemów społecznych. W przypadku gdy ustalenia gminnego programu rewitalizacji są niezgodne ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, przeprowadza się postępowanie w sprawie zmiany tego studium, w celu jego dostosowania do gminnego programu rewitalizacji. Analogiczne konsekwencje programu rewitalizacji może mieć wpływ na zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zasadniczym aktem prawnym odnoszącym się bezpośrednio do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” jest wymienione na wstępie Operatu rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego

z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Nr 163, poz. 3071)r. Oprócz opisu granic Parku i jego otuliny oraz celów ochrony określa ono zakazy obowiązujące na jego obszarze. Do kwestii zagospodarowania przestrzennego odnoszą się następujące ustępy § 3:

1. Na terenie Parku Krajobrazowego z zastrzeżeniem ust. 2, 3 i 4 obowiązują następujące zakazy:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.);

2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nawodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania remontów lub na- prawy urządzeń wodnych;

4) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym, lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;³

8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

2. Na obszarach, na których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin, które utraciły moc na podstawie art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.) oraz miejscowych planach

³ W aktualnie obowiązującej wersji ustawy o ochronie przyrody (stan na maj 2017), brzmienie tego zakazu zostało zmienione na:

7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne

– z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej

zagospodarowania przestrzennego gmin obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dopuszczono lokalizację:

1) przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko - nie obowiązuje zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, 3, 5, 6, 7;

2) zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów – nie obowiązuje zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, 5, 6, 7.

3. Na obszarach, na których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uchwalonych po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia gmin dopuszczono lokalizację: zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz terenów komunikacji i terenów infrastruktury technicznej, nie obowiązuje zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 3, 5, 6.

4. Na obszarach, na których są lub będą prowadzone prace związane z poszukiwaniem i rozpoznaniem lub wydobywaniem kopaliny w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.) nie obowiązuje zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 3, 4, 5, 6.

Regulacje na poziomie ustawowym wyznaczają ramy prawne możliwości zagospodarowania terenu. Skala uwarunkowań prawnych wzrasta wraz z liczbą podmiotów będących właścicielami gruntów. Każdy bowiem ma prawo do zagospodarowania terenu, do którego ma tytuł prawny, zgodnie z warunkami ustalonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli nie narusza to chronionego prawem interesu publicznego oraz osób trzecich. Właściciele w swych działaniach muszą dostosować się do obowiązujących przepisów, nie mniej jednak mogą prowadzić indywidualną politykę na rzecz zagospodarowania, zgodną z ich wizją i potrzebami. Mogą też aktywnie partycypować przy tworzeniu prawa lokalnego, zgłaszając uwagi i propozycje przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także wcześniej na etapie tworzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W tej sytuacji znaczenia nabiera struktura własności gruntów. W obrębie Parku dominujący udział odgrywają grunty Skarbu Państwa, będące w zarządzie Lasów Państwowych i obejmujące ponad 60% jego powierzchni. Większy udział gruntów Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego ułatwia zarządzanie i kształtowanie przestrzeni. Natomiast z punktu widzenia rozwoju gospodarczego wskazany jest wyższy udział gruntów będących własnością osób fizycznych oraz prawnych (np. podmiotów gospodarczych).

3.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych i strategicznych

3.2.1. Uwarunkowania ponadlokalne wynikające z polityki przestrzennej województwa i powiatów

W polskim systemie planowania przestrzennego na poziomie województwa opracowywany jest plan zagospodarowania przestrzennego. Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. przyjął Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.2016 r., poz.4619).

Dokument ten odwołuje się do obszarów chronionych na terenie województwa. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” jest jednym z 8 tego typu jednostek w województwie śląskim. Rozwój regionu powinien być ukierunkowany na ochronę walorów przyrodniczych obszarów cennych przyrodniczo. Cenne elementy środowiska przyrodniczego stanowią jednocześnie główne walory

turystyczne województwa śląskiego, stwarzające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej regionu. Funkcja ta jest ważnym czynnikiem nie tylko wzrostu, ale także aktywizacji gospodarczej wielu obszarów regionu. Jednakże rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej na obszarach cennych przyrodniczo winien zostać podporządkowany zachowaniu różnorodności biologicznej (*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, s. 20*).

Województwo posiada także opracowaną Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”, przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr III/47/1/2010 na posiedzeniu w dniu 17 lutego 2010 roku a następnie aktualizowaną w lipcu 2013 roku. Wymienia w nim Liswartę jako potencjał dla rozwoju turystyki w subregionie północnym.

Dokumentem strategicznym na poziomie subregionalnym jest Strategia Inwestycji Terytorialnych Subregionu Północnego Województwa Śląskiego przyjęta Uchwałą nr 1/2016 z 12 sierpnia 2016 r. Zgromadzenia Ogólnego RIT. Obejmuje ona również działania na rzecz ochrony zasób środowiska, w tym działań na rzecz gospodarki wodnej.

Powiat prowadzi analizy i studia z zakresu zagospodarowania przestrzennego, przy czym żadne z tak przygotowanych dokumentów nie stanowi prawa miejscowego. Rola szczebla powiatowego w systemie planowania przestrzennego polega raczej na wykorzystaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do wydawania decyzji o pozwoleniu na budowę.

Powiaty przygotowują natomiast strategię rozwoju. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” wchodzi w skład trzech powiatów, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia programowania strategicznego na tym poziomie.

Odpowiednio w poszczególnych powiatach opracowano i uchwalono strategię rozwoju:

- Powiat lubliniecki – Strategia rozwoju powiatu lublinieckiego z 2000 roku,
- Powiat kłobucki – Strategia Rozwoju Powiatu Kłobuckiego z 2000 roku,
- Powiat częstochowski – Strategia Rozwoju Powiatu Częstochowskiego na lata 2016-2020.

Strategie te dostrzegają ważny zasób, jakimi są tereny parku krajobrazowego, wskazując na potrzebę ochrony wód, powietrza i racjonalną politykę gospodarki odpadami. W ramach celów mowa jest o zrównoważonym rozwoju, obejmującym rozwój turystyki, w tym agroturystyki, a także wzmocnienie rolnictwa.

3.2.2. Uwarunkowania lokalne wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych i strategicznych gmin

System planowania przestrzennego na poziomie gminnym opiera się o dwa dokumenty:

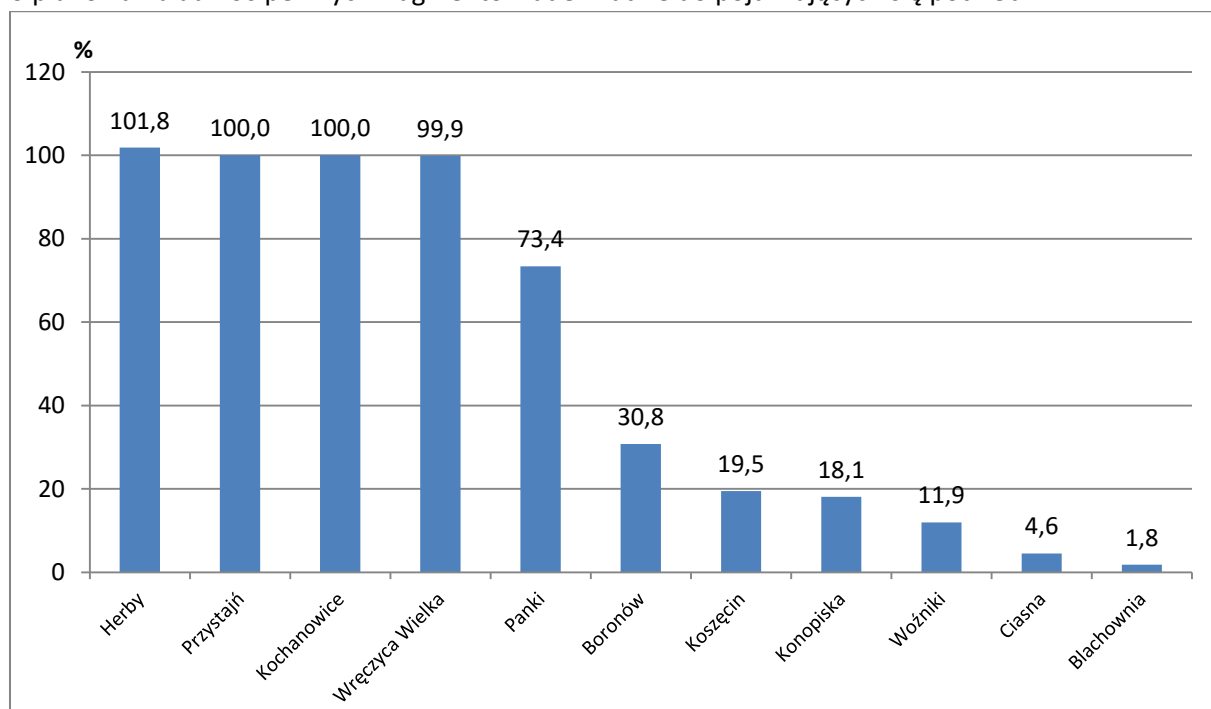
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Plany zagospodarowania w przeciwieństwie do studium stanowią prawo miejscowe. Studium jako dokument ogólny obejmuje cały obszar gminy, podczas gdy plany zagospodarowania przestrzennego mogą obejmować fragmenty gminy.

Aktualnie wzrasta powierzchnia objęta aktualnymi planami zagospodarowania w gminach z obszaru Parku. Gminy Herby, Przystajń i Kochanowice dysponują pełnym pokryciem aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego. W gminie Wręczyca Wielka wskaźnik ten wynosi aż 99,9%. Najgorzej sytuacja kształtuje się w gminie Ciasna, Blachownia, gdzie wynik nie przekracza 5% (ryc. 3.1). Z kolei gmina Starcza nie posiada w ogóle planów zagospodarowania przestrzennego.

Należy zaznaczyć, iż gminy położone w centralnej części PKLnGL mają wysoki odsetek pokrycia terenu planami zagospodarowania terenu. Stan ten powoduje większą przewidywalność potencjalnych zmian i przeznaczenia terenów.

Liczba planów obejmująca badany obszar jest bardzo duża. Przykładowo w gminie Konopiska było ich w 2016 roku aż 55, a w gminie Koszęcin odpowiednio 43. Wskazuje to na znaczne rozdrobnienie planów i fragmentaryczne projektowanie przestrzeni. Stanowi to również pewien problem w holistycznym ucięciu gospodarki przestrzennej w danej gminie, a także może świadczyć o planowaniu *ad hoc* pewnych fragmentów adekwatnie do pojawiających się potrzeb.

Ryc. 3.1.1 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 2016 roku w poszczególnych gminach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wymagany jest bieżący monitoring działań gmin w tym zakresie, tym bardziej że przystąpienie do opracowania studium, czy też planu zagospodarowania przestrzennego zmienia sytuację prawną, zawieszając m.in. wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Dynamikę procesów przestrzennych można zobrazować uwzględniając liczbę wydanych decyzji odnośnie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2011-2016. W gminach posiadających miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego występuje mniejsza potrzeba wydawania takich decyzji. W sytuacji braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uzyskanie pozwolenia na budowę wymaga wcześniejszego uzyskania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego.

Zdecydowanie najwięcej decyzji WZiZT wydano w gminie Blachownia oraz w niewielkiej gminie Starcza, która nie posiada miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W latach 2011-2016 maleje liczba takich decyzji, co jest skorelowane z uchwalaniem kolejnych planów zagospodarowania przestrzennego. W 2016 roku wydano 220 takich decyzji, podczas gdy w 2011 było ich aż 287. Zmianie ulega struktura wydawanych decyzji. Maleje udział postanowień dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, podczas gdy wzrasta udział zabudowy usługowej. Inny typ zabudowy wykazuje zmienną liczbę decyzji w poszczególnych latach, bez wyraźnie zarysowanej

tendencji (tab.3). Z kolei dokumenty tj. strategie rozwoju nakreślają kierunki działań. Wyznaczając cele strategiczne, nie określają one jednak ich przestrzennej lokalizacji.

Tab. 3 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w gminach z obszaru PKLnGL w latach 2011-2016

Gminy	decyzje o warunkach zabudowy ogółem					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Błachownia	171	175	73	110	69	112
Starcza	71	34	53	31	33	31
Konopiska	8	16	32	28	28	25
Woźniki	14	14	18	18	5	23
Ciasna	18	18	16	18	18	15
Koszęcin	5	6	10	7	7	14
Panki	0	0	0	0	0	0
Przystajń	0	0	0	0	0	0
Wręczyca Wielka	0	0	0	0	0	0
Boronów	0	0	0	0	0	0
Herby	0	0	0	0	0	0
Kochanowice	0	0	0	0	0	0
Razem	287	263	202	212	160	220
decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej						
Błachownia	120	144	55	87	53	74
Starcza	69	33	50	22	23	26
Konopiska	8	16	23	26	23	19
Koszęcin	4	5	4	7	4	9
Woźniki	13	5	7	14	2	9
Panki	0	0	0	0	0	0
Przystajń	0	0	0	0	0	0
Wręczyca Wielka	0	0	0	0	0	0
Boronów	0	0	0	0	0	0
Ciasna	5	5	4	5	8	0
Herby	0	0	0	0	0	0
Kochanowice	0	0	0	0	0	0
Razem	219	208	143	161	113	137
decyzje dotyczące zabudowy usługowej						
Błachownia	11	7	7	7	6	13
Woźniki	0	0	0	1	0	11
Ciasna	2	2	0	0	0	10

Starcza	2	1	3	4	5	3
Koszęcin	0	1	0	0	0	1
Konopiska	0	0	8	2	2	0
Panki	0	0	0	0	0	0
Przystajń	0	0	0	0	0	0
Wręczyca Wielka	0	0	0	0	0	0
Boronów	0	0	0	0	0	0
Herby	0	0	0	0	0	0
Kochanowice	0	0	0	0	0	0
Razem	15	11	18	14	13	38
	decyzje dotyczące innej zabudowy					
Błachownia	40	24	11	16	10	25
Konopiska	0	0	1	0	3	6
Koszęcin	1	0	6	0	3	4
Woźniki	1	9	11	3	3	3
Starcza	0	0	0	5	5	2
Panki	0	0	0	0	0	0
Przystajń	0	0	0	0	0	0
Wręczyca Wielka	0	0	0	0	0	0
Boronów	0	0	0	0	0	0
Ciasna	11	11	12	13	10	0
Herby	0	0	0	0	0	0
Kochanowice	0	0	0	0	0	0
Razem	53	44	41	37	34	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej zestawiono dla poszczególnych gmin informacje na temat studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowo zestawienie uzupełniono o informacje o strategii rozwoju, ewentualnie o istniejącej programie rewitalizacji.

Boronów

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Studium zagospodarowania przestrzennego Gminy Boronów. Uchwała nr 63/XXII/2008 Rady Gminy z dnia 30 września 2008 r.,
- Uchwała nr 18/VI/2019 Rady Gminy z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Boronów,
- Uchwała nr 17/VI/2019 z dnia 26 marca 2019 r. Rady Gminy w sprawie przyjęcia "Oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Boronów".

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała nr 62/XXV/2012 Rady Gminy w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren sołectwa Grojec w Gminie Boronów,
- Uchwała nr 61/XXV/2012 Rady Gminy w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren sołectwa Dębowa Góra w Gminie Boronów,
- Uchwała nr 60/XXV/2012 Rady Gminy w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren sołectwa Zumpy w Gminie Boronów,
- Uchwała nr 59/XXV/2012 Rady Gminy w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren sołectwa Hucisko w Gminie Boronów,
- Uchwała nr 58/XXV/2012 Rady Gminy w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren miejscowości Boronów w Gminie Boronów,
- Uchwała nr 15/IV/2015 Rady Gminy w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w rejonie ulicy 3-go Maja, Wojciecha Korfantego i Poprzecznej w Boronowie,
- Zmiana Uchwałą nr 53/X/2015 Rady Gminy w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego na terenach oznaczonych symbolami 1.PU, 2.PU, 3.PU,4.PU,10.PU i 11.PU.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała nr 29/XVII/2016 Rady Gminy z 16 maja 2016 r. w sprawie Strategii Rozwoju Gminy Boronów na lata 2016-2025.

Herby

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Rady Gminy XXXIII/249/02 z dnia 27 marca 2002 r. w sprawie przyjęcia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby, zmieniona uchwałą nr VII/82/11 Rady Gminy z dnia 21 czerwca 2011 r.,
- Uchwała Nr XVI/232/08 Rady Gminy Herby z dn. 28 maja 2008 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany fragmentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby przyjętego Uchwałą nr XXXIII/249/02 RG Herby z dnia 27 marca 2002 r.,
- Uchwała nr XXVII/497/09 Rady Gminy Herby z dn. 30 września 2009 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany fragmentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby przyjętego chwałą nr XXXIII/249/02 RG Herby z dnia 27 marca 2002 r.,
- Uchwała Nr XXXI/617/09 Rady Gminy Herby z dn. 27 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany Uchwały nr XXVII/479/09 Rady Gminy Herby z dnia 30 września 2009 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany fragmentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby przyjętego Uchwałą nr XXXIII/249/02 Rady Gminy Herby z dnia 27 marca 2002 r.,

- Uchwała Rady Gminy XXXIII/319/14 z dnia 25 czerwca 2014 r. o przystąpieniu do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby,
- Uchwała Rady Gminy XV/153/16 z dnia 01 czerwca 2016 r. o przystąpieniu do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby,
- Uchwała nr XXXII/309/18 Rady Gminy z dnia 17 października 2018 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Herby.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XXV/224/05 Rady Gminy z dnia 28 lutego 2005 r. w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Herby.
- Uchwała nr XVI/210/08 Rady Gminy Herby z dn. 28 maja 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Herby.
- Uchwała nr XXX/587/09 Rady Gminy Herby z dn. 30 grudnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Herby.
- Uchwała nr XXXI/618/09 Rady Gminy Herby z dn. 27 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXX/587/09 Rady Gminy Herby z dn. 30 grudnia 2009r w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Herby
- Uchwała nr XXXIX/694/10 Rady Gminy Herby z dn. 9 listopada 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Herby.

Rada Gminy Herby przyjęła uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany fragmentów Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Herby:

- Uchwała Nr X/104/11 Rady Gminy z dnia 25 października 2011 r. - dla obszaru położonego w miejscowości Mochała przy ul. Droniowickiej,
- Uchwała Nr X/103/11 Rady Gminy z dnia 25 października 2011 r. - dla obszaru położonego w miejscowości Lisów przy ul. Szkolnej, przy boisku sportowym,
- Uchwała Nr XIV/138/2012 Rady Gminy z dnia 19 stycznia 2012 r. - dla obszaru położonego w miejscowości Herby przy ul. Nowej, przy boisku sportowym,
- Uchwała Nr XXII/208/12 Rady Gminy Herby z dnia 27 grudnia 2012 r. - dla obszaru położonego w miejscowościach: Kalina na zapleczu ulicy Strażackiej, Olszyna przy ulicy Nadrzecznej i Lisów na zapleczu ulicy Częstochowskiej,
- Uchwała Nr XXIII/214/13 Rady Gminy Herby z dnia 13 marca 2013 r. dla obszaru położonego w miejscowości Herby między ulicami: Nową i Katowicką,
- Uchwała Nr XXIII/215/13 Rady Gminy Herby z dnia 13 marca 2013 r. dla obszaru położonego w miejscowości Lisów pomiędzy ulicami: Szkolną i Sportową,
- Uchwała Nr XXIII/216/13 Rady Gminy Herby z dnia 13 marca 2013 r. dla obszaru położonego w miejscowości Mochała przy ulicy Droniowickiej,
- Uchwała nr XXVII/258/13 Rady Gminy Herby z dnia 25 września 2013 r. dla obszaru, obejmującego tereny gazociągu średniego ciśnienia na terenach leśnych w miejscowości Herby.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała Nr XXVI/200/01 Rady Gminy z dnia 4 lipca 2001 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Herby.

W gminie Herby jednym z celów rozwoju jest dbałość o środowisko naturalne. Obejmuje ono m.in. ukształtowanie infrastruktury technicznej gminy poprawiającej warunki korzystania ze środowiska przyrodniczego, stworzenie warunków do rozwoju turystyki rowerowej w gminie, a także zrównoważenie rozwoju terenów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki. Zakłada się również działania na rzecz czystości zlewni Liswarty.

- Uchwała Nr XIV/136/2016 Rady Gminy z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Herby na lata 2016-2025.

Kochanowice

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XXV/171/12 Rady Gminy z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XI/83/15 Rady Gminy z dnia 28 października 2015 r. w sprawie zmiany Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kochanowice.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 305/XL/2006 Rady Gminy z dnia w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Sołectwa Droniowice,
- Uchwała Nr 306/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Harbułtowice,
- Uchwała Nr 307/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Lubockie-Ostrów,
- Uchwała Nr 308/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Lubecko,
- Uchwała Nr 309/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Jawornica,
- Uchwała Nr 310/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Kochcice,
- Uchwała Nr 311/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Kochanowice,
- Uchwała Nr 312/XL/2006 Rady Gminy z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego sołectwa Pawełki,
- Uchwała Nr V/59/07 Rady Gminy z dnia 26 marca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zespołu pofolwarcznego w Kochcicach,
- Uchwała Nr VIII/70/07 Rady Gminy Kochanowice z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu i rysunku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała nr XI/94/07 Rady Gminy z dnia 08 września 2007 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XV/137/07 Rady Gminy z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Kochcice na terenie gminy Kochanowice,

- Uchwała Nr XXXVII/303/09 Rady Gminy z dnia 10 grudnia 2009 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice,
 - zmieniona Uchwałą Nr XXXV/237/13 Rady Gminy z dnia 17 lipca 2013 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice.

Kolejne zmiany wprowadza odpowiednio:

- Uchwała Nr XIV/309/14 Rady Gminy z dnia 21 maja 2014 r. w sprawie zmiany Uchwały Rady Gminy Kochanowice Nr XXXV/237/13 z dnia 17 Lipca 2013 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr LII/362/14 Rady Gminy z dnia 10 listopada 2014 r. w sprawie zmiany Uchwały Rady Gminy Kochanowice Nr XXXV/237/13 z dnia 17 lipca 2013 r. w sprawie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XV/118/16 Rady Gminy z dnia 23 marca 2016 r. w sprawie zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XVI/127/16 Rady Gminy z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XVII/146/16 Rady Gminy z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kochanowice,
- Uchwała Nr XVIII/153/16 Rady Gminy z dnia 27 lipca 2016 r. w sprawie zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice.

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy na lata 2017-2022. Uchwała nr XXX/244/17 Rady Gminy Nr XXXV/237/13 z dnia 29 listopada 2017 r.

Ciasna

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XXIV/167/2012 Rady Gminy z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciasna,
- Uchwała Nr XLV/294/2018 Rady Gminy z dnia 26 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany nr 3 nowej edycji Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ciasna.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XLVII/316/2018 Rady Gminy z dnia 29 maja 2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu Gminy Ciasna w miejscowości Ciasna,
- Uchwała Nr XLIII/300/2010 Rady Gminy z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu Gminy Ciasna w miejscowości Glinica,
- Uchwała Nr XXXI/218/2017 Rady Gminy z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu Gminy Ciasna w miejscowości Glinica.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała Nr XVI/103/2007 Rady Gminy z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Ciasna na lata 2007 – 2015.

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ciasna 2017-2023. Uchwała nr XXXIII/230/2017 Rady Gminy z dnia 29 maja 2017 r..

Przystajń

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przystajń, przyjęte Uchwałą Nr VIII.73.2015 Rady Gminy z dnia 29 czerwca 2015 r.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gmina posiada jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący całość gminy.

- Uchwała nr XXXV.307.2018 Rady Gminy z dnia 22 stycznia 2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała nr XIV.147.2016 Rady Gminy z dnia 8 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Przystajń na lata 2016-2022.

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Przystajń na lata 2018 – 2022. Uchwała nr XXXV.306.218 Rady Gminy z dnia 22 stycznia 2018 r.

Woźniki

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 73/VIII/2015 Rady Miejskiej z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Woźniki.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 234/XXI/2004 Rady Miejskiej z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miejscowości gminy Woźniki.

Zmiany:

- Uchwała Nr 72/VI/2007 Rady Miejskiej z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miejscowości gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 73/VI/2007 Rady Miejskiej z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Woźniki,
- Uchwała Nr 102/VIII/2007 Rady Miejskiej z dnia 18.06.2007 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miejscowości gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 212/XIX/2008 Rady Miejskiej z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia zmian fragmentów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miejscowości gminy Woźniki,

- Uchwała Nr 213/XIX/2008 Rady Miejskiej z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego wyodrębnione tereny przeznaczone pod eksploatację surowców mineralnych położone w miejscowości Kamienica w gminie Woźniki,
- Uchwała Nr 404/XXXVIII/2010 Rady Miejskiej z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego nowe tereny na obszarze Miasta i Gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 403/XXXVIII/2010 Rady Miejskiej z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie uchwalenia zmian fragmentów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miejscowości gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 277/XXII/2013 Rady Miejskiej z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 449/XXXVI/2014 Rady Miejskiej z dnia 13 października 2014 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 277/XXII/2013 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Woźniki,
- Uchwała Nr 313/XXXIII/2017 Rady Miejskiej z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Woźniki w korytarzu lokalizacji rurociągu paliwowego Boronów-Trzebinia.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała Nr 192/XXI/2016 Rady Miejskiej w Woźnikach z dnia 21 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Woźniki 2022+”.

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Woźniki do 2022 r.. Uchwała nr 279/XXIX/2017 Rady Miejskiej w Woźnikach z dnia 2 października 2017 r.

Konopiska

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała nr 109/XII/07 Rady Gminy z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Konopiska,
- Uchwała Nr 38/VIII/2015 Rady Gminy z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Konopiska,
- Uchwała nr 25/III/2018 Rady Gminy z dnia 18 grudnia 2018 roku w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Konopiska.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała nr 65/VII/07 Rady Gminy z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Konopiska,
- Uchwała nr 88/IX/07 Rady Gminy z dnia 25 września 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Hutki - druga linia zabudowy",
- Uchwała nr 89/IX/07 Rady Gminy z dnia 25 września 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Konopiska - osiedle",
- Uchwała nr 88/X/07 Rady Gminy z dnia 26 października 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Hutki - druga linia zabudowy",

- Uchwała nr 89/X/07 Rady Gminy z dnia 26 października 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Konopiska - osiedle",
- Uchwała nr 90/X/07 Rady Gminy z dnia 26 października 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Aleksandria - ul. Przejazdowa",
- Uchwała nr 98/XI/07 Rady Gminy z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Aleksandria - Leśna",
- Uchwała nr 110/XII/07 Rady Gminy z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Konopiska - ul. Spółdzielcza",
- Uchwała Nr 315/XXXV/2010 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany uchwały nr 244/XXV/09 Rady Gminy z dnia 31 marca 2009 r. w sprawie przystąpienia do wprowadzania zmian do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Konopiska,
- Uchwała Nr 327/XLV/2018 Rady Gminy z dnia 20.03.2018 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kanał sanitarny Aleksandria-Konopisk”,
- Uchwała Nr 337/XLVI/2018 Rady Gminy z dnia 17.04.2018 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Aleksandria II – ul. Orlika”,
- Uchwała Nr 37/VI/2019 Rady Gminy z dnia 19.02.2019 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Konopiska.

STRATEGIA ROZOWJU GMINY

- Uchwała Nr 207/XXVIII/2017 Rady Gminy z dnia 31 stycznia 2017 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji "Strategii Rozwoju Gminy Konopiska na lata 2016-2020".

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Konopiska do r. 2023. Uchwała nr 344/XLVIII/2018 Rady Gminy z dnia 29 maja 2018 r.

Blachownia

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 263/L/2010 Rady Miejskiej z dnia 10 maja 2010 r. w sprawie w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Blachownia,
- Uchwałą Nr 195/XXXIV/2017 Rady Miejskiej z dnia 31 stycznia 2017 r. przystąpiono do aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Blachownia.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 28/IV/2015 Rady Miejskiej z dnia 25 lutego 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

STRATEGIA ROZOWJU GMINY

- Uchwała Rady Miejskiej Nr 142/XXII/2016 w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Blachownia na lata 2016-2030”.

PROGRAM REWITALIZACJI

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Blachownia na lata 2016-2023. Uchwała nr 216/XXXVIII/2017 Rady Miejskiej z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Wręczyca Wielka

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XIX/174/16 Rady Gminy z dnia 29 listopada 2016 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwała Nr XXXII/331/18 Rady Gminy z dnia 24.04.2018 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wręczyca Wielka.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr XXIV/229/17 Rady Gminy z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego trzy obszary miejscowości Bieżeń i Wręczyca Wielka,
- Uchwała Nr XVIII/164/16 Rady Gminy z dnia 30 września 2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Kalej,
- Uchwała Nr XXXV/353/14 Rady Gminy z dnia 29 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwała Nr XXXV/352/14 Rady Gminy z dnia 29 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwała Nr XXXV/351/14 Rady Gminy z dnia 29 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwała Nr XXXV/350/14 Rady Gminy z dnia 29 września 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Uchwała Nr XI/116/16 Rady Gminy z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025.

Panki

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 6.41.2015 Rady Gminy z dnia 2 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Panki.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 27.215.2013 Rady Gminy z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Panki,
- Uchwała Nr 29.223.2013 Rady Gminy z dnia 15 maja 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Panki,
- Uchwała Nr 31.231.2013 Rady Gminy z dnia 9 października 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Panki,
- Uchwała Nr 7.55.2015 Rady Gminy z dnia 30 lipca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Panki,
- Uchwała Nr 8.67.2015 Rady Gminy z dnia 9 października 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Panki.

Koszęcin

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 308/XXX/2013 Rady Gminy w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koszęcin,

- Uchwała nr 446/XLVIII/2018 Rady Gminy z dnia 27 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Koszęcin.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 169/XX/2008 Rady Gminy z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Strzebiń w gminie Koszęcin,
- Uchwała Nr 355/XXXV/2013 Rady Gminy z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Koszęcin na terenie sąsiadującym z miejscowością Łazy,
- Uchwała Nr 334/XXXIII/2013 Rady Gminy z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Wierzbie w gminie Koszęcin,
- Uchwała Nr 236 /XXVI/2008 Rady Gminy z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania,
- Uchwała Nr 223/XXV/2008 Rady Gminy z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Koszęcin,
- Uchwała nr 290/XXXI/2016 Rady Gminy z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Wierzbie,
- Uchwała nr 454/XLVIII/2018 Rady Gminy z dnia 27 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Wierzbie,
- Uchwała nr 54/V/2019 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miejscowości Wierzbie, Gmina Koszęcin,
- Uchwała nr 56/V/2019 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Wierzbie przy ul. Rolniczej, gmina Koszęcin,
- Uchwała nr 65/V/2019 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miejscowości Wierzbie (część działki nr 315), Gmina Koszęcin,
- Uchwała nr 66/V/2019 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Wierzbie dla części działki nr 315, Gmina Koszęcin.

STRATEGIA ROZOWJU GMINY

- Strategia Rozwoju Gminy Koszęcin na lata 2016-2025 przyjęta Uchwałą Nr 146/XVII/2015 Rady Gminy z dnia 22 grudnia 2015 r.

Starcza

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Uchwała Nr 81/XII/2000 z dnia 30.08.2000 r. Rady Gminy Starcza w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Starcza,
- Uchwała Nr 77/X/08/ z dnia 30.04.2008 r. Rady Gminy Starcza w sprawie uchwalenia zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Starcza.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

- Strategia Rozwoju Gminy Starcza do r. 2020. Uchwała Nr 47.VIII.2015 Rady Gminy Starcza.

PROGRAM REWITALIZACJI

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Starcza do r. 2023. Uchwała nr 169.XXVI.2018 Rady Gminy Starcza z dnia 04 kwietnia 2018 r.

4. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA ORAZ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PARKU I JEGO OTOCZENIA

4.1. Struktura administracyjna i jego powiązania przestrzenne

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” położony jest w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w podregionie częstochowskim (map. 2). Obszar Parku i jego otulina leży na terenie aż 12 gmin, w trzech powiatach: lublinieckim, częstochowskim i kłobuckim (map. 3).

W strukturze powierzchni Parku i tworzących go gmin, zasadnicze znaczenie odgrywają:

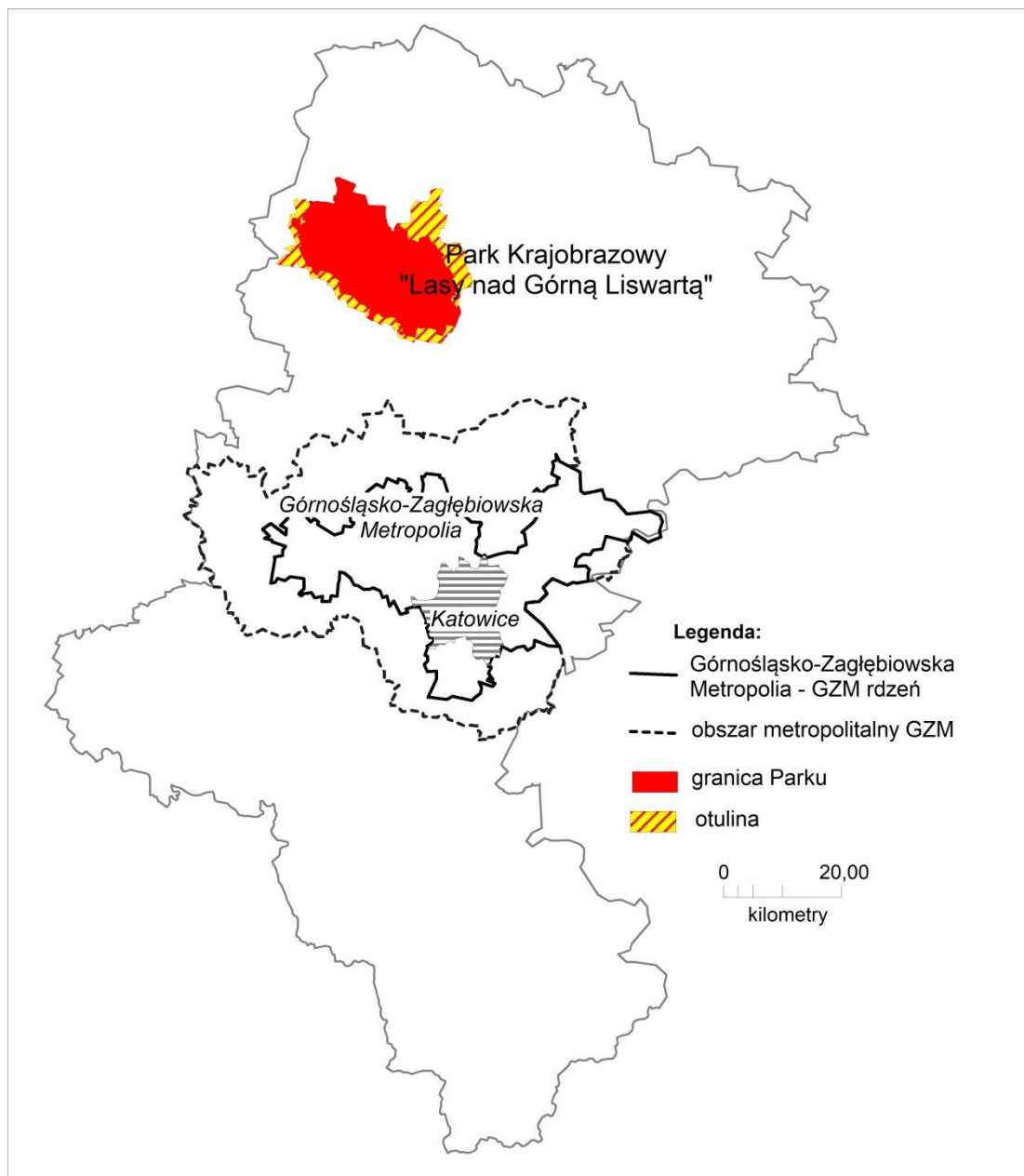
- Herby i Boronów w całości położone w Parku (100% powierzchni),
- Kochanowice w większości położone w Parku lub otulinie (85%; 76% - Park i 9% otulina),
- Konopiska (72%; 40% -Park i 32% otulina) i Ciasna (54%; 37% - Park i 16% otulina) ich znaczna powierzchnia leży w granicach Parku lub otuliny
- Blachownia, znaczna część gminy położona w otulinie lub Parku (70%; 21% -Park i 49% otulina).

Pozostałe gminy zajmują w Parku od 12% do 30 % (tab. 4, map. 4).

Park wraz z otuliną obejmuje 51134 ha tj. 511 km², co stanowi 48% rzeczywistej powierzchni tworzących go gmin (tab. 5). Uwzględniając podział obszaru, Park zajmuje 75,8% powierzchni – 387,31 km², a otulina 24,2% - 124,03 km² (ryc. 4.1.2). W 12 gminach wchodzących w skład Parku znajduje się aż 49 sołectw, a więc wsi, które składają się na gminy wiejskie (tab. 6). Aż 33 leży w PKLnGL i 16 w otulinie, przy czym zwłaszcza w otulinie, w północnej części, są to tereny leśne, niezamieszkałe, pozbawione jakichkolwiek zabudowań. Średnio na jedną gminę w granicach Parku przypadają 3 sołectwa oraz jedno w otulinie.

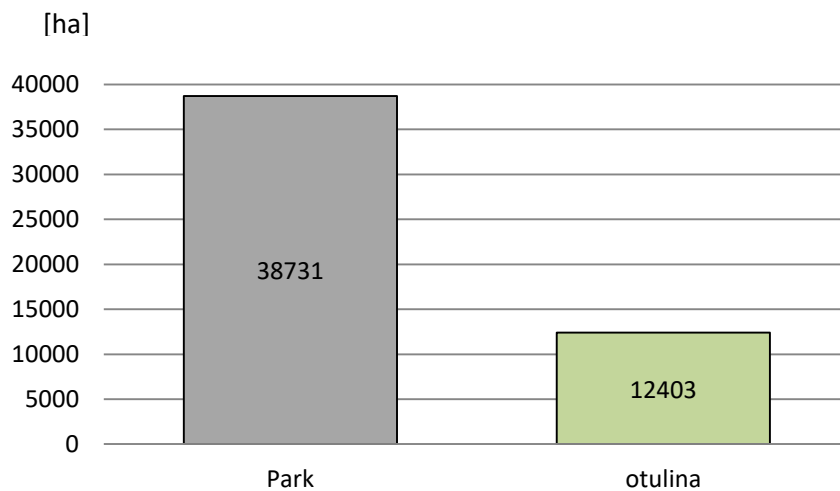
Główny jego trzon stanowią gminy powiatu lublinieckiego: Herby i Boronów, Kochanowice, Ciasna, Koszęcin oraz obszar wiejski gminy Woźniki. Od północy Park tworzą gminy wiejskie Wręczyca Wielka, Przystajń oraz Panki w powiecie kłobuckim. Zachodnią część Parku tworzą gminy wiejskie Konopiska i Starcza oraz miejska, jak i wiejska część gminy Blachownia położone w powiecie częstochowskim. Ma to istotne znaczenie dla powiązań funkcjonalno-przestrzennych PKLnGL z większym otoczeniem, ponieważ gminy te leżą jednocześnie w miejskim obszarze funkcjonalnym

Częstochowy. Jest to duże, ponad 200 tys. miasto na prawach powiatu i ważny ośrodek subregionalny w północnej części województwa śląskiego, które ma istotne oddziaływanie na zaplecze w zakresie migracji i dojazdów do pracy, jak również przyjazdów mieszkańców Częstochowy do Parku w celach wypoczynkowo-rekreacyjnych.

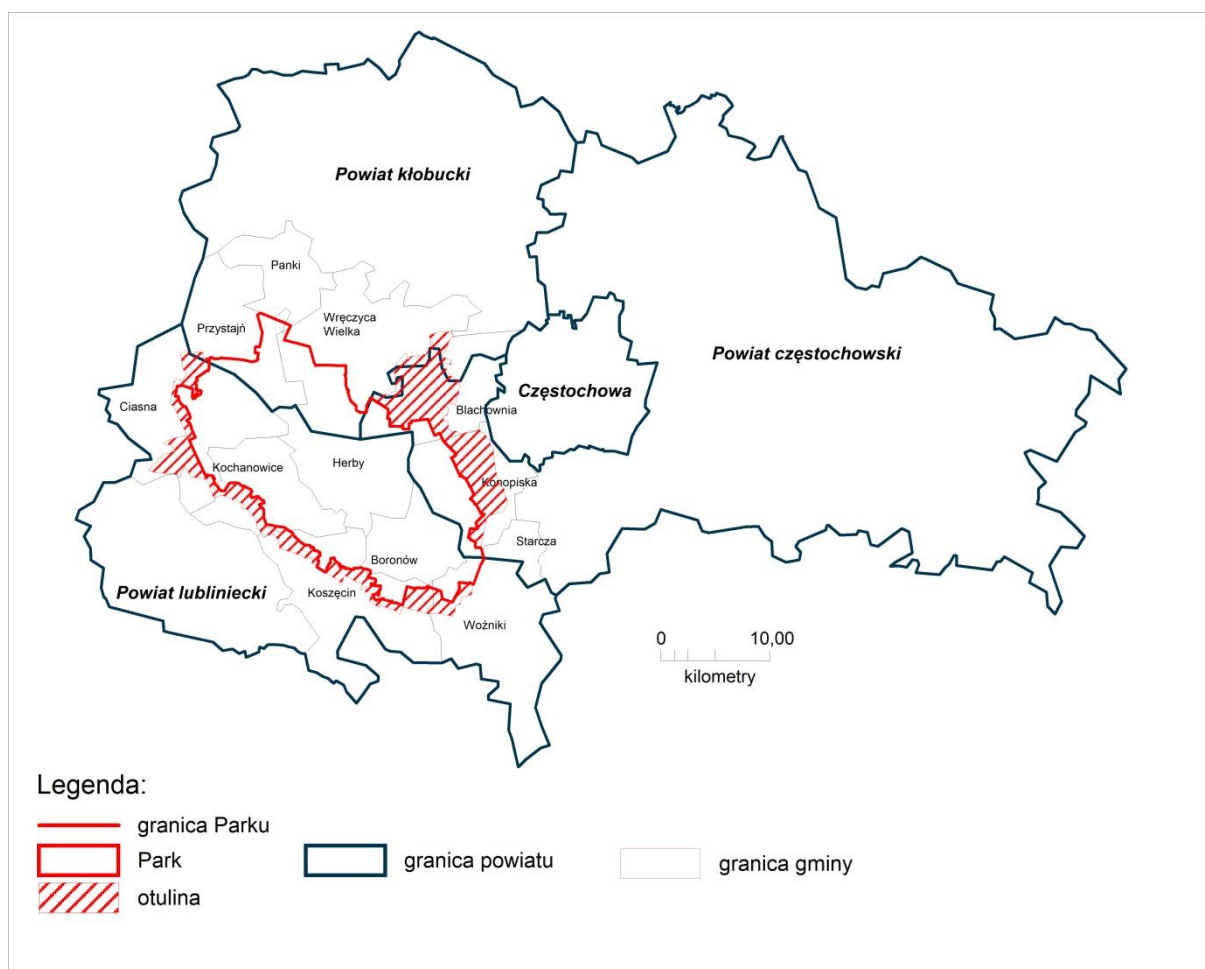
Map. 2. Położenie PKLnGL na tle województwa śląskiego w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 4.1.1 Powierzchnia PKLnGL i otuliny

Źródło: opracowanie własne

Map. 3. Położenie PKLnGL na tle podziału administracyjnego w regionie w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne

Tab. 4 Struktura gmin według udziału ich powierzchni w PKLnGL

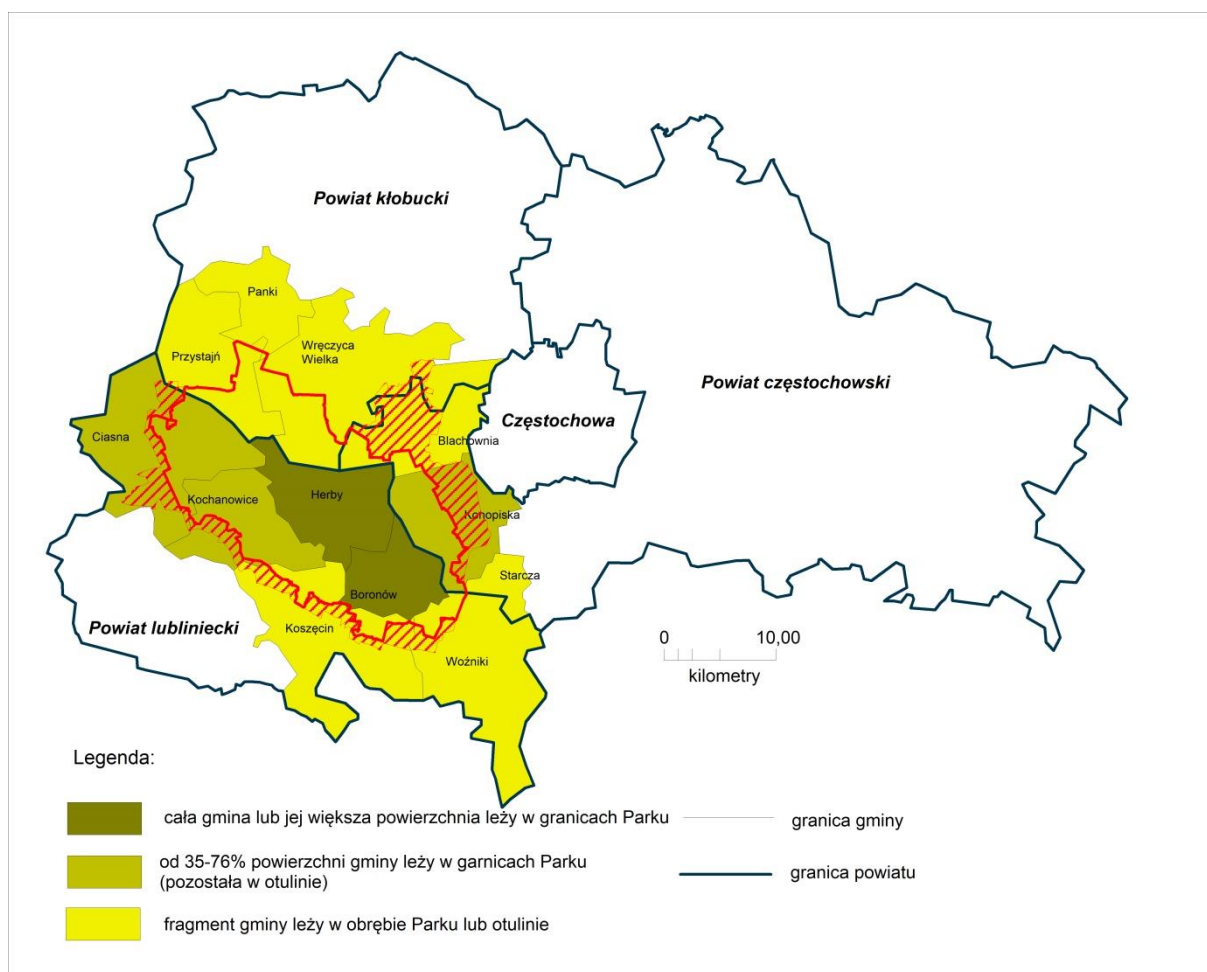
Gmina	Udział % w powierzchni gminy	Park w %	otulina w %
Boronów	100	98,4	0,6
Herby	100	100	0,0
Kochanowice	85,4	76,3	9,0
Konopiska	72,3	40,2	32,1
Ciasna	53,7	37,7	15,9
Blachownia - miasto	46,0	7,0	39,0
Przystajń	31,6	30,2	1,4
Koszęcin	29,9	14,3	15,6
Blachownia - obszar wiejski	24,0	14,0	10,0
Wręczyca Wielka	23,1	16,9	6,2
Panki	13,3	13,3	0,0
Woźniki - obszar wiejski	11,7	6,8	4,9
Starcza	2,5	2,5	0,0

Tab. 5 PKLnGL według powierzchni w 2017 r.

Gmina	Powierzchnia Parku i otuliny łącznie [ha]	Park [ha]	Otulina [ha]	Powierzchnia Parku i otuliny łącznie [%]	Park [%]	Otulina [%]
Blachownia - miasto	3058,3	454,4	2603,9	6,0	0,9	5,1
Blachownia - obszar wiejski	1624,7	946,9	677,8	3,2	1,9	1,3
Boronów	5693,2	5656,8	36,4	11,1	11,1	0,0
Ciasna	7195,7	5055,5	2131,3	14,1	9,9	4,2
Herby	8674,2	8674,2	0,0	17,0	17,0	0,0
Kochanowice	6830,4	6106,3	724,1	13,4	11,9	1,4
Konopiska	5674,7	3157,6	2517,0	11,1	6,2	4,9
Koszęcin	3861,7	1841,6	2020,1	7,6	3,6	4,0
Panki	729,6	729,6	0,0	1,4	1,4	0,0

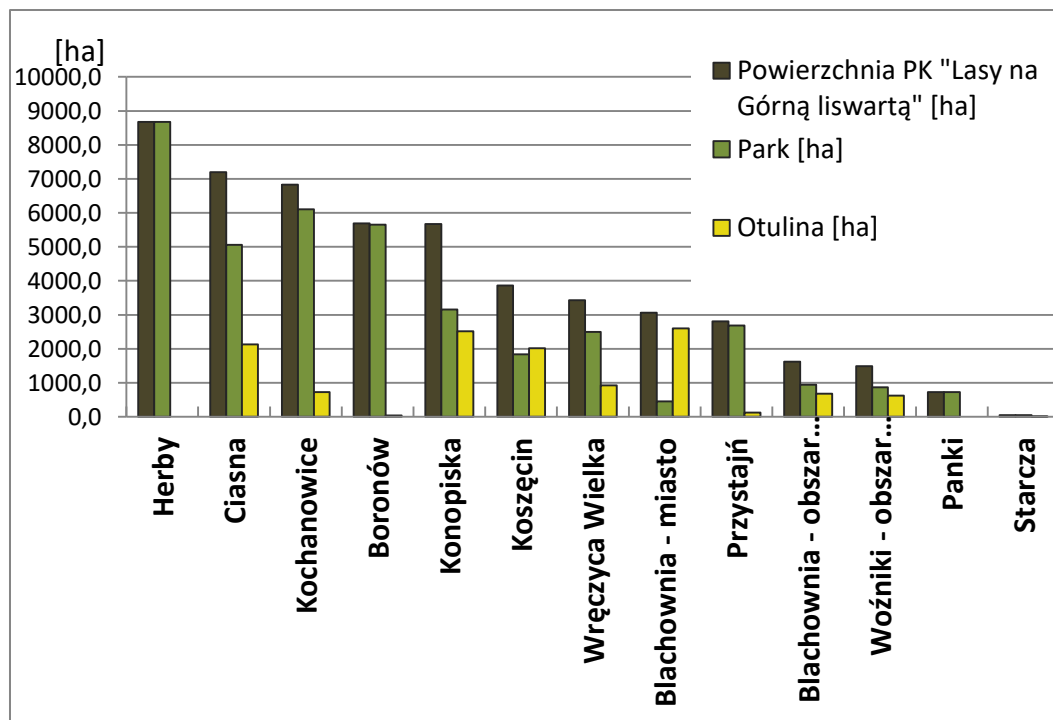
Przystajń	2805,7	2685,3	120,4	5,5	5,3	0,2
Starcza	50,1	50,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Woźniki - obszar wiejski	1488,9	863,4	625,4	2,9	1,7	1,2
Wręczyca Wielka	3425,9	2499,2	926,7	6,7	4,9	1,8
RAZEM	51113,0	38720,8	12383,2	100,0	75,8	24,2

Źródło: opracowanie własne

Map. 4. Podział PKLnGL według powierzchni gmin

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 4.1.2 Powierzchnia gmin w PKLnGL i otulinie

Źródło: opracowanie własne

Tab. 6 PKLnGL według podziału administracyjnego

Powiat	Gmina	Nazwa sołectwa lub obręb geodezyjny w mieście	Lokalizacja w granicach Parku lub otuliny
CZĘSTOCHOWSKI	Blachownia obszar wiejski	Trzepizury	PARK, OTULINA CZĘŚCIOWO
		Gać	PARK CZĘŚCIOWO, OTULINA
		Błaszczki	OTULINA
		Malice	OTULINA
		Ostrowy	OTULINA CZĘŚCIOWO
		Cisie	PARK, OTULINA
	Konopiska	Aleksandria I -	PARK
		Aleksandria II -	PARK
		Jamki	PARK
		Kowale	PARK
		Korzonek-Leśniaki	PARK
		Rększowice	OTULINA
		Konopiska	OTULINA
		Kopalnia	OTULINA
	Starcza	Starcza	PARK NIEWIELKI FRAGMENT
KŁOBUCKI	Panki	Jaciska	PARK

	Przystajń	Kamińsko	PARK
		Ługi-Radły	OTULINA NIEWIELKI FRAGMENT
	Wręczyca Wielka	Kuleje	PARK
		Nowiny	PARK
		Węglowice	PARK
		Puszczew	PARK
		Bieżeń	OTULINA
		Borowe	OTULINA
		Wręczyca Wielka	OTULINA
Grodzisko	OTULINA		
LUBLINIECKI	Boronów	Boronów	PARK
		Zumpy	PARK
		Dębowa Góra	PARK
		Grojec	PARK
		Hucisko	PARK
	Ciasna	Zborowskie	PARK
		Ciasna	OTULINA
		Molna	OTULINA
		Panoszów	OTULINA
	Herby	Chwostek	PARK
		Hadra	PARK
		Herby	PARK
		Kalina	PARK
		Lisów	PARK
		Łębki	PARK
		Olszyna	PARK
		Tanina	PARK
	Kochanowice	Kochanowice	PARK
		Harbułtowice	PARK
		Droniowice	PARK
		Pawełki	PARK
		Lubockie-Ostrów	PARK
		Jawornica (Wieś Kolonia)	OTULINA
	Koszęcin	Cieszowa	PARK
		Wierzbie	OTULINA
	Woźniki obszar wiejski	Babienica (Mzyki)	PARK
		Kamienica	OTULINA

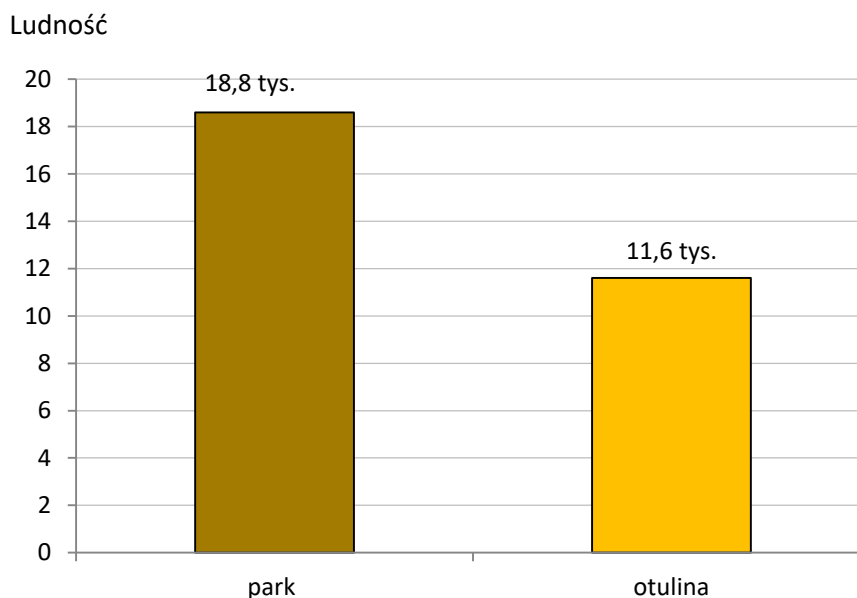
Źródło: opracowanie własne

4.2. Ludność

Gminy wchodzące w skład Parku są zamieszkałe przez 101 tys. mieszkańców. Zmiany zaludnienia w latach 2010-2017 są niewielkie, a cały obszar charakteryzuje proces stagnacji, z tendencją do depopulacji (tab. 7). Nie wszystkie gminy i sołectwa Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” leżą w całości w jego granicach. Przystajń, Panki i Wręczyca Wielka, położone w północnej części to tereny głównie leśne, niezamieszkałe (ryc. 4.2.2). Ich przestrzeń osadnicza są położone poza Parkiem i otuliną. Uwzględniając liczbę ludności w poszczególnych sołectwach tworzących Park i otulinę, Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” w rzeczywistości zamieszkuje go 30,2 tys. mieszkańców (tab. 8). Dane te zostały oszacowane na podstawie liczby ludności poszczególnych sołectw. W PKLnGL mieszka 18,8 tys. osób – 62%, a w otulinie 11,6 tys. tj. 38% (ryc. 4.2.1).

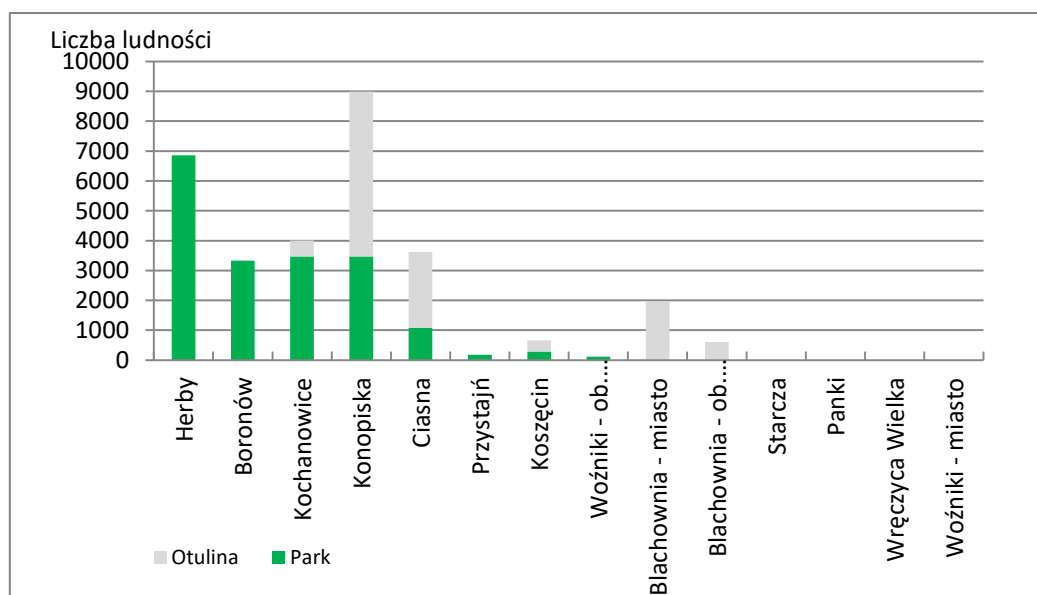
Struktura mieszkańców Parku i otuliny według płci wykazuje cechy feminizacji. Najwyższy wskaźnik nadwyżki kobiet nad mężczyznami występuje w Konopiskach i na obszarze wiejskim w gminie Blachownia (107 kobiet na 100 mężczyzn). Na pozostałym obszarze wynosi on nieco ponad 100.

Ważnym miernikiem charakteryzującym strukturę ludności według wieku jest współczynnik starości będący stosunkiem udziału ludności starszej do ogółu ludności oraz indeks starości jako stosunek udziału ludności starszej do ludności młodej. Mieszkańcy Parku i otuliny wykazują cechy ludności starej, w wieku 60 lat lub więcej znajduje się od 16% do 24% ogółu ludności gmin. Zaawansowany proces starzenia się tj. od 15% do 19,9%, występuje w Ciasnej, Boronowie oraz na obszarach wiejskich w Woźnikach i Blachowni (16-18%), a także w Koszęcinie i Wręczyca Wielkiej (19%). Pozostałe gminy wchodzące w skład Parku i otuliny wykazują cechy wysokiego stanu starości lub społeczeństwem starym demograficznie. Oznacza to, że ludność w wieku poprodukcyjnym osiągnęła stan na poziomie 20% -24,9%. Największym udziałem ludności w wieku 60 lat lub więcej odznaczają się: gmina miejska Blachownia 24%, Konopiska 20%, Przystajń, Panki i Starcza - 20%.

Ryc. 4.2.1 Liczba ludności w PKLnGL

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 4.2.2 Liczba ludności w PKLnGL i otulinie według sołectw

Źródło: opracowanie własne

Tab. 7 Zmiany liczby ludności w gminach PKLnGL w latach 2010 i 2017

Typ gminy	Nazwa gminy	2010	2017	Wzrost lub spadek w osobach	wzrost/spadek w %	dynamika zmian
GMINA WIEJSKA	Wręczyca Wielka	17 510	17 786	276	1,6	102
	Koszęcin	11 744	11 878	134	1,1	101
	Konopiska	10 636	10 775	139	1,3	101
	Ciasna	7 832	7 509	-323	-4,1	96
	Herby	6 984	6 862	-122	-1,7	98
	Kochanowice	6 738	6 924	186	2,8	103
	Przystajń	6 014	5 906	-108	-1,8	98
	Panki	5 122	5 099	-23	-0,4	100
	Boronów	3 344	3 329	-15	-0,4	100
	Starcza	2 788	2 824	36	1,3	101
GMINA MIEJSKO-WIEJSKA	Blachownia - miasto	9 953	9 676	-277	-2,8	97
	Blachownia - obszar wiejski	3 402	3 380	-22	-0,6	99
	Woźniki - miasto	4 457	4 393	-64	-1,4	99
	Woźniki - obszar wiejski	5 187	5 262	75	1,4	101
Razem		101 711	101 603	-108	-1,0	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tab. 8 Liczba ludności w PKLnGL i otulinie

Powiat	Gmina	Liczba ludności						
		Ogółem 2017 r.	Park	Otulina	Razem	Park	Otulina	Razem
			osoby			%		
CZĘSTOCHOWSKI	Konopiska	10 775	3471	5515	8986	32	51	83
	Błachownia - miasto	9 676	0	1978	1978	0	20	20
	Błachownia - obszar wiejski	3 380	0	612	612	0	18	18
	Starcza	2 824	0	0	0	0	0	0
KŁOBUCKI	Przystajń	5 906	173	0	173	3	0	3
	Panki	5 099	0	0	0	0	0	0
	Wręczyca Wielka	17 786	0	0	0	0	0	0
LUBLINIECKI	Boronów	3 329	3329	0	3329	100	0	100
	Herby	6 862	6600	0	6600	100	0	100
	Kochanowice	6 924	3554	582	4126	51	8	59
	Ciasna	7 509	1075	2547	3622	14	34	48
	Koszęcin	11 878	282	382	664	2	4	6
	Woźniki - obszar wiejski	5 262	114		114	2	0	2
	Woźniki - miasto	4 393	0	0	0	0	0	0
Razem liczba ludności		101 603	18598	11616	30204	18	11	29
[%]						62	38	100

Źródło: opracowanie własne

Tab. 9 Liczba ludności PKLnGL według sołectw w 2016 r.

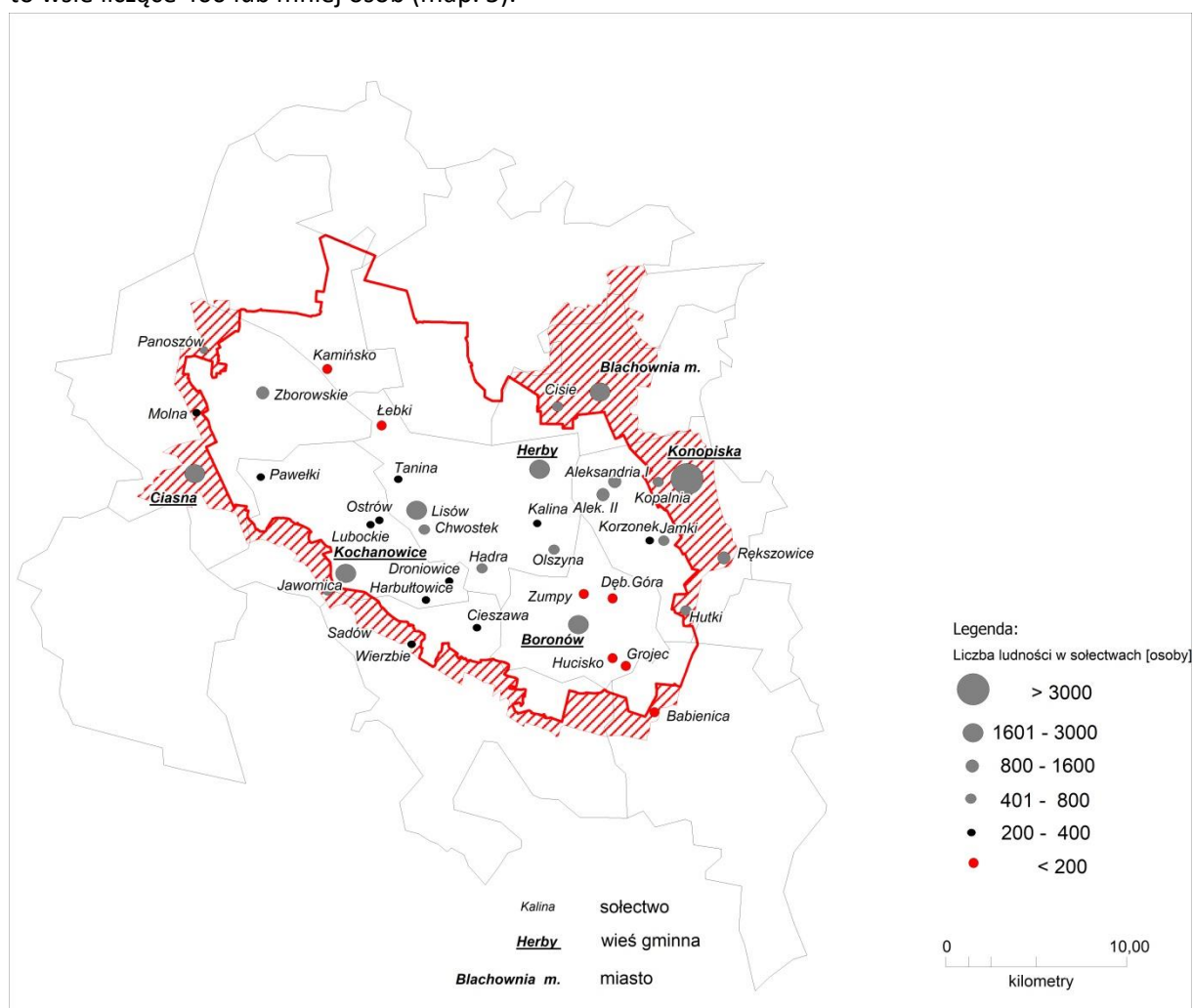
Powiat	Gmina	Nazwa sołectwa	Lokalizacja w granicach Parku	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]	
CZĘSTOCHOWSKI	Blachownia miasto	Błaszczyki 923 Os. Leśne, Malice 1100 , Długa Gać 55	PARK NIEWIELKI FRAGMENT, OTULINA	1 978	55-208	
	Blachownia obszar wiejski	Cisie	OTULINA	612	33	
	Konopiska		Aleksandria I -	PARK	1352	96
			Aleksandria II -	PARK	882	82
			Jamki	PARK	664	148
			Kowale	PARK	209	148
			Korzonek-Leśniaki	PARK	364	
			Rększowice	OTULINA	935	122
			Konopiska	OTULINA	3022	223
			Kopalnia	OTULINA	568	223
	Hutki	OTULINA CZĘŚCIOWO	990	112		
Starcza	Starcza	PARK NIEWIELKI FRAGMENT	0	0		
KŁOBUCKI	Panki	Jaciska	PARK	0	0	
	Przystajń	Kamińsko	PARK	173	24	
		Ługi-Radły	NIEWIELKI FRAGMENT OTULINA	0	0	
	Wręczyca Wielka		Kuleje	PARK	0	0
			Nowiny	PARK	0	0
			Węglowice	PARK	0	0
			Puszczew	PARK	0	0
			Bieżeń	OTULINA	0	0
			Borowe	OTULINA	0	0
			Wręczyca Wielka	OTULINA	0	0
	Grodzisko	OTULINA	0	0		
LUBLINIECKI	Boronów	Boronów	PARK	2808	49-217	
		Zumpy	PARK	132	49	
		Dębowa Góra	PARK	115	49	
		Grojec	PARK	121	35	
		Hucisko	PARK	153	35	
	Ciasna		Zborowskie	PARK	1075	35
			Ciasna	OTULINA	1616	88
			Molna	OTULINA	362	52
			Panoszów	OTULINA	569	39
	Herby		Chwostek	PARK	452	62
			Hadra	PARK	696	62
			Herby	PARK	2288	143
			Kalina	PARK	428	143
			Lisów	PARK	1725	57
			Łebki	PARK	68	57
			Olszyna	PARK	725	62
	Tanina	PARK	218	57		
	Kochanowice		Kochanowice	PARK	2113	144
			Harbułtowice	PARK	262	54
			Droniowice	PARK	370	54
Pawełki			PARK	213	53	
Lubockie-Ostrów			PARK	586	116	

		Jawornica (Wieś Kolonia)	OTULINA	582	184
	Koszęcin	Cieszowa	PARK	282	87
		Wierzbie	OTULINA	382	87
	Woźniki obszar wiejski	Babienica (Mzyki)	PARK	114	109
		Kamienica	OTULINA	0	0
				30 204	

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie Parku i otuliny leży 49 sołectw, z tego 33 w Parku i 16 w otulinie (tab. 9).

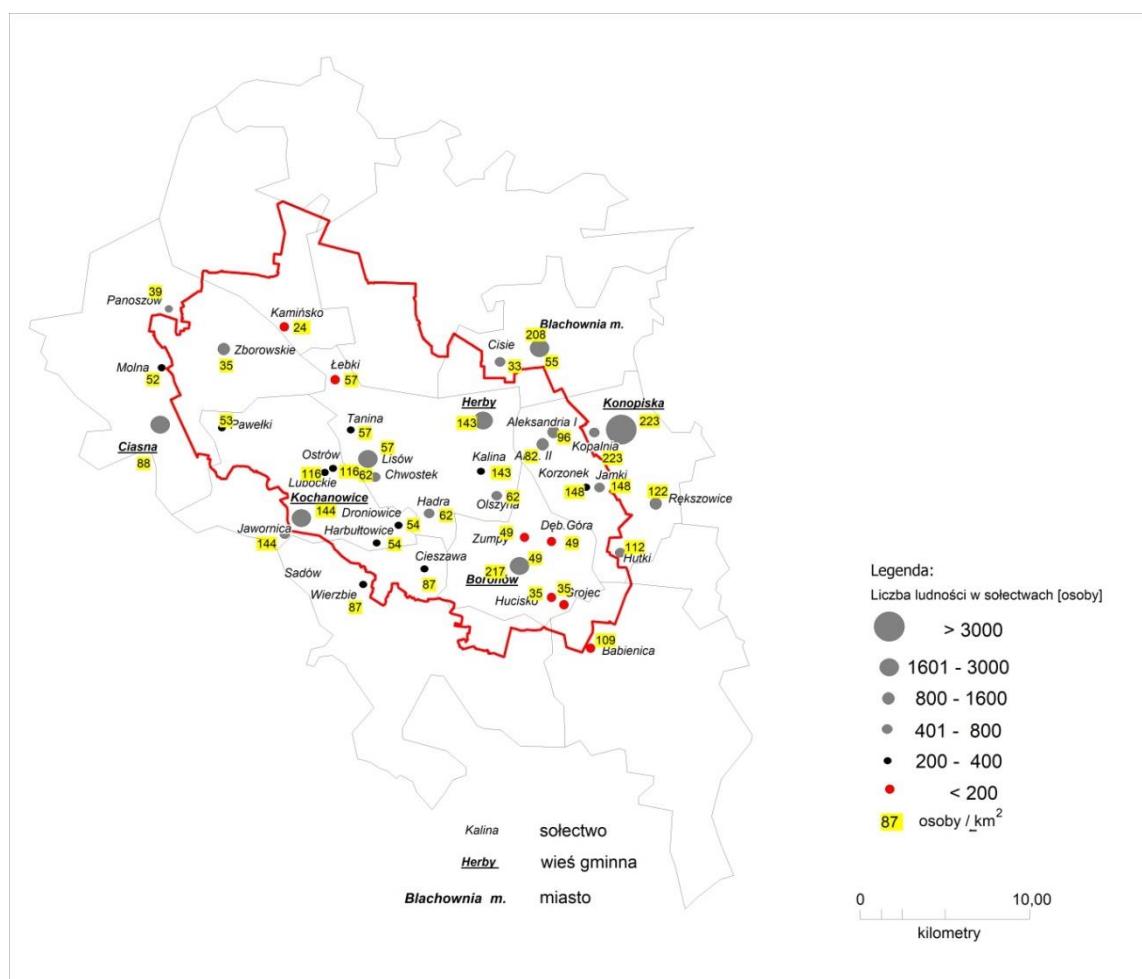
Największe wsie to jednocześnie wsie gminne - Konopiska położone we wschodniej części Parku i otulinie, Boronów w południowej, Herby w środkowej części oraz jego sołectwo - Lisów. Struktura wielkościowa wsi według ludności klasyfikuje 17 jednostek osadniczych jako małe i bardzo małe. Są to wsie liczące 400 lub mniej osób (map. 5).

Map. 5. Sołectwa PKLnGL według liczby ludności

Źródło: opracowanie własne

Niewielka liczba ludności wiąże się ze stosunkowo niską gęstością zaludnienia. Mapy ORSIP (Otwartego Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej) województwa śląskiego pozwalają określić gęstość zaludnienia według poszczególnych sołectw (map. 6). To ukazuje obszar Parku jako teren o bardzo niskiej gęstości zaludnienia kształtującej się na poziomie od 24 osób/km² w Kamieńsku (gmina Przystajń) do 223 osób/km² we wsi Konopiska i Kopalnia (gmina Konopiska).

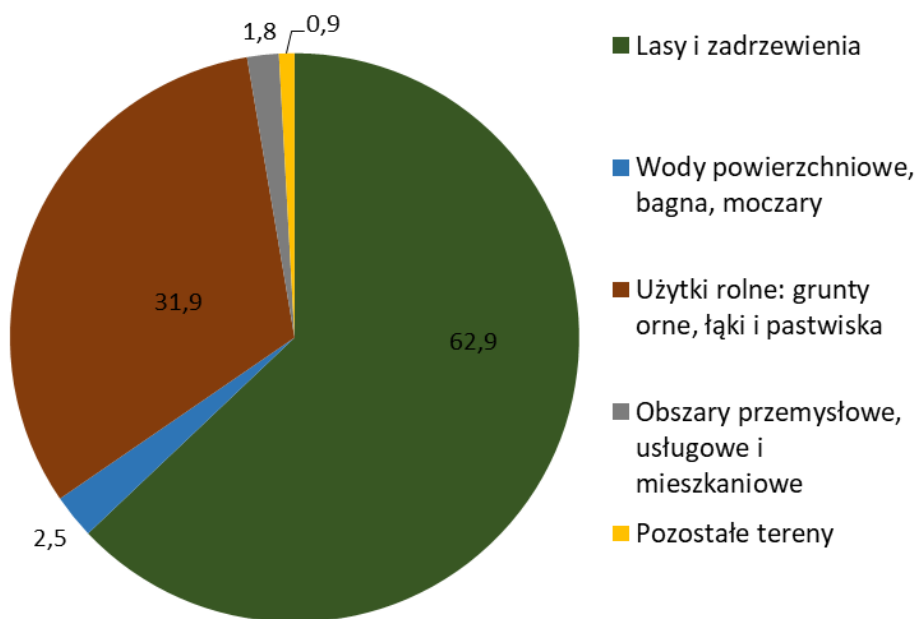
Map. 6. Gęstość zaludnienia w sołectwach PKLnGL

Źródło: opracowanie własne według Otwartego Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej województwa śląskiego

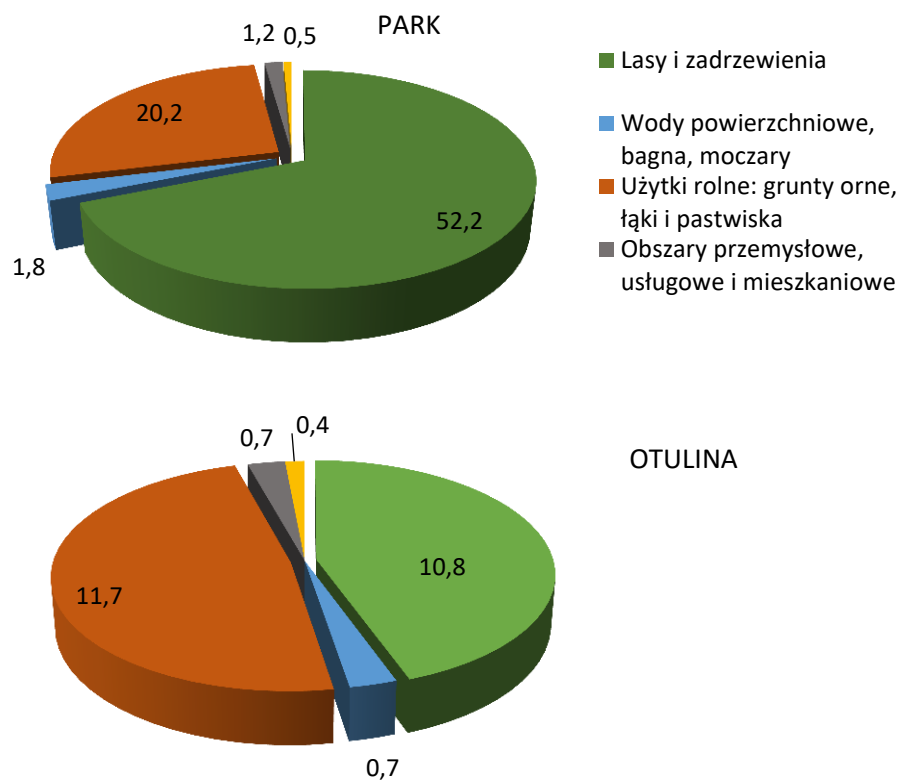
4.3. Struktura użytkowania i władania gruntów

Strukturę użytkowania gruntów Parku i jego otuliny określono na podstawie bazy BDOT oraz badań terenowych, jak również danych statystycznych dostępnych w bazie www.stat.gov.pl. Korzystano także z studiów uwarunkowań i planów zagospodarowania przestrzennego wybranych gmin, które posiadały te dokumenty.

Dominującą formą użytkowania ziemi w Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą”, jak sama nazwa wskazuje są lasy, które zajmują aż 63% (ryc. 4.3.1). W Parku ich powierzchnia wynosi 26 667 ha tj. 52,2 %, z kolei w otulinie 5496 ha tj. 10,8 % (ryc. 4.3.2). Porównując udział gruntów leśnych do Operatu z 2005 roku (Czyłok, 2004), można wnioskować, że ich udział pozostaje na podobnym poziomie (2005 - 63,8%). Granica PKLnGL na wielu odcinkach pokrywa się z granicą lasów. Otulina ma za zadanie chronić obszar od zachodniej, południowej i wschodniej strony. Z kolei od północy nie wyznaczono jej, a strefa ochronną Parku jest bezpośrednio strefa leśna. Charakterystyczną cechą Parku jest występowanie rozproszonych osad w formie sołectw, kolonii i przysiółków pośród terenów leśnych (map. 7). Nawiązuje to do genezy obszaru, co opisano w rozdziale zagospodarowanie przestrzenne (rozdz. 4.4). Zwarte lasy są poprzecinane infrastrukturą transportową, zarówno kolejową, jak i drogami, w tym krajowymi, powiatowymi i lokalnymi. Z punktu widzenia gospodarki leśnej stanowi to barierę ekologiczną.

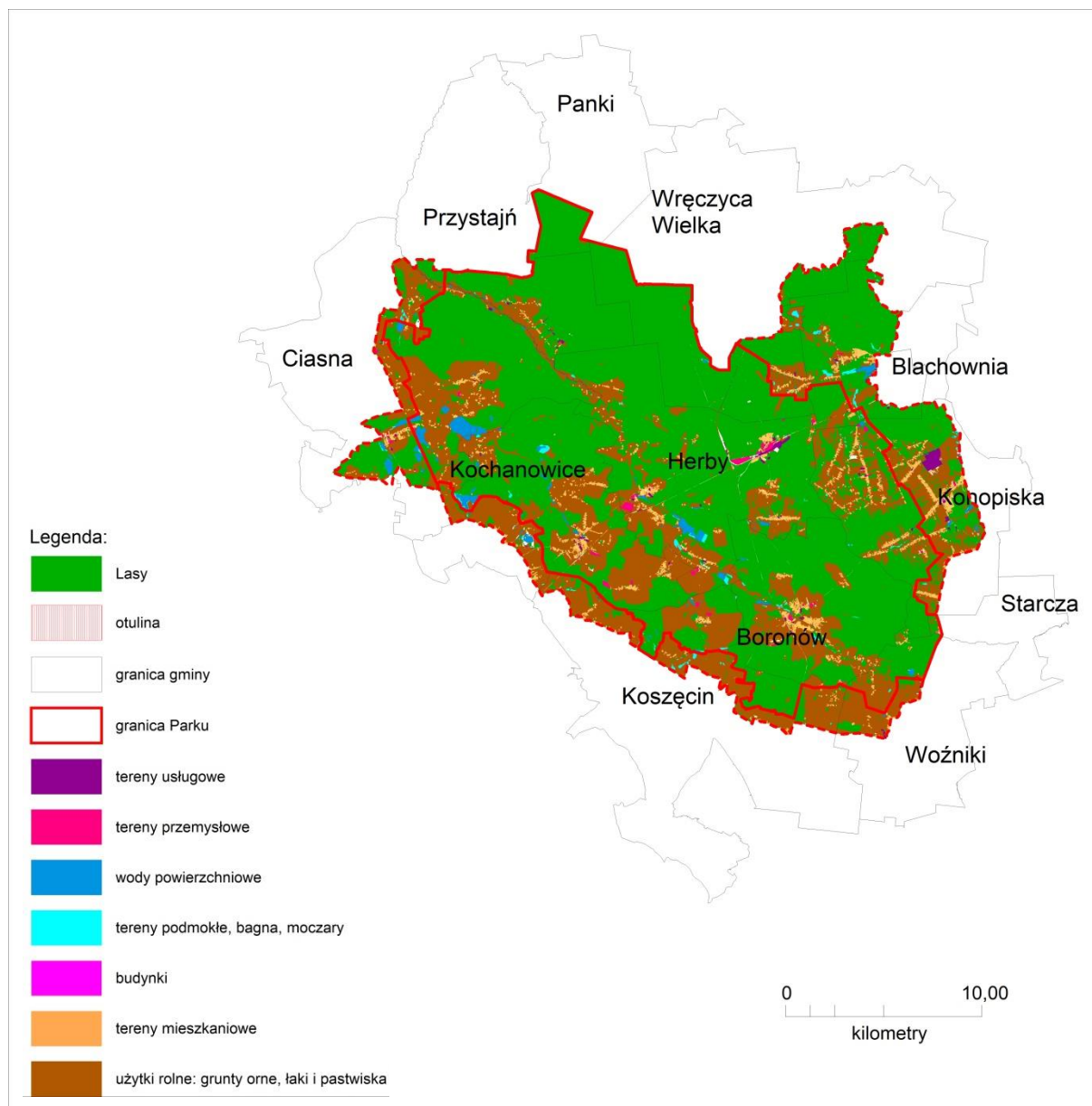

Ryc. 4.3.1 Struktura użytkowania gruntów w PKLnGL według BDOT w %.

Ryc. 4.3.2 Struktura użytkowania ziemi w PKLnGL i otulinie

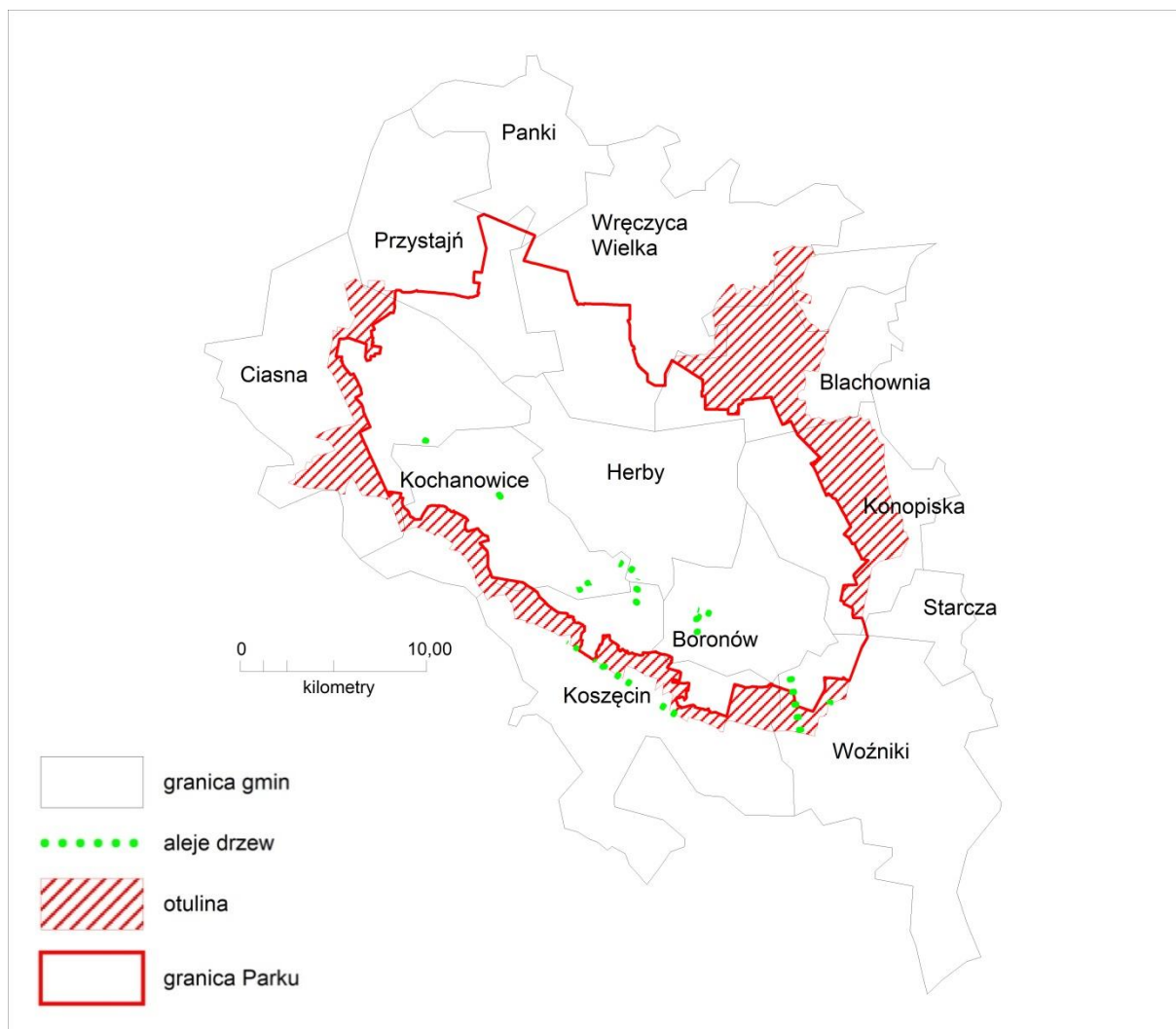
Źródło: opracowanie własne

Map. 7. Użytkowanie ziemi w PKLnGL

Źródło: opracowanie własne

Ważnym elementem zagospodarowania przestrzennego są krajobrazy wiejskie, na które składają się użytki rolne, w tym grunty orne i użytki zielone: łąki i pastwiska. Zajmują one 32% powierzchni, w Parku 20,2% i 11,7% w otulinie (Mapa 9). Rolnicza przestrzeń produkcyjna jest ważnym elementem gospodarczym w Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą”, szczególnie w południowej części, wschodniej i zachodniej oraz w północno-środkowej wzdłuż Liswarty. Analizując rolniczy charakter użytkowania Parku i otuliny zwrócono uwagę na występowanie zadrzewień śródpolowych oraz ciągów drzew wzdłuż cieków i alei przydrożnych (map. 8). Tego typu formy sprzyjają bioróżnorodności. Większość terenów rolnych na badanym obszarze jest pozbawiona zadrzewień śródpolnych, gdyż położona jest wśród lasów. Specyfika PKLnGL polegająca na dominacji obszarów leśnych sprawia, że niewiele jest także zadrzewień wzdłuż ciągów komunikacyjnych, które także otoczone są lasami. Natomiast występują one wzdłuż Liswarty oraz wokół terenów podmokłych oraz sporadycznie wzdłuż ciągów komunikacyjnych (map. 8).

Map. 8. Zadrzewienia wzdłuż ciągów komunikacyjnych – aleje drzew w PKLnGL i otulinie

Źródło: opracowanie A. Żemła-Siesicka

Istotnym elementem jest natomiast gospodarka stawowa, w tym stawy hodowlane. Jest to korzystne w aspekcie ekologicznym przy racjonalnej gospodarce. Sprzyja temu środowisko wodne. Wody powierzchniowe zajmują 900 ha– 1,8% powierzchni Parku i 0,7% otuliny (map. 9, fot. 4,2, 4,3), w tym tereny podmokłe oraz bagna i moczary.

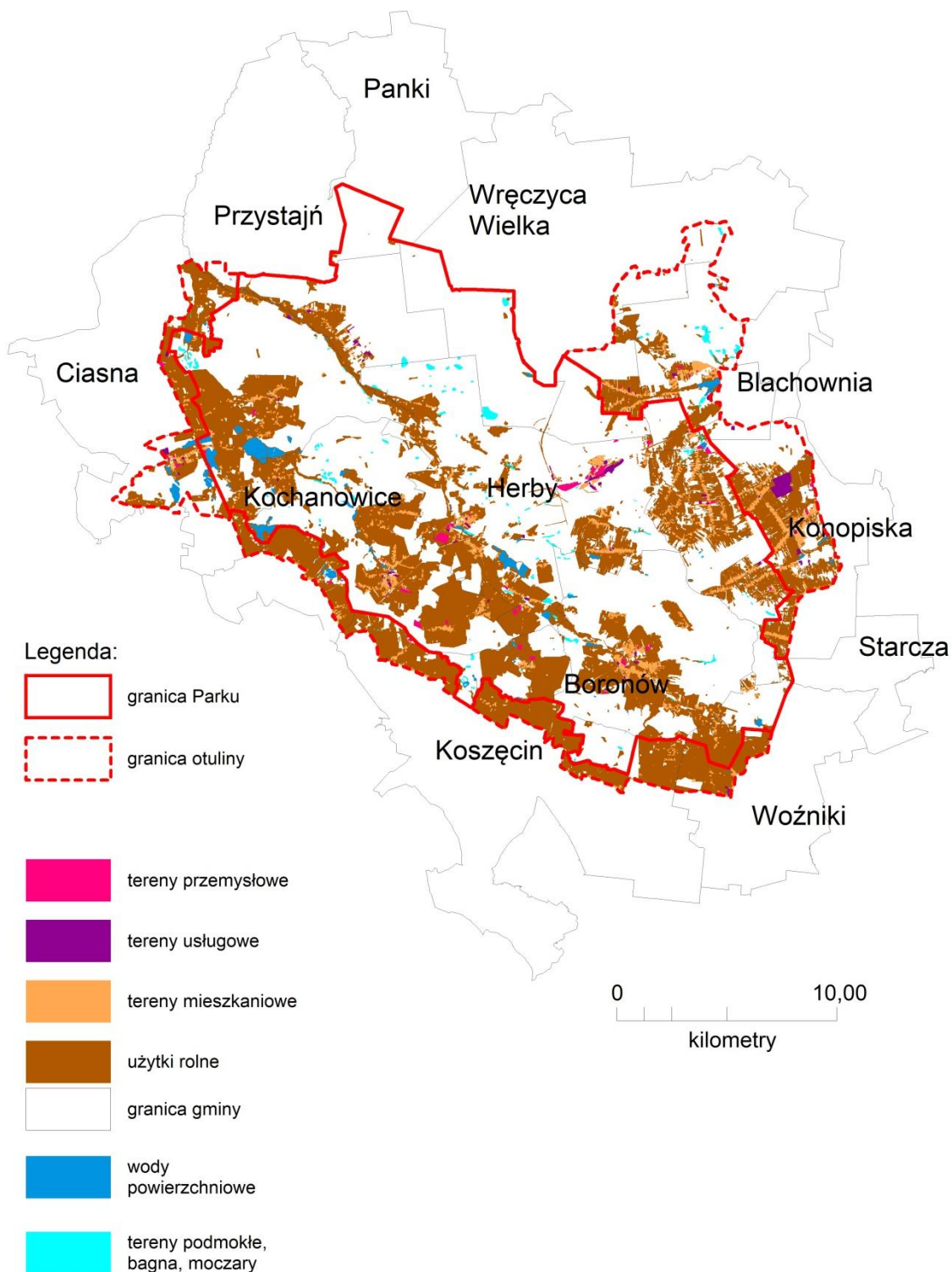
Udział terenów mieszkaniowych i przemysłowo-usługowych w strukturze użytkowania PKLnGL zajmują 1,8% tj. 589 ha. Występują one w sąsiedztwie terenów rolniczych. Jest to południowy obszar Parku, wschodni i zachodni oraz enklawy w środkowej części (map. 9). Pozostałe tereny obejmują 0,4% całego terenu.

Fot. 4.1. Tereny produkcji rolniczej w gm. Boronów, Huciska (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.2. Łowisko w Olszynie, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Map. 9. Tereny rolnicze oraz mieszkaniowe i przemysłowo-usługowe w PKLnGL

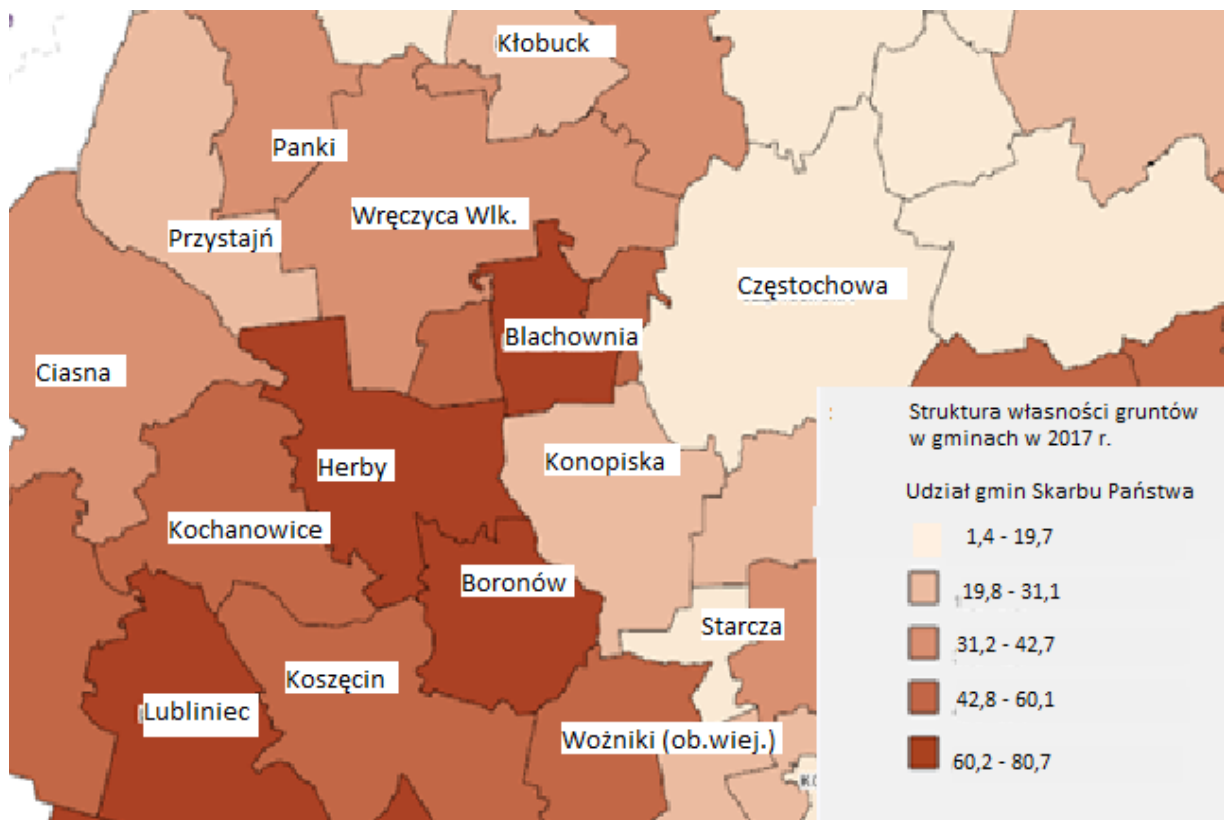
Źródło: opracowanie własne

Fot. 4.3. Tereny wód powierzchniowych - Staw Nowa Brzoza gm. Kochanowice (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

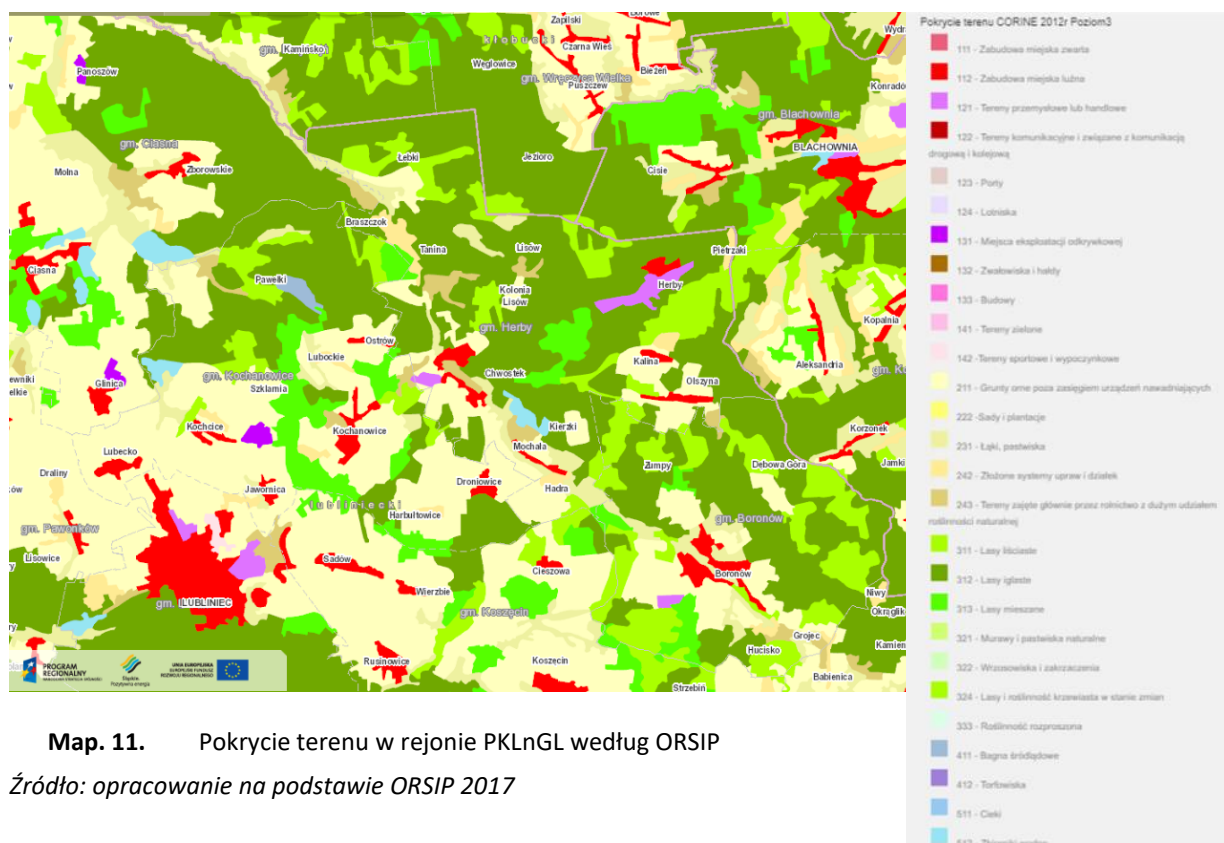
Brak jest dokładnych danych dotyczących struktury własności gruntów. Należy jednak zaznaczyć, że wiele z nich jest we władaniu osób prywatnych. Grunty Skarbu Państwa to przede wszystkim grunty leśne, jak i tereny pod drogami, czy wodami. Zarówno lasy Parku, jak i otuliny leżą w różnych obrębach nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach - Nadleśnictwie Herby, Koszęcin i Lubliniec, Kłobuck. Granice nadleśnictw i ich obrębów nie pokrywają się z granicami gmin, jak również z granicami PKLnGL.

Najwięcej gruntów należących do Skarbu Państwa znajduje się na terenie gminy Herby i Boronów - od 60,2% do 80,7% (map. 10). Te gminy w całości leżą na terenie Parku. Znaczny udział gruntów państwowych znajduje się także w gminie Kochanowice oraz Blachowni.

Map. 10. Struktura władania gruntów w rejonie PKLnGL według gmin

Źródło: opracowanie na podstawie ORSIP 2017

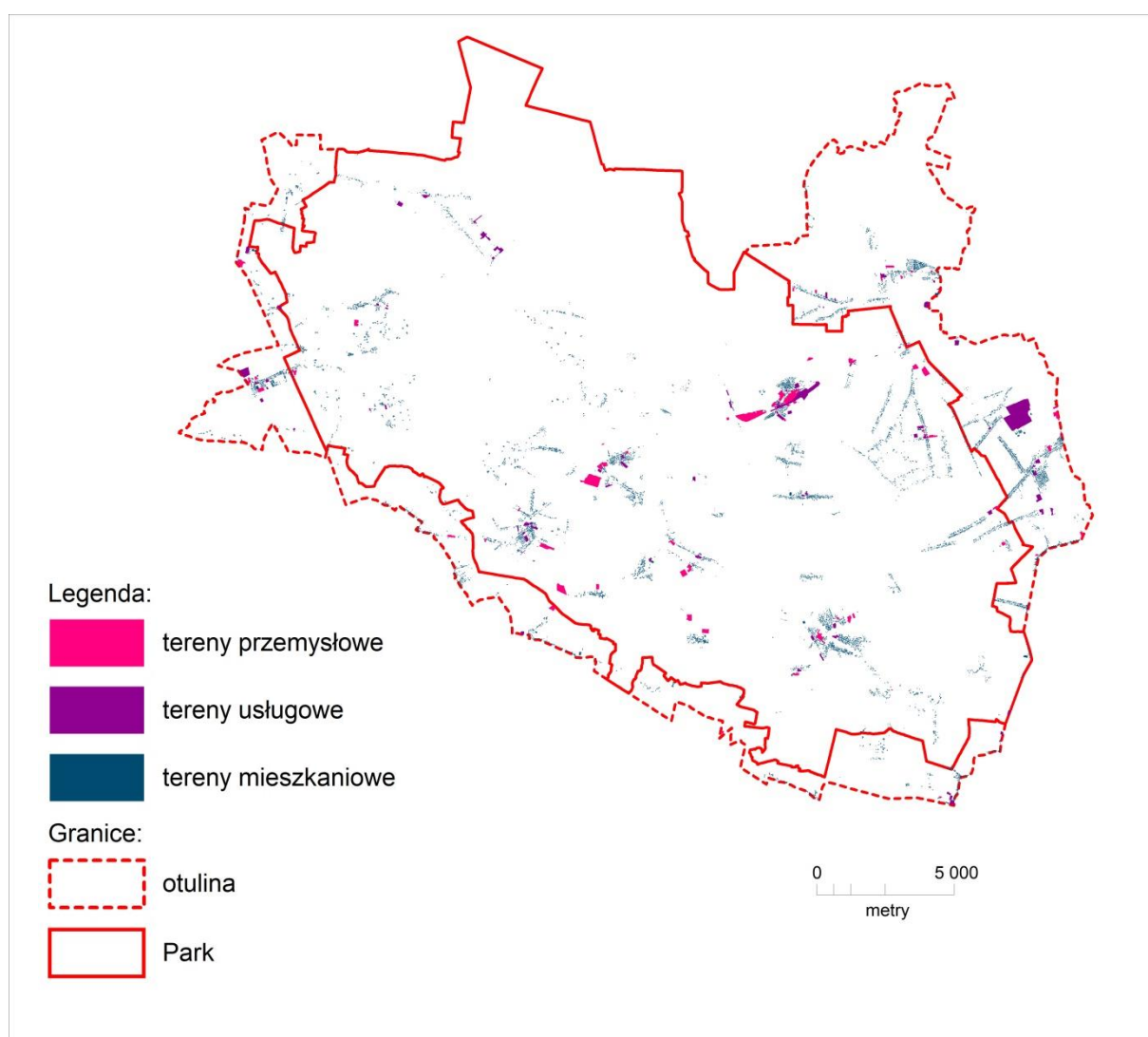
Map. 11. Pokrycie terenu w rejonie PKLnGL według ORSIP

Źródło: opracowanie na podstawie ORSIP 2017

4.4. Formy zagospodarowania przestrzennego

4.4.1 Osadnictwo

Sieć osadnicza Parku wykazuje cechy rozproszenia (map. 12). Świadczy o tym, duża liczba wsi znacznie oddalonych od siebie oraz wysoki udział wsi małych według liczby ludności. Sieć osadniczą tworzy aż 48 wsi różnej wielkości. Największe liczące powyżej 3000 mieszkańców i położone w granicach PKLnGL to: Boronów, Herby, Kochanowice, Aleksandria, Lisów (1600-3000 ludności) oraz Zborowskie; w otulinie - Konopiska, Ciasna i Rękoszowice. Wsie średnie liczą od 400-800 mieszkańców. Są to na terenie Parku: Chwostek, Jamki, Hadra, Olszyna oraz Jawornica (Wieś Kolonia), Kopalnia, Panoszków, Cisie oraz Hutki w otulinie. Pozostałe wsie to wsie małe liczące 200-400 mieszkańców (9 sołectw) lub bardzo małe poniżej 200 osób. Odległości między wsiami są znaczne, często ich położenie jest wyizolowane z uwagi na otaczające lasy, rzekę Liswartę lub inne mniejsze ciek, stawy rybne lub bariery antropogeniczne pochodzenia górniczego.

Map. 12. Rozproszenie osadnictwa w PKLnGL

źródło: opracowanie własne

Wsie są położone przeważnie w otoczeniu lasów, co może świadczyć o ich genezie związanej z tzw. wsiami na surowym korzeniu, a więc jednostkami wiejskimi, które powstały przez karczowanie lasu. Ich kształty genetyczno-historyczne wywodzą się w większości z ulicówek, w których

charakterystyczną cechą są siedliska położone po obu stronach ulicy (map. 13). Widoczne jest zabudowywanie starych siedlisk nowym budownictwem, co wynika prawdopodobnie z parcelacji i podziału własności gruntów. Proste układy liniowe występują często w mniejszych wsiach. Występują także układy jednoosiowe typu rzędówka. Z kolei niektóre jednostki osadnicze wykazują cechy wsi typu wielodrożnica np. Boronów, Kochanowice, Droniowice, Cieszowa, Konopiska, Aleksandria, Zborowskie (map. 13). Są to wsie złożone z kilku połączonych ulic, tworzących układy nieregularne. Jest to konsekwencja rozwoju pierwotnych układów genetycznych przekształconych w bardziej rozwinięte formy, uwarunkowane zarówno rozwojem gospodarczym, jak i topografią terenu i otaczającymi warunkami przyrodniczymi. Niektóre z nich wykazują cechy skupienia.

wiesć Olszyna – typ wsi ulicówka (A)

wiesć Boronów – typ wsi wielodrożnica (B)

Map. 13. Wybrane typy kształtów wsi w PKLnGL

źródło: opracowanie własne

Formy zagospodarowania przestrzennego wiążą się także z rozłogami ziemi i układami pól. W Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą” przeważają pasmowe układy pól we wschodniej i północno-wschodniej części oraz blokowe, blokowo-niwowe i pasmowo-niwowe w południowej, środkowej i zachodniej części Parku. W przestrzeni widoczny jest związek z działalnością rolniczą, która wyraża się znacznym arealem zasiewów różnego typu roślin zbożowych, strączkowych, oleistych (rzepak), miododajnych (facelia), jak i okopowych (ziemniak) oraz widocznymi siedliskami rolniczymi, często wyizolowanymi, zwłaszcza w środkowej części PKLnGL (Łebki, Niwy, Ostrowy, Lubockie) wzdłuż Liswarty.

Niektóre gminy leżące na obszarze Parku – Wręczyca Wielka, Przystajń, Starcza i Koszęcin w niewielkim stopniu obejmują obszary zurbanizowane. W większości są to tereny otwarte, w tym rolnicze i leśne. Ich formy zagospodarowania przestrzennego nie mają zatem bezpośredniego wpływu na rozwój Parku. Istnieje jednak zagrożenie w przyszłości procesem *urban sprawl* a więc niekontrolowaną suburbanizacją, która może stwarzać zagrożenie w obszarze stykowym zwłaszcza na północy, gdzie Park w większości nie jest otoczony strefą ochronną czyli otuliną, a granica lasu Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” bezpośrednio styka się z obszarem gmin.

Z kolei układy przestrzenne poszczególnych jednostek osadniczych, które leżą na terenie PKLnGL, nawiązują do ich funkcji gospodarczych, genezy wsi, jak i współczesnego rozwoju rolniczego, w tym gospodarki folwarcznej, czy PGR-owskiej, stawowej, drzewnej i przemysłowej, a także transportowej związanej z kolejnictwem. W całości na terenie Parku leży gmina Herby i Boronów.

Gmina Herby w całości leży w granicach Parku, w jego środkowej części. Liczy osiem sołectw: Herby, Chwostek, Hadra, Kalina, Lisów, Łebki, Olszyna i Tanina (tab. 10). Aż 68% powierzchni zajmują lasy i tylko 24,5 % użytki rolne, co ma swoje konsekwencje w rozwoju przestrzennym. Jest to typ osadnictwa rozproszonego układzie asymetrycznym, ponieważ wieś centralna znajduje się we wschodniej części gminy, a poszczególne sołectwa są rozrzucone po całym terenie. Odległości między wsiami są niezwykle duże, ponad 8 km do sołectwa Łebki. Charakterystyczne są także liczne przysiółki i klonie otoczone lasami. W zachodniej części biegnie rzeka Liswarta, nad która rozwinęły się takie wsie, jak Lisów, Chwostek, Mochała, Hadra, Kierzki, Tanina i Łęg. Wieś Herby posiada nietypowy, jak na wieś układ funkcjonalno-przestrzenny, który nawiązuje do układu infrastruktury transportowej, zwłaszcza kolejowej i drogowej (DK46). Ten czynnik był głównym elementem, który wyznaczył oś funkcjonalno-przestrzenną. Budowa dworca w Herbach ma także związek z przebiegiem granicy państwowej w przeszłości, która z kolei także była czynnikiem warunkującym rozwój osady.

Map. 14. Zróżnicowany i nietypowy układ wybranych form użytkowania przestrzennego w sołectwie Herby, gm. Herby

źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT

Ta sieć transportowa łączy wieś Herby z wsią Lisów, choć oddziela je bariera przestrzenna dla osadnictwa – obszar leśny. Jednakże w świetle miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oś ta skupia najwięcej terenów inwestycyjnych, w tym przemysłowych (map. 14). Jest to związane z funkcją przemysłową Herbów, w których rozlokowały się różne zakłady produkcyjne. Wieś Herby zaliczane są do wsi dużych, zamieszkuje je ponad 2 tys. mieszkańców. Ma to swoje odzwierciedlenie w formie zabudowy wielorodzinnej w centrum wsi. Ponadto sieć kolejowa przecina gminę na cztery

części. Na południe od wsi gminnej położone są dwa sołectwa Kalina i Olszyna, również położone pośród lasów. W Kalinie widoczne są procesy urbanizacyjne. Układ osadniczy gminy Herby jest z jednej strony silnie uwarunkowany elementami środowiska naturalnego, zwłaszcza lasami, obecnością rzeki i towarzyszącymi jej terenami podmokłymi, z drugiej czynnikami gospodarczymi, głównie transportowymi, a w przeszłości także politycznymi (wpływ granicy: zabór rosyjski i pruski). Tak złożony i rozproszony układ funkcjonalno-przestrzenny wpływa na funkcjonowanie gminy, np. transport publiczny, wywóz i segregację śmieci, odśnieżanie, dostęp do placówek oświatowych, zdrowotnych itd.

Gmina Boronów jest położona w całości na terenie Parku. Liczy pięć sołectw. Główne to: Boronów – wieś gminna oraz małe wsie: Hucisko, Zumpy, Dębowa Góra i Grojec (tab. 6 i 9). Występują tu także liczne przysiółki jak np. Sitki, Okrąglik, Niwy, Doły, Kurzychowe. W środkowej części gminy, przez sołectwo Boronów przepływa Liswarta oraz liczne mniejsze ciekі rzeczne. Z kolei w południowej i południowo-zachodniej części biegnie linia kolejowa. Osady położone są wśród lasów. Układ funkcjonalno-przestrzenny wskazuje na rozproszenie, co jest związane z genezą tego obszaru nawiązującą do rozwoju niezależnych osad o działalności przemysłowej (Boronów osada fryderycjańska – kuźnica, młyn, tartak, folwark z zespołem podworskim; Hucisko – huta szkła, Doły – kuźnica, tartak, Zumpy- eksploatacja rud żelaza). Według studium zagospodarowania przestrzennego w gminie istnieją rezerwy pod nowe budownictwo, około 800 działek i strategia gminy zakładają rozwój zabudowy usługowo-mieszaniowej. Jednakże badania terenowe nie potwierdzają intensywnego rozlewania się zabudowy. Liczba ludności w latach 2010-2016 nie zwiększyła się.

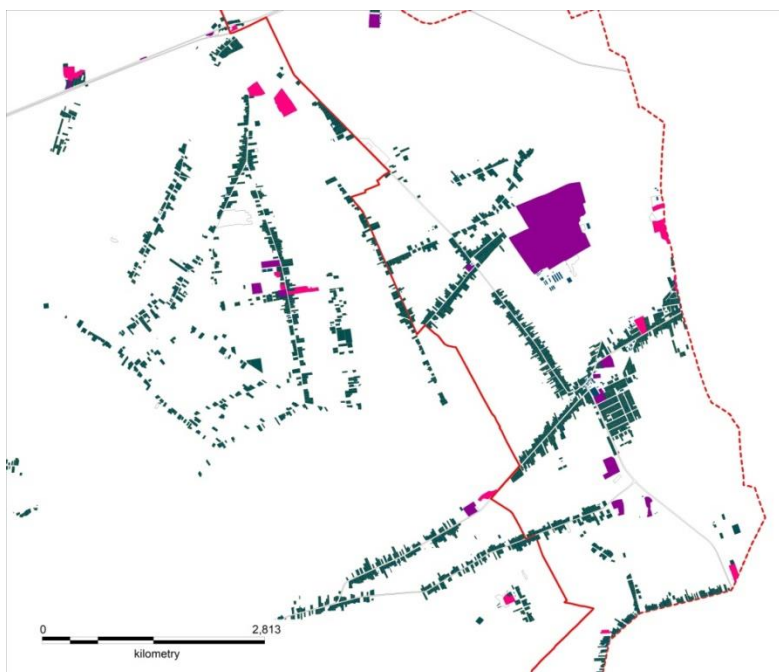
Gmina Kochanowice położona jest w 76% na terenie Parku i dodatkowo 9% powierzchni leży w otulinie. Teren ten zamieszkuje 3,5 tys. mieszkańców (tab. 9) w pięciu sołectwach PKLnGL: Kochanowice, Harbułtowice, Droniowice, Pawełki, Lubockie-Ostrów i jednej wsi w otulinie – Jawornica (Wieś Kolonia). Układ przestrzenny gminy wykazuje cechy rozproszenia. Wsie położone są wśród lasów, które oddzielają tereny leśne, ciekі wodne oraz linia kolejowa i droga DK 46. Centrum wsi gminnej posiada układ złożony i składa się z kilku ulic, które położone są dokładnie pomiędzy dwoma ciągami komunikacyjnymi drogowym i kolejowym. Najbardziej od centrum oddalone są Pawełki. Ich położenie jest peryferyjne w stosunku do centrum wsi w kierunku północno-zachodnim. Dojazd do wsi jest utrudniony z powodu dużego kompleksu leśnego oraz licznych cieków wodnych (dojazd od strony Kochcic). W świetle Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kochanowice silnie rozwija się tu zabudowa letniskowa. Mniejsze wsie Harbułtowice i Droniowice połączone są ciągiem komunikacji drogowej. W sołectwie Lubockie-Ostrów występuję bardzo duże rozproszenie osadnictwa w formie pojedynczych siedlisk.

Gmina Ciasna jest najbardziej na zachód wysuniętą wsią Parku, liczy cztery sołectwa, w tym jedno – wieś Zborowskie na terenie PKLnGL - i trzy w otulinie (tab. 9). W Parku leży 38% i 16% w otulinie (razem 54% powierzchni gminy). Wszystkie wsie gminy Ciasna to stare osady powstałe do końca XV wieku (www.ciasna.bip.pl). Część wsi to dobra kościelne, pozostałe mają genezę szlachecką, były także związane z przemysłem - hutnictwem żelaza. Najstarsze wsie leżą poza granicami Parku i otuliny. Gmina charakteryzuje układ rozproszony. Wsie są oddzielone od siebie obszarem leśnym, są poprzecinane licznymi strumieniami. Teren ma charakter osadnictwa rozproszonego.

Zborowskie jest położona na terenie PKLnGL i jest wyizolowana wsią związaną jest z gospodarką stawową. W gminie aż 274 ha zajmują wody powierzchniowe i kolejne 102 ha tereny podmokłe, w tym bagna i moczary. Nad strumieniem Zborowskie w przeszłości istniała kuźnica, powstała też Fabryka Fajek Glinianych, z której do dziś zachował się jeden obiekt o unikalnej na skalę europejską wartości historycznej. Obecnie ta niewielka osada, licząca ok. 1000 mieszkańców jest wyizolowaną

jednostką z dojazdem od strony zachodniej (z DK11). Z kolei wieś Panoszów to niewielkie sołectwo z genezą osadnictwa folwarcznego, po którym pozostał pałac. Pomiedzy wsiami Panoszów i Molna znajduje się rezerwat przyrody „Łęg nad Młynówką”. Na rozwój osadnictwa tego obszaru niewątpliwie wpływ miał również przebieg granicy państwowej między Niemcami i Polską, ostatecznie wytyczona w czerwcu 1923 roku. Ciasna rozwinęła się wówczas jako miejscowość nadgraniczna.

Najbardziej na wschód wysuniętą gminą w Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą” są Konopiska. W granicach PKLnGL leży aż 40% powierzchni, a w otulinie kolejne 32%, co razem daje 76% całej powierzchni. Układ przestrzenny gminy jest rozproszony (map. 15), obejmuje aż 9 sołectw, w tym 5 w Parku: Aleksandria I, Aleksandria II, Jamki, Kowale, Korzonek-Leśniaki. Wszystkie wsie charakteryzuje układ liniowy, przeważnie po obu stronach ulicy. Pojedyncze osady to ulicówki, które razem tworzą złożony i chaotyczny układ w formie bezładnej wielodrożnicy. Sprzyja temu układ rozłogów pasmowych i pasmowo-niwowych. Teren podlega procesom urbanizacyjnym i suburbanizacji, zwłaszcza we wsiach Aleksandria I i II, ponieważ Konopiska leżą w strefie miejskiego obszaru funkcjonalnego Częstochowy i są w jej bezpośrednim wpływie. Prawie 30% całego Parku mieszka w tej gminie. Istotnym elementem zagospodarowania przestrzennego i nietypowym jak na gminę wiejską jest pole golfowe „Rosa Private Golf Club” wraz z towarzyszącymi obiektami.

Map. 15. Przykład rozproszonego osadnictwa w gm. Konopiska na granicy PKLnGL i otuliny
źródło: opracowanie własne

Tab. 10 Gminy położone w PKLnGL

Gmina	Liczba sołectw			Liczba sołectw z zabudowaniami
	Ogółem	Park	Otulina	
Konopiska	9	5	4	9
Starcza	1	1	0	częściowo
Panki	1	1	0	częściowo
Przystajń	2	1	1	częściowo
Wręczyca Wielka	8	4	4	brak
Boronów	5	5	0	5
Ciasna	4	1	3	4
Herby	8	8	0	8
Kochanowice	6	5	1	6
Koszęcin	2	1	1	częściowo
Woźniki	2	1	1	częściowo
Razem	48	33	15	35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań terenowych i mapy Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” 1 : 50 000.

4.4.1.1. Procesy suburbanizacji

Proces suburbanizacji wiąże się z powstawaniem nowego budownictwa mieszkaniowego w strefie podmiejskiej większego ośrodka miejskiego. Gminy Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” leżą w strefie oddziaływania miasta Częstochowa. W latach 2011-2015 miasto odnotowało ubytek ludności na poziomie 3834 mieszkańców (ujemne saldo migracji). Część ludności przeniosła się w strefę podmiejską. W bezpośrednim obszarze funkcjonalnym Częstochowy od strony zachodniej znajdują się gminy: Blachownia, Konopiska i Wręczyca Wielka. Uwzględniając dodatkowo saldo migracji, jak i liczbę nowych budynków mieszkaniowych w/w obszarach należy stwierdzić, że proces suburbanizacji ma tu miejsce. Jednak rozpatrując szczegółowo obszar Parku i jego otuliny proces ten jest słabo widoczny w skali globalnej, co nie oznacza że nowa zabudowa nie powstaje na obszarach wiejskich PKLnGL (tab. 11). Saldo migracji w gminie Herby wykazuje wartości ujemne, a mimo to w ciągu 6 lat (2010-2016) powstało 149 nowych budynków, co daje wzrost o 11%. Koncentruje się ono min. w Kalinie i wzdłuż drogi z Lisowa w kierunku takich wsi, jak np. Chwostek, Hadra. Niepokojący jest fakt, że nowe zabudowania powstają tuż przy granicy z lasem a więc w środku Parku, jak np. w przysiółku Kolonia Lisów i sadybie Pustkowie, gdzie obserwuje się wydzielanie nowych działek wprost w lesie. Duża powierzchnia gminy Herby powoduje, że zjawisko rozmywa się w przestrzeni. Można mówić w tym wypadku o urban sprawl czyli następuje niekontrolowany, chaotyczny proces rozlewania się zabudowy. Nie jest to aż tak dynamiczne zjawisko, niemniej powinno ono być kontrolowane, z uwagi na dobrą dostępność gminy przy drodze krajowej DK 46 i zagrożenie dalszego jego rozwoju. Ujemne saldo migracji skłania do wniosku, że w nowych domach osiedlają się mieszkańcy Herbów lub, że nie meldują się oni pod nowymi adresami.

Z kolei w Boronowie saldo migracji wykazuje niewielką nadwyżkę, przy udziale nowego budownictwa na poziomie 7,5% - 68 budynków w latach 2010-2016. Zjawisko ma mniejszą skalę, ponieważ gmina posiada słabszą dostępność transportową. W przypadku Kochanowic powstało 169 nowych budynków - wzrost o 10,5%, a rozlewanie się zabudowy występuje głównie poza terenem PKLnGL

i otuliny. Zjawisko jest dobrze widoczne z drogi nr 11 w kierunku sołectwa Kochcice, które leżą tuż za granicą otuliny. Prawdopodobnie będzie się ono nasilać z uwagi na skrzyżowanie DK 46 (Częstochowa-Lubliniec) i DK 11 (Kluczbork-Olesno-Lubliniec-Tarnowskie Góry). Ta gmina leży w strefie wpływu miasta powiatowego Lubliniec. W niektórych sołectwach gminy Kochanowice np. w Pawełkach, Lubockim powstaje także typ zabudowy letniskowej. Ten typ osadnictwa występuje także w gminie Ciasna, chociaż z kolei nowe budownictwo ma stosunkowo niewielką skalę na poziomie 76 nowych budynków (4,9%). Najbardziej suburbanizacja przestrzenna widoczna jest w Konopiskach. Bezpośrednie zaplecze Częstochowy wpływa na zwiększoną aktywność inwestorów indywidualnych. W ciągu 6 lat (2010-2016) powstało 105 nowych budynków, widoczne też jest dodatnie saldo migracji na poziomie 186 osób. Największy proces suburbanizacji występuje w sołectwach Aleksandria I i II, w gminie Konopiska. Te tereny wchodzą w skład PKLnGL.

Formy zagospodarowania przestrzennego w Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą” wykazują dużą różnorodność w zakresie typów zabudowy, ich wielkości, lokalizacji a także statusu majątkowego właścicieli. Nowa zabudowa reprezentuje typ budownictwa rezydencjonalnego, jednorodzinnego, często parterowego. Charakterystyczne są także duże działki wokół domów. Z kolei stara, wiejska zabudowa podlega modernizacji, czasami rozbudowie istniejących siedlisk. Zabudowa zagrodowa związana z rolniczym charakterem siedliska posiada coraz mniejszy zasięg. Wpływa to na zmianę tradycyjnego krajobrazu na terenie Parku. Często nowe budownictwo lokalizuje się w najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo obszarach - na granicy lasu, niejednokrotnie w wyizolowanej i peryferyjnej przestrzeni względem centrum wsi, tworząc nowe kolonie lub je powiększając. Trudno nawet nazwać je przysiółkami, gdyż nie mają one funkcji rolniczej, a jedynie mieszkaniową.

Uwzględniając badania K.Heffnera i P.Gibasa (2016) w zakresie odpływu ludności na wieś w latach 2002–2009 powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w województwie śląskim wzrosła o ok. 28 000 ha (zmiana udziału tej kategorii użytków z ok. 9% do 11,2% powierzchni), głównie kosztem użytków rolnych. Wzrost dotyczył między innymi gmin wiejskich i miejsko-wiejskich z szerokiego otoczenia Częstochowy, a więc także z terenu PKLnGL.

Rozproszony układ wiejskiej sieci osadniczej, w tym liczne przysiółki i kolonie, utrudniają zarządzanie przestrzenią. Powstają bariery w rozwoju infrastruktury technicznej, jak np. budowa sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, elektrycznej, odśnieżaniu dróg, czy organizacji transportu publicznego. Rozproszenie osadnictwa i w konsekwencji zabudowy to niekorzystne zjawisko, naraża gminy na większe koszty utrzymania, stwarza także bariery rozwoju gospodarczego. Trudniej kontrolować także negatywne zjawiska, jak np. dzikie wysypiska śmieci, wylewanie gnojowicy i inne. W przyszłości należy racjonalnie gospodarować przestrzenią i starać się nie powiększać osad w zakresie nowego budownictwa lecz wykorzystywać i zabudowywać już istniejące tereny zurbanizowane.

Tab. 11 Nowe budownictwo i proces suburbanizacji w gminach PKLnGL w latach 2010-2016

Gmina	Zabudowania na terenie Parku lub otuliny	Saldo migracji						Urbanizacja według dodatniego salda migracji	W granicach Parku	Wzrost budynków mieszkalnych w 2016 2010=100
		2011	2012	2013	2014	2015	razem 2011-2015	w gminie		
Wręczyca Wielka	Brak	50	55	58	32	42	237	TAK	NIE	404 (8,7%)
Starcza	Brak	19	15	14	15	14	77	niewielka skala	NIE	51 (6,5%)
Panki	Częściowo	3	12	8	14	5	42	TAK	niewielka skala otulina	108 (7,7%)
Przystajń	Częściowo	-22	6	14	-22	-7	-31	NIE	NIE	174 (9,6%)
Koszęcin	Częściowo	13	42	-3	18	51	121	TAK	niewielka skala otulina	419 (14,9%)
Woźnik miasto	Częściowo	16	8	-20	-27	0	-23	NIE	NIE	49 (4,1%)
Woźniki wieś	Częściowo	23	15	10	5	19	72	TAK	NIE	93 (7,3%)
Herby	Występują	-1	-45	-21	-8	-14	-89	NIE	niewielka skala	149 (11,1%)
Kochanowice	Występują	34	40	29	3	8	114	TAK	NIE	169 (10,5%)
Błachownia miasto	Występują	-2	-10	17	6	12	23	niewielka skala	niewielka skala otulina	153 (8,6%)
Błachownia wieś	Występują	11	3	8	2	24	48	niewielka skala	niewielka skala otulina	76 (8,2%)
Ciasna	Występują	-4	-20	-7	-18	-18	-67	NIE	niewielka skala	86 (4,9%)
Boronów	Występują	-4	8	1	10	-3	12	niewielka skala	NIE	68 (7,5%)
Konopiska	Występują	61	33	36	31	26	187	TAK	TAK	105 (3,5%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Parki krajobrazowe jako cenne przyrodniczo tereny, znajdują się pod silną presją budownictwa mieszkaniowego i potencjalnych procesów suburbanizacji i semiurbanizacji. Chociaż na terenie Parku zjawisko to dopiero się ujawnia się. Atrakcyjność obcowania z naturą jaką stwarza bliskość Parku

pozwała przypuszczać z dużym prawdopodobieństwem, że obszar ten jeszcze bardziej będzie zyskiwać na znaczeniu w przyszłości. To stwarza realne zagrożenie dla ochrony przyrody i krajobrazu PKLnGL. Przykład Ojcowskiego Parku Narodowego (Serafin, Zawilińska, 2017) ukazuje, że brak odpowiednich przepisów i uregulowań prawnych oraz interes jednostki przeważa nad potrzebą ochrony. Dlatego istotne są aktualne plany zagospodarowania przestrzennego określające właściwy i racjonalny sposób gospodarowania przestrzenią oraz ochrona przyrody, która uchroni teren Parku przed chaotyczną zabudową i niewłaściwymi inwestycjami w przyszłości.

Fot. 4.4 Tradycyjna zabudowa w obszarach wiejskich w Polsce, Hucisko (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.5 Boronów nowa zabudowa w pobliżu Urzędu Gminy (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.6 Nowe budownictwo uzupełniające stare siedliska rolnicze w Boronowie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.7 Modernizacja starej zabudowy w Olszynie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.8 Przykład zabudowy rezydencjonalnej w Aleksandrii, gm. Konopiska (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.9 Nowe osadnictwo indywidualne na granicy lasu w Kalinie, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.10 Mozaika osadnicza starej i nowej zabudowy w Kolonii Lisów, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.11 Nowa zabudowa w wyizolowanej przestrzeni i na granicy lasu, Kolonia Lisów, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.12 Presja nowego osadnictwa indywidualnego - dom na granicy lasu, Kolonia Lisów (fot. E. Zuzajska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.13 Nowe budownictwo indywidualne w lesie - Pustkowie gm. Herby (fot. E. Zuzajska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.14 Nowe budownictwo mieszkaniowe w miejscu lasu w samym środku PKLnGL - Pustkowie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.15 Zabudowa rezydencjonalna w zapleczu lasów w Taninie gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.16 Stara zabudowa zagrodowa w łebkach, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.17 Przykład intensywnych procesów suburbanizacji w sołectwie Aleksandria, gm. Konopiska (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.18 Zabudowa rezydencjonalna wzdłuż drogi - Chwostek gm. Kochanowice fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.19 Nowa zabudowa wzdłuż drogi w Hadrze gm. Kochanowice (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

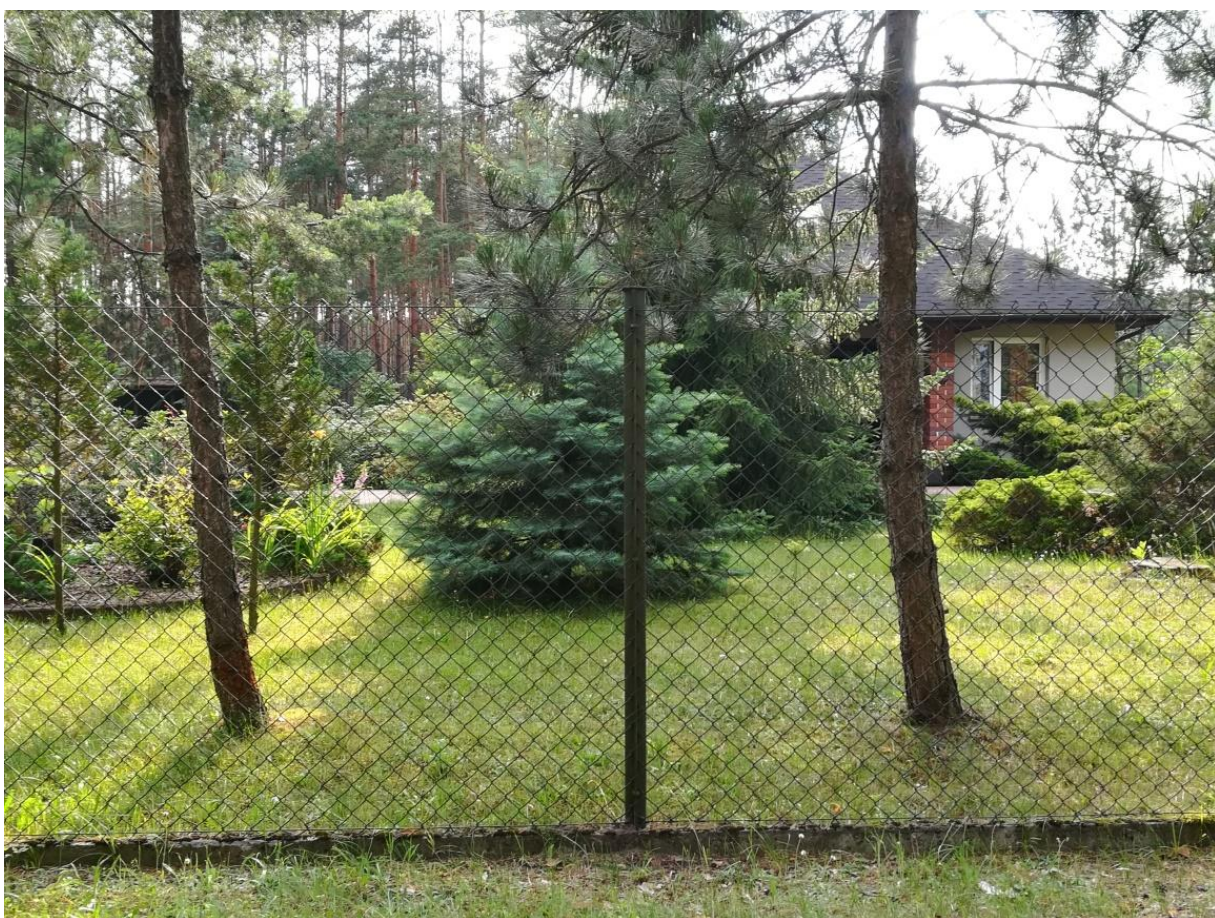
Fot. 4.20 Zabudowa folwarczna, Lubockie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.21 Pałac w Kochanowicach (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.22 Zabudowa letniskowa Niwy – Ostrów granica gm. Herby i Kochanowice (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

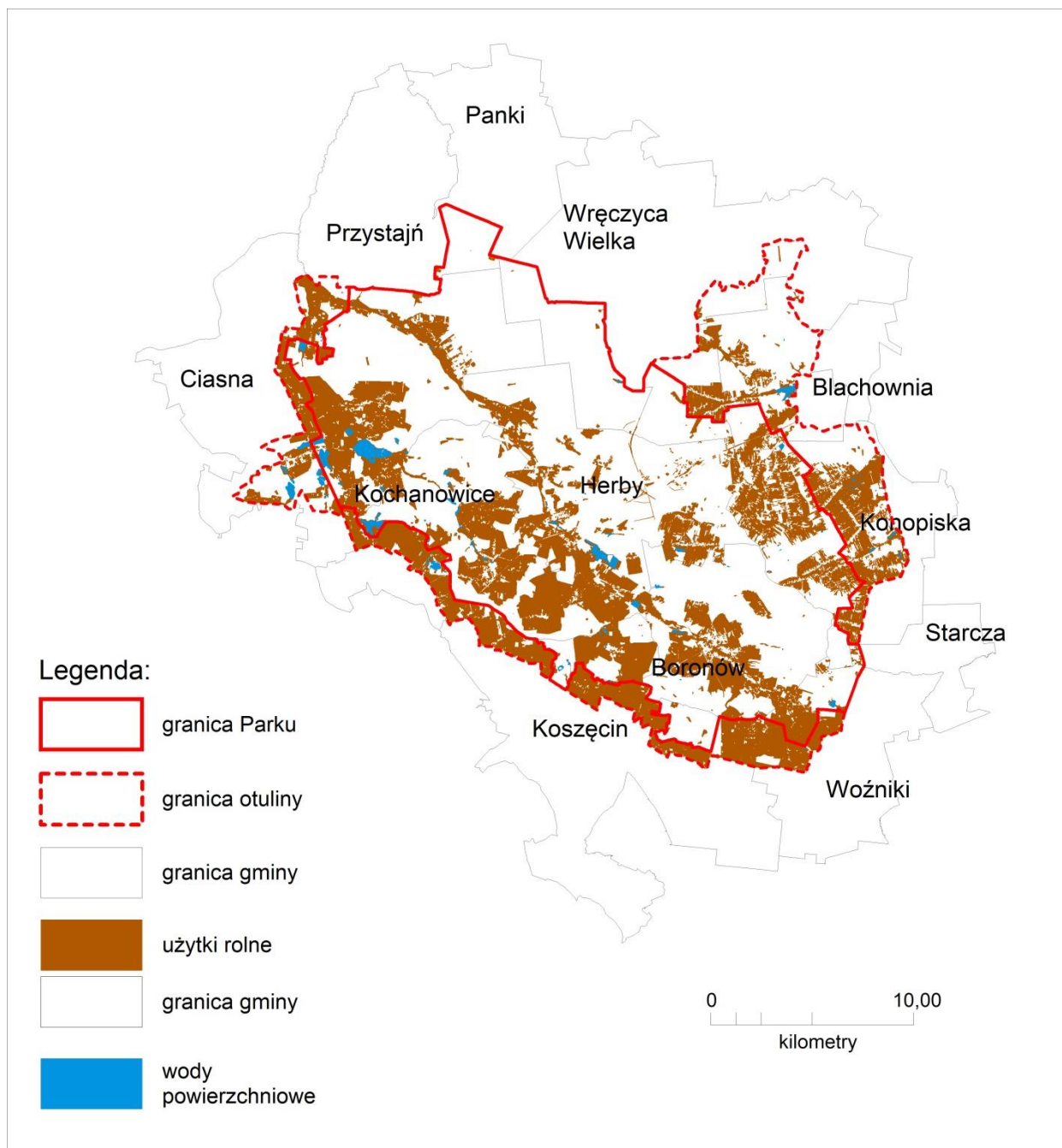
Fot. 4.23 Nowa zabudowa letniskowo-rekreacyjna w lesie o cechach zabudowy całorocznej, sołectwo Tanina, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

4.4.2. Rolnictwo

Użytki rolne obejmujące grunty orne oraz użytki zielone tj. łąki i pastwiska zajmują w Parku 20,2% i 11,7% w otulinie, co daje łączną powierzchnię 32% Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Jest to obszar 16299,3 ha (map. 16, ryc. 4.4.1).

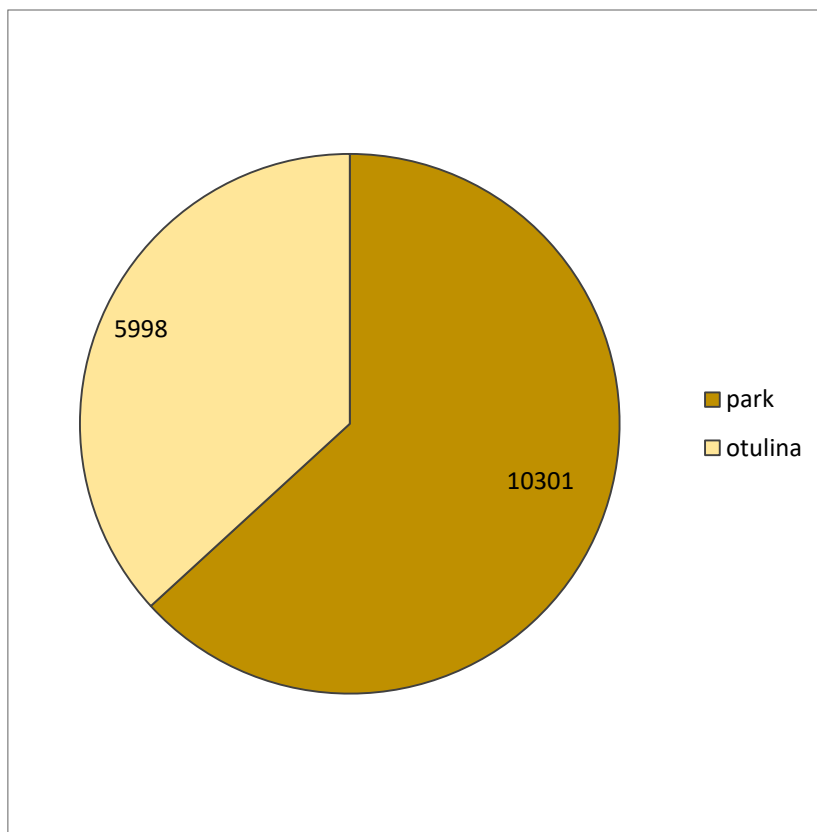
Najwięcej użytków rolnych globalnie w strukturze całego Parku posiadają Kochanowice (2855 ha - 5,6%), Ciasna (2807 ha - 5,5%), Konopiska 2544 - 5%), Koszęcin 2419 ha - 4,7% oraz Herby (2126 - 4,2%), (ryc. 4.4.2). Przekłada się to bezpośrednio na produkcję rolną, która w Kochanowicach, Ciasnej i Konopiskach nadal odgrywa znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym. W granicach samego PKLnGL najwięcej użytków rolnych występuje w Kochanowicach, Herbach i Ciasnej.

Natomiast analizując obszar otuliny, która oczywiście ma mniejszą powierzchnię, użytki rolne stanowią istotny element krajobrazu i obejmują prawie połowę jej powierzchni – 48,4%. W otulinie najczęściej znajduje się ich w Koszęcinie, Konopiskach i Ciasnej (od 1100 do 1700 ha). Użytki rolne występują w południowej i zachodniej części Parku i wypełniają gęsto strefę ochronną zwłaszcza w południowej części.

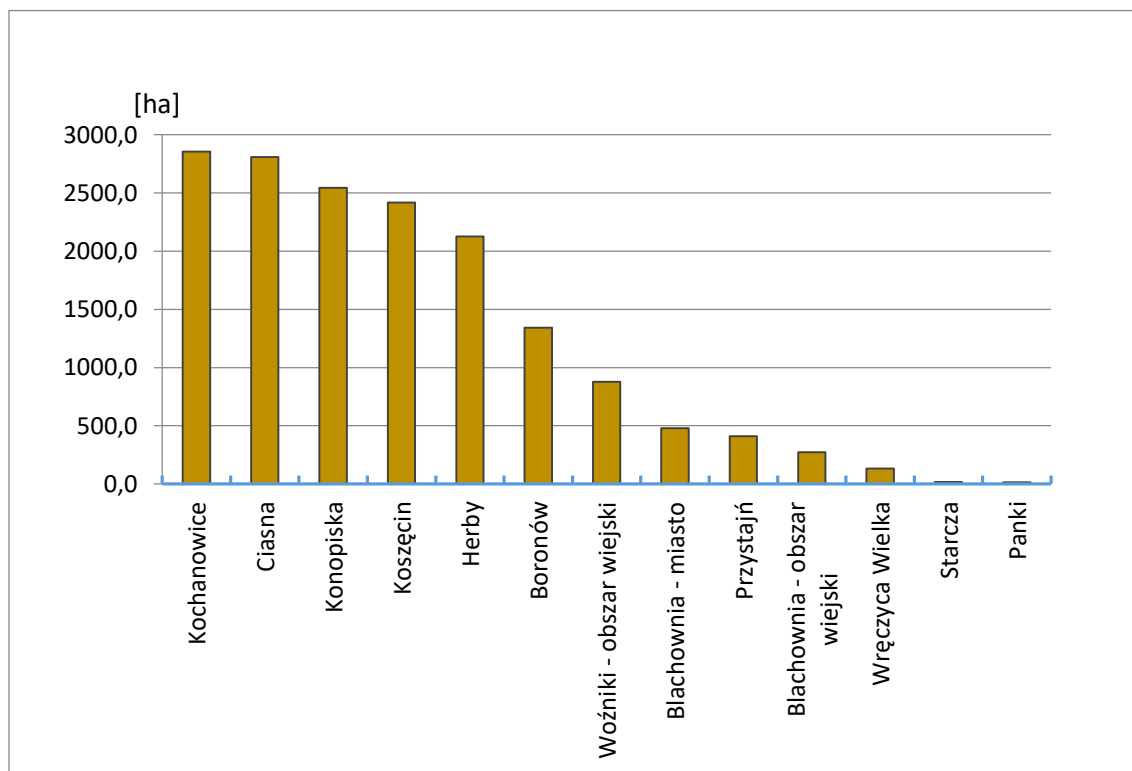
Map. 16. Użytki rolne w PKLnGL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

Ryc. 4.4.1 Użytki rolne w PKLnGL i otulinie

Źródło: Opracowanie własne

Ryc. 4.4.2 Powierzchnia użytków rolnych na terenie PKLnGL i otuliny (w ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

Liczba rolników zmniejsza się, a w niektórych gminach rolnictwo zanika, jak np. w Boronowie, częściowo w Konopiskach ale np. w Kochanowicach wciąż odgrywa ważną rolę (tab. 12). Liczba gospodarstw do 5 ha wzrosła o 219 w okresie 2010-2015, wzrosły też gosp. 10-50 ha oraz o 2 powyżej 50 ha; gospodarstwa od 5-10 ha utrzymują się na podobnym poziomie ok. 90.

Konopiska, których znaczna powierzchnia wchodzi w Park lub otulinę, pod koniec lat 80. XX-go wieku miały charakter typowo rolniczy. Obecnie pola o niższych walorach produkcyjnych są często porzucane i odłogowane, na łąki wchodzi sukcesja roślinności i zarastają drzewami. Według A. Heluszki z ŚODR w Częstochowie (Strategia...) Konopiska w dziedzinie rolnictwa można podzielić na dwie części. Obszary podmiejskie posiadające stosunkowo dobre gleby, ale zdegradowane przez szkody górnicze /obniżenia pokopalniane/. Ta część charakteryzuje się zanikiem produkcji rolnej, czemu sprzyja znaczne rozdrobnienie działek, o przeciętnej powierzchni 1-5 ha, nie gwarantujące opłacalności produkcji rolnej. Pozostała część gminy tj. Aleksandria w znajdująca się w granicach Parku, czy Rększowice i Hutki położone w otulinie wykazują rozwój produkcji rolnej /piaszczyste, żytnio-ziemniaczane/. Gospodarstwa zwiększają się poprzez dzierżawę ziemi. Działają tam dwa duże gospodarstwa produkujące mleko oraz kilka hodujących młode bydło rzeźne. Duże zaplecze łąk i pastwisk stwarza możliwości dalszego rozwoju chowu bydła mięsnego. Zbyt jest zapewniony w ubojni działającej w sąsiedniej gminie. Należy podkreślić, że w Aleksandrii zostało stworzone drugie, co do wielkości w Polsce stado bydła szkockiego rasy galovey. Rozwija się również chów koni rekreacyjnych. Istnieją też stada koni w Konopiskach, Aleksandrii, Rększowicach. Należy wspomnieć również o amatorskim pszczelarstwie.

Tab. 12 Struktura użytków rolnych w PKLnGL według gmin

Gmina	Powierzchnia Parku					Użytki rolne				
	Park	otulina	razem	Park	otulina	Park	otulina	razem	Park	otulina
	ha	ha	%	%	%	ha	ha	ha	%	%
Błachownia - miasto	454,4	2603,9	6,0	0,9	5,1	112,6	366,6	479,2	0,2	0,7
Błachownia - obszar wiejski	946,9	677,8	3,2	1,9	1,3	37,6	236,0	273,7	0,1	0,5
Boronów	5656,8	36,4	11,1	11,1	0,0	1342,0	1,4	1343,4	2,6	0,0
Ciasna	5055,5	2131,3	14,1	9,9	4,2	1655,3	1152,1	2807,3	3,2	2,3
Herby	8674,2	0,0	17,0	17,0	0,0	2125,6	0,0	2125,6	4,2	0,0
Kochanowice	6106,3	724,1	13,4	11,9	1,4	2264,5	591,4	2855,8	4,4	1,2
Konopiska	3157,6	2517,0	11,1	6,2	4,9	1300,0	1244,5	2544,5	2,5	2,4
Koszęcin	1841,6	2020,1	7,6	3,6	4,0	679,6	1739,3	2418,9	1,3	3,4
Panki	729,6	0,0	1,4	1,4	0,0	14,6	0,0	14,6	0,0	0,0
Przystajń	2685,3	120,4	5,5	5,3	0,2	384,8	24,5	409,3	0,8	0,0

Starcza	50,0	0,1	0,1	0,1	0,0	16,5	0,0	16,6	0,0	0,0
Woźniki - obszar wiejski	863,4	625,4	2,9	1,7	1,2	354,4	523,2	877,6	0,7	1,0
Wręczyca Wielka	2499,2	926,7	6,7	4,9	1,8	13,5	119,2	132,8	0,0	0,2

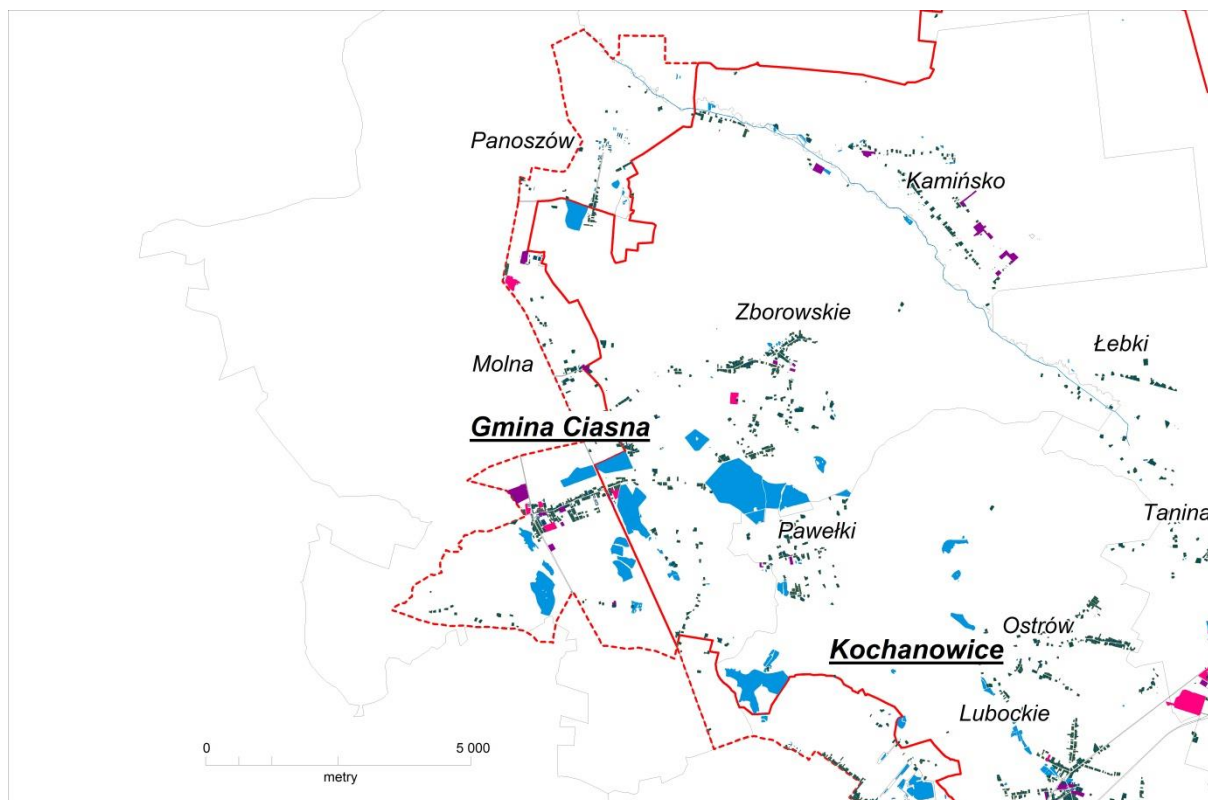
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

W Herbach dominują gospodarstwa indywidualne. Według ostatniego Spisu Powszechnego z 2010 r. na terenie gminy znajduje się 213 gospodarstw, z czego 182 prowadzi działalność rolniczą. Gospodarstwa rolne są małe, w przeważającej mierze od 1 – 5 ha (ryc. 4.4.3). Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą wynosi 7,91 ha. Na terenie gminy funkcjonują 124 gospodarstwa utrzymujące duże zwierzęta gospodarskie, przede wszystkim jednak dominują hodowle drobiu 87117 sztuk (w tym hodowla drobiu kurzego 86608 sztuk). Trzoda chlewna hodowana jest w liczbie 3270 sztuk, natomiast bydło, to 392 sztuk (*Spis Powszechny 2010 r.*).

Również Ciasna jest gminą rolniczą i zapleczem dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i przetwórczego (ubojnie, masarnie, piekarnie). W gminie zarejestrowanych jest 904 gospodarstw rolnych. Dominującą formą są rodzinne gospodarstwa rolne. Znacznym elementem rolnictwa jest gospodarka rybacka w oparciu o stawy hodowlane karpia - 377 ha (Zborowskie). Tradycje hodowli ryb sięgają od początku XVI w (map. 17). Cały współczesny system kanałów i stawów (z betonowymi zaporami i mnicami) powstał w XIX w., co było wówczas dużym osiągnięciem technicznym (www.ciasna.bip.pl). Gospodarka rybacka jest obecna także w Kochanowicach (Biały Ług), w Hadrze w gminie Herby, pewne znaczenie również ma chów ryb słodkowodnych w Rększowicach czy łowisko w Olszynie. Hodowla stawowa musi być racjonalnie prowadzona aby nie obciążać środowiska wodnego i go nie zanieczyszczać.

Fot. 4.24 Staw w okolicach Łęgu, sołectwo Tanina, gm. Herby (fot. E. Zusańska-Żyśko, 2018)

Legenda:

	granica Parku		wody		budynki
	otulina		tereny przemysłowe		tereny mieszkaniowe
	granica gminy		tereny usługowe		pozostałe tereny

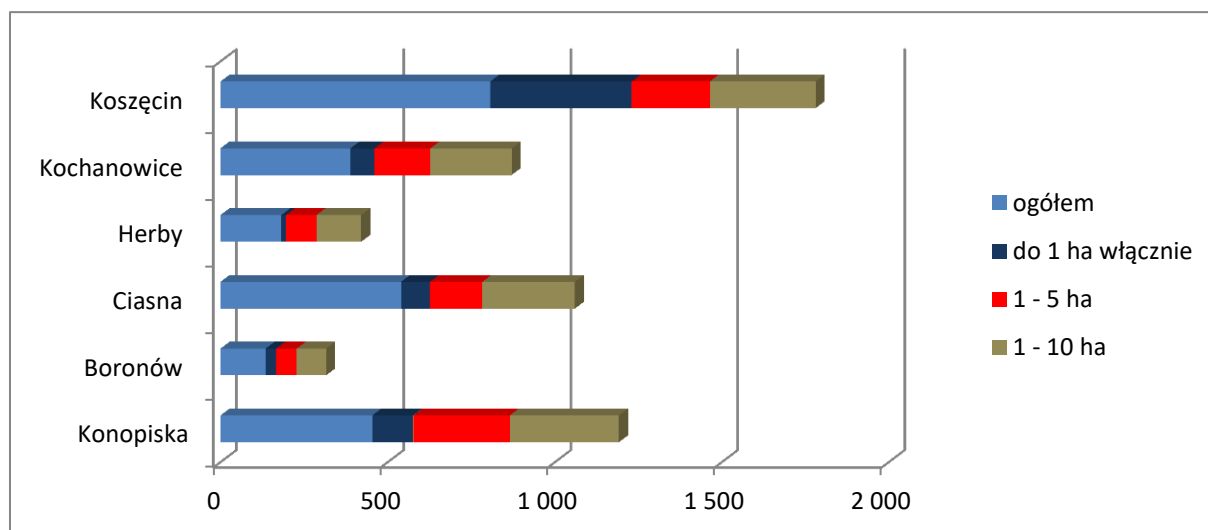
Map. 17. Wody powierzchniowe jako element gospodarki stawowej w gminie Ciasna

Źródło: Opracowanie własne

Fot. 4.25 Tradycyjne gospodarstwo rolne Braszczok, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

W większości sołectw w Parku i otulinie średnia wielkość gospodarstw nie przekracza 5 ha (ryc. 4.4.3). Uwzględniając warunki glebowe oraz niską towarowość rolnictwa należy spodziewać się w przyszłości tendencji pogłębiających ten trend. Jest to istotne zagrożenie gospodarcze i krajobrazowe. Szczególnie uważnie należy gospodarować przestrzenią w południowej części Parku zwłaszcza w otulinie, która w przyszłości może być narażona na postępujące procesy urbanizacyjne.

Ryc. 4.4.3 Struktura gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w 2010 r. w wybranych gminach PKLnGL według Spisu Rolnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Według Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gminy leżące na terenie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” charakteryzują się niższą waloryzacją produkcji rolniczej od średniej dla Polski 66,6 pkt) i województwa śląskiego (64,2 pkt).

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w poszczególnych gminach kształtował się następująco (2015r.):

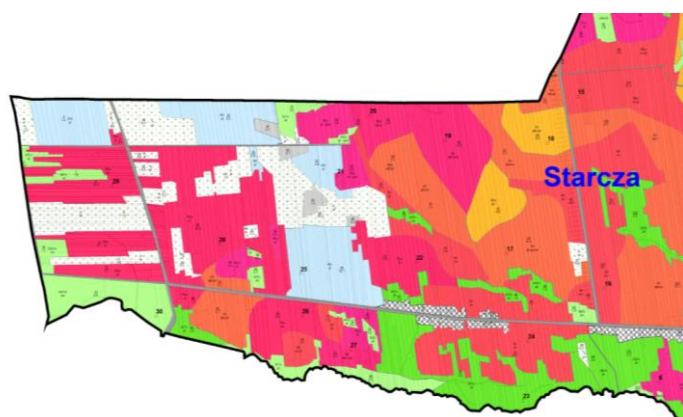
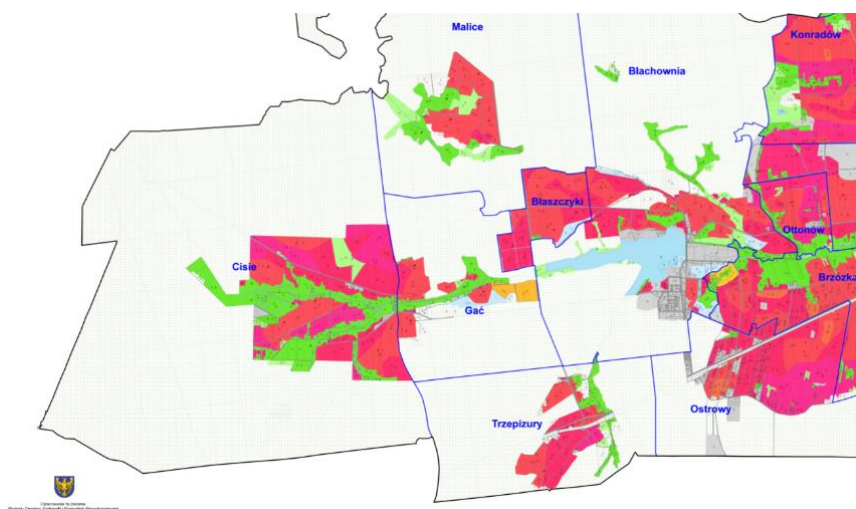
• Woźniki, Starcza , Koszęcin	66-72 pkt
• Kochanowice	56-66 pkt
• Ciasna, Przystajń, Panki, Wręczyca Wlk. , Herby, Boronów	52-56 pkt
• Blachownia, Konopiska	0-52 pkt.

W świetle wytycznych Unii Europejskiej gminy w większości zostały zaklasyfikowane do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania tzw. ONW. W celu utrzymania żywotności obszarów wiejskich, zachowania ich walorów krajobrazowych, promocji rolnictwa przyjaznego dla środowiska oraz zapobieganiu wyludnieniu stosowane są dopłaty wyrównawcze dla rolników. Obszary ONW to tereny, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na warunki naturalne, ale także występuje tu możliwość nadmiernego wyludnienia. Charakteryzuje je mała produktywność, która nie może być zwiększona, co wynika z niskiej produktywności środowiska naturalnego (map. 18).

W Ciasnej w uprawach polowych dominują zboża i ziemniaki. W Herbach przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej charakteryzujące się małą żyznością. Należą do kompleksu żytniego słabego lub zbożowo-pastewnego słabego. Pod zasiewami znajduje się 159 gospodarstw łącznie o powierzchni 1067,76 ha, natomiast teren 273,88 ha zajmuje 140 łąk trwałych. Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów wynosi 1067,76 ha. Są to głównie zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, w mniejszym stopniu pszenżyto, żyto jęczmień, żyto, mieszanki zbożowe, występuje też pszenica, z roślin okopowych ziemniaki, rośliny strączkowe. Z kolei w Boronowie niska jakość gleb i rozdrobnienie gruntów oraz transformacja społeczno-gospodarcza wpływa na ograniczanie roli rolnictwa. Wiele gruntów to odłogi, nieużytkowane i podlegające sukcesji roślinności. W świetle wywiadu z wójtem gminy wielu rolników występuje o zgodę na zalesienie gruntów nawet wyższej klasy gleb. W przeszłości dużą rolę odgrywała duża własność ziemna, co ma swoje odzwierciedlenie w formach zagospodarowania przestrzennego i rozłogach ziemi. Posiadają one układy blokowe, z kolei pasmowe nawiązują do gospodarki rolnej indywidualnej. Średnia wielkość gospodarstwa przekracza 5 ha, a główne uprawy to zboża, w tym pszenica oraz ziemniaki. Z większych zakładów rolniczych to Rolpex, Spółdzielczy Zakład Produkcyjno-Przetwórczy w Boronowie bazujący na gruntach po spółdzielni rolniczej i liczący ok. 300 ha.

Fot. 4.26 Krajobraz rolniczy we wsi Lubockie, gm. Kochanowice (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Legenda

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	gleby orne przeznaczone pod użytki zielone
pszenny bardzo dobry	użytki zielone bardzo dobre i dobre
pszenny dobry	użytki zielone średnie
pszenny wadliwy	użytki zielone słabe i bardzo słabe
żytni (żytnio-ziemniaczany) bardzo dobry	gleby rolniczo nieprzydatne (pod zalesienie)
żytni (żytnio-ziemniaczany) dobry	drogi
żytni (żytnio-ziemniaczany) słaby	tereny kolejowe
żytnio-lubinowy	wody
zbożowo-pastewny mocny	wody nieużytki
zbożowo-pastewny słaby	tereny zabudowane
pszenny dobry śródogórski i podgórski	lasy
zbożowy górski	nieużytki rolnicze
zbożowo-pastewny górski	pozostałe tereny dla których mapa glebowa nie została opracowana
owsiano-pastewny górski	odkrytki glebowe
	graniczność gminy
	graniczność obrębu

Map. 18. Fragment mapy glebowej powiatu częstochowskiego - gminy Blachownia i Starcza

Źródło: *Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami*

W Kochanowicach przeważają gleby pseudobielicowe (klasy IIIa i III, V i VI. oraz), rzadziej brunatne i czarne ziemie. Na badanym terenie występują również hydrogeniczne mułowo – torfowe, zalegające w dolinach rzecznych. Teren gminy wykorzystywany jest głównie rolniczo oraz jako łąki i pastwiska. Użytki rolne zajmują ok. 50% powierzchni Gminy. Na rolniczy charakter Gminy składa się 819 gospodarstw rolnych, z czego około 40% to gospodarstwa małe o powierzchni nie przekraczającej 1 ha. Gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha jest 281, o powierzchni do 10 ha jest 113, a gospodarstw o powierzchni większej niż 10 jest 82. W gospodarstwach prowadzi się produkcję roślinną i zwierzęcą. Uprawia się głównie zboża, w tym pszenicę, jęczmień, pszenżyto i mieszanki zbożowe. W mniejszych ilościach uprawia się ziemniaki i rośliny przemysłowe.

Fot. 4.27 Rozłogi ziemi w układach niwowych we wsi Niwy, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.28 Rolnicze użytkowanie gruntów w Huciskach, gm. Boronów (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.29 Pole facelii w Olszynie, gm. Herby (fot. E. Zuzañska-Żyško, 2018)

Fot. 4.30 Facelia (fot. E. Zuzañska-Żyško, 2018)

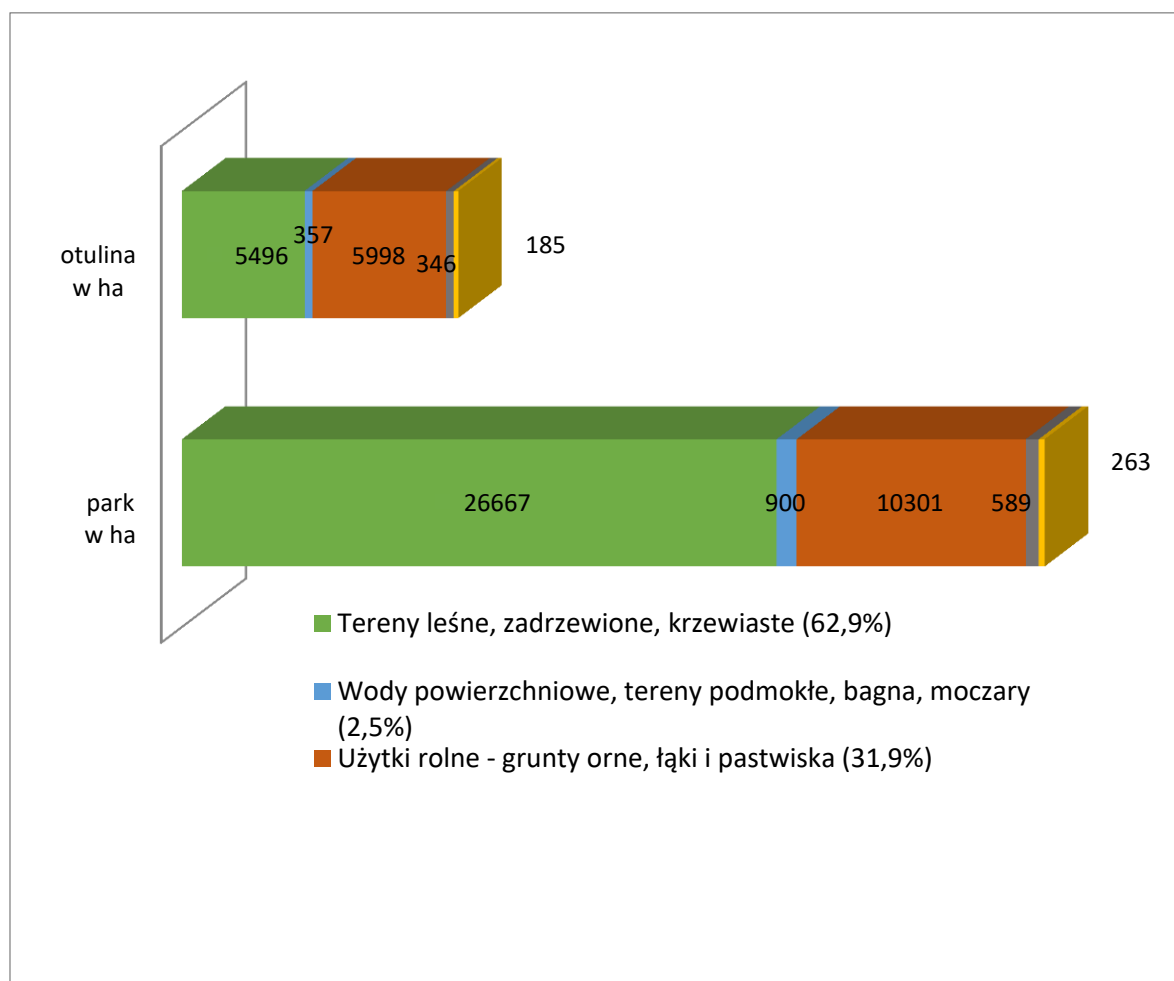
Fot. 4.31 Uprawy żyta wieś Łębki, gm. Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.32 Na granicy otuliny PKLnGL, wieś Psary, obszar wiejski gm. Woźniki (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

4.4.3. Leśnictwo

Najwięcej powierzchni zajętej przez lasy występuje w Herbach i Boronowie, odpowiednio 11,6% i 8,2%, około 6 % występuje w Ciasnej i Kochanowicach, 4% zajmują lasy w Przystajni i Wręcycy Wielkiej (map. 19). Są to duże powierzchnie obejmujące w wymienionych gminach od 22-59 km² (tab. 13). Kompleksy leśne łączą się w jeden ekosystem leśny, choć są poprzecinane barierami przyrodniczymi np. doliną Liswartą i antropogenicznymi: drogami, liniami kolejowymi i strefami osadniczymi (Ryc. 4.4.4). Zalesienia na terenie Parku w 2000 r. wyniosły 8,3 ha, w 2010 18,1 ha i 0,8 ha w 2016 r (www.stat.gov.pl). Były to głównie zalesienia w lasach prywatnych (100%).

Ryc. 4.4.4 Struktura użytkowania ziemi w PKLnGL i jego otulinie

Źródło: Opracowanie własne

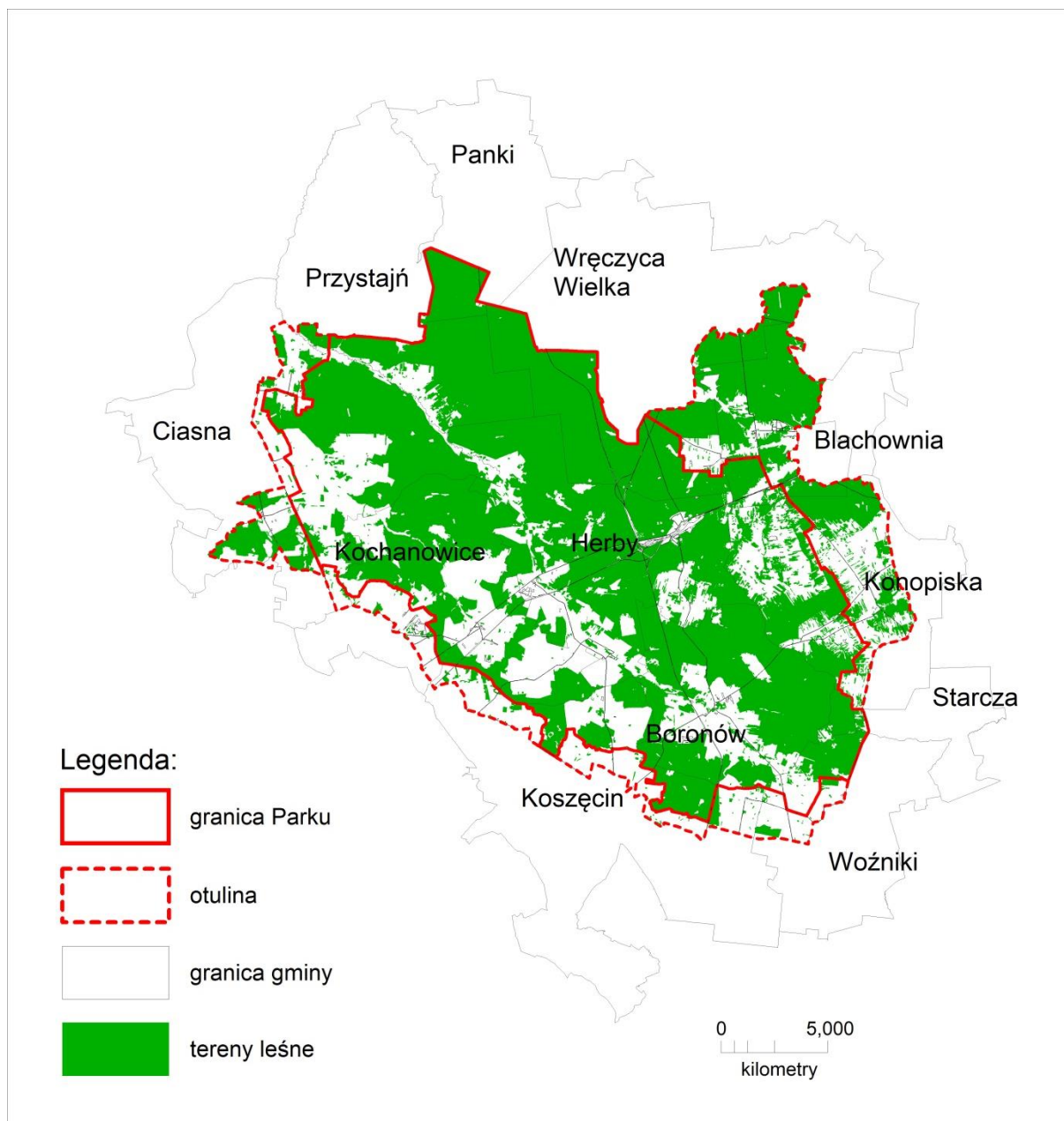

Fot. 4.33 Droga przecinająca obszar leśny w gminie Herby , w kierunku Łęgu (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Tab. 13 Udział lasów w użytkowaniu ziemi na terenie PKLnGL

Gmina	Lasy i zadrzewienia [ha]	Park [%]	Otulina [%]
Błachownia - miasto	325,2	0,6	4,0
Błachownia - obszar wiejski	899,4	1,8	0,8
Boronów	4166,1	8,2	0,0
Ciasna	3086,4	6,0	1,6
Herby	5915,5	11,6	0,0
Kochanowice	3528,6	6,9	0,1
Konopiska	1706,0	3,3	2,1
Koszęcin	1099,2	2,2	0,4
Panki	713,5	1,4	0,0
Przystajń	2273,3	4,4	0,2
Starcza	31,2	0,1	0,0
Woźniki - obszar wiejski	489,8	1,0	0,2
Wręczyca Wielka	2433,0	4,8	1,5
Razem	26667,1	52,2	10,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

Map. 19. Tereny leśne w PKLnGL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

4.4.4. Turystyka, sport i wypoczynek

Gminy Parku charakteryzują się bogactwem fauny i flory oraz pięknem krajobrazu. Tym samym stwarzają dogodne warunki do wypoczynku i rekreacji oraz stanowią bazę wypadową dla wędkarzy. Kompleksy leśne są atrakcyjne nie tylko dla amatorów runa leśnego, ale również dla myśliwych, których przyciąga tu licznie występująca zwierzyna łowna. Niewątpliwą atrakcją jest pomnik przyrody - stanowisko różanecznika katawbijskiego w samym środku lasu w gminie Kochanowice, gdzie znajduje się również wieża widokowa, a w pobliżu ma swoje stanowisko orzeł bielik. Typową wsią o charakterze letniskowym są Pawełki, zlokalizowane w pobliżu Kochcic.

Baza noclegowa na terenie PKLnGL jest skromna, ale zauważa się rozwój agroturystyki w niektórych sołectwach. Przykładowo w Konopiskach (w Hutkach, Aleksandrii, Osadzie Piła) i Kochanowicach (w Pawełkach) działa po kilka gospodarstw tego typu. Liczne zabytki, szlaki turystyczne, trasy

rowerowe, ścieżki dydaktyczne przyczyniają się do rozwoju turystyki, która jest jednak słabo rozwinięta w tym obszarze. Z punktu widzenia ochrony terenów przyrodniczych i krajobrazowych to korzystne zjawisko. Problematyka rozwoju turystyki została opisana w odrębnym Operacie kształtowania funkcji turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych.

Fot. 4.34 Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Pawełkach, gm. Kochanowice (fot. Pukowiec-Kurda, 2018)

W dokumentach planistycznych różnych gmin zauważa się rozwój ukierunkowany na turystykę oraz agroturystykę, co jest zgodne z ideą funkcjonowania Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”.

4.4.5. Usługi

Główną funkcją gmin leżących w Parku są usługi lokalne, nastawione na obsługę mieszkańców. Są to podstawowe działalności związane min. ze szkolnictwem, służbą zdrowia, opieką społeczną, czy handlem. Położenie gmin w PKLnGL jest peryferyjne w stosunku do większych ośrodków handlowych, dlatego wsie gminne pełną rolę centrów usługowych dla mniejszych sołectw. Oprócz sklepów, hurtowni, lokalnej sieci gastronomicznej występują instytucje administracji publicznej i towarzyszącej, jak opieka społeczna, biblioteki itd. W niektórych wsiach występują tzw. usługi ponadlokalne o większym zasięgu np. Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Pawełkach, usługi związane z turystyką np. Zajazd „Pająk”, czy siedziba Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” w Kalinie.

Usługi wyższego rzędu dla ludności ponadlokalnej występują w Konopiskach. Dogodne położenie gminy przy drogach krajowych oraz specjalizacja w latach 90. XX wieku w branży odzieżowej spopularyzowały Konopiska jako centrum odzieży „weselno-komunijnej”. Obecnie wieś straciła na znaczeniu w związku z rozwojem międzynarodowych sieci korporacyjnych w Polsce. Jeszcze kilkanaście lat temu było to bardzo znane centrum produkcji garniturów, krawatów i eleganckich sukienek i kostiumów damskich, na którym zaopatrywali się mieszkańcy nie tylko okolicznych powiatów, czy mieszkańcy Częstochowy ale także konsumenci z miast konurbacji górnośląskiej.

W ostatnim czasie w Konopiskach powstało także duże, nowoczesne i bardzo ekskluzywne pole golfowe o randze krajowej. Są to usługi wyższego rzędu świadczone dla mieszkańców regionu oraz zamożnych miłośników tego sportu z całego kraju.

Fot. 4.35 Urząd Gminy Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.36 Centrum handlowe w Konopiskach (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.37 Centrum usługowe w gminie Ciasna (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.38 Paczkomat – usługi kurierskie w Boronowie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

4.4.6. Produkcja

W gminach Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” dominuje działalność rolnicza oraz usługowa związana z lokalną obsługą mieszkańców poszczególnych wsi. Występują także zakłady produkcyjne. Mają one charakter rozproszony, punktowy i są związane z przemysłem:

- 1) rolno- spożywczym: hodowla drobiu, gospodarka stawowa, produkcja ryb słodkowodnych w tym karpia, pstrąga, pasz, makaronów, kasz;
- 2) przetwórczym: przetwórstwo warzyw i owoców;
- 3) przetwórstwem śmieci i odpadów: kompostownia, segregacja odpadów;
- 4) metalowym: produkcja różnego typu produktów metalowych, w tym profili aluminiowych, skupy złomu, obróbka metali, metaloplastyka, elementy kute;
- 5) betonowym: produkcja kostki brukowej, elementy betonowe;
- 6) mineralnym: eksploatacja piasków, żwirów , itów ceramicznych, produkcja podłoża do uprawy pieczarek;
- 7) paliwowym: składowanie i przemysł paliw;
- 8) odzieżowym: produkcja odzieży, w tym militarnej;
- 9) tworzyw sztucznych: produkcja guzików, akcesoria kaletnicze, krawieckie, rur kanalizacyjnych PCV;
- 10) meblarskim i stolarskim;
- 11) drzewnym (nadleśnictwa).

Najwięcej zakładów produkcyjnych przemysłowych i o znacznych rozmiarach (duże powierzchnie) oraz większym rynku pracy znajduje się w Herbach. Niektóre zlokalizowane w Parku lub jego otulinie mogą mieć duże oddziaływanie na środowisko, jak np.: skład paliw i produkcja betonu (Boronów), fermy drobiu (Kochanowice), eksploatacja kruszyw (Kochanowice, Ciasna), produkcja aluminium i elementów metalowych (Herby), nadmierna gospodarka stawowa (Ciasna), kompostownia i sortownia śmieci (Konopiska).

Charakterystyczna jest wysoka przedsiębiorczość małych, lokalnych producentów w Konopiskach, które posiadają także sortownię i kompostownię odpadów.

Herby

Gmina Herby ma charakter przemysłowo – rolniczy. Przemysł zlokalizowany jest w większości we wsi Herby oraz Lisowie. Do głównych zakładów należą:

- CMC Poland Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 82, 42-400 Zawiercie dawna „Scrapena” S.A., Herby – skup i przerób złomu, recykling samochodów,
- YAWAL S.A., Herby – produkcja konstrukcji metalowych (profile aluminiowe), produkcja metalowych elementów stolarki budowlanej,
- Bruk Spółka z o. o., Lisów – produkcja wyrobów z betonu,
- Zakłady Metalowe „KOZAMEX”, Zakład Pracy Chronionej, Lisów – ślusarstwo produkcyjne, produkcji łańcuchów, śrub , nakrętek, kotwy, rozpory, inne,
- Alpha Technology Sp.zo.o. Herby – obróbka metali i nakładanie powłok na metale (galwanizernia),
- „Joker”, Herby – produkcja i przetwórstwo owoców i warzyw,
- FILIGRAN S.A.- wytwarzanie kratownic stalowych, stali zimnowalcowanej w kręgach,
- Zakład Powłok Galwanicznych „GALWAH” Kulej i Wspólnicy Sp. J., Pietrzaki – obróbka metali i nakładanie powłok na metale (galwanizernia),
- Nadleśnictwo Herby, gospodarka leśna,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, Herby, produkcja chleba, sprzedaż detaliczna żywności,
- Zakład Karny, Herby,
- Bank Spółdzielczy oddział w Herbach,

- Fermy drobiu Beata Szatan, Hadra,
- Żwirex, Hadra,
- Artco Herby Sp. z o.o, Herby, produkcja artykułów metalowych,
- KBK Poland, Herby producent galerii metalowej i wyrobów z tworzyw sztucznych różnorodnych dodatków do odzieży, obuwia, wyrobów kaletniczych i rymarskich z metali i z tworzyw (sprzączki, guziki, akcesoria krawieckie, inne),
- Ferma tuczników E.W. Loose, Łęg.

Fot. 4.39 Siedziba firmy produkującej profile aluminiowe w Herbach (fot. E. Zuzañska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.40 Firma przetwórcza branży spożywczej w Herbach (fot. E. Zuzañska-Żyśko, 2018)

Fot. 4.41 Firma BRUK w Lisowie, gm. Herby (fot. E. Zuzajska-Żyśko, 2018)

Konopiska

Gmina posiada wiele firm wyspecjalizowanych w działalności produkcyjnej, głównie opartej na małych firmach z lokalnym kapitałem. Można tu wyróżnić min. następujących producentów:

- ELIKO Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo Handlowe, Konopiska, produkcja grzałek i elementów grzejnych z termostatem,
- MKM Studio, Konopiska, produkcja odzieży,
- PP ANATOL, Konopiska – producent garniturów i krawatów,
- Opiłka, Konopiska, producent kurtek męskich,
- PPH KOŁACZYK, Konopiska, producent swetrów,
- Carmen, Konopiska, produkcja garniturów,
- Factory, Konopiska, producent odzieży,
- Kuźnia Pałysz, Konopiska, produkcja elementów kutych,
- Producent okuć, Konopiska, cięcie, tłoczenie blach, szlifiernia, obróbka skrawaniem,
- AKANT Kożuch, Konopiska, elementy dekoracyjne, metaloplastyka,
- Alu-Profil, Rękoszowice, producent stolarki aluminiowej,
- P.P.H.U. „ALEKSBUĐ” s.c., Konopiska, betoniarstwo,
- Trans-Klim, Konopisk, betoniarstwo, produkcja kręgów i rur betonowych,
- Kost-Bet. , Aleksandria, producent kostki brukowej,
- KidsMebel, Konopiska , producent mebli dziecięcych,
- Twojerolety, Konopiska, producent rolet, Konopiska,
- Grabarczyk, Konopiska, produkcja zniczy i artykułów do zniczy,
- Miczed, Konopiska, piekarnia,
- Aleksandria, zakład wędliniarski,
- PZOM Strach Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w Konopiskach Prywatny Zakład Oczyszczania Miasta, obejmuje min, sortownia śmieci i kompostownia odpadów. Wobec spełnienia wymienionych treści ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.) enumeratywnie wyliczonych przesłanek

treścią Uchwały Nr IV/50/6/2014 Sejmiku Województw Śląskiego z dnia 5 maja 2014 roku w sprawie zmiany uchwały Nr IV/25/2/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014, zmienionej uchwałą Nr IV/32/9/2013 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 marca 2013 roku ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego z dnia 12 maja 2014 roku poz. 2820 instalacja Prywatnego Zakładu Oczyszczania Miasta z siedzibą w Konopiskach przy ul. Przemysłowej 7 uzyskała status Instalacji Regionalnej do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP) dla Regionu I.

Boronów

Gmina ma charakter rolniczy z niewielką funkcją produkcyjną. Miejscowe firmy trudnią się stolarstwem, produkcją ogrodzeń.

Największe zakłady produkcyjne to:

- PERN SA, Baza Nr 3 to jedna z baz Operatora Logistycznego Paliw Płynnych, składy paliw, z którego usług korzystają m.in. Orlen, Statoil Polska czy Slovnaft Polska. Pięć głównych baz OLPP umiejscowionych jest na końcach rurociągów wychodzących z płockiej rafinerii. Strategiczne bazy znajdują się w Koluszkach, Nowej Wsi Wielkiej, Rejowcu Poznańskim, Emilianowie i właśnie w Boronowie. Z Boronowa prowadzona jest dystrybucja do czterech województw: śląskiego, małopolskiego, opolskiego i świętokrzyskiego. Rocznie cysterny samochodowe i kolejowe wywożą stąd 1,2 miliona m³ paliw,
- HUCZ, Boronów, roboty drogowe,
- Domax, Boronów, budowa dróg i autostrad,
- Gobor SP. z o.o, Boronów, tartak, produkcja stelaży do mebli, produkcja okuć do mebli,
- Niro Sp. z o.o., Boronów, produkcja mąki orkiszowej, makaronów orkiszowych (tereny po byłej Spółdzielni Rolnicze).

Fot. 4.42 Silosy po byłej Spółdzielni Rolniczej obecnie zrestrukturyzowane pod działalność przetwórstwa spożywczego firmy „Niro” w Boronowie (fot. E. Zuzńska-Żyśko, 2018)

Kochanowice

Na omawianym obszarze występują triasowe, jurajskie i kredowe warstwy podłoża oraz utwory polodowcowe (iły, wapień, dolomity, piaskowce, łupki, piaski lodowcowe, mułki, torfy). Dzięki takiej budowie geologicznej, na terenie między innymi Gminy Kochanowice znajduje się kilka udokumentowanych złóż: piaski i żwiry akumulacji lodowcowej, piaski i żwiry jury dolnej, surowce ilaste – iły triasowe, gliny ceramiczno-kamionkowe.

Dolomity, piaski i gliny z okolic obecnego Parku, wykorzystywano już w XIV wieku (Strategia ...). Właśnie rozwój i powstanie wielu miejscowości z tego terenu wiąże się bezpośrednio z wydobyciem surowców mineralnych. Na terenie Gminy Kochanowice eksploatowane są cztery złoża:

- "Jawornica I" o powierzchni 24,95 ha,
- "Jawornica 2" o powierzchni 0,99 ha,
- "Jawornica 1" o powierzchni 1,2 ha,
- "Jawornica II-a" o pow. 13,7 ha.

Do największych zakładów w gminie Kochanowice w sołectwach które wchodzą w skład Parku należy:

- Przedsiębiorstwo Produkcji Kruszyw Mineralnych i Lekkich Sp. z o.o., Kochanowice
- Wydobycie i przerób kamienia, Jawornica Ferma drobiu w Harbułtowicach,
- PROVIMI POLSKA Sp. z o.o. - Wytwórnia Pasz w Kochanowicach,
- Składowisko oraz sprzedaż hurtowa odpadów i złomu PHU DAK-MET,
- MIWO MILITARY, Lubockie, produkcja odzieży militarnej.

Koszęcin

Na terenie gminy Koszęcin w sołectwie Cieszowa występują producenci:

- Przedsiębiorstwo Produkcji Kruszyw Mineralnych i Lekkich Sp. z o.o, Cieszowa,
- Agro Montex Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo rolno – produkcyjne, Cieszowa,
- Plastimex, Cieszowa, producent rur kanalizacyjnych z PCV .

Fot. 4.43 Zakład produkcyjny Plastimex w Cieszowej, gm. Koszęcin, inwestycja typu greenfield (fot. E. Zuziańska-Żyśko, 2018)

Ciasna

Miejskowy przemysł koncentruje się wokół produkcji wyrobów ceramicznych, hodowli ryb słodkowodnych oraz drobiu i trzody chlewnej. Rozwój gminy ukierunkowany jest także na rozwój przemysłu rolno-spożywczego oraz na rozwój turystyki.

- Kopalnia łwów gliny do wyrobów produktów ceramicznych, które to złoża pod względem jakości należą do największych w Europie., okolice Panoszowa,
- Kompost Wrona, Panoszków, produkcja podłoża do uprawy pieczarek,
- Gospodarstwo Rybackie Produkcyjno-Usługowe Groblex Sp. z o.o., Ciasna,
- Styl-Mat, produkcja mebli, Molna.

Blachownia

Na terenie wiejskim gminy Blachownia znajdują się takie zakłady produkcyjne, jak:

- Zakład Produkcji Form Wtryskowych Zaborowski Krono-Plast SP. (dawna nazwa Form-Met), Blachownia – Cisie,
- Tartak Kulej, produkcja tarcicy, Blachownia, Cisie.

4.5. Infrastruktura techniczna

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej wpływa znacząco na kształtowanie warunków bytowych mieszkańców, a przy tym ma duże znaczenie dla stanu i ochrony środowiska przyrodniczego. Na infrastrukturę techniczną składają się urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty świadczące niezbędne i podstawowe usługi dla określonej jednostki przestrzenno-gospodarczej w zakresie energetyki, dostarczania ciepła i wody, usuwania ścieków i odpadów, itp.

Diagnozę stanu infrastruktury komunalnej opracowano na podstawie istniejących opracowań i dokumentów oraz danych lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując poziom rozwoju poszczególnych elementów infrastruktury technicznej w gminach i miejscowościach położonych na terenie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” należy podkreślić 1) duży obszar - powierzchnię, 2) rozproszenie osadnictwa wiejskiego i znaczne oddalenie siedlisk, jak i wsi, 3) z jednej strony ich rolniczy charakter, z drugiej duże zakłady przemysłowe, które istniały na terenie przed utworzeniem PKLnGL.

4.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania gminy ma dobry system zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków.

Herby

Z danych GUS na koniec 2013 roku wynika, że obszar gminy jest całkowicie zwodociągowany (ryc. 4.5.1). Gmina posiada ponad 96 km czynnej sieci wodociągowej i 1504 szt. przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2013 roku 97,7% mieszkań na terenach wiejskich gminy było zwodociągowanych, 92,3% mieszkań było wyposażonych w łazienki, natomiast 76,3% posiadało centralne ogrzewanie. Producentem i eksploatatorem wody jest gmina Herby – liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 6941 osób, – ilość produkowanej wody w m³/d: 1409, – na terenie gminy zlokalizowanych jest 9 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, z publicznych sieci wodociągowych. Źródłem zaopatrzenia wodociągu są własne ujęcia wody zlokalizowane w Herbach i Lisowie. Gmina zaopatrywana jest w wodę w całości z wodociągu grupowego za pośrednictwem rurociągu sieciowego zasilanego z ujęcia głębinowego w Herbach dla

miejsowości: Herby, Drapacz, Kierzki, Głąby, Pietrzaki, Kalina, Olszyna Hadra, Mochała) i drugiego ujęcia w Lisowie (dla: Lisów, Brasowe, Braszczok, Chwostek, Kolonia Lisów, Łebki, Łęg, Niwy, Oleksiki, Otrzęsie, Piłka, Pustkowie, Tanina, Turza (Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublińcu, 2016). Gmina posiada pozwolenie wodnoprawne dla ujęć wody ze studni Nr 3, 4, 5 i 6 z utworów czwartorzędu i dolnej jury w Herbach w ilości średnio 1300 m³/d. ustalone decyzją Starosty Powiatu Lublinieckiego Nr OŚ – 6223/35/2001/2002 z 2.04.2002 r. oraz pozwolenie wodnoprawne na ujęcie wody z studni S-1 i S-2 i dwóch studni awaryjnych A-1 i A-2 w Lisowie w ilości średnio 500 m³/d. ustalone decyzją Starosty Powiatu Lublinieckiego.

Boronów

Woda jest w całości kupowana od gminy Herby, eksploatacją sieci wodociągowej zajmuje się gmina Boronów: – liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 3050 osób, – na terenie gminy zlokalizowane są 4 punkty kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Lublińcu, 2016).

Prawie cała sieć wykonana jest z PVC, tylko niewielki procent, tj. ok. 0,5% stanowią rurociągi żeliwne. Stan techniczny sieci wodociągowej wraz z przyłączami jest dobry, za wyjątkiem sieci przebiegającej przez miejscowości Kochcice i Lubecko, gdzie sieć główna wykonana jest z żeliwa a przyłącza wodociągowe ze stali. Obecnie na terenie Gminy działalność prowadzą 63 podmioty gospodarcze mające przyłącza do sieci wodociągowej. Zaopatrzenie terenów skoncentrowanej zabudowy realizowane jest z wodociągów grupowych: Kochcice, Kochanowice-Lubockie, Pawełki, Harbułtowice - Droniowice (w całości zasilane wodą spoza gminy).

Zaopatrzenie wsi Pawełki oraz terenów zabudowy rozproszonej realizowane jest z ujęcia wody i studni indywidualnych. Zaopatrzenie przemysłu i obiektów hodowlanych o dużym poborze wody odbywa się z ujęć własnych tj. ze źródeł i studni przyzagrodowych. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest głównie poprzez eksploatację ujęć wód podziemnych. Gmina Kochanowice posiada pozwolenia wodnoprawne wydane przez Starostę Lublinieckiego na pobór wód podziemnych z poszczególnych ujęć oraz ich eksploatację: ujęcie Kochcice oraz ujęcie Lubockie. Z istniejących studni kopanych, do celów gospodarczych, korzysta jedynie kilka zakładów i gospodarstw rolnych.

Kochanowice

Eksploatatorem sieci wodociągowej na terenie Gminy Kochanowice jest Zakład Ochrony Środowiska „HYDROTECH”. Stopień zwodociągowania Gminy wynosi ok. 100%. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ok. 69,5 km z czego liczba budynków mieszkalnych z przyłączem wodociągowym wynosi 1763 szt. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 6947 osób, – ilość produkowanej wody w m³/d: 512, na terenie gminy zlokalizowanych jest 20 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, z publicznych sieci wodociągowych. Sumaryczna długość sieci wodociągowej wynosi 74,1km. Z sieci wodociągowej korzysta 2089 gospodarstw, co stanowi 95,43% ogółu wszystkich odbiorców. Drugą grupą pod względem liczby odbiorców korzystających z sieci wodociągowej są przedsiębiorcy i rzemieślnicy (2,65% ogółu korzystających i 58 odbiorców). Najmniej liczną grupę stanowią odbiorcy komunalni - 42 podmioty (1,92% ogółu odbiorców). Zużycie wody na cele gospodarczo-bytowe kształtuje się na poziomie 173 100 m³ na rok. Na cele przemysłowe zużywa się rocznie 1 900 m³ wody. Wiek sieci wodociągowej to 5-40 lat.

Zaopatrzenie terenów skoncentrowanej zabudowy realizowane jest z wodociągów grupowych. Woda czerpana jest z 4 ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach Kochcice (2 studnie), Kochanowice (2 studnie oraz 4 awaryjne nieczynne), Lubockie (1 studnia) oraz Pawełki (1 studnia). Gospodarstwa z terenu miejscowości Harbułtowice i Droniowice w całości zasilane są wodą spoza

terenu gminy. Dodatkowo w Pawełkach znajduje się stacja uzdatniania wody. Jakość wody pitnej oceniana jest jako dobra. Wydajność eksploatacyjna studni oceniana jest na 818 m³/d.

Konopiska

Gmina Konopiska posiada rozwiniętą sieć wodociągową. Zaopatrywani są z niej mieszkańcy wszystkich sołectw terenu gminy. Jedynie pojedyncze zagrody zlokalizowane w oddaleniu od istniejących sieci wodociągowych korzystają z indywidualnych ujęć wody.

Woda dystrybuowana jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego S.A. (wodociągi: Konopiska-Kopalnia – śr. 240 m³ /dobę, Rększowice – śr. 600 m³ /dobę, woda z zestawów zbiornikowych „Błeszno” w Częstochowie – ilość podawanej wody uzależniona od ciśnienia w sieci). Wodociąg Konopiska - Kopalnia zaopatrywał w wodę ok. 4350 osób, a wodociąg Rększowice ok. 3100 osób. Ponadto część mieszkańców miejscowości Konopiska (centrum ok. 3070 osób) zaopatrywana była w wodę z sieci wodociągowej miasta Częstochowy. Ilość podawanej wody była uzależniona od ciśnienia wody w sieci (brak dokładnych danych). Wodociągi zasilane były z ujęć głębinowych. Ze względu na podwyższoną zawartość żelaza w studniach Rększowice i Kopalnia prowadzone były procesy uzdatniania poprzez odżelazianie oraz dezynfekcja wody za pomocą roztworu podchlorynu sodu. W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 8 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 12 próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W próbce wody z wodociągu Konopiska - Kopalnia jednorazowo wystąpiło przekroczenie manganu. Prawdopodobnie przyczyną przekroczenia mogły być krótkotrwałe problemy z prowadzonym uzdatnianiem wody na ujęciu. Wykonane kolejne badania próbek wody były zgodne z obowiązującymi wymaganiami .

Infrastruktura wodociągowa obejmuje prawie 100 % terenu gminy, z czego 90 % mieszkańców wszystkich sołectw korzysta z wodociągu. Nadmienić jednak należy, że na terenie gminy, najprawdopodobniej około 10% mieszkańców korzysta z własnych ujęć wody (brak szczegółowych danych odnośnie wszystkich istniejących indywidualnych ujęć wody - przy aktualnym stanie skanalizowania gminy i ilości czynnych przyłączy kanalizacyjnych, odnotowano 70 szt. - stan na 31.XII.2014r.). Budowa wodociągu w miejscowości Kijas w 1998 roku zakończyła proces zaopatrywania gminy w wodę. Realizowane obecnie inwestycje wodociągowe są przede wszystkim związane z uzbrojeniem terenu pod nowe budownictwo. Aktualnie, długość sieci wodociągowej wynosi 97,47 km.

Istniejąca obecnie sieć wodociągowa, na terenie Gminy Konopiska, zaopatrywana jest w ramach częstochowskiego wodociągu regionalnego z ujęć wód wgłębinnych. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają przede wszystkim ujęcia pomocnicze: ujęcie Rększowice zlokalizowane w Nieradzie przy ulicy Targowej oraz z ujęcie Konopiska - Kopalnia zlokalizowane w Konopiskach przy ulicy Rolniczej. Ponadto, istniejąca sieć wodociągowa ma możliwość być zaopatrywana z ujęcia podstawowego w Mirowie. Ujęcia pomocnicze: „Kopalnia” i „Rększowice” eksploatują piętro wodonośne triasu (wapień muszlowy). Woda posiada ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) - niezbędne jest jej uzdatnianie (Strategia Rozwoju Gminy Konopiska na lata 2016-2020, s.53).

Ciasna

Producentem i eksploatatorem wody jest gmina Ciasna. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę to ok. 6387 osób. ilość produkowanej wody w m³/d: 699, Na terenie gminy zlokalizowanych jest 6 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, z publicznych sieci wodociągowych. Trwa

rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami na terenie Gminy Ciasna w miejscowości Zborowskie, Glinica, Ciasna i Sieraków Śląski. Na dziewięć wsi trzy sołectwa tj. Ciasna, Sieraków Śląski i Glinica posiadają sieć wodociągową. W celu poprawy sytuacji trwają prace związane z dalszą rozbudową sieci wodociągowej (sołectwo Zborowskie).

Blachownia

Woda jest dystrybuowana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego S.A. (wodociągi: Blachownia – śr. 145 m³ /dobę, Cisie – śr. 53 m³ /dobę oraz woda z zestawów zbiornikowych z Częstochowy - ok. 1050 m³ /dobę). Wodociąg Blachownia zaopatrywał w wodę ok. 4000 mieszkańców gminy, natomiast wodociąg Cisie ok. 800 osób. Ponadto część mieszkańców Blachowni ok. 8200 zaopatrywana była w wodę dostarczaną z zestawów zbiornikowych z Częstochowy. Wodociągi zasilane były z ujęć głębinowych. W stacji uzdatniania w Blachowni woda poddawana była procesowi odżelaziania, korekcie odczynu pH oraz dezynfekcji za pomocą roztworu podchlorynu sodu. Woda z wodociągu Cisie uzdatniania była z wykorzystaniem procesów odżelaziania i odmanganiania oraz dezynfekcji roztworem podchlorynu sodu. W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 11 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 15 próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

Ujęcia pomocnicze: Blachownia", "Cisie" pobierają wodę podziemną z utworów czwartorzędowych (piaski, żwiry), tworzących pradolinę kopalną rzeki Warty. Eksploatowana woda posiada ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) i wymaga uzdatniania (tab. 14).

Koszęcin

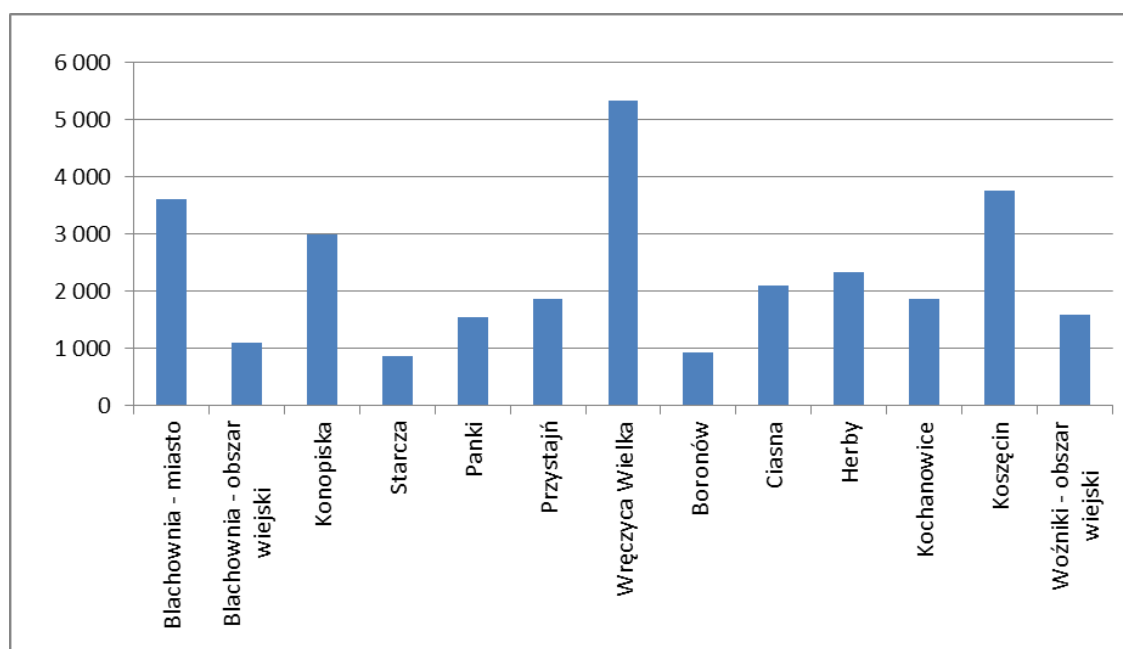
Producentem i eksploatatorem wody jest EKO – SAN mgr inż. Ewa Fokczyńska Wodociągi, Kanalizacja i Instalacje Sanitarne z siedzibą w Lublińcu. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę to ok. 8937 osób, – ilość produkowanej wody w m³/d: 1263. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 11 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, z publicznych sieci wodociągowych.

Woźniki

Producentem i eksploatatorem sieci wodociągowych jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Tarnowskie Góry. Przedsiębiorstwo posiada filię w Woźnikach. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 9761 osób. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 21 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, z publicznych sieci wodociągowych – ilość rozprowadzanej lub produkowanej wody to ok. 768 m³/d.

Starcza

Woda dystrybuowana jest przez Gminę Starcza (wodociąg Starcza – śr. 273 m³ /dobę, wodociąg Klepaczka - śr. 95 m³ /dobę). Wodociąg Starcza zaopatrywał w wodę ok. 1650 osób, wodociąg Klepaczka ok. 1050 osób. W miejscowości Klepaczka w miesiącu wrześniu 2015 r. została włączona do użytkowania studnia głębinowa wraz z kompleksem budynków Stacji Uzdatniania wody. Woda dostarczana była dla mieszkańców 3 miejscowości: Klepaczka, Łysiec i Własna. Ze względu na jakość wody surowej prowadzone były na ujęciach procesy uzdatniania poprzez odżelazianie i odmanganianie. W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 9 próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w których nie stwierdzono przekroczeń.

Ryc. 4.5.1 Mieszkania wyposażone w wodociąg w gminach leżących na terenie PKLnGL w 2016 r.

źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Tab. 14 Struktura ujęć wody i zaopatrywany obszar w wodę w gminach Blachowni i Konopiskach

Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Liczba studni (głębokość)	Zdolność Produkcyjna (m ³ /dobę)	Ujęte(y) piętro wodonośne/poziom wodonośny	Zaopatrywany obszar
„Rększowice”	Rększowice (gm. Konopiska)	1 (460 m)	1 920	trias (T) (wapień, dolomity)	Rększowice, Nierada, Bargły, Jamki, Hutki, Zawisna, Korzonek, Kowale, Leśniaki, Konopiska – Osiedle, Pająk
„Kopalnia”	Kopalnia (gm. Konopiska)	1 (525 m)	1 440	trias (T) (wapień, dolomity)	Konopiska, Kopalnia, Aleksandria
„Blachownia”	Blachownia (ul. 1 Maja)	2 (46, 48 m)	2 400	czwartorzęd (Q) (piaski, żwiry)	Blachownia
„Cisie”	Cisie (gm. Blachownia)	1 (52 m)	1 200	czwartorzęd (Q) (piaski, żwiry)	Cisie

źródło: <http://www.pwik.czest.pl/pomocnicze-ujecia-wody3>

4.5.2. Gospodarka ściekowa

Rozwój sieci kanalizacyjnej w ostatnich latach na terenie gmin Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” był bardzo dynamiczny (tab. 15, 16). W latach 2010-2016 obserwuje się wręcz eksplozję rozbudowy sieci oraz wzrost liczby mieszkańców korzystających z systemu (map. 20). Obecnie skanalizowano w 97-98% dwie główne gminy Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną

Liswartą” Herby i Boronów (ryc. 4.5.2). Nastąpił wzrost korzystających z sieci kanalizacyjnej w tych gminach odpowiednio o 26% i 40%. Zwiększyła się liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych np. w gminie Herby o 1000, w Koszęcinie o 2399, w Konopiskach o 1663, w innych gminach o kilkaset. Łącznie na terenie wszystkich gmin w latach 2010-2016 powstało 12 tys. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych. Wiąże się to także z długością sieci kanalizacyjnej wyrażoną w km (ryc. 4.5.3).

Tab. 15 Wzrost infrastruktury kanalizacyjnej w latach 2000-2016.

Gmina	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	ścieki odprowadzone		ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	mieszkańcy gminy korzystający z kanalizacji	wzrost do 2010 r [
	2000	2016		2000	2016			
	[szt.]	[szt.]	[dam3]	[dam3]	[dam3]	[osoba]	[%]	[%]
Blachownia - miasto	374	985	218,6	271,2	265	6516	67	5
Blachownia - obszar wiejski	0	49	7,7	0	18	248	7	1
Konopiska	359	2022	199,3	32,9	206	6470	60	32
Starcza	0	707	60,9	0	108	2220	79	15
Panki	19	516	69,7	8	71	1788	35	9
Przystajń	0	771	93,9	0	99	2294	39	6
Wręczyca Wielka	718	1766	182	174	233	6246	35	8
Boronów	74	914	97,4	4,6	79	3213	97	40
Ciasna	299	1249	153,6	30,9	174	5071	68	31
Herby	546	1540	221,3	336	281	6754	98	26
Kochanowice	757	1535	134,2	104,2	154	5110	74	14
Koszęcin	124	2523	387	25,3	386	9398	79	38
Woźniki - obszar wiejski	0	540	61	0	62	2057	39	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Herby

Sołectwa Herby, Olszyna, Kalina, Lisów, Hadra, Chwostek, Łębki i Tanina zostały skanalizowane. Kanalizacji sanitarnej brakuje jeszcze w Turzy (1 mieszkaniec). W dwóch miejscowościach – Herby i Lisów – znajdują się mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków. Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 1126 m³/d rozbudowana w 2002/2003 r. odbierająca ścieki z miejscowości Herby, Kalina, Olszyna, Pietrzaki w ilości około 600m³/d. Oczyszczalnia eksploatowana

jest na podstawie pozwolenia wodno-prawnego z 2008 roku. Na podstawie wymienionego pozwolenia eksploatator odprowadza oczyszczone ścieki do rzeki Stradomki za pośrednictwem rowu „A”.

Zgodnie z pozwoleniem dopuszczalne wskaźniki zanieczyszczeń wynoszą:

Grupa A podstawowe:

- zawiesina ogólna mg/dm³ 35
- BZT5 mg O₂/dm³ 25
- ChZTCRmg O₂/dm³ - 125

Zgodnie z pozwoleniem, na zlecenie gminy, wykonywane są analizy odprowadzonych ścieków. Badania prowadzone są przez WIOŚ lub spółkę „Warta” z Częstochowy.

2) Druga oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Lisowie. Jest to oczyszczalnia mechanicznobiolologiczna z doczyszczaniem ścieków w stawie rybnym o przepustowości 600 m³/d. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z miejscowości: Lisów, Chwostek, Hadra, Mochała, Piłka, Tanina, Kierzki, Kolonia Lisów, Głąby, Pustkowie, Łęg, Łebki, Braszczok, Niwy, Brasowe oraz Droniowice i Harbułtowice z Gminy Kochanowice. Oczyszczalnia eksploatowana jest na podstawie pozwolenia wodno-prawnego wydanego przez Starostę Lublinieckiego z następującymi parametrami: Grupa A podstawowe:

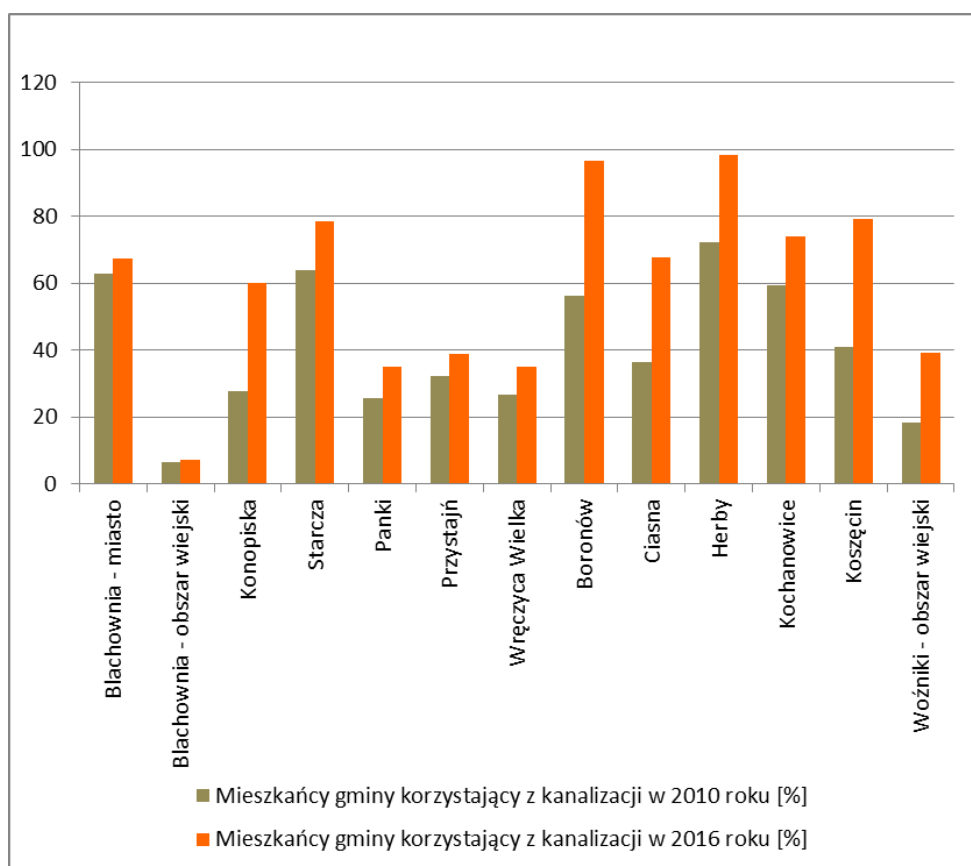
- odczyn pH 6,50 – 9,00,
- zawiesina ogólna mg/dm³ 35,
- BZT5 mg O₂/dm³ 25,00,
- ChZTCRmg O₂/dm³ 125,00.

Ponadto na terenie gminy oczyszczalnie dla celów oczyszczenia ścieków powstałych w produkcji posiadają:

- Scrapena S.A. Herby,
- YAWAL - Herby,
- ARTCO – Herby.

Boronów

Siecią kanalizacyjną objętych jest obecnie prawie 100% mieszkańców gminy (www.stat.gov.pl) i obejmuje największe miejscowości. Gmina posiada biologiczną oczyszczalnię ścieków typu LEMNA, zlokalizowaną w Boronowie, o przepustowości projektowanej 300 m³/dobę. Istnieje duża rezerwa pod jej rozbudowę. Cała gmina jest skanalizowana. Ostatnia inwestycja powstała w Hucisku i obejmuje około 100 posesji w miejscowościach Hucisko i Grójec.

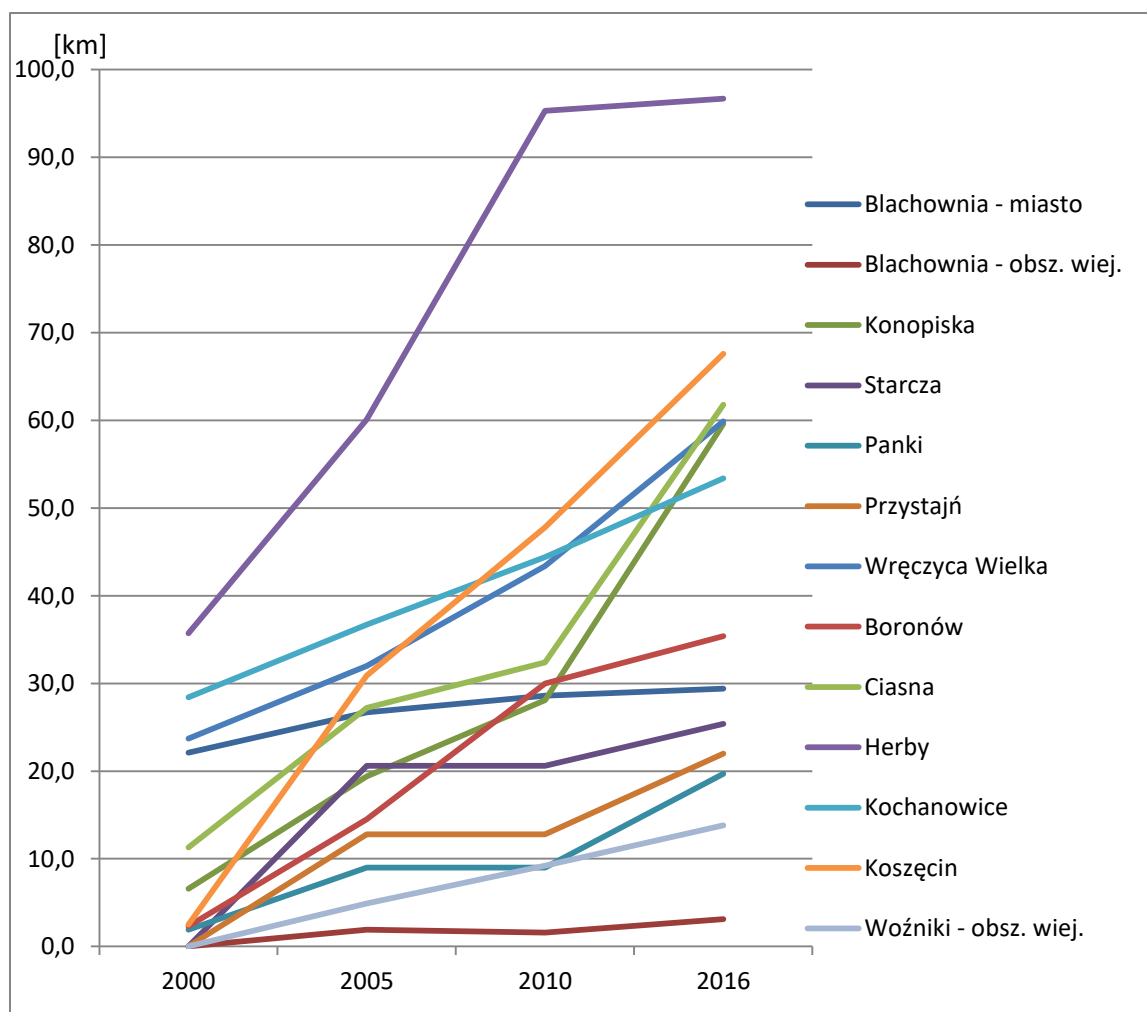
Ryc. 4.5.2 Mieszkańcy korzystający z kanalizacji w 2010 i 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Kochanowice

Sieć kanalizacji sanitarnej obejmuje największe miejscowości: Kochcice, Kochanowice, Lubecko, Jawornica, Droniowice i Harbułtowice. Objętych jest nią obecnie ok. 77,3% mieszkańców gminy. Ścieki z Kochcic oraz z Kochanowic odprowadzane są do mechaniczno - biologiczno - chemicznej oczyszczalni ścieków w Kochcicach; z Lubecka i Jawornicy - do oczyszczalni w Lublińcu, natomiast ścieki z Droniowic i Harbułtowic do oczyszczalni w Lisowie. Planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Lubockie, Ostrów i Pawełki. Łączna długość sieci sanitarnej wynosi 44,4 km, gdzie liczba budynków mieszkalnych z przyłączem sieci kanalizacyjnej wynosi 1440 szt. Istnieje także ponad 70 indywidualnych oczyszczalni zagrodowych, głównie w miejscowościach Pawełki i Lubockie. Pozostałe 133 gospodarstwa są niepodłączone do sieci i korzystają z szamb. W Kochanowicach funkcjonuje również zakładowa oczyszczalnia ścieków należąca do PROVIMI-ROLIMPEX S.A. Kanalizacja sanitarna w Droniowicach i Harbułtowicach odprowadza ścieki na oczyszczalnię w Lisowie. Mając na uwadze ochronę środowiska przewiduje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej by objąć nią pozostałe miejscowości i większe zgrupowania zabudowy.

Długość sieci deszczowej wynosi 18,4 km, zaś sanitarnej 53,4 km. Podmiotem odpowiedzialnym za prawidłowe funkcjonowanie sieci kanalizacyjnej jest Zakład Ochrony Środowiska HYDROTECH. Ogółem z sieci kanalizacyjnej korzysta 1620 podmiotów. Wśród odbiorców zdecydowana większość to odbiorcy indywidualni (gospodarstwa domowe), którzy stanowią 98,6% ogółu korzystających (1597 podmiotów). Przedsiębiorców i rzemieślników podłączonych do sieci jest 13 (0,8% ogółu korzystających). Odbiorcy komunalni stanowią 0,6% odbiorców (10 podmiotów). Oczyszczalnia ścieków umiejscowiona w Kochcicach posiada moc przerobową 650 m³ na dobę, czyli w ciągu doby oczyszcza 356m³ ścieków (4.5.5).

Ryc. 4.5.3 Wzrost sieci kanalizacyjnej w gminach wchodzących w skład PKLnGL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Konopiska

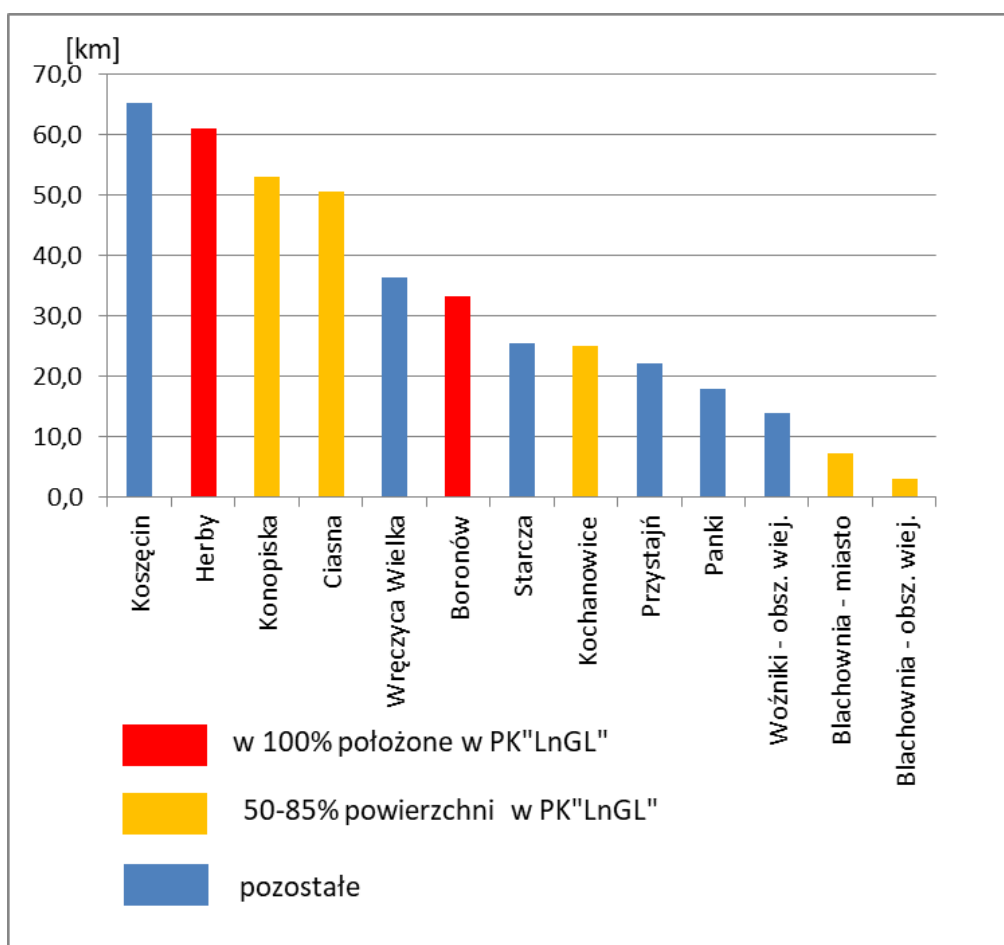
Obecnie, na terenie Gminy Konopiska istniejąca sieć kanalizacyjna obejmuje miejscowości: Konopiska, Łaziec, Wąsosz, Wygoda, Kijas, Rększowice, Hutki, Jamki, Kowale, Korzonek, Leśniaki, Aleksandrii (Strategia Rozwoju Gminy Konopiska na lata 2016-2020, s. 54). Około 60% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej w 2016 r. (ryc. 4.5.4).

Ścieki miejscowości Gminy Konopiska są odprowadzane istniejącym systemem kanalizacyjnym odprowadzane do kanału sanitarnego o średnicy 300 mm biegnącego wzdłuż ulicy Częstochowskiej i Gościnniej do istniejącej przepompowni ścieków położonej przy ul. Gościnniej. Z przepompowni przy ulicy Gościnniej są przepompowywane bezpośrednio na oczyszczalnię ścieków w Dźbowie zlokalizowanej na terenie Częstochowy. Na chwilę obecną na terenie gminy pracują 32 sztuki przepompowni ścieków. Z czego 31 sztuk pracuje na sieci kanalizacyjnej ogólnodostępnej, a jedna jest wybudowana dla potrzeb infrastruktury istniejącego w miejscowości Konopiska pola golfowego.

Proces kanalizowania w Gminie Konopiska rozpoczęto w roku 1999. Obszar gminy w pierwszej kolejności poddany procesowi kanalizowania to: miejscowości Wygoda, Kijas. Od roku 2000, skanalizowaniu poddano tereny miejscowości Konopiska. Następnie procesowi kanalizowania poddano miejscowości Wąsosz i częściowo Łaziec. Łącznie do końca roku 2006 wykonano 25,76 km sieci grawitacyjnej, 3,39 km sieci tłocznej i 7 szt. przepompowni ścieków. Ścieki z w/w obszaru

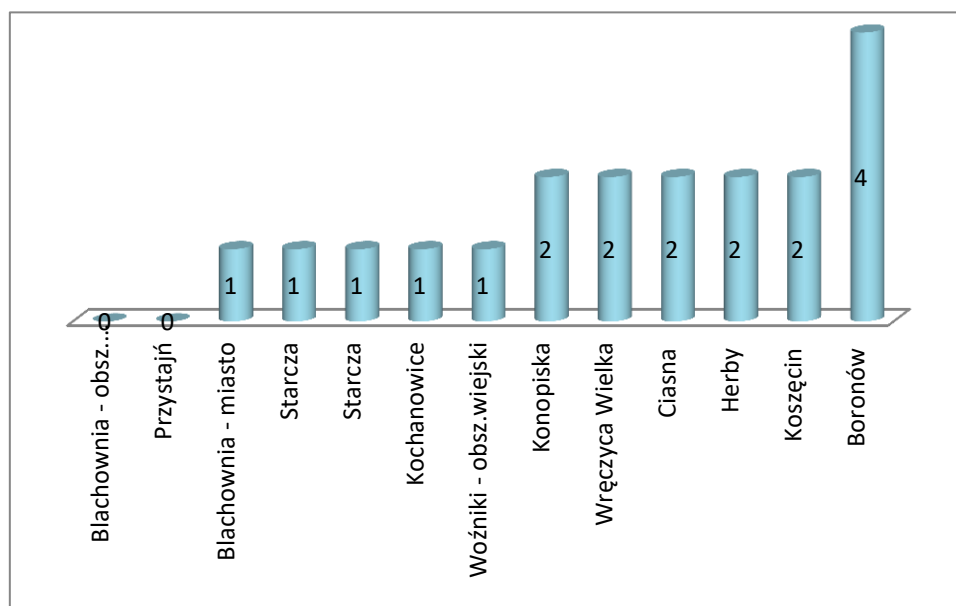
poprzez istniejący układ sieci kanalizacyjnej (grawitacyjno-tłoczny) na terenie przedmiotowych miejscowości, trafiają do istniejącej kanalizacji sanitarnej w ulicy Gościnnej w miejscowości Wygoda. W latach 2009-2015, gmina w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, podpisała z umową z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na dofinansowanie i realizację zadania, stanowiącego zakres projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy Konopiska”. Projekt ten obejmował budowę kanalizacji o łącznej długości 44,72 km sieci grawitacyjnej, 14,39 km kanalizacji tłocznej wraz z odcinkami tranzytowymi oraz 25 szt. przepompowni ścieków. Obszar poddany procesowi kanalizowania obejmował miejscowości: Wąsosz, Łaziec, Rększowice, Kolonia Hutki, Hutki, Korzonek, Leśniaki, Jamki, Kowale, Kopalnia, Aleksandria Pierwsza (ul. Wrzosowa, Piaskowa, Brzozowa, Górną, Leśną). Ponadto w latach 2013-2014 gmina równocześnie realizowała budowę kanalizacji sanitarnej w ul. Sadowej w Konopiskach wraz z tranzytem ścieków do ul. Spółdzielczej w Konopiskach oraz przy ul. Szmaragdowej w Konopiskach w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. (Strategia Rozwoju Gminy Konopiska na lata 2016-2020).

Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną z obszaru skanalizowanego Gminy Konopiska, to przede wszystkim ścieki bytowo-gospodarcze (89-91 % ogólnej ilości ścieków). Należy jednak zaznaczyć, że w skład mieszaniny ścieków jaka trafia na oczyszczalnię wchodzi również ścieki pochodzące z obiektów użyteczności publicznej oraz zakładów przemysłowych. Nie mniej jednak ilości tych ścieków są nieznaczne w stosunku do całkowitej ilości ścieków (11-9 % ogólnej ilości ścieków).

Ryc. 4.5.4 Wzrost sieci kanalizacyjnej w km w latach 2000-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

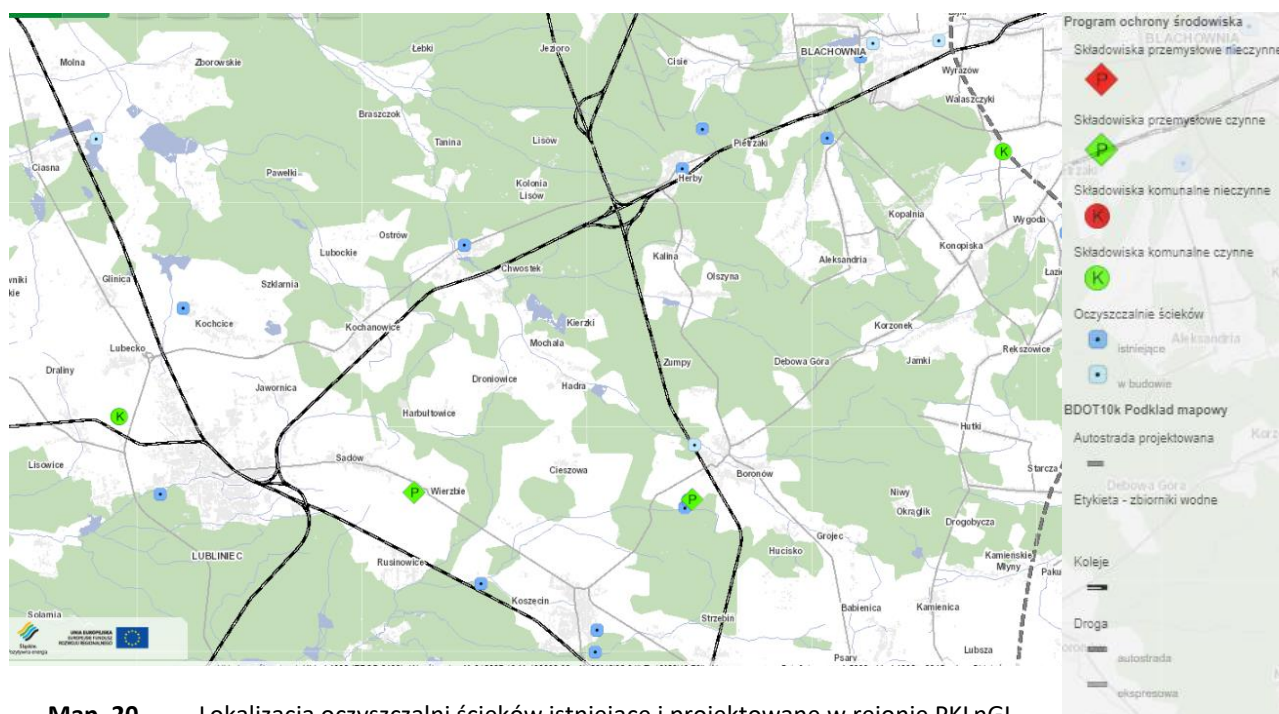
Ryc. 4.5.5 Oczyszczalnie ścieków w gminach PKLnGL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Tab. 16 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków i liczba oczyszczalni według gmin w 2016 roku

Nazwa	Oczyszczalnie ogółem 2016 [szt.]	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ogółem 2016 [osoba]
Blachownia - miasto	1	7 681
Blachownia - obszar wiejski	0	229
Konopiska	2	5 713
Starcza	1	2 500
Panki	1	1 384
Przystajń	0	2 020
Wręczyca Wielka	2	6 861
Boronów	4	3 333
Ciasna	2	5 137
Herby	2	6 719
Kochanowice	1	5 020
Koszęcin	2	11 193
Woźniki - obszar wiejski	1	1 820

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Map. 20. Lokalizacja oczyszczalni ścieków istniejące i projektowane w rejonie PKLnGL

Źródło: ORSIP

4.5.3. Gospodarka odpadami

Po nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która weszła w życie 1 stycznia 2012 roku, to na gminie ciąży obowiązek odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Nowy system gospodarki odpadami zaczął obowiązywać od dnia 1 lipca 2013 r. Pod pojęciem odpadów komunalnych rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, obiektach użyteczności publicznej oraz pochodzące od drobnych wytwórców nie zawierające odpadów niebezpiecznych.

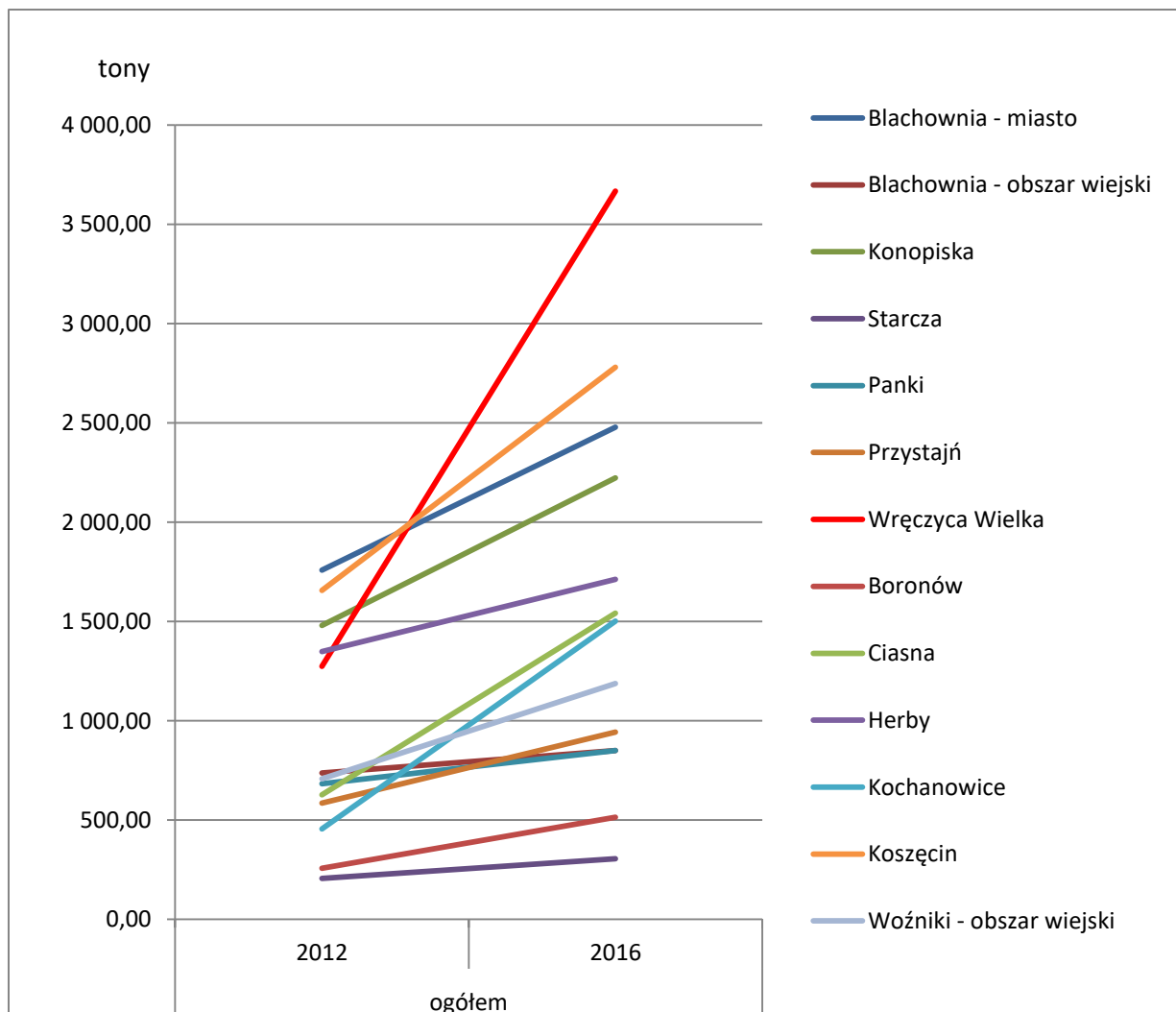
Analizując gospodarkę odpadami na terenie gmin wchodzących w skład Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” wnioskuje się, że gminy zastosowały się do nowych przepisów ustawowych i posiadają zorganizowany system segregacji odpadów. Liczba odpadów ciągle wzrasta (ryc.), mimo utrzymującej się liczby mieszkańców, a nawet nieznacznej regresji w niektórych gminach.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego przyjęto działania wspomagające prawidłowe postępowanie z odpadami w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Przyjęta w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego strategia postępowania z odpadami oraz cele długo i krótkoterminowe wynikają z przepisów unijnych i określonych w prawie krajowym wymagań odnośnie nowego systemu gospodarki odpadami. W obecnym kształcie ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nakłada obowiązek ponoszenia opłaty miesięcznej za gospodarowanie odpadami komunalnymi na właścicieli każdej nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy. Zmiany w obowiązującym systemie gospodarowania odpadami polegają głównie na: 1) przyjęciu przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz ich zagospodarowania w zamian za uiszczoną opłatę na rzecz gminy, 2) osiągnięciu określonych w art. 3 b i art. 3 c znowelizowanej ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1289 z późn. zm.) odpowiednich poziomów:

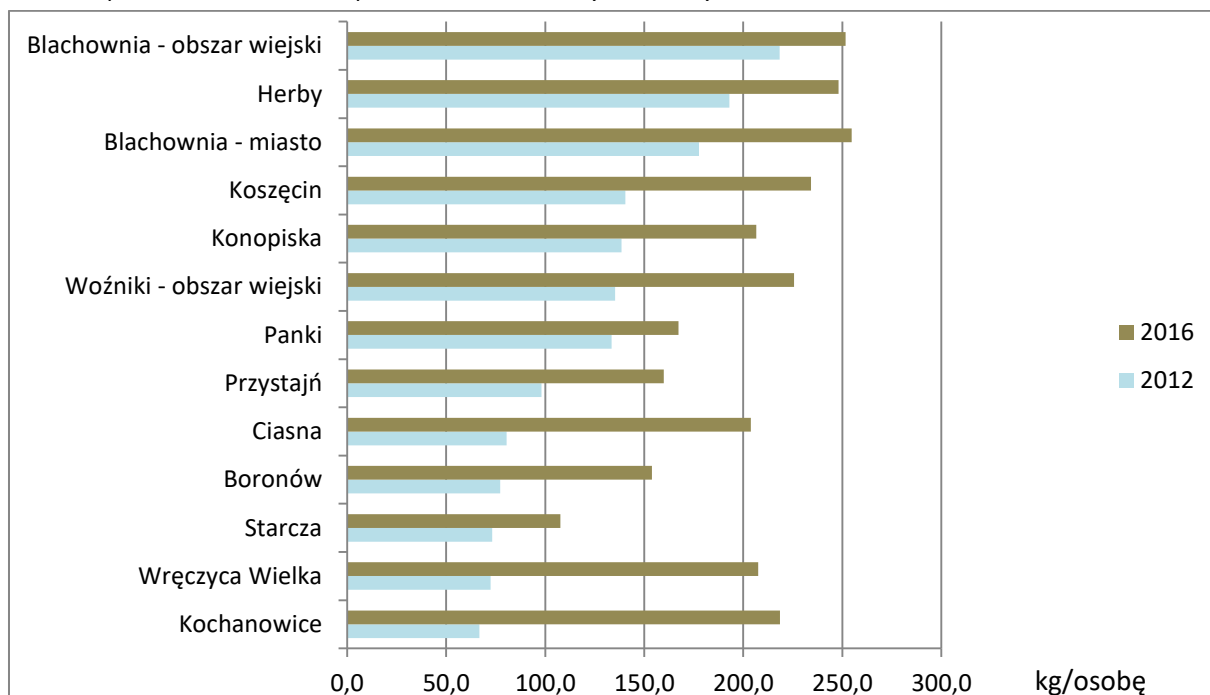
- recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych : papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 20% wagowo,
- recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 45% wagowo,
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania:
 - do dnia 16 lipca 2013 r. - do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania,
 - do dnia 16 lipca 2020 r. - do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku,
- organizowaniu przetargów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy lub na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne lub organizowaniu przetargów na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów,
- ustanowieniu selektywnego zbierania odpadów, w którym selektywne zbieranie obejmować będzie przynajmniej frakcje materiałów : papieru, metalu, tworzywa sztucznego i szkła,
- tworzeniu punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców,
- podejmowaniu działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi zobowiązuje również podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości do:
 - przekazywania odebranych selektywnie zebranych odpadów do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
 - przekazywania odebranych zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
 - sporządzania i przekazywania półrocznych sprawozdań do końca miesiąca następującego po upływie półrocza, którego dotyczy, do gminy.

Analizując ilość odpadów wytworzonych na jednego mieszkańca w gminach Parku można zauważyć wyraźny wzrost ich wielkości (4.5.6). Wynika to z różnych przyczyn, a jedną z nich może być modernizacja sieci ciepłowniczej centralnego ogrzewania, likwidacja pieców węglowych i wymiana kotłów na nowoczesne i tym samym mniejsze spalanie śmieci w gospodarstwach indywidualnych (ryc. 4.5.7). Generalnie większa produkcja odpadów jest związana ze zmianą stylu konsumpcji (opakowania jednorazowe, rodzaj opakowań, większy zakup towarów w opakowaniach).

Ryc. 4.5.6 Zmieszane odpady komunalne w 2012 i 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Ryc. 4.5.7 Ogółem odpady na jednego mieszkańca gminy w 2012 i 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Herby

Gospodarka odpadami na terenie gminy odbywa się w sposób zorganizowany. Według „Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Herby za 2017 r.”, na terenie gminy obsługiwanych jest 1394 kubłów na śmieci.

Odbierane są:

- zmieszane odpady komunalne,
- tworzywa sztuczne, metal szkło, papier,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- odpady biodegradowalne.

Odpady komunalne przekazywane są do zakładów:

- MPGK Zakład Segregacji i Kompostowni w Zabrze,
- EKO HARPPOON Recykling Sp. z o.o.,
- Alba Ekoplus Dąbrowa Górnicza,
- ASA Eko Polska Sp. z o.o. składowisko sadow,
- CzPK w Sobuczynie Wrzosowa,
- IRECHEM Częstochowa,
- Huta Szkła Pol-Am-Pack S.A.,
- Instalacja MBP PZOM Waldemar Strach,
- Sortownia odpadów komunalnych PZOM W. Strach,
- PZOM Strach Sp. z o.o.,
- Krynicki Recykling S.A. Zakład uzdatniania Stłuczki Szklanej w Lublińcu,
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MB Recykliing Sp. z o.o.,
- ZP ZSEiE PHU Andrzej Bajor-BOWI Częstochowa,
- Terra Recykling Grodzisk Mazowiecki.

Łączna masa selektywnie zebranych odpadów komunalnych w 2014 r. wyniosła 29,60 [Mg]. Osiągnięto 39,35% poziom recyklingu – przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzyw sztucznych, szkła. Natomiast w przypadku odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 100%. Ilość odebranych z terenu gminy nieczystości ciekłych wyniosła 408,40 m³.

Boronów

Gmina Boronów posiada zorganizowany system gospodarki odpadami, które są segregowane. W 2016 r. 2805 mieszkańców prowadziło selekcje odpadów, tj. 121 osób gromadziło odpady w sposób zmieszany. Przeprowadzane są także zbiórki odpadów wielogabarytowych, zużytych opon, odpadów elektrycznych i elektronicznych i innych np. baterii, leków itd. Odbierane są także odpady zielone, jednak z uwagi wiejski charakter gminy, powinny być one w większym stopniu zagospodarowywane w przydomowych kompostownikach. Poziom recyklingu papieru, metali, tworzyw, sztucznych i szkła w 2016 r. wyniósł 27%. Odpady przekazano do ośmiu różnych podmiotów, w zależności od typu (Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Boronów za 2016 r.).

Konopiska

Gospodarka odpadami obejmując 2915 posesji w 2017 roku, z czego 2747 stanowi segregacja pełna. Odpady budowlano-remontowe podlegają recyklingowi w 58,9%, biodegradowalne w 13% są przekazywane do składowania (reszta podlega kompostowaniu), poziom recyklingu odpadów – papier, szkło, metal wynosi 23%.

Na terenie gminy Konopiska znajduje się składowisko odpadów oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowane przy ul. Przemysłowej, gdzie mieszkańcy gminy Konopiska mogą bezpłatnie oddać odpady wielkogabarytowe, sprzęt RTV i AGD, leki, drobny gruz remontowy, plastik, odpady zielone. Istnieje również Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Konopiskach przy ul. Przemysłowej. Firma zajmuje się również wywozem śmieci i odpadów, asenizacją oraz posiada na terenie linię do produkcji paliwa alternatywnego, dwie sortownie odpadów, a także kompostownię. W Konopiskach ma swoją siedzibę duży podmiot gospodarczy Prywatny Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z siedzibą w Konopiskach (spółka komandytowa) PZOM Strach, która posiada na terenie województwa śląskiego dwie sortownie odpadów, linię do produkcji paliwa alternatywnego oraz kompostownię. Siedziba firmy znajduje się ul. Przemysłowej 7, natomiast filia zakładu usytuowana jest w Piekarach Śląskich przy ul. Zakładowej. Wobec spełnienia wymienionych treści ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.) enumeratywnie wyliczonych przesłanek treścią *Uchwały Nr IV/50/6/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 5 maja 2014 roku w sprawie zmiany uchwały Nr IV/25/2/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014, zmienionej uchwałą Nr IV/32/9/2013 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 marca 2013 roku ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego z dnia 12 maja 2014 roku poz. 2820* instalacja Prywatnego Zakładu Oczyszczania Miasta z siedzibą w Konopiskach przy ul. Przemysłowej 7 uzyskała status Instalacji Regionalnej do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP) dla Regionu I. Wszystkie gminy Parku, jak również wiele innych z północnej części województwa wchodzi są objęte działalnością tego zakładu.

Kochanowice

Na terenie gminy Kochanowice prowadzone są następujące systemy zbiórki odpadów komunalnych:

- zbiórka odpadów zmieszanych (nie segregowanych),
- selektywna zbiórka odpadów do recyklingu materiałowego.

Zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych zmieszanych objętych jest ponad 82% mieszkańców gminy. Odbiór odpadów prowadzony jest przez cztery firmy posiadające stosowne zezwolenie Wójta Gminy Kochanowice, w tym dwie firmy zajmują się zbiórką odpadów segregowanych. Działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych zmieszanych prowadzi na terenie Gminy przede wszystkim firma A.S.A. Lubliniec (ponad 86% zebranych odpadów komunalnych). System selektywnej zbiórki obejmuje teren całej gminy. Mieszkańcom Gminy są dostarczane worki w określonych kolorach, o pojemności 110 litrów, w których zbierane są selektywnie poszczególne frakcje. Ich odbiór odbywa się nieodpłatnie, równocześnie ze zbiórką odpadów komunalnych zmieszanych.

Brak jest szczegółowych danych dotyczących ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Kochanowice w podziale na poszczególne źródła, jak i charakterystyki jakościowej wytwarzanych odpadów – nie są prowadzone żadne badania składu morfologicznego wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie Gminy Kochanowice.

Koszęcin

W gminie odbierane są odpady komunalne oraz selektywnie zbierane. Odpady komunalne zebrane z terenu Koszęcina z nieruchomości zamieszkałych przekazywane są do Regionalnej Instalacji Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Konopiskach. Odpady odbierane przez wyżej wymienioną instalację obejmują: odpady zmieszane, odpady ulegające biodegradacji. Natomiast pozostałości po segregacji odpadów są składowane na składowisku odpadów w Lipiu Śląskim. Natomiast pozostałości po segregacji odpadów są składowane na składowisku odpadów Regionalnej Instalacji Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Sobuczynie.

W gminie 16 przedsiębiorstw jest wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Koszęcin, wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Osiągnięty poziom recyklingu odpadów budowlanych wyniósł 57% (2017 r.), przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami wynosi 15%, poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania 20%, poziom recyklingu odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne wynosi 23%.

Ciasna

W 2014 roku odbiorem odpadów komunalnych z terenu Gminy Ciasna z nieruchomości zamieszkałych zajmowała się Firma PZOM Strach Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa ul. Przemysłowa 7; 42-274 Konopiska.

W przypadku nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne (szkoły, firmy, sklepy itp.) właściciel zobowiązany jest posiadać indywidualną umowę na odbiór odpadów komunalnych. W 2014 roku nieruchomości niezamieszkałe na terenie Gminy Ciasna obsługiwane były przez:

- A.S.A. Lubliniec Sp. z o.o ul. Przemysłowa 5, 42-700 Lubliniec,
- PZOM Strach Sp. z o.o, Sp.k. ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska,
- Strach i Synowie Sp. z o.o ul. Bór 169, 42-202 Bór.

Odpady komunalne zebrane z terenu Gminy Ciasna z nieruchomości zamieszkałych przekazywane są do RIPOKA w Konopiskach. Odpady odbierane przez wyżej wymienioną instalację obejmują: odpady zmieszane, odpady ulegające biodegradacji. Zmieszane odpady komunalne poddane zostały procesowi odzysku R12, a odpady zielone przekazano do kompostowni. Pozostałości po segregacji przekazano na składowisko w Lipiu Śląskim . Analizując rok 2014 w Gminie Ciasna można stwierdzić, że największe wydatki związane były z ilością odpadów zmieszanych, dlatego celem gminy będzie dalsza edukacja i uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki komunalnej w celu zmniejszenia ilości odpadów zmieszanych i lepszemu segregowaniu śmieci.

Analizując rok 2014 w Gminie Ciasna można stwierdzić, że największe wydatki związane były z ilością odpadów zmieszanych, dlatego celem gminy będzie dalsza edukacja i uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki komunalnej w celu zmniejszenia ilości odpadów zmieszanych i lepszemu segregowaniu śmieci. Odpady komunalne zostały przekazane do 18 różnych zakładów.

Błachownia

W gminie istnieje system gospodarowania odpadami zarówno na terenie miasta, jak i na obszarze wiejskim. W 2014 r. na 11620 mieszkańców złożyło deklaracje – na terenie miejskim 8631 tj. 74% , a na obszarze wiejskim 2989 (w 6 sołectwach). Są one segregowane. Poziom recyklingu odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 2014 r. wyniósł 27%, a materiałów budowlanych i rozbiórkowych 100%.

Woźniki

Aż 83% śmieci to odpady komunalne. Poziom recyklingu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 2014 r. wyniósł 32%.

Starcza

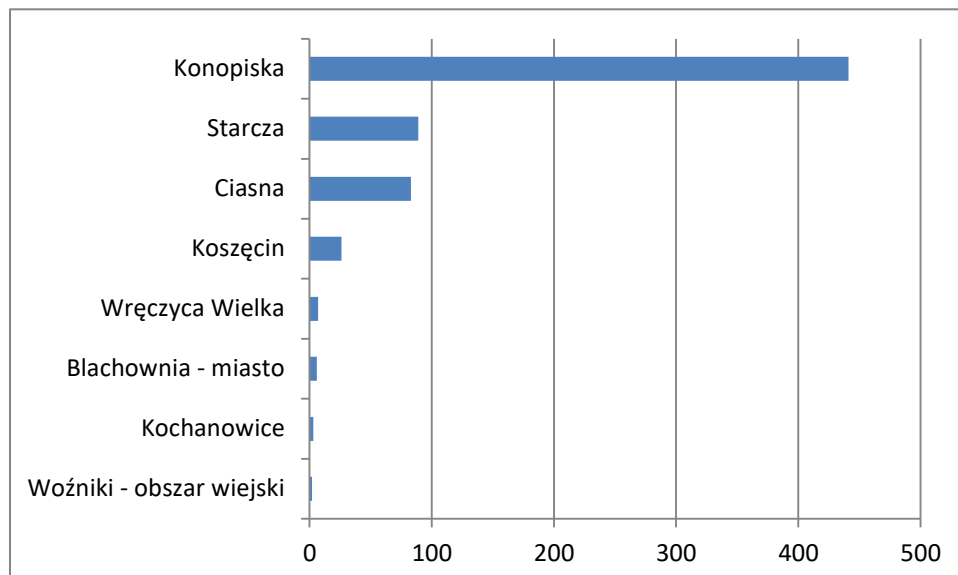
W gminie jest prowadzona gospodarka odpadami. Są one segregowane. W 2012 roku 398 budynków objętych było zbieraniem odpadów komunalnych. Liczba odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wzrosła z 53 kg w 2009 roku do ponad 100 kg w 2016 r.(tab.) Gmina oddaje odpady do 10 jednostek różnego typu (2013 r.), (*Strategia gminy ...*).

4.5.4. Gazownictwo

Sieć gazownicza jest słabo rozwinięta na terenie gmin Parku i otuliny (4.5.8). Jedynie w Konopiskach ponad 400 mieszkań posiad tego typu instalacje. Na terenie Gminy Konopiska wybudowana długość sieci gazowej średniego ciśnienia to 52 km wraz z przyłączami w ilości 423 szt. W sieć gazową uzbrojone są miejscowości Wygoda, Kijas, Wąsosz, Łaziec, Rększowice, Hutki oraz Konopiska. Gmina Kochanowice nie posiada sieci gazowej. Według informacji ze spisu powszechnego na terenie Gminy jest 882 odbiorców gazu butlowego. Jednak gaz płynny nie jest wykorzystywany do celów grzewczych. Przez teren Gminy przechodzi gazociąg wysokociśnieniowy relacji Lubliniec - Częstochowa 2x Ø 500 mm, wraz z zespołem zaporowo – upustowym w Kochcicach, co umożliwi rozbudowę sieci gazowniczej rozdzielczej w największych miejscowościach Kochanowice, Kochcice i Lubecko, co mogłoby, w przyszłości, znacząco obniżyć poziom tzw. niskiej emisji.

W Ciasnej istnieje stacja redukcyjno-pomiarowa gazu ziemnego z wysokiego ciśnienia na średnie. Sieć gazowa biegnie przez Ciasną z tranzytem do wsi Zborowskie. Gazyfikacją objęta jest również miejscowość Herby.

W gminie Starcza długość sieci gazowej wynosi 7,4 km a 96 ma przyłącza gazu w budynkach, jednak tylko 15 ogrzewa mieszkania gazem. Ogółem z sieci korzysta 283 osób (2013 r.).

Ryc. 4.5.8 Mieszkania wyposażone w sieć gazową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

PERN jako firma logistyczna dąży do rozwoju swojej infrastruktury przesyłowej dla paliw.

W wyniku zakończonych negocjacji z PKN ORLEN w sprawie przedłużenia rurociągu paliwowego magistrali południowej Płock – Koluszki – Boronów do Rafinerii w Trzebinii zawarto długoterminową umowę na budowę rurociągu paliwowego na odcinku Boronów – Trzebinia wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Budowa rurociągu produktowego pozwoli na efektywniejszą kosztowo i bezpieczniejszą dystrybucję paliw na terenach Polski południowej.

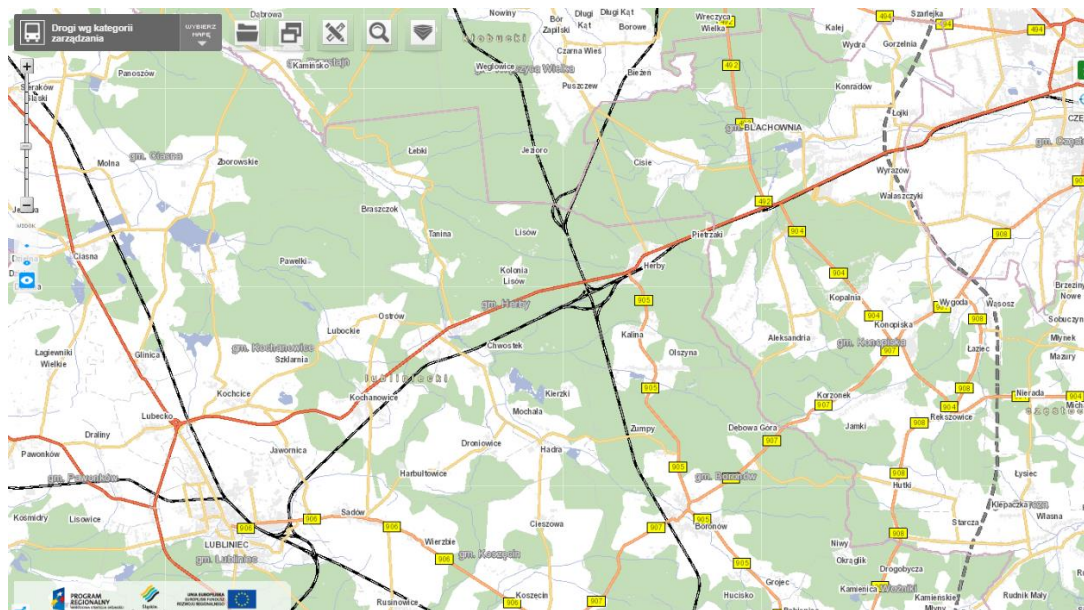
Projekt zakłada budowę rurociągu paliwowego o długości ok. 94 km relacji Boronów – Trzebinia, przebiegającego przez tereny województwa śląskiego i małopolskiego (w sumie jednaście gmin: Boronów, Woźniki, Koziegłowy, Siewierz, Poręba, Łazy, M. Dąbrowa Górnicza, Sławków, Bolesław, Bukowno oraz Trzebinia.) wraz z dodatkowymi pompowniami paliw na trasie rurociągu Płock – Koluszki – Boronów, które zapewnią osiągnięcie zakładanych przepustowości i maksymalizację przeładunków paliw na odcinku Płock – Trzebinia. Obecnie prowadzone są prace w zakresie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze jedenastu gmin zlokalizowanych na trasie rurociągu relacji Boronów – Trzebinia. Termin realizacji inwestycji to 2021 r. Celem firmy jest utrzymanie infrastruktury PERN jako głównego kanału dystrybucji produktów PKN ORLEN, zoptymalizowanie wykorzystania już istniejącej infrastruktury rurociągowej, optymalizacja polityki cenowej GK PERN (<http://pern.pl/budowa-rurociagu-paliwowego-boronow-trzebinia>, 2016 r.).

4.6. Infrastruktura komunikacyjna

W strukturze zagospodarowania przestrzennego Parku istotną rolę odgrywa infrastruktura transportowa. Obszar PKLnGL przecinają ważne arterie komunikacyjne, zarówno drogowe, jak i kolejowe o znaczeniu krajowym.

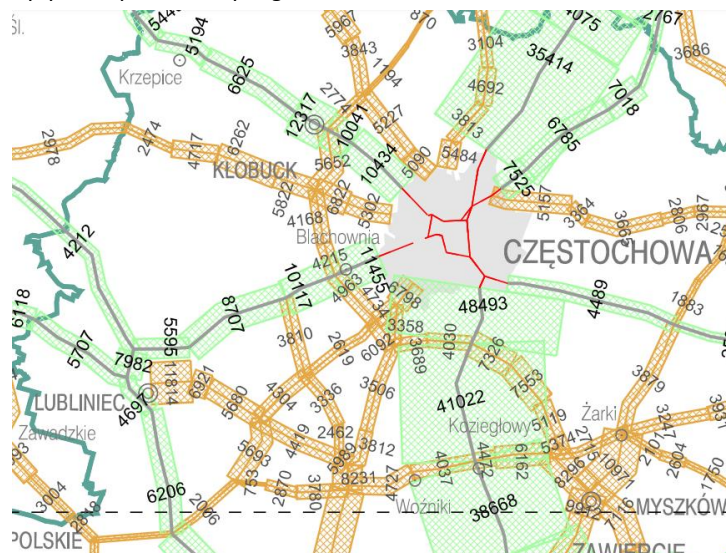
4.6.1. Układ drogowy

Teren Parku niemal w połowie przecina droga krajowa DK 46 relacji Opole- Częstochowa (kierunek północny-wschód / południowy-zachód) o wysokim natężeniu ruchu samochodowego. Rozcina ona Park na dwie części – północno-zachodnią i południowo-wschodnią. Stanowi to istotną barierę przestrzenną i ekologiczną (np. zwłaszcza dla migracji zwierząt). Droga nr 46 istotny korytarz transportowy w północnej części subregionu częstochowskiego łączący miasto Częstochowę – Blachownię-Herby-Kochanowice-Lubliniec (map. 21). Średnie dobowe natężenie pojazdów silnikowych wynosi od 5,6 tys. do 11,4 tys. (map. 22) Mniejszą rolę odgrywa DK 11 (Olesno-Lubliniec) biegnąca w otulinie we zachodniej części Parku w gminie Ciasna.

Map. 21. Infrastruktura transportowa według numerów dróg i przebiegu sieci kolejowej

źródło: <http://mapy.orsip.pl/imap/?locale=pl&gui=new&sessionID=63834>

Map. 22. Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w 2015 r.

W przyszłości może ono ulec nasileniu w związku z budową węzła na (Rząsowa-Blachownia) na autostradzie A1 (RYC.) źródło: https://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/q/generalny-pomiar-ruchu-w-2015-15598//SYNTEZA/MAPA_SDRR2015_DK_DW.pdf

Przecina się ona z DK 46 Katowice-Poznań we wsi Lubecko gm. Kochanowice tuż poza granicami otuliny PKLnGL. Wysoka dostępność transportowa wpływa na rozwój procesu suburbanizacji w położonej na granicy otuliny Parku wsi Kochcice. Stwarza to zagrożenie w przyszłości w zakresie intensywnego budownictwa w kierunku północnym, a więc w kierunku Parku. Nieco mniejsze natężenie ruchu występuje na drogach wojewódzkich:

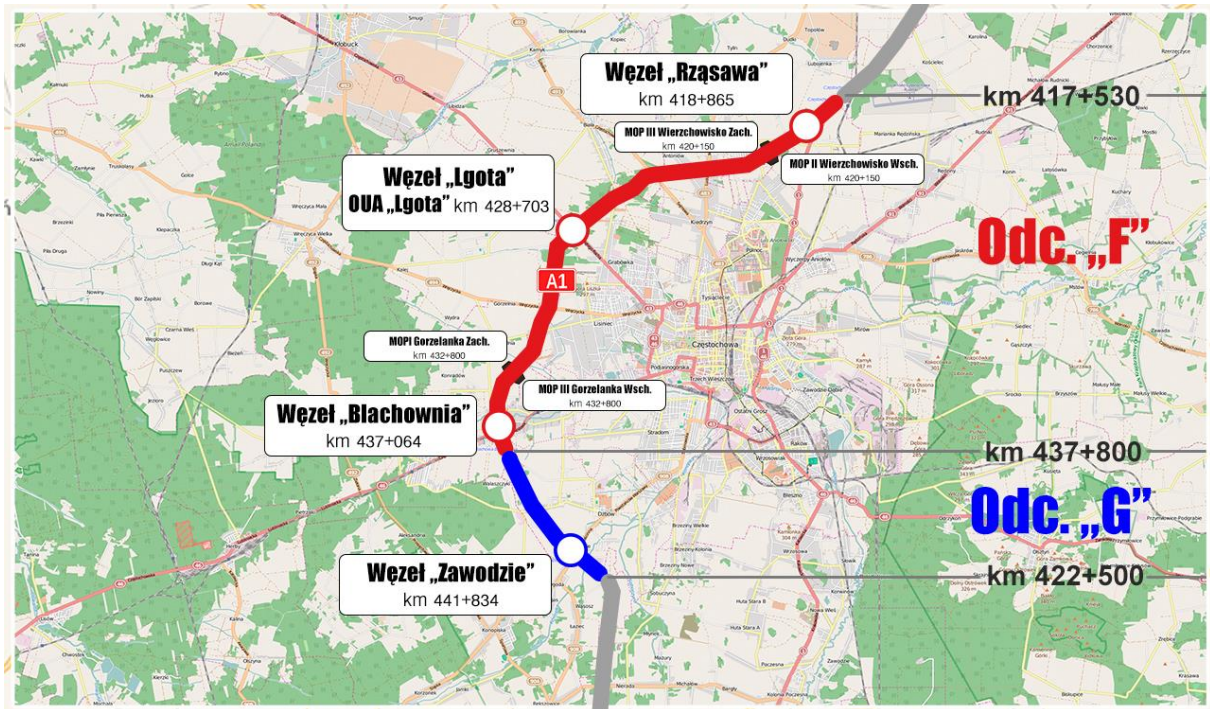
- nr 905 (kierunek N-S) łączy Herby, Olszynę, Boronów, Hucisko i Psary,
- nr 907 (kierunek NE-SW) łączy Konopiska, Boronów Koszęcin,
- 904 (kierunek NW-E) Blachownia, Konopiska, Rększowice, Kolonia Poczesna,
- 492 (kierunek NW-SE) Blachownia, Wręczyca Wielka.

Obie drogi 905 i 907 krzyżują się w Boronowie, gdzie zlokalizowana jest duża podmiot gospodarczy branży paliwowej PERN S.A. i jego Baza nr 3 działający. Firma jest wyspecjalizowana w magazynowaniu i min. dystrybucji paliw. Jest to szczególnie istotne, nie tylko w kategorii ruchu transportowego, ale także zanieczyszczenia związkami ropopochodnymi, potencjalnych awarii czy rozbudowy istniejących zbiorników magazynowych oraz może mieć związek z działalnością modernizacyjną, którą planuje firma w związku przejęciem 19 baz magazynowych w Polsce (http://nafta.wnp.pl/pern-planuje-budowe-zbiornikow-w-swych-bazach-paliw,322199_1_0_0.html). Jest to zakład o dużym ryzyku magazynowania substancji niebezpiecznych⁴.

Mniejsze oddziaływanie wiąże się z drogami powiatowymi i lokalnymi (gminnymi). Znaczenie dla ruchu transportowego mogą mieć także mosty na Liswarcie

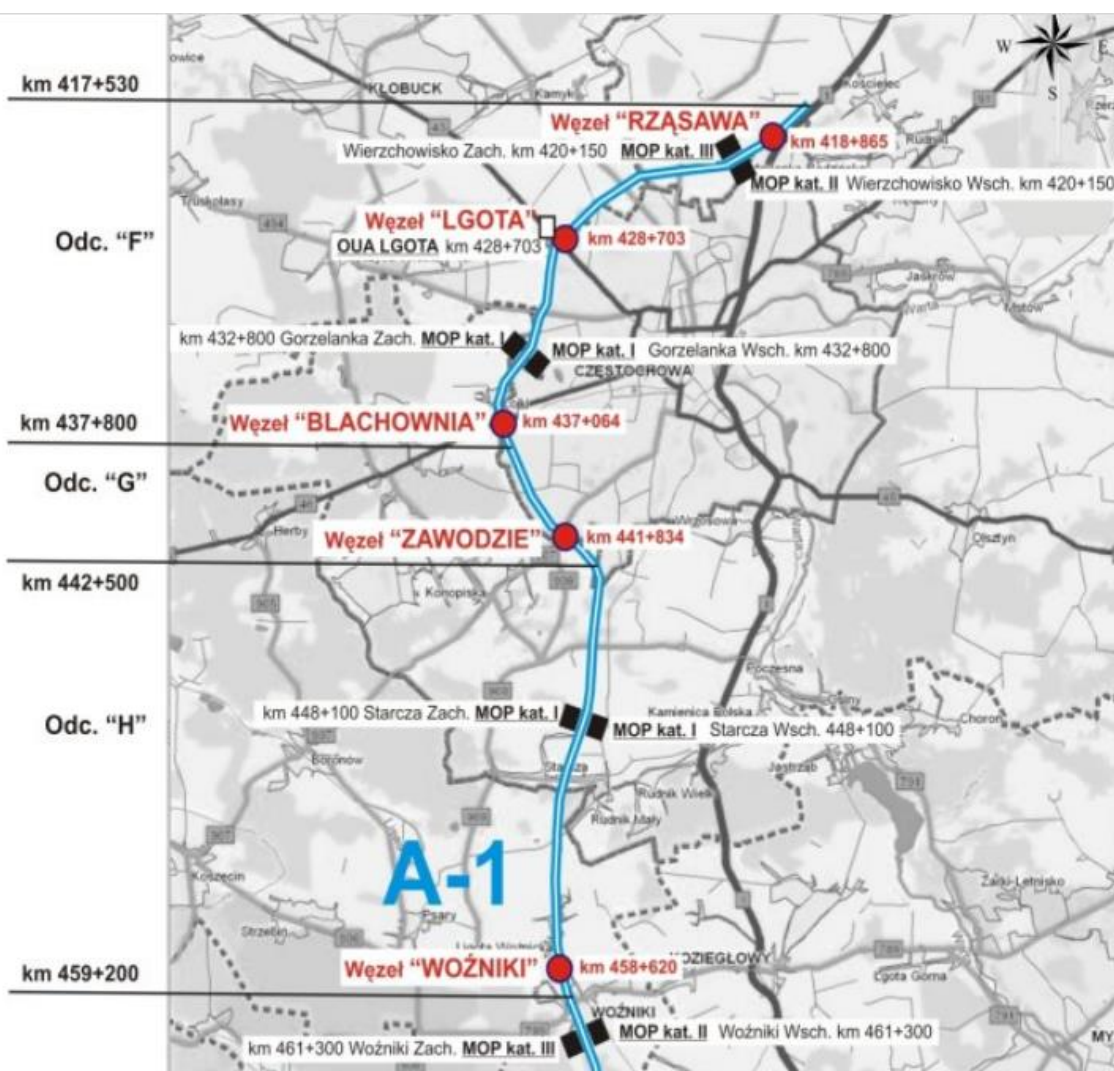
Duże znaczenie i oddziaływanie na środowisko będzie miała Autostrada A1, przebiegająca przy granicy z otuliną i jednocześnie na granicy Konopisk oraz przez teren Blachowni. Powstanie tu węzeł Blachownia i Węzeł Zawodzie. Odcinek „G” od węzła „Częstochowa Południe” (na granicy Dźbowa i gminy Konopiska) do węzła „Częstochowa Blachownia” będzie wynosił 4,7 km (map. 23). Wykonawca musi w ciągu autostrady wybudować długą estakadę w Walaszczykach nad obszarem Natura 2000. (Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad). Zgodnie z harmonogramem prac odcinek G będzie oddany w połowie 2019 roku. Dla Parku duże znaczenie może mieć także węzeł w Woźnikach – odcinek H, ponieważ jest on zlokalizowany przy drodze wojewódzkiej nr 906, 905 i 908 (map. 24). Wszystkie te drogi prowadzą do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Autostrada jest ujęta w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. W sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. Nr 128, poz. 1334, z późn. zm.) oraz Uchwale Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 2011 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”. Projektowane przedsięwzięcie stanowi część Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju ogłoszonej przez Prezesa Rady Ministrów w Monitorze Polskim nr 252 z 2012 roku (map. 25).

⁴ Na terenie zakładu znajduje się 20 dużych zbiorników z paliwem. W 1992 roku przekazany został do eksploatacji liczący 153 km odcinek rurociągu produktów naftowych *Płock – Koluszki – Boronów* o przepustowości milion ton/rok, łączący skład magazynowania paliw z magistralą rurociągów PERN "Przyjaźń". Rurociąg ten przebiega na terenie gminy przez miejscowości Boronów i Dębowa Góra. Planowane jest też uruchomienie odcinka rurociągu *Boronów – Trzebinia* ([https://pl.wikipedia.org/wiki/Boron%C3%B3w_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Boron%C3%B3w_(gmina)))

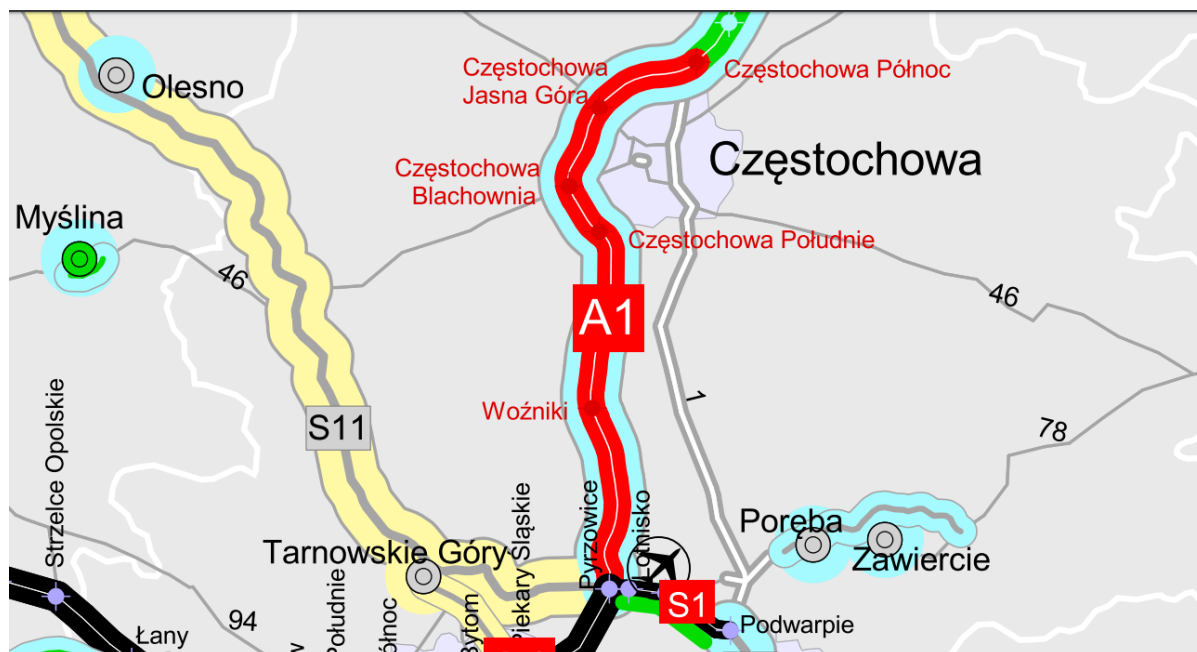
Map. 23. Plan budowy autostrady A1 w granicach i otoczeniu PKLnGL

źródło: GDDiA (2018)

Map. 24. Planowane węzły na autostadzie A1 na tle układu drogowego regionu (2018 r.)

źródło: <https://www.gddkia.gov.pl/>

AUTOSTRADY, DROGI EKSPRESOWE I INNE DROGI KRAJOWE

- odcinki dróg w eksploatacji
- odcinki dróg w realizacji /od podpisania umowy/
- odcinki dróg w trakcie procedury przetargowej
- odcinki dróg w przygotowaniu
- drogi ujęte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 maja 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

- Obwodnice miast i miejscowości:
- w trakcie realizacji /od podpisania umowy/
 - w trakcie procedury przetargowej
 - zrealizowane
 - planowane

- wykonane wzmocnienia i przebudowy pozostałe drogi krajowe/ 1 i 2-jedniodniowe
- przejścia graniczne

WĘZŁY DROGOWE:

- węzeł drogowy istniejący / nazwa nowa – nie wyniesiona w teren
- węzeł drogowy istniejący / nazwa węzła wyniesiona w teren
- węzeł drogowy w budowie / nazwa nowa
- węzeł drogowy projektowany
- numer węzła drogowego wyniesionego w terenie
- miasta na prawach powiatu
- granica województwa/ Oddziału GDDKiA

Zadania realizowane oraz przygotowywane w ramach LIMITU FINANSOWEGO dla Programu zgodnie z uchwałą nr 105/2017 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2017r zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025r.)

Zadania ujęte w "Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025r.)" poza LIMITEM FINANSOWYM dla Programu.

Map. 25. Program budowy dróg krajowych na lata 2014 – 2023 stan realizacyjny i planowany na 28.05.2018 r.

źródło: <https://www.gddkia.gov.pl/>

Fot. 4.44 Most na Liswarcie Boronów (fot. E. Zusańska-Żyśko, 2018)

4.6.2. Koleje

Istotnym elementem zagospodarowania przestrzennego Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” jest sieć kolejowa. Krzyżuje się ona niemal w centralnej części Parku. W Herbach znajduje się główny węzeł kolejowy i strategiczna stacja przeładunkowa na magistrali węglowej, linia Częstochowa – Lubliniec (nr 131). Siedziba sekcji Herby wchodzącej w skład sekcji eksploatacji Lubliniec. Stacja ma duże znaczenie w ruchu towarowym, który koncentruje dziennie ok. 35 par pociągów (map. 26).

Fot. 4.45 Herby – układ sieci kolejowej (fot. E. Zusańska-Żyśko, 2018)

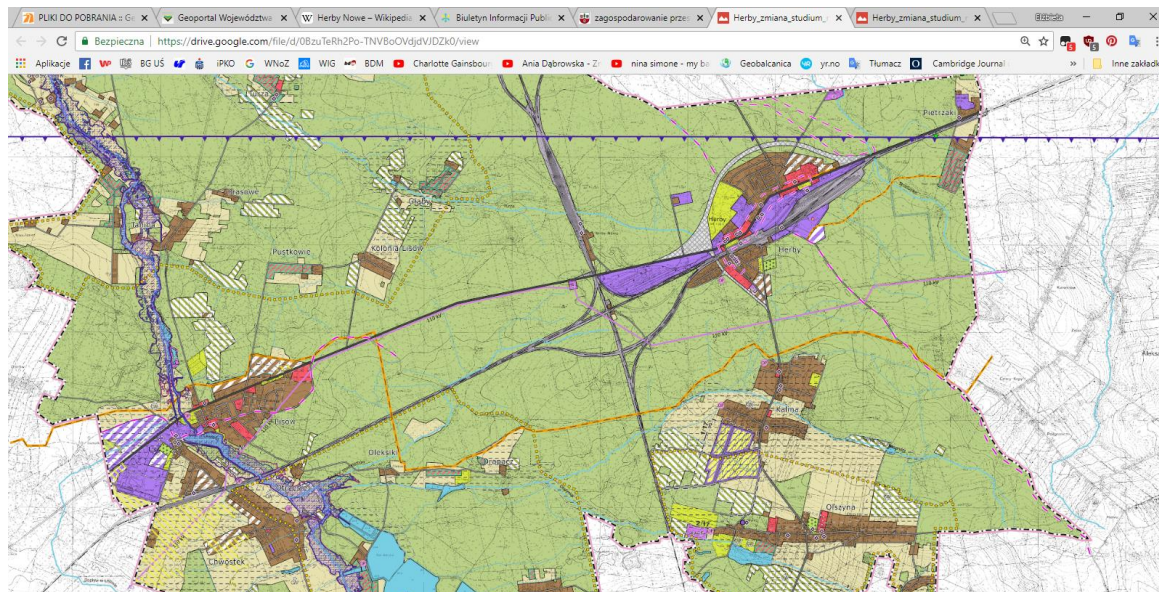

Fot. 4.46 Węzeł kolejowy Herby (fot. E. Zuzńska-Żyśko. 2018)

Z kolei ruch pasażerski jest niewielki, a główne szlaki to:

- Herby Nowe – Zduńska Wola Karsznice,
- Herby Nowe – Wieluń Dąbrowa,
- Herby Nowe – Chorzów Batory,
- Herby Nowe – Częstochowa (brak bezpośredniego połączenia kolejowego wg stanu na dzień 8.08.2019 r.),
- Herby Nowe – Lubliniec (brak bezpośredniego połączenia kolejowego wg stanu na dzień 8.08.2019 r.).

Warto nadmienić, że Herby Nowe są osadą kolejową, która wpłynęła na rozwój gminy. Wzdłuż magistrali Częstochowa – Opole - Wrocław (równoległe) zlokalizowane są tereny przemysłowe, które w świetle „Studium Uwarunkowań” mają charakter nieciągły i występują w największym stopniu w sołectwie Herby, ale także w Lisowie, gdzie zlokalizowany jest duży zakład produkcyjny Bruk SA. oraz gdzie znajdują się potencjalne tereny inwestycyjne. Z kolei druga linia kolejowa w kierunku północ-południe (Bielsko-Biała - Tarnowskie Góry – Gdynia) przecina Park na część wschodnią i zachodnią.

Map. 26. Fragment Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Herby kolor siwy – tereny kolejowe, kolor fioletowy – tereny zabudowy produkcyjnej i usługowej

źródło: <https://drive.google.com/file/d/0BzuTeRh2Po-TNVBoOVdjdVJDZk0/view>

4.7. Istniejące i projektowane lokalizacje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Istotne oddziaływanie na środowisko może mieć projektowana autostrada A1 oraz powstające węzły drogowe w zapleczu Parku: Woźniki, Zawodzie, Błachownia i Lgota (map. 23, 24, 25). W studium uwarunkowań Konopisk zapisane są również propozycje obejścia Konopisk, Wąsosza, Łączka i Rększowic drogami wojewódzkimi nr 904, 907 i 908.

Oddziaływanie na środowisko może mieć także projektowana rozbudowa firmy PERN SA wyspecjalizowanej w magazynowaniu i min. dystrybucji paliw. Jest to szczególnie istotne, nie tylko w kategorii ruchu transportowego, ale także zanieczyszczenia związkami ropopochodnymi, potencjalnych awarii czy rozbudowy istniejących zbiorników magazynowych oraz może mieć związek z działalnością modernizacyjną, którą planuje firma w związku przejęciem 19 baz magazynowych w Polsce. Na terenie zakładu znajduje się 20 dużych zbiorników z paliwem. W 1992 roku przekazany został do eksploatacji liczący 153 km odcinek rurociągu produktów naftowych Płock – Koluszki – Boronów o przepustowości milion ton/rok, łączący skład magazynowania paliw z magistralą rurociągów PERN "Przyjaźń". Rurociąg ten przebiega na terenie gminy przez miejscowości Boronów i Dębowa Góra. Planowane jest też uruchomienie odcinka rurociągu Boronów – Trzebinia. Jest to zakład o dużym ryzyku magazynowania substancji niebezpiecznych.

W latach 1998-2000 Gmina Kochanowice czyniła starania, aby na terenie wsi Pawełki powstał zbiornik przeciwpowodziowy ze względu na częste podtopienia i zalania gospodarstw domowych w czasie wiosennych roztopów oraz letnich deszczów. Aktualnie budowa zbiornika jest w długoterminowych planach gminy Kochanowice. Budowę zbiornika retencyjnego ujęto w projekcie „Aktualizacja programu małej retencji dla województwa śląskiego” – planowany termin realizacji inwestycji 2014 – 2015.

Oddziaływanie na środowisko mogą mieć także oczyszczalnie ścieków w razie nadzwyczajnych zagrożeń związanych z funkcjonowaniem lub awarią.

Zaburzenia w funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych, a tym samym negatywne oddziaływanie na środowisko mogą mieć także wiatraki, które powstały od strony południowej w gminie Woźniki, we wsi Psary.

Znaczenie dla środowiska mogą mieć także Prywatny Zakład Oczyszczania Miasta, z sortownią śmieci i kompostownią odpadów w Konopiskach we wschodniej części Parku oraz Kompost Wrona w zachodniej części, gdzie produkowane jest podłoże do pieczarek, które wiąże się z niezwykle uciążliwym zapachem dla mieszkańców. Firma próbowała zlokalizować nową inwestycję w otulinie PKLnGL od strony południowej w gminie Kochanowice w Jawornicy ale mieszkańcy w ramach akcji protestacyjnej z dwóch sołectw Jawornicy i Kochcic zablokowali tę inwestycję powołując się na Studium uwarunkowań środowiskowych w gminie uchwalone w 2012 r. Do produkcji podłoża wykorzystuje się między innymi pomiot kurzy (obornik) oraz słomę <http://lubliniec.naszemiasto.pl/arttykul/mieszkanicy-kochcic-i-jawornicy-sa-jednoglosni-nie-chca-hali,3500155,artgal,t,id,tm.html>.

4.8. Ocena stanu ochrony i przekształceń zagospodarowania przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego 10-lecia

Z punktu widzenia przekształceń zagospodarowania przestrzennego można wskazać kilka istotnych wniosków. W zakresie użytkowania gruntów w dalszym ciągu utrzymuje się dotychczasowa struktura. W gminach wciąż obecna jest funkcja rolnicza, chociaż w niektórych jej rola ulega powolnemu ograniczaniu, jak np. w Boronowie, w podmiejskiej części Konopisk i Herbach. W gminach położonych w zachodniej i południowo-zachodniej części Parku, rolnictwo i użytki rolne są istotnym elementem podstaw gospodarczych gmin. W Boronowie występują pojedyncze tendencje do zalesiania gruntów ornych i nieużytków, w tym odłogów. Na obszarach rolniczych w północnej części gm. Herby wzdłuż doliny Liswarty, po obu jej stronach, obserwuje się tradycyjny charakter rolnictwa, któremu towarzyszy niski kapitał ekonomiczny. Podobnie użytkowanie ziemi wygląda w takich wsiach, jak: Łęg, Łębki, Błaszczok, Stasiowe, jednakże należy pamiętać, że są to bardzo peryferyjne i znacznie oddalone tereny od centrum gminy, a co za tym idzie mało atrakcyjne dla potencjalnych nabywców. Wiosną 2018 roku i wczesnym latem pola były pod zasiewami i występowała duża różnorodność zbóż i mieszanek zbożowych, a nawet roślin miodolubnych i zarazem mocno strukturotwórczych - polepszających jakość gleby (np. facelia w południowej części PKLnGL w gminie Boronów).

Trudno określić gospodarkę leśną, ponieważ nie była ona szczegółowo poddana analizie, niemniej w świetle danych udział lasów pozostaje na podobnym poziomie, co 10 lat temu. Teren jest naturalny, mała gęstość zaludnienia sprzyja rozwojowi ekosystemów leśnych, co można zauważyć w terenie. Wizja lokalna skłania do wniosku, że obszar leśny jest zadbane, nie zauważono nielegalnych wysypisk odpadów. Promocja Parku odbywa się m.in. przez tablice informacyjne o Parku Krajobrazowym „Lasy nad Górną Liswartą”.

Liczba ludności na terenie PKLnGL nie zwiększyła się, co jest zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia przyrodniczego. Jednakże różnych fragmentach Parku zauważa się procesy urbanizacyjne wpływające na przekształcenia przestrzeni. Z reguły są to pojedyncze domy lub kolonie, często stanowią one uzupełnienie starej zabudowy. Nie zinventaryzowano osiedli w zabudowie szeregowej lub większych nowych osiedli mieszkaniowych, jak to ma miejsce w strefie podmiejskiej dużych miast, do jakich należy Częstochowa. Przeważnie nowe inwestycje mają charakter indywidualny, a inwestorzy preferują typ rezydencjonalny, zazwyczaj o nowoczesnej kubaturze parterowej lub jednokondygnacyjnej ze spadzistym, rozległym dachem i dużą działką pod funkcję wypoczynkową. W ogrodach przydomowych w nowej zabudowie przeważnie nie ma funkcji rolniczej, ani alimentacyjnej (drzew owocowych, ogrodów warzywnych). Domy te przypominają rezydencje

podmiejskie charakterystyczne dla stref podmiejskich dużych i bogatych miast. Niepokojące jest, że nowa zabudowa zawłaszcza obszary leśne, jak np. w Herbach w sąsiedztwie Kolonii Lisów w przysiółku Pustkowie, działki powstają na obszarze lasu, tuż nieopodal ambon dla myśliwych. Często też nowe domy są budowane na granicy lasu, przy kończącej się drodze, a więc w przestrzeni najbardziej atrakcyjnej na styku przyrody. Procesy urbanizacyjne na tym terenie są nieuchronne. Jego atrakcyjność będzie się zwiększać, a walory przyrodnicze zyskiwać na znaczeniu wobec postępujących procesów suburbanizacji, zanieczyszczenia i hałasu. Widać to doskonale w gminie Kochanowice, od strony wsi Kochcice, które leżą tuż za otuliną Parku, gdzie nowy węzeł drogowy w Lubecku sprawił, iż tereny te stały się bardziej dostępne czasowo dla potencjalnego inwestora. Pojedyncze skupiska nowego budownictwa obserwuje się w gminie Herby, np. sołectwie Kalina, Kochanowicach, a budownictwo letniskowe np. w gminie Ciasna i sołectwie Pawełki gm. Herby. Suburbanizacji podlegają także Konopiska, które leżą w bezpośrednim wpływie Częstochowy. Ta gmina w największym stopniu w przyszłości będzie narażona na zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, z kilku przyczyn. Pierwszy czynnik to obecność Częstochowy i procesy migracyjne relacji miasto-wieś. Kolejny to atrakcyjne tereny zielone, w tym rekreacyjne. Ważnym czynnikiem jest także duża przedsiębiorczość mieszkańców objawiająca się zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych, które będą zwiększać swój kapitał finansowy i szukać nowych terenów pod inwestycje, nie tylko mieszkaniowe ale także usługowo-produkcyjne. Konopiska będą w przyszłości objęte zwiększonymi procesami suburbanizacji oraz urbanizacji ekonomicznej. Istotny będzie także przebieg autostrady A1 i budowa nowych węzłów drogowych, który będzie wzmacniał te procesy.

W zakresie turystyki obszar nie uległ znacznemu rozwojowi. Istnieją co prawda gospodarstwa agroturystyczne, ale nie mają one aż tak dużego oddziaływania. Zasięg oddziaływania atrakcji, zwłaszcza w aspekcie przyrodniczym, ma charakter lokalny. Z punktu widzenia PKLnGL jest to korzystne zjawisko, gdyż w większym stopniu chroni istniejący stan zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Teren nie jest poddany aż tak dużej antropopresji, jak w przypadku bardziej popularnych atrakcji turystycznych w regionie. Z kolei z punktu widzenia gospodarczego i dochodów lokalnej ludności jest to niewykorzystany potencjał gospodarczy, który daje nowe źródła zarobkowania dla lokalnej ludności na bazie czynników przyrodniczych, a więc najbardziej pożądanym w Parku w zakresie turystyki. Obszar cechuje się pięknym krajobrazem, nadal o wysokim stopniu naturalności, a mała liczba turystów jest jego wielkim atutem dla koneserów przyrody. Istniejąca baza turystyczna nie uległa istotnym zmianom.

We wschodniej części Parku w gminie Konopiska powstała duża inwestycja sportowo-rekreacyjna – pole golfowe „Rosa Private Golf Club”. Jest to duży obiekt i nietypowy, jak na gminę wiejską. Jednak towarzyszące mu obiekty inwestycyjne wydają się w pełni zaspakajać potrzeby potencjalnych turystów i koneserów tego drogiego i nadal w Polsce ekskluzywnego sportu. Tego typu inwestycja ma zasięg regionalny, krajowy, a także międzynarodowy. W przyszłości może się stać ona załącznikiem nowych funkcji gospodarczych dla gminy, a zatem również dla otuliny Parku. Pozostałe usługi na terenie mają charakter lokalny i nie wpłynęły a przekształcenia przestrzenne.

W aspekcie ekonomicznym charakterystycznym elementem są duże zakłady produkcyjne rozproszone w różnych częściach PKLnGL, jak i otulinie lub na ich granicy. Są to zarówno zrestrukturyzowane zakłady, które powstały na bazie dawnego kapitału państwowego, jak i zupełnie nowe. Ważne jest aby zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego gmin z terenu Parku miały jasno sprecyzowane kryteria powstawania nowych podmiotów w dodatku z zakazem klauzuli szkodliwego oddziaływania na środowisko. Warto także przyjąć w tego typu zapisach konkretne wielkości działek, ponieważ często inwestorzy szukają „środków zastępczych” i próbują budować

nowe, uciążliwe inwestycje powołując się na przepisy, że działki poniżej 1 ha nie są objęte tego typu przepisami ustawowymi.

Istnieje kilka zakładów, które mogą stwarzać zagrożenie dla środowiska i są w sprzeczności z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową i rolniczą. Jednak nie badano ich wpływu na środowisko bezpośrednio. Widoczne są także duże wiatraki od strony południowej, które są zlokalizowane tuż przy granicy otuliny w rejonie wsi Psary (gm. Woźniki). Zmieniają one istotnie krajobraz i mogą wpływać na kształtowanie korytarzy ekologicznych, tym samym na zmiany przestrzenne.

W zakresie infrastruktury technicznej, na terenie Parku widoczna jest wysoka poprawa w zakresie długości i jakości sieci kanalizacyjnej. Jest to niewątpliwie pozytywny element przekształceń infrastrukturalnych. Dwie centralne gminy PKLnGL Herby i Boronów są skanalizowane niemal w 100%. W pozostałych również nastąpił znaczący wzrost sieci. Ważna jest też kontrola oczyszczalni ścieków i ich szczelności. Mimo to należy objąć jeszcze większą kontrolą posesje, które mają przydomowe oczyszczalnie lub własne szamba. Wizja lokalna we wsi Tanina w rejonie mostu na Liswarcie, skłania do przypuszczenia, że do rzeki odprowadzane mogą być nieczystości,

Ustawa o segregacji odpadów uporządkowała także problem wywozu śmieci z gospodarstw indywidualnych do lasu. Wszystkie gminy prowadzą gospodarkę odpadami. Obecnie gminy osiągają wymagane kryteria recyklingu, jednakże ogólny odpadów segregowanych jest stosunkowo niewielki. Z uwagi na znaczny udział rolnictwa na terenie Parku oraz duże ilości odpadów biodegradowalnych być może powinno się zorganizować na terenie PKLnGL akcję informacyjną o nowoczesnych możliwościach kompostowania odpadów w przydomowych posesjach.

Ważnym elementem zagospodarowania jest także układ drogowy. Nowa inwestycja drogowa w gminie Kochanowice tuż poza otulina Parku w sołectwie Lubecko, przyczyniła się do zwiększenia dostępności czasowej gminy Kochcice na granicy południowej otuliny PKLnGL. To będzie miało z pewnością istotne konsekwencje dla ruchu budowlanego w tej gminie i potencjalne oddziaływania na otulinę Parku, a zatem także na Park. Jak na razie procesy urbanizacyjne nie są jeszcze tak dynamiczne, jednakże należałoby przyjąć jednakowe zasady w zakresie ładu przestrzennego wyznaczającego bardziej skupiony typ osadnictwa i racjonalne gospodarowanie przestrzenią. Istotne też są formy zabudowy np. ogrodzeń, co jest bardzo ważne dla migracji zwierząt. Zbyt szczelne ogrodzenia w pobliżu otuliny i samym Parku mogą stać się w przyszłości zagrożeniem dla korytarzy ekologicznych zwierząt. Ten problem jest widoczny w Ojcowskim Parku Narodowym, a jego proces trwa już kilka dekad (Serafin, Zawilińska, 2017).

5. POŁOŻENIE PARKU W PRZESTRZENNYCH SYSTEMACH PRZYRODNICZYCH

5.1. Park w strukturze obszarów chronionych

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” jest jednym z 8 parków krajobrazowych, wchodzących w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Pod względem powierzchni zajmuje on 16 miejsce w Polsce spośród wszystkich parków krajobrazowych. Jest to jednocześnie trzeci największy park krajobrazowy w województwie śląskim.

Na terenie Parku i jego otuliny znajdują się 4 rezerваты przyrody, 2 obszary Natura 2000, 5 użytków ekologicznych oraz 59 pomników przyrody.

Zestawienie **rezerwatów przyrody** na terenie Parku zawiera tabela 17, natomiast ich lokalizację przedstawia mapa 27.

Tab. 17 Rezerваты przyrody na terenie PKLnGL

L.p.	Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Data utworzenia, podstawa prawna	Położenie	Rodzaj rezerwatu, typ i podtyp ochrony	Plan ochrony / zadania ochronne
1.	Cisy nad Liswartą	53,98	02.07.1957. Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 17 maja 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Cisy nad Liswartą"	Herby, powiat lubliniecki	Leśny, florystyczny, krzewów i drzew	nie / tak
2.	Cisy w łąbkach	55,45	22.06.1957. Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 17 maja 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Cisy w łąbkach"	Herby, powiat lubliniecki	Leśny, florystyczny, krzewów i drzew	tak / nie
3.	Rajchowa Góra	8,2	10.10.1959. Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 września 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	Boronów, powiat lubliniecki	nie określono w akcie prawnym	nie / tak
4.	Łęg nad Młynówką	126,79	09.02.2007. Rozporządzenie Nr 2/07 Wojewody Śląskiego z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	Ciasna, powiat lubliniecki	Leśny, fitocenotyczny, zbiorowisk leśnych	nie / tak

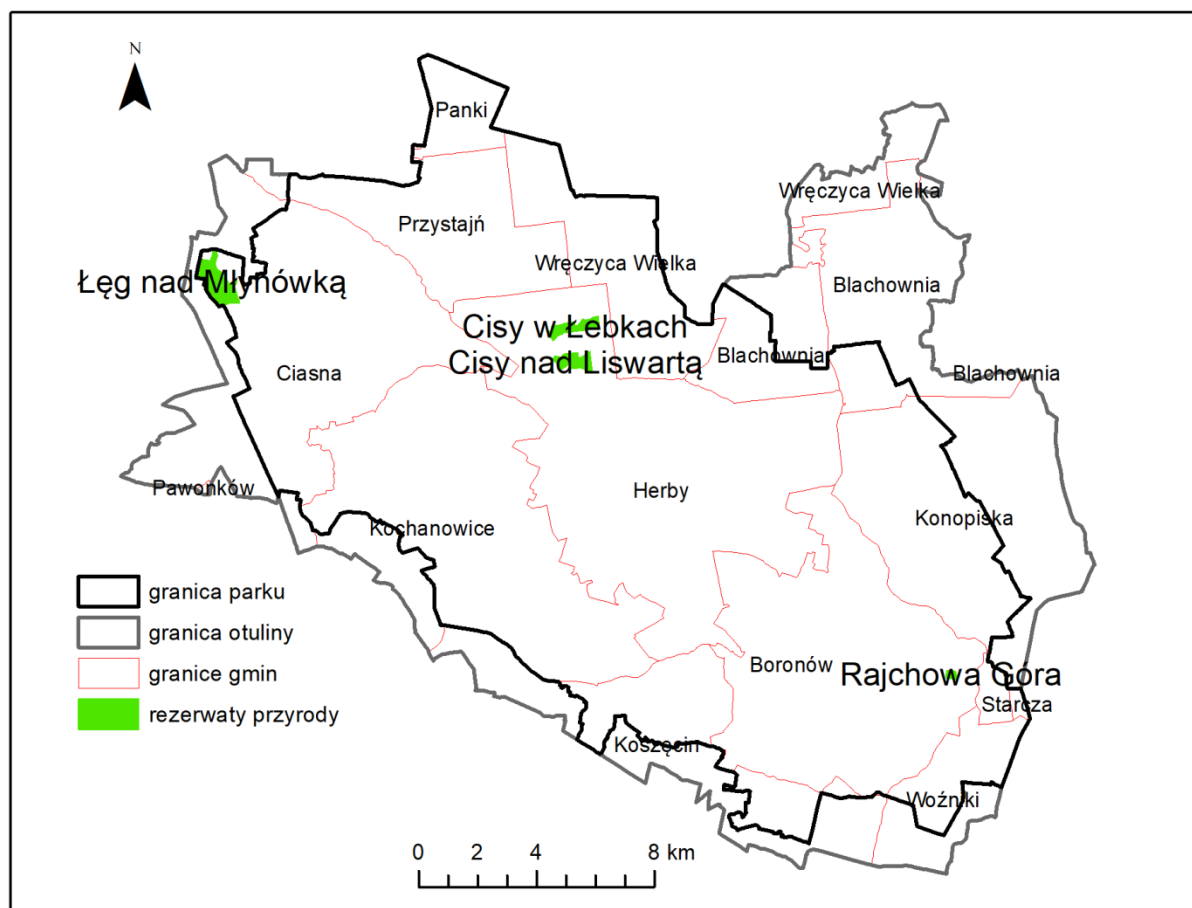
Wszystkie rezerваты przyrody znajdujące się na terenie Parku zlokalizowane są w powiecie lublinieckim, dwa na terenie gminy Herby oraz po jednym w gminie Boronów i gminie Ciasna.

Rezerwat „Cisy nad Liswartą” położony jest w obniżeniu rzeki Liswarty, w pobliżu wsi Łębki i przysiółka Łęg, w gminie Herby, w powiecie lublinieckim i stanowi jedną z enklaw obszaru Natura 2000 OZW Łęgi w lasach nad Liswartą PLH240027. Rezerwat nie posiada otuliny.

Powstał on w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego (*Taxus baccata* L.). Wiek niektórych osobników sięga 200 lat. Pozostałe cele ochrony to:

- ochrona *Fraxino-Alnetum* (*Circaeo-Alnetum*) – przystrumieniowego łągu olszowo-jesionowego zbliżonego do podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae – Fraxinetum* (oba w Dyrektywie siedliskowej pierwszy, jako 91E0-3, a drugi 91E0-5),
- zabezpieczenie populacji bardzo rzadkich gatunków flory naczyniowej, w tym:
 - gatunki objęte ochroną ścisłą: *Orchis mascula*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Drosera rotundifolia* (obecnie nie obserwowana)
 - gatunki objęte ochroną częściową: *Daphne mezereum*, *Taxus baccata*, *Veratrum lobelianum*, *Ledum palustre*, *Dactylorhiza majalis*
 - 1 gatunek rzadki: *Streptopus amplexifolius*

Rezerwat nie posiada planu ochrony, ale posiada Plan zadań ochronnych ustanowiony na 5 lat Zarządzeniem RDOŚ w Katowicach nr 31/2013 z dnia 26 listopada 2013 r. dla rezerwatu w starych granicach. Planowane jest w najbliższym czasie sporządzenie planu ochrony rezerwatu w nowych granicach.

Map. 27. Lokalizacja rezerwatów przyrody na terenie PKLnGL (opracowanie własne)

Rezerwat położony jest na terenie Nadleśnictwa Herby (RDLP Katowice), na obszarze równinnym, lekko pofałdowanym, na wysokości 250–255 m n.p.m (Hylla, Dobrowolska 2015). Wody gruntowe na terenie całego obiektu występują w zasięgu profilu glebowego. W latach obfitych opadów atmosferycznych i w czasie wiosennych roztopów woda występuje z cieków i zalewa znaczne partie terenu (Dropek, Marzec 1997). Powierzchnie rezerwatu pokrywają plejstoceńskie piaski pochodzące

z okresu ostatniego zlodowacenia. W piaski te wcinają się koryta strumieni leśnych, które wypełnione są holocenijskimi piaskami i żwirami rzecznyymi. W starorzeczach i niewielkich zagłębieniach występują zmurszałe torfy. W rezerwacie przeważają gleby torfowo–murszowe. Najniżej położone partie terenu zajmują czarne ziemie murszaste. Dominujące zespoły to ols jesionowy i zbiorowisko łągu jesionowo–olszowego *Circaeo–Alnetum* z fragmentami podgórnego łągu jesionowego *Carici remotae–Fraxinetum*. Gatunkiem panującym w drzewostanach rezerwatu jest olsza czarna (*Alnus glutinosa Gaertn.*) i sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris L.*). Znaczący udział mają: brzoza brodawkowata (*Betula pendula Roth*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus L.*) oraz świerk pospolity (*Picea abies (L.) Karst.*). Drzewostany olszowe lub ze znacznym udziałem olszy znajdują się w IV–VI klasie wieku. Drzewostany z dominującą sosną mają od 65 do 160 lat, najmłodszy ma 20 lat. Wiek świerków waha się od 65 do 110 lat, jaworów od 80 do 110 lat, a brzozy w zakresie 65–95 lat.

W trakcie ostatniej inwentaryzacji prowadzonej w latach 2005–2009 stwierdzono występowanie 466 żywych i martwych cisów o wysokości powyżej 0,5 metra, w tym 425 drzew i 41 krzewów. Dobrą kondycją charakteryzowała się większość populacji. Stwierdzono dość liczne siewki cisa, ale nie stwierdzono występowania nalotów i podrostów cisowych.

Na podstawie badań stwierdzono, że (Hylla, Dobrowolska 2015, 2015a):

- cisy w rezerwacie charakteryzują się skupiskowym typem rozmieszczenia. Osobniki tego gatunku gromadzą się głównie wzdłuż cieków lub w ich pobliżu,
- występowanie cisa w niewielkich skupiskach (średnica 2–4 m) spowodowane jest warunkami mikrosiedliskowymi w rezerwacie,
- cisy występują w miejscach wywyższonych, unikając miejsc silnie zabagnionych,
- występowanie cisów cienkich i świerków, cisów i olszy, cisów i jawora oraz cisów i jodły charakteryzuje ujemna korelacja,
- liczba osobników cisa o wysokości > 0,5 m zmniejszyła się w porównaniu do liczebności stwierdzonej podczas wcześniejszych inwentaryzacji,
- dominującą postacią morfologiczną cisa w rezerwacie jest forma jednopędowa drzewiasta,
- w rezerwacie występują osobniki obojga płci; (podstawowy warunek do rozmnażania generatywnego cisa),
- kondycja populacji jest umiarkowanie dobra; wpływa na nią stanowisko biosocjalne,
- w rezerwacie występują problemy z przeżywalnością pojawiających się siewek i przechodzeniem młodego pokolenia do stadium starszego nalotu oraz podrostu,
- konieczne są zabiegi pielęgnacyjne mające na celu odśnianie cisa oraz grodzenie większych skupisk nalotów tego gatunku,
- wyniki badań dotyczące koegzystencji cisa z innymi gatunkami oraz struktury przestrzennej mogą być przydatne w ochronie czynnej tego rzadkiego gatunku drzewa.

Flora roślin naczyniowych rezerwatu oceniana jest na około 194 taksony, wśród nich aż 12 to gatunki górskie, a mianowicie: nercznica szerokolistna (*Dryopteris dilatata*), świerzabek orzęsiony (*Chaerophyllum hirsutum*), kozłek bżowy (*Valeriana sambucifolia*), starzec kędzierzawy (*Senecio rivularis*), przetacznik górski (*Veronica montana*), trzcinnik owłosiony (*Calamagrostis villosa*) oraz jodła pospolita (*Abies alba*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus*) i bez koralowy (*Sambucus racemosa*). Najcenniejszymi gatunkami, które osiągnęły tu kres swego zasięgu, są: liczydło górskie (*Streptopus*

amplexifolius), ciemiężycy zielona (*Veratrum lobelianum*) i widłak wroniec (*Huperzia selago*) (Świerczewski, Błaszczuk 2011).

Rezerwat „Cisy w łębkach” położony jest w pobliżu miejscowości Łębki, w gminie Herby, w powiecie lublinieckim i stanowi jedną z enklaw obszaru Natura 2000 OZW Łęgi w lasach nad Liswartą PLH240027. Rezerwat nie posiada otuliny. Rezerwat położony jest poza uczęszczanymi szlakami turystycznymi, a odnalezienie i dojścia do niego nie jest łatwe.

Podobnie jak wyżej opisany rezerwat, również ten powstał w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego (*Taxus baccata* L.) (Hereźniak, 2002).

Rezerwat posiada plan ochrony, który wskazuje przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony. Zawiera identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków, a także działania ochronne na obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji.

Obszar rezerwatu położony jest na terenie nizinnym i lekko falistym. Rzeźba terenu jest wyraźnie urozmaicona dzięki erozyjno-akumulacyjnym terasom nadzalewowym rzeki. Terasy te zbudowane są z plejstocenijskich piasków rzecznych. Wzdłuż głęboko wciętego koryta płynącego przez rezerwat strumienia „Łębki” występują holocenijskie piaski i żwiry rzeczne teras zalewowych, którym niekiedy towarzyszą namuły. Drobne zagłębienia i fragmenty starorzeczy wypełniają torfy o charakterze murszy. Na utworach tych wytworzyły się głównie gleby mineralno-murszowe w kompleksie z glebami torfowo- i mułowomurszowymi, zaś wyżej, na terasach – gleby glejbielicowe właściwe.

Florę rezerwatu stanowią ponad 182 gatunki roślin naczyniowych, w tym 4 gatunki podlegają ochronie ścisłej: widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), liczydło górskie (*Streptopus amplexifolius*), ciemiężycy zielona (*Veratrum lobelianum*) – rzadki gatunek górski oraz 6 gatunków częściowo chronionych, w tym cis pospolity (Hereźniak 2005).

Głównym zbiorowiskiem rezerwatu jest podgórski przystrumykowy łąg jesionowo-olszowy (*Carici remotae-Fraxinetum*). W rezerwacie płaty tego zespołu występują pasowo po obu stronach cieku. Piętro drzew buduje olsza czarna (*Alnus glutinosa*) z ustępującymi z drzewostanu świerkiem pospolitym (*Picea abies*), brzozą omszoną (*Betula pubescens*), jaworem (*Acer pseudoplatanus*) i dębem szypułkowym (*Quercus robur*). W warstwie podszytu, oprócz podrostów wyżej wymienionych gatunków, występują: kruszyna pospolita (*Frangula alnus*), jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia*) oraz czeremcha zwyczajna (*Padus avium*). Z gatunków runa charakterystycznych dla tego zespołu występują: tarczyca pospolita (*Scutellaria galericulata*), psianka słodkogórz (*Solanum dulcamara*), tojeść pospolita (*Lysimachia vulgaris*), karbieniec pospolity (*Lycopus europaeus*) i przytulia błotna (*Galium palustre*). Związek *Alno-Padion* reprezentuje turzyca rzadkokłosa (*Carex remota*), kostrzewa olbrzymia (*Festuca gigantea*), czeremcha zwyczajna (*Padus avium*), turzyca zwisła (*C. pendula*) oraz czartawa pospolita (*Circaea lutetiana*). Rząd *Fagetalia silvaticae* jest reprezentowany przez 10 gatunków runa, w tym gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*), szczyr trwały (*Mercurialis perennis*), niecierpek pospolity (*Impatiens noli-tangere*) i prosownica rozpierzchna (*Milium effusum*). Z gatunków charakterystycznych dla *Querco-Fagetea* należy wymienić podagrycznik pospolity (*Aegopodium podagraria*) i zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*) (Dropek, Marzec 1996).

Główny przedmiot ochrony – cis pospolity występuje w rezerwacie w postaci tylko 8 okazów w wieku 60-180 lat. Cisy rosną wśród drzewostanu składającego się z olszy, świerka, sosny, brzozy w wieku do 100 lat.

Rezerwat „Rajchowa Góra” położony jest na terenie gminy Boronów w powiecie lublinieckim. Powołany został w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych pozostałości naturalnego lasu mieszanego na zachodniej krawędzi Jury Krakowsko-Wieluńskiej w okolicach miejscowości Dębowa Góra. Rezerwat nie posiada otuliny. Z rezerwatem związana jest legenda, według której nazwa pochodzi od pustelnika zwanego Rajchem, który w zamierzczłych czasach obrał sobie tutejsze lasy za miejsce umartwiania się. Rezerwat nie posiada planu ochrony, ale posiada Plan zadań ochronnych.

Rezerwat położony jest na wysokości od 303 do 313 m n.p.m., na plejstocenijskich piaskach różnoziarnistych i żwirach wodnolodowcowych, pochodzących ze stadiu maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego. Osady te spoczywają na utworach najwyższego piętra triasu czyli retyku, zbudowanego z wapieni woźnickich. Z piasków lodowcowych wytworzyła się gleba bielkowa właściwa (przepuszczalna, przewiewna) i brunatna (ciężka, nieprzepuszczalna, nieprzewiewna) (Hereźniak, 2002).

Drzewostan rezerwatu, szacowany średnio na około 130 lat składa się: w około 48% z sosny, około 28,5% z buka, około 16% z dębu (głównie bezszypułkowego) i około 7% ze świerka. Występują tu również niewielkie ilości jodły, brzozy, modrzewia i klonu. Rosnące tu drzewa znane są nie tylko z powodu swego sędziwego wieku, ale również ze względu na osiągnięte rozmiary.

Rezerwat stanowi siedlisko dla około 100 gatunków roślin naczyniowych. Najcenniejsze, objęte ścisłą lub częściową ochroną to: bluszcz pospolity (*Hedera helix*), goździk kropkowany (*Dianthus deltoides*), kruszyna (*Frangula alnus Mill.*), przylaszczka pospolita (*Hepatica nobilis Mill.*) i konwalia (*Convallaria majalis L.*). Odnotowano stanowiska czterech gatunków górskich tj.: klonu jawora (*Acer pseudoplatanus L.*), jodły pospolitej (*Abies alba Mill.*), starca Fuchsa (*Senecio fuchsi C.C. Gmel.*) i trzcinnika owłosionego (*Calamagrostis villosa*).

Do reprezentantów fauny rezerwatu zalicza się: wśród owadów - liszkarza mniejszego (*Calosoma inquisitor*), biegacza (*Carabus sp.*), trzmieła leśnego (*Bombus sylvarum*), mrówkę rudnicę (*Formica rufa*); wśród płazów - traszkę zwyczajną (*Lissotriton vulgaris*) i grzebieniastą (*Triturus cristatus*), żabę wodną (*Rana esculenta*), ropuchę szarą (*Bufo bufo*), rzekotkę drzewną (*Hyla arborea*); wśród gadów - jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis*) i żyworodną (*Zootoca vivipara*), padalca (*Anguis fragilis*), żmię zygzakowatą (*Vipera berus*), zaskrońca (*Natrix natrix*); wśród ptaków – kowalika (*Sitta europaea*), trznadla (*Emberiza citrinella*), sikory: czubatkę (*Lophophanes cristatus*), bogatkę (*Parus major*) i modraszke (*Cyanistes caeruleus*), pełzacza leśnego (*Certhia familiaris*), dzięcioły: dużego, (*Dendrocopos major*) średniego (*D. medius*), zielonego (*Picus viridis*) i czarnego (*Dryocopus martius*), sowy: uszatke (*Asio otus*), pójdzkę (*Athene noctua*) i puszczyka (*Strix aluco*); wśród ssaków - ryjówkę aksamitną (*Sorex araneus*), nietoperze: karlika malutkiego (*Pipistrellus pipistrellus*), mopka (*Barbastella sp.*) i nocka rudego (*Myotis daubentonii*), mysz leśną (*Apodemus flavicollis*), nornika burego (*Microtus agrestis*), nornicę rudą (*Myodes glareolus*), borsuka (*Meles meles*) (Zarzeźna i in. 2007).

Rezerwat „Łęg nad Młynówką” położony jest na terenie gminy Ciasna w powiecie lublinieckim i stanowi jedną z enklaw obszaru Natura 2000 OZW Łęgi w lasach nad Liswartą PLH240027. Rezerwat nie posiada otuliny. Rezerwat nie posiada planu ochrony, ale posiada Plan zadań ochronnych wprowadzony Zarządzeniem Nr 12/2018 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 maja 2018 r., w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łęg nad Młynówką”.

Został on powołany w celu zachowania ze względów naukowych, przyrodniczych i dydaktycznych biocenoz leśnych, wodnych i bagiennych w postaci naturalnego lasu łągowego wraz z całym bogactwem gatunkowym flory i fauny (Hereźniak, 2002).

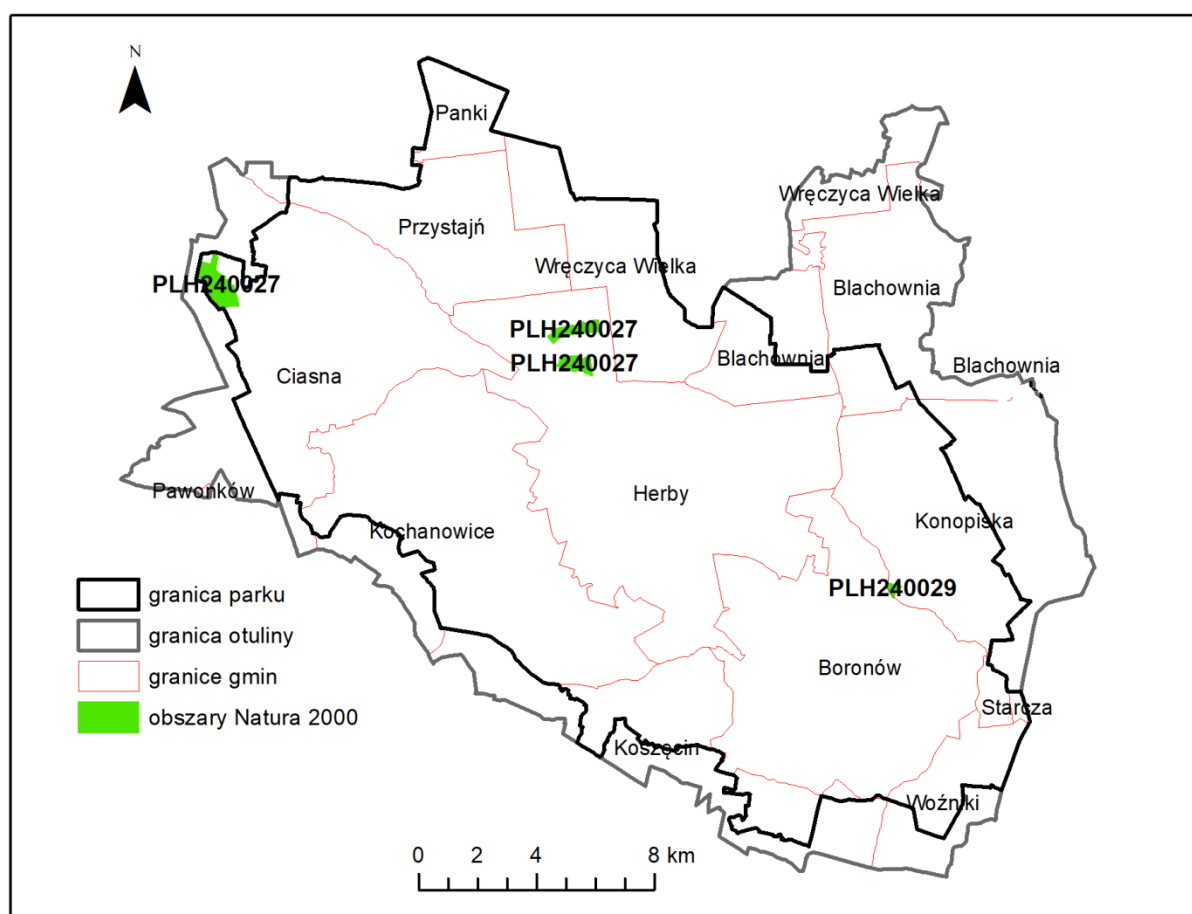
Na terenie rezerwatu dominującym zbiorowiskiem jest zespół podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae-Fraxinetum*, występującego tu w postaci nieco zubożonej, nawiązującej do typowych płatów łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*. Zbiorowiska te cechuje wewnętrzne zróżnicowanie związane z uwilgotnieniem. W miejscach zabagnionych, z brakiem odpływu wód, łągi upodabniają się do zespołu olsu porzeczkowego *Ribeso nigri-Alnetum*, a w miejscach wyżej położonych – do zespołu grądu niskiego *Tilio-Carpinetum stachyetosum*.

Na terenie rezerwatu przyrody odnaleziono 120 gatunków roślin naczyniowych, z których wyróżnia się grupa gatunków górskich i podgórskich np.: liczydło górskie, wiechlina odległokłosa, trzcinnik owłosiony, kozłek bżowy itp. Chronione gatunki roślin rosnące w rezerwacie to: wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, barwinek pospolity, listera jajowata, kukułka plamista i kukułka Fuchsa. W faunie rezerwatu odnotowano występowanie 5 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, 104 gatunków ptaków i 8 gatunków ssaków. Do najciekawszych występujących tu gatunków należą: kumak nizinny, żmija zygzakowata, sóweczka, dzięcioł zielonosiwy, błotniak zbożowy, muchołówka białoszyja.

Zestawienie **obszarów Natura 2000** na terenie PKLnGL zawiera poniższa tabela, natomiast ich lokalizację przedstawia mapa.

Tab. 18 Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie PKLnGL

L.p.	Kod i nazwa obszaru Natura 2000	Powierzchnia [ha]	Data utworzenia, podstawa prawna	Położenie	Rodzaj	Plan ochrony / zadania ochronne
1.	PLH240027 Łęgi w lasach nad Liswartą	234,68	01.03.2011. Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny	Ciasna, Herby, powiat lubliniecki	SOO	nie / nie
2.	PLH240029 Bagno w Korzonku	12,21	01.03.2011. Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny	Konopiska, powiat częstochowski	SOO	nie / nie

Map. 28. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie PKLnGL (opracowanie własne)

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 PLH240027 Łęgi w lasach nad Liswartą obejmuje trzy fragmenty rozległego kompleksu leśnego położonego w dolinie Liswarty. Jej dolina została w znacznej części wylesiona, jednak siedliska łągowe zachowały się w wielu miejscach kompleksu leśnego, wzdłuż leśnych potoków, wśród których znajdują się także ciekły o sporych rozmiarach, jak na przykład potok Jezowski. Obszar ten częściowo pokrywa się z rezerwatami przyrody: „Cisy nad Liswartą”, „Cisy w łąkach” i „Łęg nad Młynówką”.

Obszar ten został wyznaczony dla ochrony siedliska przyrodniczego: łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe) (kod: *91E0). Lista przedmiotów ochrony ww. obszarze Natura 2000 może jednak ulec weryfikacji w toku prac nad planem zadań ochronnych, do sporządzenia którego przystąpiono 24 czerwca 2015 r. (informacja RDOŚ).

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 PLH240029 Bagno w Korzonku położony jest tuż przy zachodniej granicy gminy Konopiska. Ostoja ta obejmuje mozaikę zbiorowisk roślinnych typowych dla torfowiska wysokiego (dominujące), torfowiska przejściowego i z dużym udziałem - zbiorowiska szuwarowe. W obrębie powierzchni torfowiska znajdują się 2 duże zbiorniki wodne, powstałe w wyniku eksploatacji torfu. Do torfowiska przylega różnej szerokości pas boru bagienno-borowego. Bór ma typowy dla tego zbiorowiska skład florystyczny i strukturę. Miejsca mniej wilgotne zajmują płyty z dorodnym, bardzo starym drzewostanem. Dalej od torfowiska teren się wznosi i jest porośnięty przez dobrze wykształcone zbiorowisko subatlantyckiego boru świeżego.

Obszar ten został wyznaczony dla ochrony siedlisk przyrodniczych:

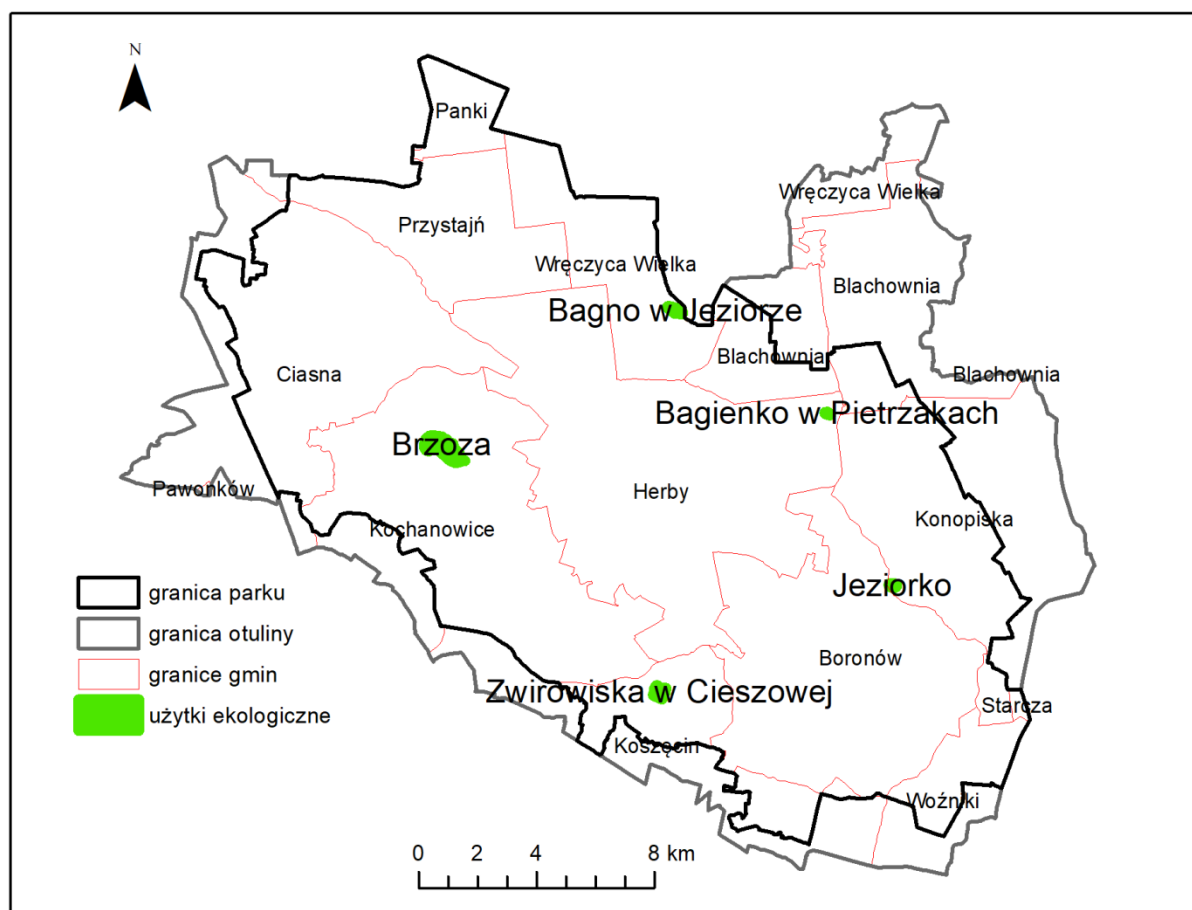
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (kod:7110),
- torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji (kod: 7120),
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria Caricetea*) (kod: 7140),
- bory i lasy bagienne (kod: 91D0).

Lista przedmiotów ochrony ww. obszaru Natura 2000 może jednak ulec weryfikacji w toku prac nad planem zadań ochronnych, do sporządzenia którego przystąpiono 30 września 2015 r.

Zestawienie **użytków ekologicznych** na terenie PKLnGL zawiera tabela 19, natomiast ich lokalizację przedstawia mapa 29.

Tab. 19 Użytki ekologiczne na terenie PKLnGL

L.p.	Nazwa użytku ekologicznego	Powierzchnia [ha]	Data utworzenia, podstawa prawna	Położenie	Rodzaj
1.	Bagienko w Pietrzakach	0,94	23.03.2002. Rozporządzenie Nr 9/2002 Wojewody Śląskiego z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny torfowiska niskiego "Bagienko w Pietrzakach" w gminie Herby	Herby, powiat lubliniecki	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków
2.	Bagno w Jeziorze	6,53	23.12.1997. Rozporządzenie 33/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny	Wręczyca Wielka, powiat kłobucki	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków
3.	Brzoza	52,2279	31.07.2007. Rozporządzenie Nr 33/07 Wojewody Śląskiego z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Brzoza" w gminie Kochanowice	Kochanowice, powiat lubliniecki	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków
4.	Jeziorko	2,5	23.12.1997. Rozporządzenie 33/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny	Konopiska, powiat częstochowski	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków
5.	Żwirowiska w Cieszowej	11,5816	18.12.2017. Rozporządzenie Nr 72/07 Wojewody Śląskiego z dnia 27 listopada 2007 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Żwirowiska w Cieszowej" w gminie Koszęcin	Koszęcin, powiat lubliniecki	siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków

Map. 29. Lokalizacja użytków ekologicznych na terenie PKLnGL (opracowanie własne)

Użytek ekologiczny „Bagienko w Pietrzakach” położony jest na południowy zachód od wsi Pietrzaki, na południe od torów kolejowych PKP i drogi nr 46, pomiędzy Herbami a Trzepizurami, przy wschodniej granicy gminy Herby. Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Użytek ekologiczny stanowi śródleśne bagienko, przez które okresowo sączy swe wody strumyk leśny, wpadający poprzez sieć pośrednich strumyków do rzeki Stradomki. To naturalne obniżenie wypełnione jest roślinnością torfowiskowo-bagienną z klasy *Phragmitetea R.Tx. et Prsg 1942* (związek *Magnocaricion* Koch 1926) oraz klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* (Nordh. 1937) R.Tx. 1937 (związek *Caricion nigrae* Koch 1926 em. Klika 1934), z dominującą rolą turzyc: turzycy dzióbkowej *Carex rostrata*, turzycy siwej *Carex canescens* i turzycy gwiazdkowej *Carex echinata* oraz situ rozpięzłego *Juncus effusus*. Część torfowiskowo-bagienna otoczona jest resztkami sosnowego boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum* Kleist 1929, z udziałem prawnie chronionego bagna zwyczajnego *Ledum palustre*, a także borówki bagiennnej *Vaccinium uliginosum*, wełnianki pochwowatej *Eriophorum vaginatum*, żurawiny błotnej *Oxycoccus palustris*, trzęślicy modrej *Molinia caerulea* i in. (Hereźniak 2005).

Użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze” położony jest na terenie gminy Wręczyca Wielka. Jego celem jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Użytek obejmuje naturalny zbiornik wodny otoczony torfowiskiem przejściowym z dobrze wykształconymi płacami roślinności bagiennej i torfowiskowej, wśród której występują takie gatunki chronione jak rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne. Obiekt stanowi kompleks torfowisk mszysto-turzycowych. Od wschodu przylega do śródleśnego jeziora. Cechuje go mały stopień przekształcenia przez człowieka. Występują tu rośliny typowe dla torfowisk wysokich: rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne i borówka bagienna. Wokół zachował się naturalny bór bagienny o charakterze kontynentalnym z udziałem drzew uważanych za endemiczne – m.in. brzozy czarnej.

Użytek ekologiczny „Brzoza” położony jest 2 km na północ od miejscowości Lubockie (gmina Kochanowice) i obejmuje obszar śródleśnego zbiornika wodnego „Nowa Brzoza” (użytkowany staw rybny). Celem jego utworzenia jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych, oczka wodnego ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin i zwierząt.

Brzeg zbiornika otacza pas roślinności szuwarowej, wśród której stwierdzono rzadki w regionie gatunek bagienny, charakterystyczny dla szuwarów właściwych ze związku *Phragmition* Koch 1926 – łączeń baldaszkowy *Butomus umbellatus* (Hereźniak 2005). Spośród szuwarów właściwych występuje tu m.in. szuwar: oczeretu *jeziornego Scirpetum lacustris* (Allorge 1922) Chouard 1924, jeżogłówek *gałęzistej Sparganium erecti* Roll 1938, trzciny pospolitej *Phragmitetum australis* (Gams 1927) Schmale 1939, pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* Soó 1927 oraz manny mielec *Glycerietum maximae* Hueck 1931. Odkryto tu także po raz pierwszy w tym rejonie stanowisko rzadkiej paproci wodnej – salwini pływającej *Salvinia natans*.

Na terenie użytku ekologicznego występują rzadkie gatunki flory: rzęsa trójrowkowa, rzęsa drobna, spirodela wielokorzeniowa, wgłębkwiec powierzchniowy, salwinia pływająca, grzybień północny, rdestnica pływająca, szalejadowity, ponikło jajowate, turzyca ciborowata. Stwierdzono również takie gatunki zwierząt jak piskorz, traszka grzebieniasta, rzekotka drzewna, padalec. Zaobserwowano zimorodka, czaplę siwą, perkozka, żurawia, wodnika, błotniaka stawowego, bociana czarnego, derkacza, kszyka.

Użytek ekologiczny „Jeziorko” położony jest przy zachodniej granicy powiatu częstochowskiego w gm. Konopiska, w odległości 1 km od wsi Leśniaki i ok. 2 km w kierunku północno-zachodnim od wsi Korzonek (Hereźniak 2005). Jego celem jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Użytek stanowią dwa stosunkowo duże zbiorniki wodne, o pow. około 0,5 ha, powstałe w wyniku eksploatacji torfu otoczone systemem torfowisk wysokich z klasy *OxycoccoSphagnetea* Br.-Bl. et R.Tx. 1943, mozaiką borów bagiennych *Vaccinio uliginosi* Pinetum Kleist 1929 i siedlisk szuwarowych. Objęte ochroną siedliska przyrodnicze należy uznać za dobrze wykształcone i właściwie zachowane oraz odpowiednio izolowane przez sąsiadujące rozległe lasy (głównie bory sosnowe). Cenna roślinność bagienna reprezentowana jest przede wszystkim przez licznie występującą rosiczkę okrągłolistną *Drosera rotundifolia*, modrzewnicę zwyczajną *Andromeda polifolia*, żurawinę błotną *Oxycoccus palustris*, borówkę bagienną *Vaccinium uliginosum*, przygielkę białą *Rhynchospora alba*, wełniankę wąskolistną *Eriophorum angustifolium* i pochwowatą *Eriophorum vaginatum* oraz mchy torfowce. Masowo i w dużych płacach wśród sosen występuje bagno zwyczajne *Ledum palustre*. Z ptaków objętych Dyrektywą Ptasią gnieźdzą się tu żuraw *Grus grus* i brodziec samotny *Tringa ochropus* (Plaza 2012). Użytek jest jednocześnie strefą ochrony całorocznej wazki – iglicy małej *Nehalennia speciosa*.

Użytek ekologiczny „Żwirowiska w Cieszowej” położony jest terenie wsi Cieszowa. Celem jego utworzenia jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemów hydrogenicznych, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Użytek obejmuje obszar po eksploatacji żwirów i piasków jury dolnej. Eksploatacja żwiru została tu zakończona na początku lat 70. XX w. Teren jest bardzo urozmaicony topograficznie i siedliskowo z licznymi oczkami wodnymi, płytkimi rozlewiskami i wysiękami wód. W zbiornikach wykształciły się płaty rdestnicy pływającej *Potamogetonetus natantis*, a miejscami oczeretu jeziornego *Scirpetum lacustris*. W płytkich zatokach dominują zarośla łozowe *Salicetum pentandro-cinerae*. W zagłębieniach, na wilgotnym podłożu rozwinęły się inicjalne płaty torfowisk z widłaczkiem torfowym *Lycopodiella inundata*, roszką okrągłolistną *Drosera rotundifolia* i torfowcami *Sphagnum spp.* Na wyniesionych terenach dominuje suchy ok. 20-letni drzewostan sosnowy z chrobotkami *Cladonia spp.* i masowo występującym widłakiem goździstym *Lycopodium clavatum*. Zbiorniki na wyrobisku stanowią dogodne miejsce rozrodu płazów w tym rzekotki drzewnej *Hyla arborea* (gatunek wymieniony w Zał. IV do Dyrektywy Siedliskowej). Z uwagi na utratę wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono tę formę ochrony przyrody, uchwałą nr 80/IX/2015 Rady Gminy Koszęcin z dnia 23 czerwca 2015 r. nastąpiło pomniejszenie zasięgu użytku.

Zestawienie **pomników przyrody** na terenie PKLnGL i jego otuliny zawiera tabela 20, natomiast ich lokalizację przedstawia mapa 30.

Tab. 20 Pomniki przyrody na terenie PKLnGL i w jego otulinie

L.p.	Nazwa pomnika	Data utworzenia	Gmina	Jednostka	Rodzaj tworu	Opis
1.	Klon jawor	30.12.1994.	Błachownia	Bla_01	drzewo	Wysokość [m]: 18.0 Pierśnica [cm]: 125.0
2.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Błachownia	Bla_01	drzewo	Wysokość [m]: 26.0 Pierśnica [cm]: 135.0 rośnie na ternie byłej gajówki w Pietrzakach
3.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Błachownia	Bla_01	drzewo	Wysokość [m]: 27.0 Pierśnica [cm]: 113.0 czteropienna
4.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 34.0 Pierśnica [cm]: 129.0
5.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 33.0 Pierśnica [cm]: 174.0
6.	Płat roślinności górskiej z liczydłem górskim	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	płat roślinności	pomnik powierzchniowy
7.	Dąb bezszypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 124.0 przy gajówce Szklana Huta
8.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 7.0

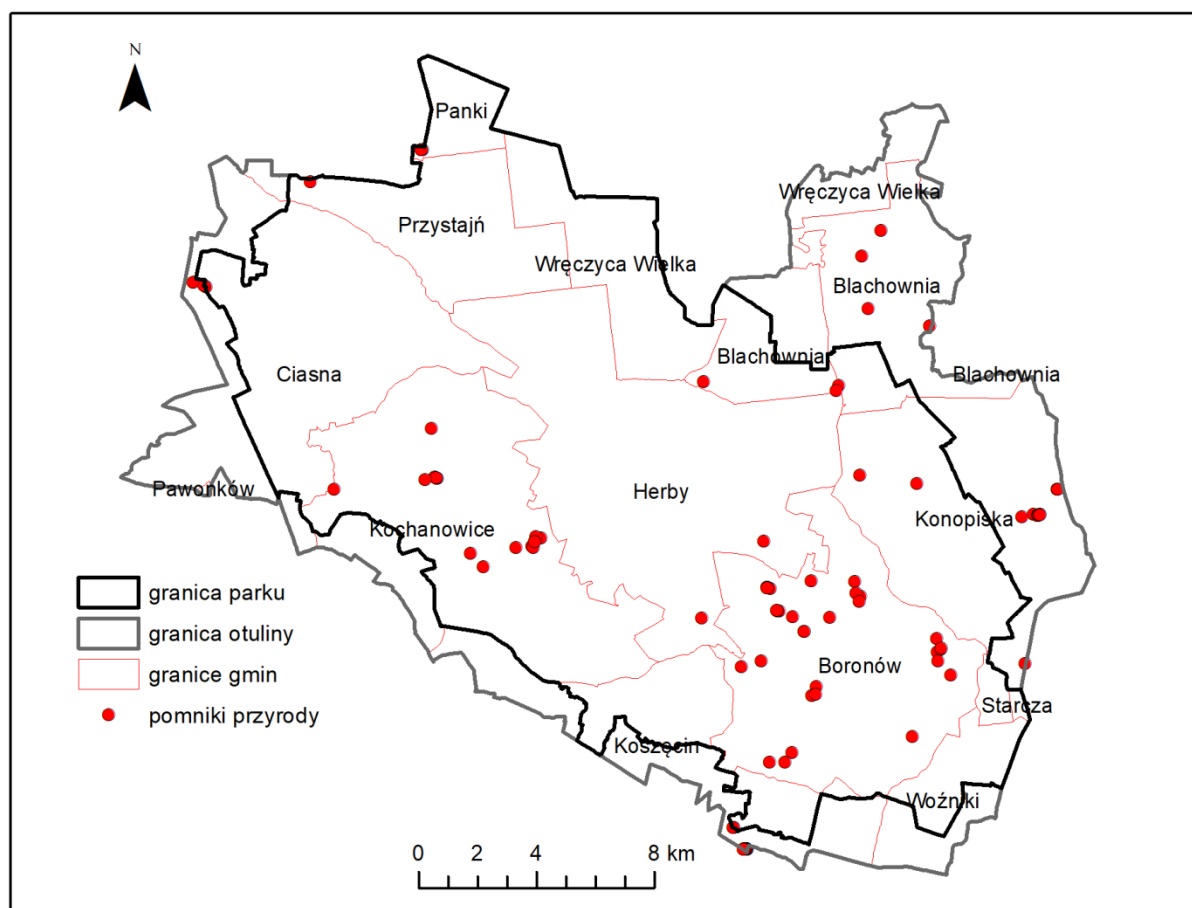
						Pierśnica [cm]: 166.0
9.	Cis pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 5.0 Pierśnica [cm]: 18.0
10.	Dwa buki pospolite	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	grupa drzew	Wysokość [m]: 33.0 Pierśnica [cm]: 145.0 Wysokość [m]: 29.0 Pierśnica [cm]: 124.0
11.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 30.0 Pierśnica [cm]: 115.0
12.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 29.0 Pierśnica [cm]: 103.0
13.	Dąb bezszypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 21.0 Pierśnica [cm]: 88.0
14.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 110.0
15.	Jodła pospolita	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 35.0 Pierśnica [cm]: 80.0
16.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	drzewo	Wysokość [m]: 28.0 Pierśnica [cm]: 112.0
17.	Dwa buki pospolite	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	grupa drzew	Wysokość [m]: 29.0 Pierśnica [cm]: 105.0 Wysokość [m]: 30.0 Pierśnica [cm]: 109.0
18.	Grupa dębów szypułkowych	30.12.1994.	Boronów	Bor_01	grupa drzew	Wysokość [m]: 27.0 Pierśnica [cm]: 112.0 Wysokość [m]: 32.0 Pierśnica [cm]: 140.0 Wysokość [m]: 32.0 Pierśnica [cm]: 146.0 Wysokość [m]: 30.0 Pierśnica [cm]: 158.0
19.	Dwie lipy szerokolistne	30.12.1994.	Boronów	Bor_03	grupa drzew	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 101.0 Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 110.0
20.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_03	drzewo	Wysokość [m]: 20.0 Pierśnica [cm]: 185.0 skrzyżowanie ul. Powstańców i Poznańskiej
21.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_03	drzewo	Wysokość [m]: 16.0 Pierśnica [cm]: 150.0 120 m od mostu na Liswarcie

22.	Lipa szerokolistna	30.12.1994.	Boronów	Bor_03	drzewo	Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 154.0 ul. Wojska Polskiego 3
23.	Płat roślinności	30.12.1994.	Boronów	Bor_04	krzew	Płat roślinności podmokła olszyna z gat. ciemiężca zielona, świerząbek orzęsiony, trzcinnik owłosiony
24.	Buk pospolity	30.12.1994.	Boronów	Bor_04	drzewo	Wysokość [m]: 34.0 Pierśnica [cm]: 145.0
25.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Boronów	Bor_04	drzewo	Wysokość [m]: 35.0 Pierśnica [cm]: 161.0 Wiek 350 lat
26.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Boronów	Bor_04	drzewo	Wysokość [m]: 16.0 Pierśnica [cm]: 172.0
27.	Stanowisko powierzchniowe długosza królewskiego	30.12.1994.	Boronów	Bor_06	stanowisko powierzchniowe	skupione w 3 płatach, na powierzchni około 0,01ha, liczebność populacji- około 30 osobników, przysiółek Doły
28.	Jesion wyniosły	30.12.1994.	Ciasna	Cia_02	drzewo	Wysokość [m]: 25.0 Pierśnica [cm]: 114.0 na terenie rezerwatu „łęg nad Młynówką”
29.	Wiąz szypułkowy	30.12.1994.	Ciasna	Cia_02	drzewo	Wysokość [m]: 27.0 Pierśnica [cm]: 123.0 na terenie rezerwatu „łęg nad Młynówką”
30.	Lipa drobnolistna	25.04.2008.	Herby	Her_01	drzewo	Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 228.0
31.	Diabelski Kamień	27.06.1957	Herby	Her_12	głaz narzutowy	Granit czerwony na polanie ok. 50 m od budynku Nr 61 przy ulicy Jałowcowej
32.	Różanecznik katawbijski	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	krzew	stanowisko –pow. 0,2ha.
33.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 193.0
34.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 151.0
35.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 26.0 Pierśnica [cm]: 110.0
36.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 31.0 Pierśnica [cm]: 103.0

37.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 31.0 Pierśnica [cm]: 124.0
38.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 29.0 Pierśnica [cm]: 132.0
39.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 19.0 Pierśnica [cm]: 127.0
40.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 123.0
41.	Trzy dęby szypułkowe	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	grupa drzew	Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 135.0 Wysokość [m]: 19.0 Pierśnica [cm]: 153.0 Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 150.0
42.	Dwa dęby szypułkowe	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	grupa drzew	Wysokość [m]: 20.0 Pierśnica [cm]: 110.0 Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 105.0
43.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_02	drzewo	Wysokość [m]: 22.0 Pierśnica [cm]: 143.0
44.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_05	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 123.0
45.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Kochanowice	Koc_07	drzewo	Wysokość [m]: 22.0 Pierśnica [cm]: 102.0
46.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Konopiska	Kon_02	drzewo	Wysokość [m]: 24.0 Pierśnica [cm]: 154.0 dwupienna
47.	Drzewo Bosego Pielgrzyma – kasztanowiec zwyczajny	11.10.2017.	Konopiska	Kon_02	drzewo	Wysokość [m]: 18.0 Pierśnica [cm]: 337.0
48.	Grupa drzew: dąb szypułkowy i sosna zwyczajna	01.01.1957.	Koszęcin	Kos_05	grupa drzew	Dąb: Wysokość [m]: 23.0 Pierśnica [cm]: 110.0
49.	Lipa drobnolistna	30.12.1994.	Panki	Pan_01	drzewo	Wysokość [m]: 26.0 Pierśnica [cm]: 126.0
50.	trzy graby zwyczajne	30.12.1994.	Panki	Pan_01	grupa drzew	-
51.	Sosna zwyczajna	30.12.1994.	Przystajń	Prz_01	drzewo	Wysokość [m]: 19.0 Pierśnica [cm]: 63.0
52.	Buk pospolity	30.12.1994.	Blachownia	O_Bla_01	drzewo	Wysokość [m]: 20.0 Pierśnica [cm]: 104.0

53.	Dąb szypułkowy	30.12.1994.	Ciasna	O_Cia_01	drzewo	Wysokość [m]: 27.0 Pierśnica [cm]: 123.0
54.	Dąb szypułkowy	17.12.1998.	Ciasna	O_Cia_09	drzewo	Wysokość [m]: 22.0 Pierśnica [cm]: 134.0
55.	Wiąz górski	28.09.2015.	Konopiska	O_Kon_02	drzewo	Wysokość [m]: 16.0 Pierśnica [cm]: 108.0
56.	Grupa czterech drzew: 2 modrzewie, 1 świerk i 1 sosna	30.12.1994.	Konopiska	O_Kon_02	grupa drzew	Świerk i sosna prawdopodobnie uległy zniszczeniu w wyniku uderzenia pioruna
57.	Aleja lipowa	30.12.1994.	Konopiska	O_Kon_02	grupa drzew	Aleja składająca się z 17 szt. lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>). W 2015 roku zniesienie statusu pomnika przyrody z 7 drzew z uwagi na zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego.
58.	Dąb szypułkowy	28.09.2015.	Konopiska	O_Kon_02	drzewo	Wysokość [m]: 18.0 Pierśnica [cm]: 129.0
59.	grupa dębów szypułkowych	01.01.1953.	Koszęcin	O_Kos_02	grupa drzew	Grupa 11 drzew

Wśród pomników przyrody dominują drzewa i grupy drzew. Największa liczba pomników przyrody w granicach Parku i jego otuliny znajduje się na terenie gminy Boronów (24 pomniki przyrody). Duża liczba znajduje się także na terenie gminy Kochanowice (14 pomników przyrody). Uwzględniając pojedyncze obiekty (część pomników jest wieloobiektowa), duże znaczenie ta forma przyrody ma także na terenie gminy Koszęcin (grupa 11 dębów szypułkowych) i Konopiska (aleja lipowa).

Map. 30. Lokalizacja pomników przyrody na terenie PKLnGL i w jego otulinie (opracowanie własne)

5.2. Park w regionalnej strukturze przyrodniczej

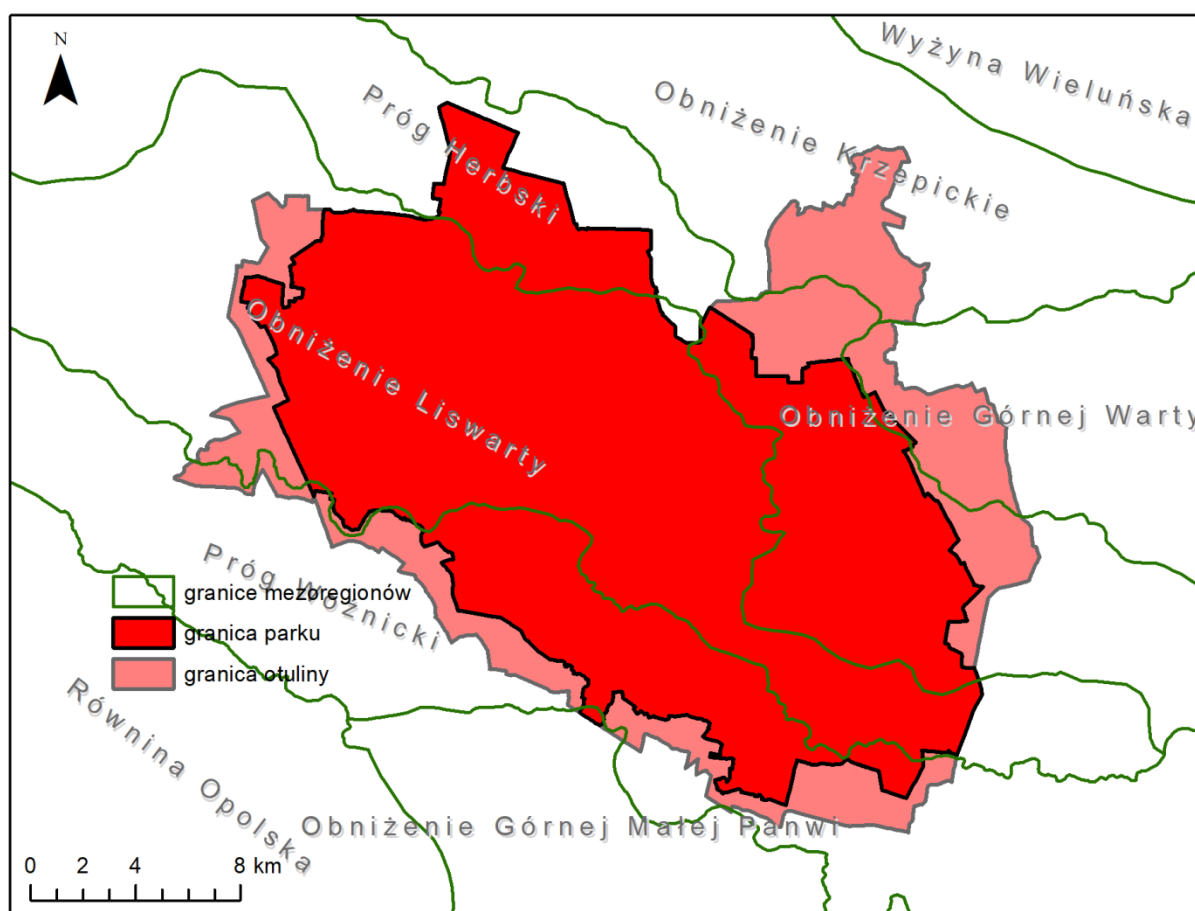
W układzie jednostek fizycznogeograficznych Polski Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” położony jest w całości w obrębie megaregionu Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincji Wyżyny Polskie, podprowincji Wyżyna Śląsko-Krakowska i makroregionu Wyżyna Woźnicko-Wieluńska (341.2). Jeśli chodzi o podział na mezoregiony, największa część Parku (46%) leży w obrębie Obniżenia Liswarty, które rozciąga się w jego centralnej części z północnego-zachodu na południowy-wschód (Solon i in., 2018). Obniżenie to jest wypreparowane w mało odpornych skałach dolnej i środkowej jury, wykorzystywanym przez górną Liswartę. Utwory dolnojurajskie zawierają kilkunastometrową wkładkę kwarcowych i kwarcytowych żwirów, które budują niewielkie pagórki o wysokości 10-18 m. Mezoregion charakteryzuje się dużym zalesieniem i brakiem większych osiedli (Kondracki, 2009). Obniżenie rozciąga się w kierunku północno-zachodnim pomiędzy dwoma pasmami wzniesień: Progiem Herbskim od północnego-wschodu, zajmującym ponad ¼ powierzchni Parku oraz Progiem Woźnickim od południowego-zachodu (18%).

Próg Herbski tworzy ciąg wzniesień zbudowanych z piaskowców środkowojurajskich (dogger) opadających 10-30 m stopniem ku subsekwentnemu obniżeniu, wykorzystywanemu przez górną Liswartę (Kondracki, 2009).

Niewielkie fragmenty w północno-wschodniej części zajmują Obniżenie Krzepickie i Obniżenie Górnej Warty, a na południu – Obniżenie Górnej Małej Panwi.

Tab. 21 Położenie PKLnGL w obrębie jednostek fizycznogeograficznych (Solon i in., 2018)

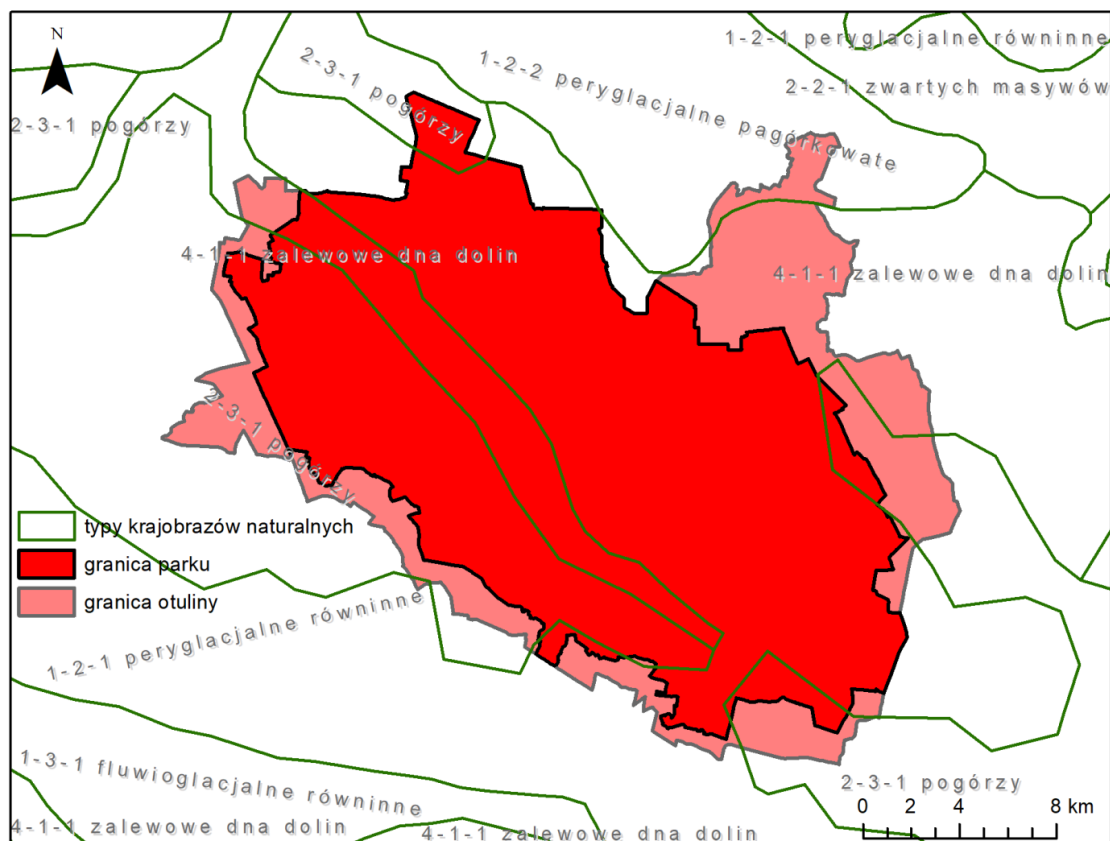
Nazwa mezoregionu	Powierzchnia [ha]		
	Otulina Parku	Park krajobrazowy	Park wraz z otuliną
Obniżenie Górnej Małej Panwi	26,9	39,1	66,0
Obniżenie Górnej Warty	1949,9	91,3	2041,2
Obniżenie Krzepickie	2144,4	0	2144,4
Obniżenie Liswarty	1850,9	21522,5	23403,4
Próg Herbski	2679,6	10738,8	13418,4
Próg Woźnicki	3130,7	6338,9	9469,6

Map. 31. Położenie PKLnGL w obrębie mezoregionów (opracowanie własne na podstawie Solon i in., 2018)

Pod względem podziału Polski na typy krajobrazów naturalnych, Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” leży w obrębie następujących rodzajów i gatunków krajobrazu (Richling, Ostaszewska, 2005):

- równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych – wzdłuż doliny Liswarty,
- peryglacialnych, równinnych i falistych – północno-wschodnia część Parku,
- krzemianowych i glinokrzemianowych pogórzy – południowo-zachodnia część Parku,
- peryglacialnych pagórkowatych – niewielkie fragmenty otuliny w północno-wschodniej części Parku.

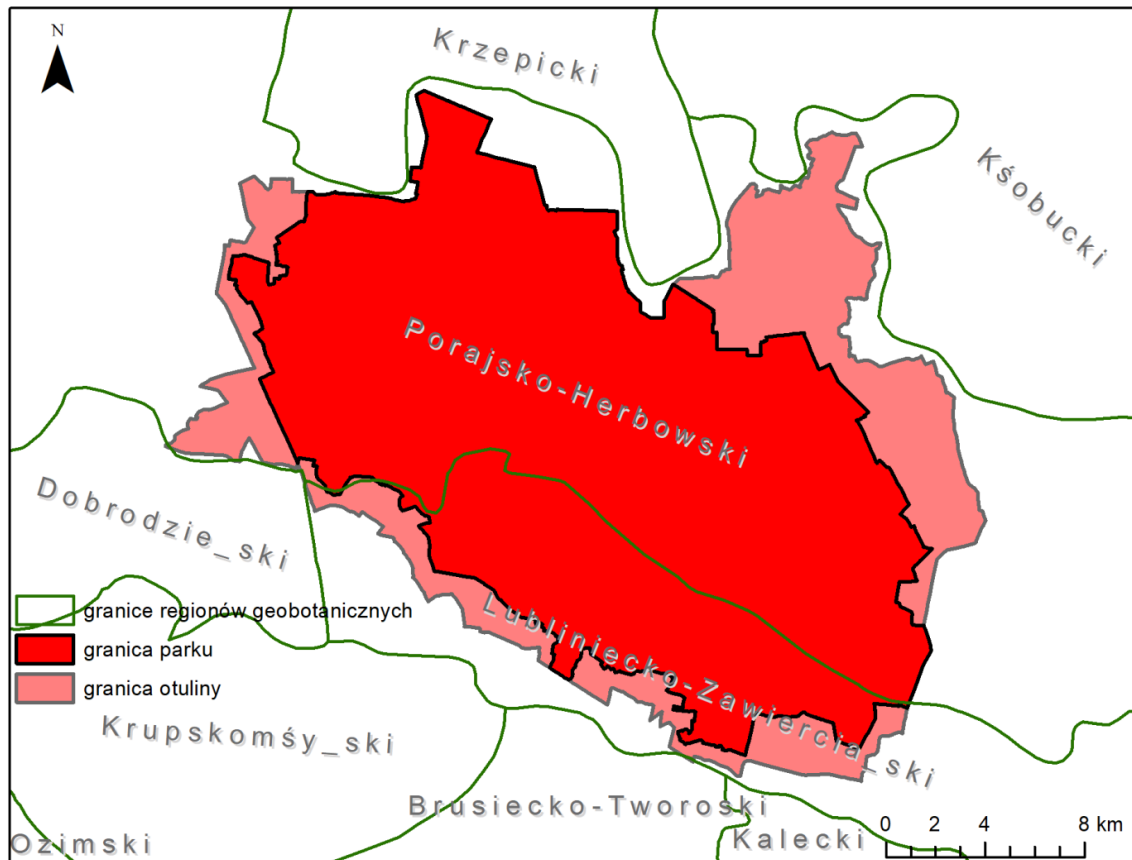

Map. 32. Typy krajobrazów naturalnych w PKLnGL (opracowanie własne na podstawie Richling, Ostaszewska, 2005)

Zgodnie z podziałem na regiony geobotaniczne (Matuszkiewicz, 2008) Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” leży w obrębie dwóch podokręgów: Porajsko-Herbowskiego i Lubliniecko-Zawierciańskiego, należących do Krainy Górnośląskiej.

Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” stanowi „przejście zwartymi kompleksami” leśnymi pomiędzy obszarami węzłowymi o znaczeniu krajowym – 10K Bory Stobrawskie a obszarem Jury Krakowsko-Częstochowskiej (30M). Obszar Parku stanowi ważny obszar węzłowy i korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Głównym celem wyznaczenia sieci korytarzy migracyjnych (ekologicznych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności zarówno na obszarach sieci Natura 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej. Poszczególne obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000 nie będą w stanie utrzymać swej różnorodności gatunkowej i genetycznej, jeśli nie zostanie zapewniona ich wzajemna łączność umożliwiająca migracje osobników i wymianę genów. Sieć korytarzy ekologicznych ma zapewnić taką łączność. Ponieważ jednak Natura 2000 nie obejmuje wszystkich cennych przyrodniczo obszarów Polski, sieć korytarzy ma szerszy zasięg. Aby uzyskać spójność całej sieci w skali kraju w jej granice włączono większość obszarów przyrodniczych prawnie chronionych (takich jak parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu), większość obszarów sieci Natura 2000, duże zwarte kompleksy leśne oraz całą sieć węższych pasów krajobrazu łączących poszczególne elementy. Zaproponowana sieć powinna być traktowana jako istotne uzupełnienie lub rozwinięcie Krajowego Systemu Obszarów Chronionych, zapewniające jego spójność i ochronę bioróżnorodności. Zaproponowana sieć ma charakter ogólny, a jej dalsze uszczegółowienie i uzupełnienie powinno być

wykonane na poziomie każdego województwa. Propozycja ta nie obejmuje wszystkich możliwości wyznaczenia korytarzy zapewniających łączność w skali lokalnej, gdyż wymagałoby to bardziej szczegółowych analiz (Jędrzejewski i in., 2005).

Map. 33. Położenie PKLnGL na tle regionów geobotanicznych (opracowanie własne na podstawie Matuszkiewicz, 2008)

W nawiązaniu do sieci ekologicznej ECONET (Liro, 1995) obszar Parku stanowi obszar węzłowy o znaczeniu krajowym: Obszar Wyżyny Wieluńskiej (15k), charakteryzujący się dużym udziałem lasów. Jest on powiązany z następującymi korytarzami ekologicznymi o znaczeniu krajowym: 38k Sieradzki Warty 52k Częstochowski i 37k Proсны. Ponadto na terytorium Parku znajduje się ponadregionalna wyspa ekologiczna WP2 Lasy Herbskie o powierzchni 32120 ha.

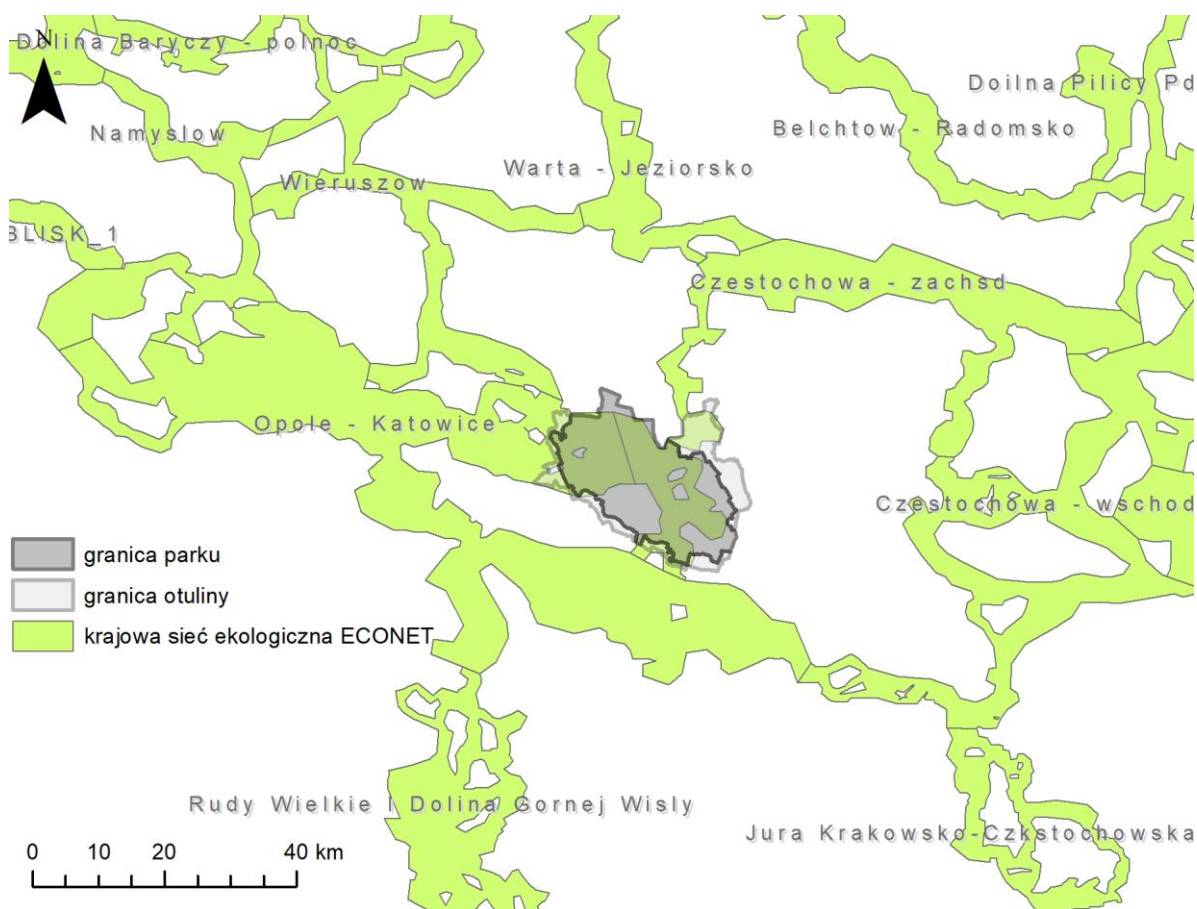
Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” połączony jest z zewnętrznym układem przyrodniczym dwoma korytarzami ekologicznymi (Czylok i in., 2004):

- korytarz dolinowy rzeki Liswarty,
- korytarz dolinowo-leśny Potoku Jeżowskiego („południowo-zachodni”).

Korytarz ekologiczny rzeki Liswarty obejmuje dno doliny Liswarty, począwszy od jej odcinka źródłowego, znajdującego się w południowo-wschodnim krańcu obszaru Parku, w okolicy Mzyk wraz z jej częściowo uregulowanym korytem w środkowym przebiegu, aż do ujścia Potoku Jeżowskiego (Młynówki). Dopływy Liswarty mają na ogół charakter cieków naturalnych. Z zasięgu korytarza wyłączone pola uprawne, lasy niezwiązane z siedliskami podmokłymi i tereny osadnicze. W zasięgu korytarza znajdują się wszystkie tereny zalewowe, tereny podmokłe, wody powierzchniowe (w tym stawy), fragmenty lasów olsowych i łęgowych, a także ekstensywnie urządzone tereny zieleni osadniczej (Boronów). Lasy w dolinie Liswarty to głównie wtórne olszyny. W dolinie rzeki i jej

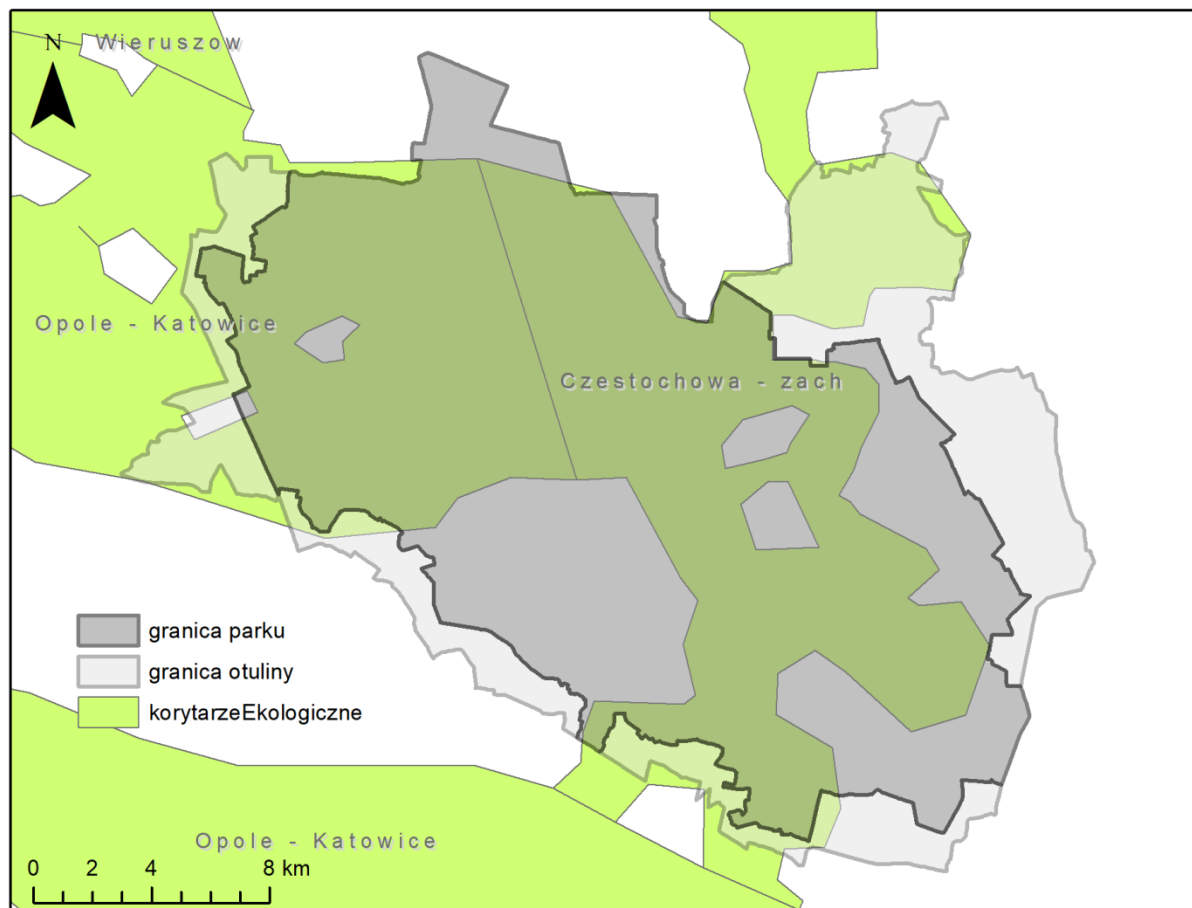
dopływów występują licznie miejsca po stawach przemysłowych (rejon przysiółka Doły i lasy w północno-zachodniej części gminy Boronów) w postaci zagłębień i reliktywów grobli czołowych, niejednokrotnie znacznych rozmiarów. Korytarz Liswarty wraz z dopływami (w tym większymi: Leńcą, Olszynką i Turzą oraz licznymi bezimiennymi ciekami i rowami melioracyjnymi) stanowi jednocześnie oś hydrologiczną PKLnGL przecinającą go z południowo-wschodu na północny-zachód. Stanowi on też ważny szlak migracyjny, o znaczeniu regionalnym, dla wielu gatunków zwierząt, w tym ryb, a przede wszystkim dla migrujących ptaków. Najpoważniejsze zagrożenia dla funkcjonowania korytarza ekologicznego Liswarty to bariery jakie stanowią wysokie nasypy drogi krajowej nr 46 i linii kolejowych tras: Herby-Lubliniec i Herby-Kalety, utrudniające migrację zwierząt (głównie ssaków, płazów i gadów) (Czyłok i in., 2004).

Korytarz ekologiczny Potoku Jeżowskiego (południowo-zachodni) to korytarz rozczłonkowany, a główne ciągi migracji gatunków obejmują przede wszystkim doliny rzeczne, w tym od zachodu: Potoku Jeżowskiego (Młynówki), Potoku Kochcickiego i Potoku Kochanowickiego, a także kompleksy leśne rozmieszczone wzdłuż południowej granicy terenu Parku od miejscowości Wierzbie do lasów położonych na północny-zachód od Kochanowic. Ten, miejscami bardzo wąski, ciąg terenów leśnych wraz z łąkami śródleśnymi stanowi łącznik południowo-zachodniego korytarza ekologicznego z wielkim kompleksem leśnym Lasów Lublinieckich na południe od PKLnGL. Do omawianego korytarza włączono dno dolin cieków, przyległe łąki i pastwiska, tereny zabagnione oraz wody powierzchniowe – głównie stawy oraz bezimienne ciek i rowy melioracyjne, a także fragmenty lasów olsowych i łągowych w północno-zachodnim odcinku korytarza.

Map. 34. Położenie PKLnGL na tle krajowej sieci ekologicznej ECONET (opracowanie własne na podstawie Liro, 1995)

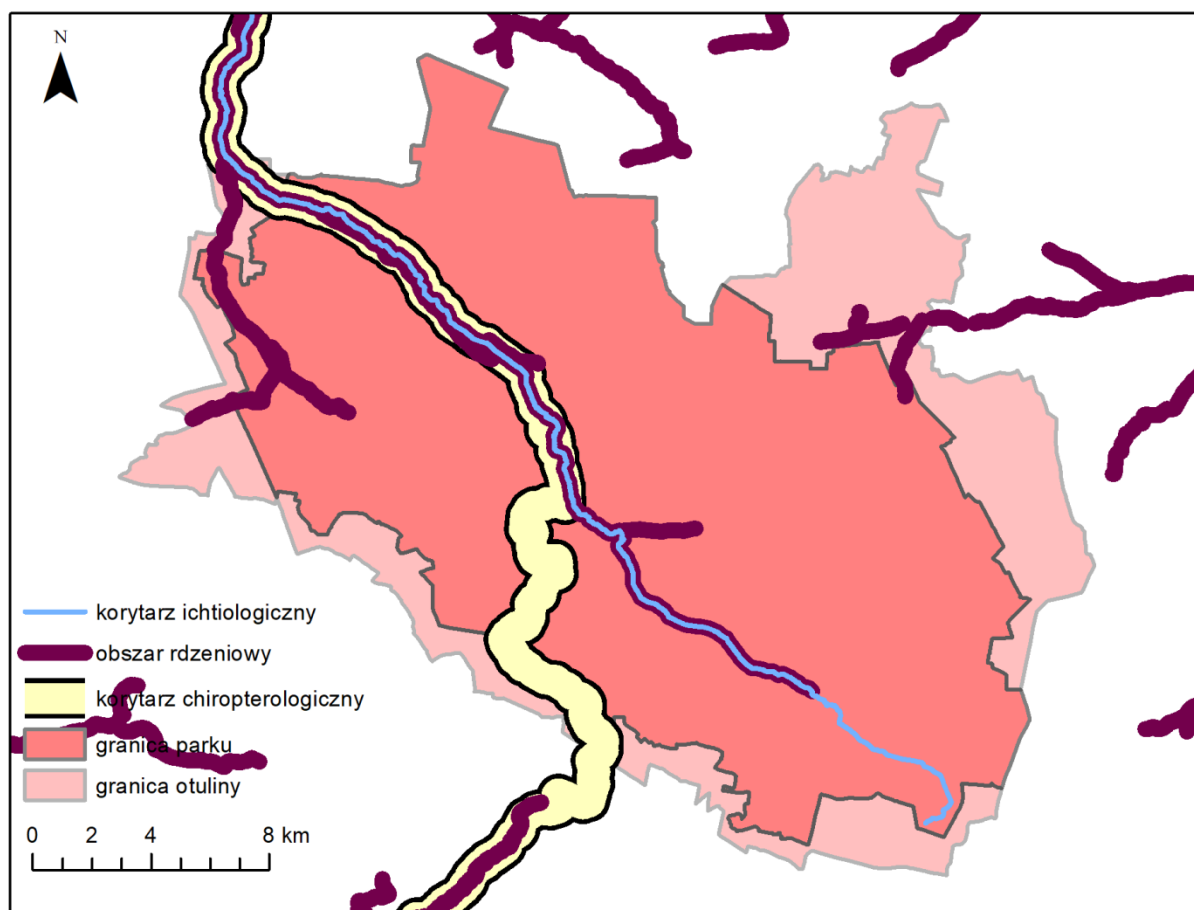
Do najważniejszych zagrożeń omawianego korytarza, który, niezależnie od funkcji łącznikowych, wyróżnia się własnymi wysokimi walorami przyrodniczymi, należą m.in. osuszanie i zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Źródłem zanieczyszczeń są tu głównie nieskanalizowane tereny wiejskie bogate w ciekі powierzchniowe (Czyłok i in., 2004). W ostatnich latach obserwuje się znaczne inwestycje w gospodarkę ściekową, co może przyczynić się do poprawy jakości wody.

Map. 35. Krajowa sieć ekologiczna ECONET na terenie PKLnGL (opracowanie własne na podstawie Liro, 1995)

Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska opracowało koncepcję regionalnej sieci korytarzy ekologicznych dla województwa śląskiego. Efektem jest sieć korytarzy uwzględniających specyfikę migracji poszczególnych grup gatunków (Parusel i in., 2008).

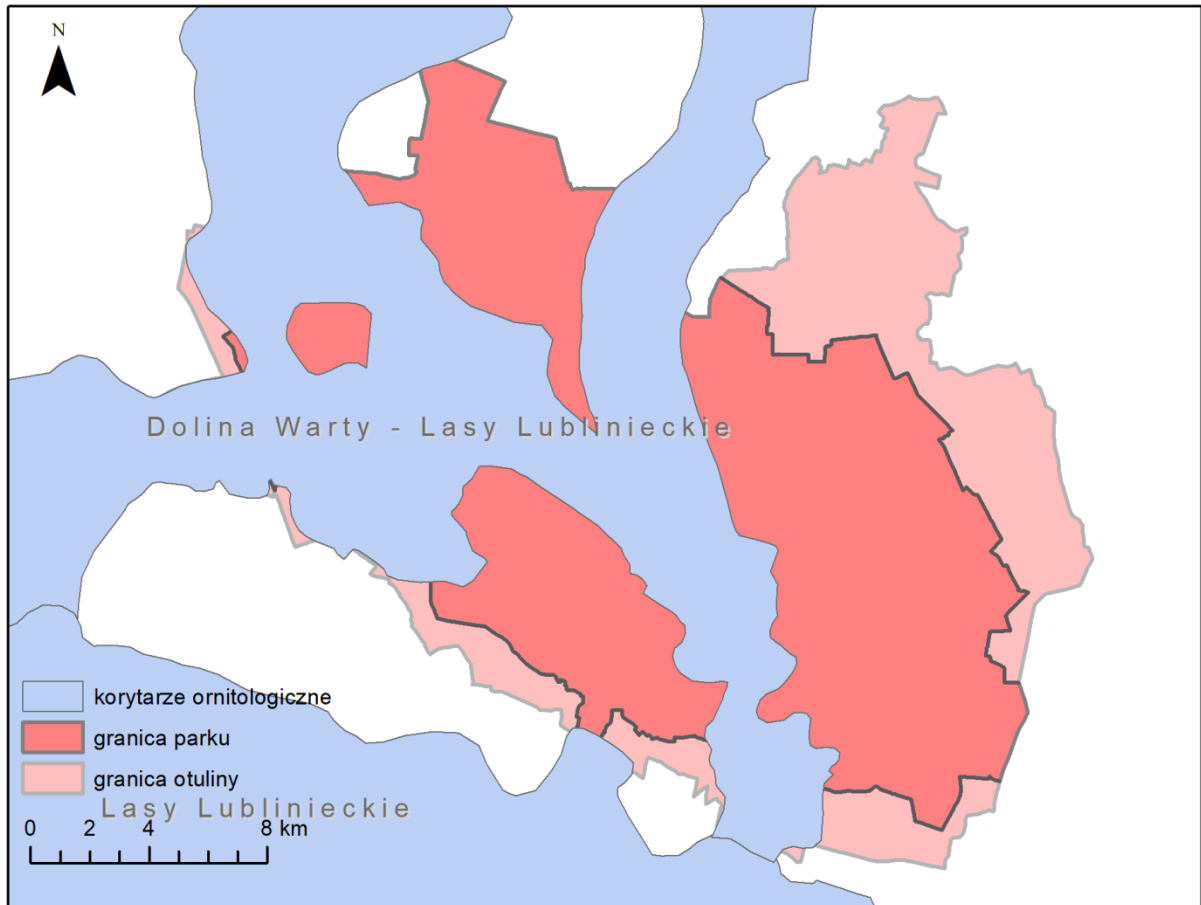
Na terenie Parku Liswarta tworzy korytarz ekologiczny i obszar węzłowy (ostoja) dla ichtiofauny. W obrębie obszaru węzłowego znajdują się obszary rdzeniowe zapewniające warunki niezbędne do przetrwania cennych gatunków ryb, a zwłaszcza komunikację ekologiczną w obrębie ostoi oraz miejsca potrzebne do odbycia tarła, a także rozwoju i wzrostu wszystkich stadiów wiekowych tych gatunków. Korytarz ekologiczny dla ichtiofauny na pewnych odcinkach Liswarty jest niedrożny, co całkowicie lub częściowo ogranicza migracje organizmów wodnych.

Map. 36. Korytarze ichtiologiczne i chiropterologiczne na terenie PKLnGL (opracowanie własne na podstawie Parusel i in., 2008)

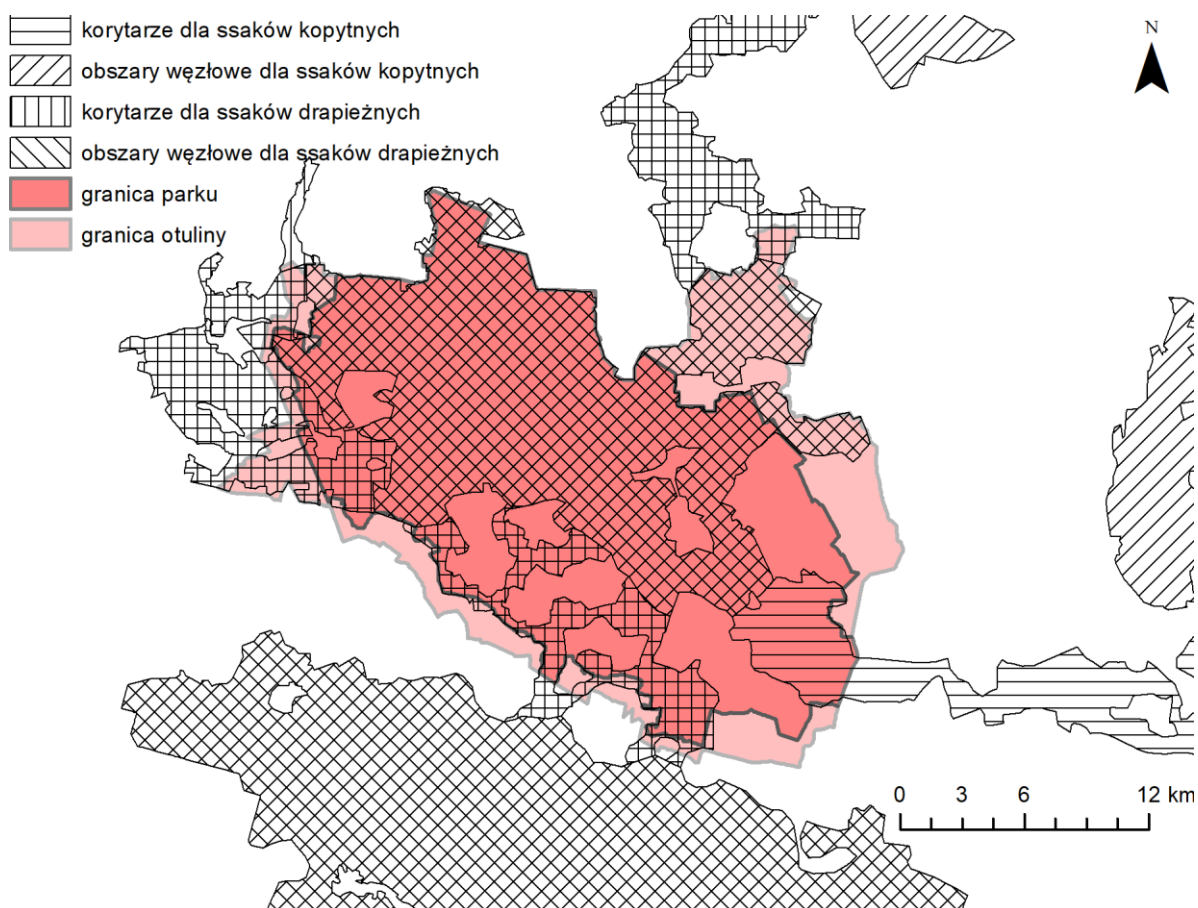
Potencjalne korytarze ekologiczne dla herpetofauny, w szczególności dla płazów, zlokalizowane są wszędzie tam, gdzie te zwierzęta występują, a więc w zasadzie na obszarze całego Parku. Płazy i gady, jako małe zwierzęta naziemne, mają stosunkowo ograniczone możliwości przemieszczania się na duże odległości. Z tych dwóch gromad, tylko płazy wykształciły swego rodzaju system migracji związany z koniecznością rozmnażania się w środowisku wodnym. Wędrowki płazów mają charakter sezonowy i lokalny; ich migracja koncentruje się w promieniu kilku kilometrów od zbiorników wodnych, będących miejscem rozrodu. Gady są zdecydowanie bardziej stacjonarne i w sytuacji gdy ich siedlisko nie ulega drastycznym zmianom, nie mają one potrzeby przemieszczania się na większe odległości. Trudno jest więc wskazać konkretne miejsca spełniające funkcję korytarzy szczególnie istotnych z punktu widzenia tej grupy zwierząt.

Przez teren PKLnGL przebiega regionalny szlak migracji ptaków Dolina Warty – Lasy Lublinieckie. Liczne zbiorniki wodne to miejsce gniazdowania wielu ptaków. Występuje tu m.in: bączek, bąk, bocian biały i czarny, błotniak łąkowy, stawowy i zbożowy, cyranka, czapla biała i siwa, dudek, dzięcioł czarny i zielonosiwy, kania czarna, lelek, łabędź krzykliwy i niemy, muchołówka mała, orlik krzykliwy, płomykówka, rybołów, ślepowron, trzmielojad, włochatka, zimorodek i żuraw.

Map. 37. Korytarze ornitologiczne na terenie PKLnGL (opracowanie własne na podstawie Parusel i in., 2008)

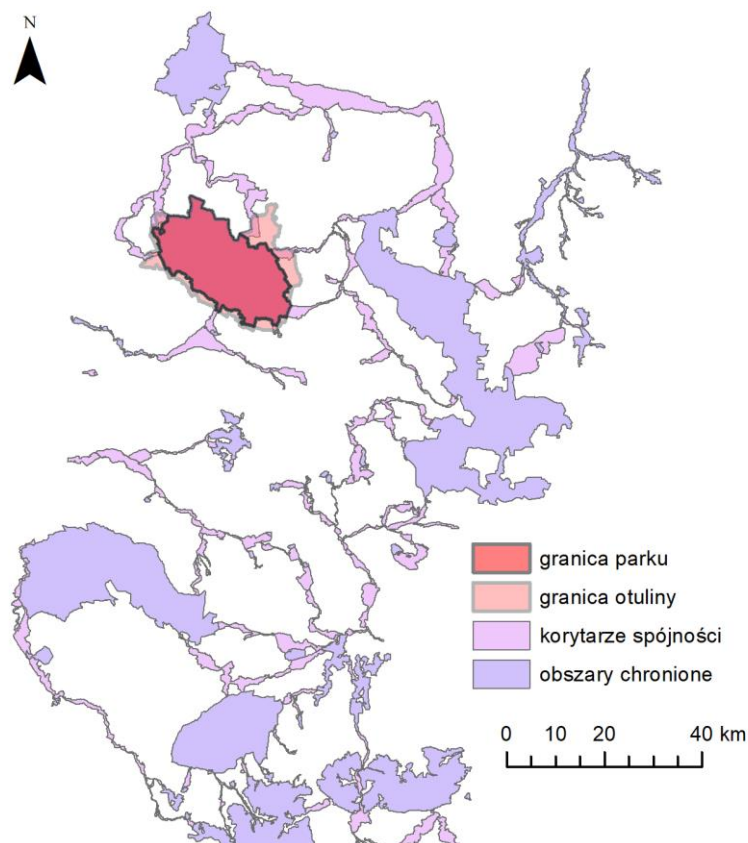
Znaczna część Parku stanowi obszar węzłowy oraz korytarz ekologiczny dla ssaków drapieżnych i kopytnych (korytarze teriologiczne). W obrębie PKLnGL znajduje się kilka punktów newralgicznych utrudniających przemieszczanie się zwierząt: okolice dróg krajowych numer 11 i 46 oraz linii kolejowych.

Map. 38. Korytarze teriologiczne na terenie PKLnGL (opracowanie własne na podstawie Parusel i in., 2008)

Przez obszar Parku przebiega korytarz chiropterologiczny. Liniowymi elementami krajobrazu wykorzystywanymi najczęściej przez nietoperze, jako korytarze są rzeki, zwłaszcza te o zadrzewionych brzegach, oraz drogi. Ten ostatni element niesie jednak ze sobą duże zagrożenie dla nietoperzy, które nierzadko giną w wyniku kolizji z pojazdami. Na terenie PKLnGL korytarz biegnie w górę doliny Liswarty do Lisowa a następnie przez wąski pas lasu pomiędzy Lisowem a Lublińcem i Lublińcem a Koszęcinem. Korytarz ten łączy ze sobą ważniejsze miejsca bytowania nietoperzy (kolonie lęgowe, zimowiska, miejsca rojenia).

Dla zapewnienia wzajemnej łączności obszarów chronionych w województwie śląskim dokonano analizy przestrzennej, której celem było wyznaczenie korytarzy spójności obszarów chronionych, zgodnie z koncepcją Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych. W analizie uwzględniono tylko wieloprzestrzenne formy ochrony przyrody, utworzone na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.): otulinę parku narodowego, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, rezerваты przyrody oraz obszary Natura 2000. Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” posiada połączenie z Parkiem krajobrazowym Orlich Gniazd i Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym.

Map. 39. Park na tle korytarzy spójności (opracowanie własne na podstawie Parusel i in., 2008)

6. ZAGROŻENIA DLA WALORÓW I CELÓW OCHRONY PARKU WYNIKAJĄCE Z ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA

6.1. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Zagrożenia wewnętrzne dla walorów i celów ochrony Parku wynikające z zagospodarowania przestrzennego oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia przedstawiono w tabeli 22.

Tab. 22 Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych wynikających z zagospodarowania przestrzennego PKLnGL oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Lp.	Charakterystyka i źródła zagrożenia	Skala bonitacji zagrożeń wg T.J. Chmielewskiego i in. (2014)*	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1.	Odkrywkowa eksploatacja surowców skalnych (kamieniołomy, żwirownie, piaskownie)	5	Nielokalizowanie nowych miejsc odkrywkowej eksploatacji surowców skalnych
2.	Gęstnienie sieci barier ekologicznych w krajobrazie, np. projektowane obwodnice (Kochanowice, Herby)	9	Projektowanie i budowa przepustów dla zwierząt

3.	Likwidacja lub inne formy degradacji korytarzy ekologicznych, w tym gradzenie działek zlokalizowanych w obrębie korytarzy ekologicznych (np. w dolinach rzek)	11	Proponowane formy ochrony przyrody (np. użytek ekologiczny w Hadrze), monitoring przestrzegania zapisów prawa dotyczących gradzenia działek przylegających do rzek i jezior
4.	Likwidacja zadrzewień i zakrzewień przywodnych, śródpolnych i przydrożnych, np. wycinanie alei drzew przydrożnych Dębowa Góra	11	Zachowanie istniejących alei i uzupełnianie wypadających drzew
5.	Zagrożenia cennych elementów przyrodniczych – niszczenie pomników przyrody, brak objęcia ochroną drzew kwalifikujących się jako pomnikowe, usuwanie i ograniczanie powierzchniowych form ochrony przyrody. Przykładem jest usunięcie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Rozlewiska Górnej Stradomki w Blachowni oraz ograniczenie powierzchni użytku ekologicznego zwirowiska w Cieszowej	8	Kontrola stanu, prowadzenie prawidłowej pielęgnacji i zabiegi sanitarne (pomniki przyrody), zabiegi z zakresu czynnej ochrony
6.	Przekształcenie naturalnych zbiorowisk leśnych przez gospodarkę leśną	8	Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej
7.	Terytorialna ekspansja miast na tereny przyrodniczo-rolnicze („urban sprawl”); zawłaszczania terenów typu greenfield Przykładowo ekspansja budownictwa mieszkalnego w terenach podmiejskich Częstochowy w gminie Konopiska	9	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej
8.	Zaburzenie, a nawet zacieranie tradycyjnych układów przestrzennych wsi, mieszanie się i rozpraszanie zabudowy zagrodowej, produkcyjnej i letniskowej w nie zurbanizowanym dotąd krajobrazie przyrodniczo-rolniczym. Zagrożenie istniejące i potencjalne. Dotyczy większości miejscowości na terenie Parku np. Ciasna, Kochanowice, Herby i Kalina, Pawełki, Kamińsko	12	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej
9.	Degradująca rewitalizacja. Przykładowo rewitalizacja przestrzeni publicznych w gminie Ciasna - plac przed Urzędem Gminy)	8	Prowadzenie rewitalizacji zgodnej z miejscową tradycją przestrzenną (materiały budowlane, charakter zabudowy)
10.	Brak należytej ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i zespołów architektonicznych oraz brak dostępu do obiektów zabytkowych. Przykładowo: dwór w Panoszowie, Ciasnej, folwark w Cieszowej, dwór w Aleksandrii	11	Pozyskiwanie środków na remonty, regulacja prawa własności
11.	Zanik cech architektury regionalnej; unifikacja materiałów i form architektury wiejskiej i miejskiej oraz jej bezpośredniego kontekstu krajobrazowego (ogrodzenia, podjazdy, zieleń). Unifikacja ogrodzeń (betonowe np. w Łębkach, Cisiu, Konopiskach), podjazdów, zieleni przydomowej (iglaki)	11	Stosowanie regionalnej architektury (materiały, wzorce) i lokalnych gatunków drzew i krzewów

12.	Przenoszenie obiektów o architekturze i stylistyce neowernakularnej poza kontekst krajobrazowy (w inny region) – zabudowa o stylu architektonicznym charakterystycznym dla innego regionu. Przykładowo karczma w Kamińsku (w stylu góralskim z drewnianych bali)	5	Opracowanie i promocja katalogu regionalnych wzorców architektonicznych
13.	Zanikanie tradycyjnych upraw, często charakterystycznych dla określonych regionów, w tym w enklawach leśnych	3	Utrzymywanie kultury rolnej w enklawach śródleśnych
14.	Zanikanie lub brak konserwacji cennych kulturowo form inżynierii wodnej (zarastanie i degradacja grobli, niszczenie przepustów między stawami hodowlanymi)	3	Utrzymywanie hodowli wodnej (gospodarka rybna), dbałość o dobry stan techniczny form inżynierii wodnej
15.	Chaos przestrzenny i stylistyczny form zagospodarowania terenu. Wykonywanie mpzp wrywkowo. Chaos przestrzenny i stylistyczny (kolorystyka budynków, wzorce architektoniczne), niska estetyka zabudowań mieszkalnych	12	Opracowanie i promocja katalogu regionalnych wzorców architektonicznych
16.	Zabudowywanie lub inne formy degradacji ekspozycji: osi kompozycyjnych, dominant i akcentów, punktów, otwarć i panoram widokowych. Przykładowo degradacja ekspozycji w Swacioku w skutek budowy obwodnicy Kochanowic	3	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej
17.	Lokalizacja wysokościowych i przestrzennych dominant (wiatraki, silosy, maszty przekaźnikowe, zakłady przemysłowe). Przykładowo lokalizacja zakładów produkcyjnych np. produkcja pasz w Kochanowicach	11	Ostonięcie wizualne istniejących szpecących dominant. Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej blokującej powstawanie nowych dominant negatywnych
18.	Przesłanianie atrakcyjnych panoram widokowych oraz wartościowych obiektów i zespołów przyrodniczych i architektonicznych przez nowe, nieestetyczne obiekty. Przykładowo przesłonięcie pałacu w Kochanowicach (blaszany barak, betonowy płot)	9	Sukcesywne porządkowanie przestrzeni na podstawie mpzp
19.	Przypadkowa stylizacja i kolorystyka wielokondygnacyjnych osiedli blokowych podczas działań termomodernizacyjnych – tzw. pastelozą, rozwój kiczu w miastach. Przykładowo osiedle w Lisowie	8	Wprowadzenie do mpzp zapisów dotyczących kolorystyki
20.	Odory powstające w efekcie działalności uciążliwych zakładów hodowli i uprawy. Przykładowo w Panoszowie (ferma drobiu, pieczarkarnia)	5	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej blokującej powstawanie nowych obiektów potencjalnie uciążliwych dla mieszkańców i turystów
21.	Zanieczyszczenie terenu odpadami	3	Prowadzenie monitoringu składowisk odpadów

			(legalnych i nielegalnych)
22.	Ograniczona dostępność komunikacyjna: - niewystarczająca liczba parkingów i brak ich powiązania z systemem szlaków (i wynikające z tego nierespektowanie ograniczeń ruchu drogowego – wjazd do lasu pomimo zakazu) - niewystarczająca komunikacja publiczna	6	Wyznaczenie i urządzenie nowych parkingów leśnych
23.	Ekspansja budownictwa domów letniskowych	12	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej

Zagrożenia oceniono stosując skalę bonitacji zagrożeń T.J. Chmielewskiego (2014) według przyjętej skali:

0 – brak zagrożeń,

1 – zagrożenia potencjalne, niewielkie,

2 – zagrożenia potencjalne, umiarkowane,

3 – zagrożenia potencjalne, duże,

4 – zagrożenia istniejące, niewielkie, o słabnącym natężeniu,

5 – zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe,

6 – zagrożenia istniejące, niewielkie, o narastającym natężeniu,

7 – zagrożenia istniejące, umiarkowane, o słabnącym natężeniu,

8 – zagrożenia istniejące, umiarkowane, względnie stałe,

9 – zagrożenia istniejące, umiarkowane, o narastającym natężeniu,

10 – zagrożenia istniejące, duże, o słabnącym natężeniu,

11 – zagrożenia istniejące, duże, względnie stałe,

12 – zagrożenia istniejące, duże, o narastającym natężeniu.

? – zagrożenie trudne do oceny

6.2. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Zagrożenia zewnętrzne dla walorów i celów ochrony PKLnGL wynikające z zagospodarowania przestrzennego oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia przedstawiono w tabeli 23.

Tab. 23 Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych PKLnGL wynikających z zagospodarowania przestrzennego oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Lp.	Charakterystyka i źródła zagrożenia	Skala bonitacji zagrożeń wg T.J. Chmielewskiego i in. (2014)*	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1.	Lokalizacja wysokościowych i przestrzennych dominant (wiatraki, silosy, maszty przekaźnikowe, zakłady przemysłowe)	11	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej blokującej powstawanie nowych elementów dysharmonizujących krajobraz
2.	Terytorialna ekspansja miast na tereny przyrodniczo-rolnicze („urban sprawl”); zawłaszczania terenów typu greenfield np. Częstochowa i gmina Konopiska	9	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej
3.	Gęstnienie sieci barier ekologicznych w krajobrazie. Przykładowo w efekcie budowy autostrady A1	9	Projektowanie i budowa przepustów dla zwierząt
4.	Hałas. Przykładowo w efekcie budowy autostrady A1	5	Budowa ekranów dźwiękochłonnych

5.	Dominanta negatywna – autostrada A1	5	Wprowadzenie zieleni izolacyjnej
6.	Fragmentacja korytarza ekologicznego poza Parkiem – południowa część Parku wzdłuż drogi 906	11	Dolesianie, zachowanie istniejących terenów wiejskich
7.	Presja turystyczna – drugie domy	12	Prowadzenie właściwej polityki przestrzennej

* skala bonitacji zagrożeń jak w tabeli 22

Część II

Strategia ochrony

7. CELE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Jak wspomniano w rozdziale 1.4, zgodnie z zapisami obowiązującego rozporządzenia Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Nr 163, poz. 3071) szczególnym celem ochrony w Parku Krajobrazowym jest ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu dorzecza Liswarty jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie:

- 1) właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, w szczególności siedlisk hydrogenicznym dorzecza Liswarty, w tym naturalnych cieków wodnych, starorzeczy oraz innych naturalnych i antropogenicznych zbiorników wodnych, torfowisk wysokich i przejściowych, trzęsawisk, obniżen dolinkowych, mszarów i źródlisk;
- 2) szaty roślinnej, w tym charakterystycznego układu mozaiki leśno-łąkowo-polnej;
- 3) różnorodności flory i fauny;
- 4) walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego, z zabytkowymi układami przestrzennymi wsi, zespołami pałacowo-parkowymi, historycznymi elementami zagospodarowania przemysłowego, alejami, zadrzewieniami śródpolnymi i historycznym układem dróg.

Powyższy cel można potraktować jako nadrzędny cel ochrony do którego nawiązują przyjęte w ramach prac nad Planem ochrony następujące strategiczne i operacyjne cele zagospodarowania przestrzennego (Tab. 24).

Tab. 24 Strategiczne i operacyjne cele zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
1.	W zakresie przyrodniczym:	
1.1.	Ochrona i zachowanie obszaru o wysokich walorach środowiskowych.	<ol style="list-style-type: none"> 1) ochrona obszarów źródliskowych dorzecza Liswarty oraz ekosystemów hydrogenicznym jako podstawowych walorów przyrodniczych i krajobrazowych; 2) zachowanie i ochrona mokradel, bagien, moczarów, cieków śródleśnych oraz istniejących zbiorników wodnych, zarówno naturalnych, jak i antropogenicznych powstałych w wyniku rozwoju gospodarczego w przeszłości; 3) zachowanie kompleksów leśnych w ich formie przestrzennej i ochrona przed nadmierną fragmentacją; 4) ochrona cennych drzewostanów, obszarów leśno-łąkowych, polan śródleśnych; 5) wskazanie obszarów wyłączonych spod zabudowy w celu ochrony przyrody i utrzymania prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych; 6) przywracanie wartości przyrodniczych utraconych lub naruszonych w wyniku działalności człowieka; 7) zapobiegnięcia dewastacji terenów cennych przyrodniczo w efekcie antropopresji, w tym w efekcie jazdy terenowymi pojazdami crossowymi i motocrossowymi oraz czterokołowymi pojazdami kołowymi (quadami)
2.	W zakresie kulturowym	
2.1.	Ochrona walorów kulturowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) ochrona mozaiki krajobrazów leśnych, łąkowych i polnych wraz z elementami tradycyjnej zabudowy;

	i krajobrazowych	<ol style="list-style-type: none"> 2) utrzymanie tradycyjnego użytkowania gruntów rolnych, w tym w enklawach śródleśnych; 3) utrzymanie zachowanych historycznych układów osadniczych wsi i przysiółków; 4) zachowanie i przywracanie regionalnych wzorców zabudowy; 5) ochrona krajobrazu związanego z gospodarką wodną, w tym utrzymanie tradycyjnej gospodarki stawowej, w tym stawów i grobli
3	W zakresie przestrzennym	
3.1.	Właściwe kształtowanie przestrzeni poprzez ustalenie określonych zasad, eliminowanie zagrożeń oraz monitoring różnych procesów przestrzennych	<ol style="list-style-type: none"> 1) kształtowanie form zagospodarowania przestrzeni, w tym skoncentrowanych a nie rozproszonych form zabudowy; 2) ustalenie zasad kształtowania terenów osadniczych (do dokumentów z zakresu planowania przestrzennego): <ol style="list-style-type: none"> a. maksymalnej wysokości zabudowy mieszkaniowej, b. maksymalnej wysokości zabudowy letniskowej, c. fizjonomii budynków zgodnej z regionalnym wzorcem architektonicznym lub istniejącym wzorem zabudowy (typy dachów, rodzaj budulca, kolorystyka pokrycia dachów), d. maksymalnej powierzchni działek pod zabudowę w celu eliminacji nadmiernych barier związanych z ogradzaniem posesji, zwłaszcza w Parku, e. odpowiedniej powierzchni biologicznej czynnej na nieruchomości mieszkaniowej, rekreacyjnej, gospodarczej w celu zachowania odpowiedniej retencji gruntowej (wsiąkania opadów), f. zachowanie odpowiedniej odległości od zabudowy do strefy od ściany lasu, g. zachowanie odpowiedniej odległości strefy ochronnej od rzeki, stawu, cieków wodnych do potencjalnej zabudowy; 3) monitorowanie infrastruktury technicznej, zwłaszcza odprowadzania ścieków z prywatnych posesji; 4) eliminowanie istniejących zagrożeń w zakresie: <ol style="list-style-type: none"> a. ekspansji zabudowy, w tym na tereny leśne, b. rozpraszania zabudowy na tereny otwarte c. inwestycji gospodarczych uciążliwych dla środowiska, d. nadmiernej urbanizacji ekonomicznej, e. form rolniczej działalności produkcyjnej (hodowla, gospodarka stawowa), f. bezładu przestrzennego i złego gospodarowania przestrzenią; 5) monitorowanie procesu suburbanizacji w postaci nowej zabudowy i przekształceń istniejących terenów zabudowanych
4.	W zakresie gospodarczym	
4.1.	Wskazanie kierunku i zasad kształtowania przestrzeni produkcyjnej i usługowej.	<ol style="list-style-type: none"> 1) wyznaczenie obszarów pod działalność produkcyjną, usługową w tym aktywność gospodarczą; 2) odstąpienie od budowy inwestycji gospodarczych uciążliwych dla środowiska i dla mieszkańców w najbliższym otoczeniu zamieszkania; 3) wskazanie obszarów dopuszczalnej lokalizacji wydobycia kopalin; 4) wskazanie obszarów do ponownego zalesienia z uwagi na odłogowanie ziemi lub wyłączonych z zalesienia; 5) niestosowanie środków toksycznych ochrony roślin i II klasy toksyczności; 6) udostępnienie Parku dla celów turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych,

		<p>kulturowych i krajobrazowych;</p> <p>7) opracowanie racjonalnej strategii gospodarki turystycznej zgodnej z profilem Parku, która zrekompensuje niskie dochody z rolnictwa oraz będzie stanowić alternatywne źródło dochodów dla mieszkańców parku w zamian za ograniczenia gospodarcze;</p> <p>8) monitorowanie wielkości ruchu turystycznego</p>
5.	W zakresie planowania przestrzennego	
5.1.	Stworzenie zintegrowanego systemu zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią społeczno-gospodarczą.	<p>1) planowanie zgodne z obowiązującymi miejscowymi planami przestrzennego lub studiami uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego przy uwzględnieniu określonych zasad:</p> <p>a. niestosowanie ogrodzeń z prefabrykatów betonowych,</p> <p>b. ogrodzenia nie mogą stwarzać barier dla przemieszczających się zwierząt;</p> <p>2) zachęcanie gmin, wchodzących w skład Parku do tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących cały obszar gminy lub przynajmniej całe jednostki osadnicze;</p> <p>3) zachęcenie gmin do uporządkowania dokumentów planistycznych na poziomie gmin w celu wyeliminowania chaosu informacyjnego, który nie służy ochronie;</p> <p>4) stworzenie interaktywnej ogólnodostępnej mapy Parku obejmującej cały teren tj. wraz z otuliną w podziale na kategorie ochrony i strukturę gmin;</p> <p>5) planowanie nowej zabudowy w sposób racjonalny, skoncentrowany a nie rozproszony przy zachowaniu zasady kontinuum przestrzennego tj. w pierwszej kolejności dopełnianiu zabudowy;</p> <p>6) ochrona przed zabudową w enklawach śródlęsnych;</p> <p>7) ochrona terenów otwartych;</p> <p>8) uświadamianie mieszkańców o roli Parku w subregionie częstochowskim oraz województwie śląskim</p>

8. ZASADY I KIERUNKI PROWADZENIA GOSPODARKI ORAZ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PARKU I OTULINY ORAZ KSZTAŁTOWANIA JEGO STRUKTURY PRZESTRZENNEJ

8.1. Strefowanie obszaru Parku

Przy sporządzaniu dokumentów planistycznych dla zróżnicowanych wewnętrznie obszarów, na potrzeby formułowania ustaleń dokonuje się ich strefowania (podziału na strefy). Dotyczy to zarówno dokumentów samorządowych różnych szczebli (plany zagospodarowania województw, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), Administracji Lasów Państwowych (plany urządzania lasu), jak i dokumentów innych jednostek. Zastosowanie takiego podziału ułatwia przestrzenne adresowanie ustaleń odnoszących się do wybranych fragmentów analizowanego obszaru. Metoda ta stosowana jest także powszechnie w przypadku planów ochrony dla parków krajobrazowych, a mapa stref staje się podstawową, a często wręcz jedyną mapą, mającą rangę aktu prawnego, uchwalaną jako załącznik do uchwały sejmiku wojewódzkiego w sprawie planu ochrony. W ramach prac nad aktualnym Planem ochrony dla PKLnGL przyjęto koncepcję podziału Parku na strefy działań ochronnych, których wyznacznikiem jest zakładany do osiągnięcia cel oraz zasadniczy kierunek

ochrony zasobów i walorów Parku⁵. Wydaje się że takie podejście jest najbardziej czytelne dla odbiorców Planu ochrony, a jednocześnie praktyczne do stosowania.

Wypracowany w ramach uzgodnień całego zespołu autorskiego Planu ochrony podział obejmuje dwie zasadnicze grupy stref działań ochronnych, pokrywających cały obszar Parku rozłącznie (tzn. poszczególne strefy nie mogą na siebie nachodzić, za wyjątkiem sytuacji w której w strefie BK_1 lub BK_2 zaplanowano także działania dotyczące poprawy stosunków wodnych lub inne działania ochronne – w takim przypadku strefa otrzymuje podwójną numerację typu: BK_1/BK_3, BK_2/BK_5, itd.):

- grupę stref ochrony stabilizującej (kod strefy - BS), w obrębie których zaleca się utrzymanie istniejącego stanu i sposobu użytkowania,
- grupę stref ochrony kreatywnej – przebudowy (kod strefy - BK), w obrębie których zaleca się podjęcie aktywnych działań ochronnych lub zmianę sposobu użytkowania.

Rezerwaty przyrody dla których z mocy ustawy o ochronie przyrody sporządza się odrębne plany ochrony zaliczono do stref BW – obszarów wyłączonych z ustaleń Planu ochrony.

Dodatkowo, w obrębie Parku wyróżniono obszary i obiekty objęte rekomendacjami Planu ochrony (kod wydziałów - C), obejmujące propozycje adresowane do różnych podmiotów, wykraczające poza działania aktywnej ochrony. Obszary i obiekty z tej grupy mogą dotyczyć tylko wybranych fragmentów Parku „nakładając się” na wydziałenia z grupy B, mogą także „nachodzić na siebie (np. C_1 na C_2).

Typologię stref przyjętą dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” przedstawia tabela 25.

Tab. 25. Typologia podziału obszaru PKLnGL na strefy działań ochronnych

B	Strefy działań ochronnych
BS	Strefy utrzymania istniejącego sposobu użytkowania terenu (ochrona stabilizująca):
BS_1	strefy zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego i innych terenów otwartych
BS_2	strefy zachowania krajobrazu leśnego
BS_3	strefy zachowania wód powierzchniowych, obszarów podmokłych i stref źródliskowych
BS_4	strefy zachowania tradycyjnego układu zabudowy
BS_5	strefy zachowania założeń parkowych, cmentarnych, alei przydrożnych i innych terenów zieleni
BK	Strefy i miejsca zmiany istniejącego stanu środowiska przyrodniczego lub kulturowego poprzez wywołanie ukierunkowanych procesów (ochrona kreatywna):
BK_1	strefy przeciwdziałania zmniejszaniu i fragmentacji terenów otwartych, w tym łąkowych, torfowiskowych i murawowych, w wyniku samoistnej sukcesji lasu lub celowego zalesiania
BK_2	strefy modyfikacji gospodarki leśnej
BK_3	strefy i miejsca poprawy stosunków wodnych
BK_4	strefy dopuszczalnego zainwestowania (obszary zainwestowane lub wskazane do zainwestowania)
BK_5	inne strefy i miejsca aktywnych działań ochronnych
BW	Obszary wyłączone z ustaleń Planu ochrony ze względu na obowiązywanie przepisów odrębnych (rezerwaty przyrody)

⁵ W niektórych planach ochrony stosowane są podziały oparte na cechach fizjonomicznych krajobrazu, funkcjach spełnianych przez poszczególne strefy lub na ich waloryzacji

C	Rekomendacje
C	Obszary i obiekty objęte rekomendacjami Planu ochrony
C_1	strefy ochrony krajobrazów w obrębie krajobrazów o cechach priorytetowych do uwzględnienia w ramach audytów krajobrazowych
C_2	obiekty lub obszary o najwyższych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych, zasługujące na objęcie dodatkową formą ochrony prawnej
C_3	obiekty lub obszary o najwyższych wartościach kulturowych, zasługujące na objęcie dodatkową formą ochrony prawnej

Ustalenia Operatu zagospodarowania przestrzennego, tam gdzie było to uzasadnione merytorycznie, zaadresowano do poszczególnych wydzieleń z grupy B i C. Podział Parku na strefy przedstawiony został na mapie wspólnej dla wszystkich operatów szczegółowych, stanowiącej jeden z elementów dokumentacji Planu ochrony. Mapa ta została także dołączona jako załącznik do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Planu ochrony dla Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”.

W ramach prac nad Planem ochrony przygotowano także wspólną dla wszystkich operatów, syntetyczną mapę diagnostyczną, prezentującą najważniejsze uwarunkowania formalne (prawne) oraz uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe mające znaczenie dla strategii ochrony. Ze względu na to, że ocena uwarunkowań poprzedza w planowaniu formułowanie działań ochronnych wydzieleniom tym nadano kod A. Mapa ta ma charakter jedynie informacyjny, a wydzieleniom nie przypisano żadnych działań.

Typologię wydzieleń w ramach grupy A przedstawiono w tabeli 26, przy czym obejmuje ona zakres wykraczający poza specyfikę Operatu zagospodarowania przestrzennego.

Tab. 24. Typologia wydzieleń prezentujących wybrane uwarunkowania ochrony PKLnGL

A	Uwarunkowania
AP	Obszary i obiekty przyrodnicze objęte ochroną z mocy ustawy o ochronie przyrody:
AP_1	rezerваты przyrody
AP_2	użytki ekologiczne
AP_3	pomniki przyrody
AP_4	obszary Natura 2000
AK	Obszary i obiekty kulturowe objęte ochroną z mocy ustawy o ochronie zabytków:
AK_1	obiekty wpisane do rejestru zabytków
AK_2	obiekty wpisane do ewidencji zabytków
AI	Obszary i obiekty objęte ochroną z mocy innych aktów prawnych:
AI_1	lasы ochronne
AI_2	strefy ochronne ujęć wód podziemnych
AI_3	tereny górnicze
AA	Inne uwarunkowania przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe:
AA_1	krajobrazy o cechach priorytetowych
AA_2	ponadlokalne korytarze ekologiczne
AA_3	lokalne korytarze ekologiczne
AA_4	obszary występowania szczególnie cennych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków objętych ochroną prawną
AA_5	inne szczególnie cenne obszary i obiekty przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe zasługujące na zachowanie

AZ	Inne uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego:
AZ_1	obszary przeznaczone do zainwestowania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na dzień sporządzenia Planu ochrony
AZ_2	obszary wyłączone z zabudowy na mocy zapisów § 3 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (strefa 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych) ⁶

8.2. Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rolnej

Poniżej przedstawiono zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rolnej w granicach PKLnGL:

- 1) należy utrzymać tradycyjny krajobraz rolniczy poprzez zachowanie rolniczego sposobu użytkowania gruntów;
- 2) należy ograniczyć zmiany przeznaczenia terenów rolnych na cele nierolnicze;
- 3) zaleca się utrzymanie tradycyjnie użytkowanych gruntów rolnych, w tym w enklawach śródleśnych;
- 4) zaleca się przeciwdziałanie degradacji łąk, nieosuszanie łąk, torfowisk i ograniczenie niewłaściwej melioracji;
- 5) należy kontynuować tradycyjne użytkowanie łąk, w tym fazy koszenia oraz kontynuować tradycyjny wypas na pastwiskach w celu zachowania mikrosiedlisk i utrzymania właściwego składu gatunkowego użytków;
- 6) należy dostosować obsadę zwierząt hodowlanych do pojemności ekologicznej arealu gospodarstwa rolnego;
- 7) należy zachować istniejącą zabudowę z możliwością jej rozbudowy, przebudowy, podnoszenia standardu użytkowego i technicznego przy stosowaniu następujących zasad:
 - a) zachowanie istniejącego sposobu zagospodarowania, w tym przede wszystkim funkcji zabudowy,
 - b) zachowanie istniejących warunków zabudowy, w tym przede wszystkim nie przekraczania: maksymalnego współczynnika intensywności zabudowy i minimalnego współczynnika powierzchni terenu biologicznie czynnego, wielkości działki, linii i wysokości zabudowy oraz geometrii dachu;
- 8) zaleca się adaptację niezagospodarowanych zespołów folwarcznych i kontynuację ich układu przestrzennego oraz adaptację istniejącej zabudowy historycznej, zespołów pałacowo – parkowych i folwarcznych na cele rekreacyjno – wypoczynkowe;
- 9) zaleca się utrzymanie zadrzewień i zakrzewień ochronnych na terenach rolniczych oraz przy ciekach sąsiadujących z intensywnie użytkowanymi terenami rolniczymi;
- 10) zaleca utrzymywać sady przydomowe z tradycyjnymi odmianami drzew i krzewów owocowych;
- 11) w związku z małą opłacalnością rolnictwa zaleca się wspomaganie tej działalności w celu podtrzymania w/w funkcji w postaci rekompensat ze środków unijnych lub wspomaganie innej działalności proekologicznej zgodnej z zadaniami i funkcjami Parku;
- 12) nie zaleca się innego przeznaczania terenu rolniczego niż pod zabudowę zagrodową, chyba że stanowi ona uzupełnienie funkcji mieszkaniowej np. w celach rekreacyjnych;
- 13) nie należy realizować nowej zabudowy zagrodowej na gruntach torfowisk;
- 14) nie należy realizować obiektów przemysłowych w strefach rolniczych;

⁶ Zgodnie z aktualnym brzmieniem ustawy o ochronie przyrody (art. 17. ust. 1 pkt 7a) chodzi wyłącznie o rzeki, jeziora i zbiorniki naturalne

15) zaleca się realizowanie zalesień na gruntach ornych nieprzydatnych dla rolnictwa i odłogowanych.

8.3. Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki leśnej

Poniżej przedstawiono zasady i kierunki prowadzenia gospodarki leśnej w granicach Parku:

- 1) na terenie Parku istnieje potrzeba racjonalnego stosowania zalesień z uwzględnieniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 2) zalesienia winny obejmować najstabsze gleby;
- 3) zalesienia mogą obejmować tereny odłogowane, z wyłączeniem polan śródleśnych z uwagi na podtrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego w Parku;
- 4) zaleca się zalesienia tworzące izolację w rejonach uciążliwej działalności produkcyjnej lub też zakrywające niekorzystne elementy krajobrazu;
- 5) nie zaleca się zalesień w sąsiedztwie stawów;
- 6) nowe obiekty budowlane winny być realizowane w odległości co najmniej 40 metrów od granicy lasów o powierzchni większej niż 5 ha. Niepożądane są również w tej strefie ogrodzenia;
- 7) na terenach zabudowy graniczących z terenami leśnymi lub przeznaczonymi do zalesienia należy realizować zabudowę o mniejszym współczynniku intensywności;
- 8) dopuszcza się realizację nowych obiektów związanych z gospodarką leśną: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, itp.;
- 9) dopuszcza się realizację nowych obiektów związanych z ochroną przyrody, turystyką i dydaktyką: parkingi leśne, urządzenia terenowe niebędące obiektami budowlanymi, obiekty małej architektury;
- 10) zaleca się ograniczenie lokalizacji tras dróg i sieci uzbrojenia terenu nie związanych z gospodarką leśną i ważnym interesem publicznym, których realizacja wiąże się z trwałym odlesieniem terenu;
- 11) nie należy umieszczać reklam i tablic informacyjnych, za wyjątkiem tablic, napisów i znaków związanych z ochroną przyrody, bezpieczeństwem publicznym, gospodarką leśną, turystyką i edukacją;
- 12) należy opracować system czytelnej informacji turystycznej i zlokalizować w najbardziej uczęszczanych przez turystów miejscach Parku;
- 13) należy ustawić przy głównych drogach wjazdowych do Parku urzędowe tablice informacyjne z napisem „Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą” w celu identyfikacji tej specyficznej przestrzeni przyrodniczo-krajobrazowej.

8.4. Zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rybackiej

Poniżej przedstawiono zasady i kierunki prowadzenia gospodarki rybackiej w granicach Parku:

- 1) należy podtrzymywać gospodarkę stawową w sposób racjonalny tj. zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- 2) nowe zabudowania w sąsiedztwie stawów winny nawiązywać do tradycyjnej gospodarki stawowej;
- 3) zaleca się stworzenie w oparciu o istniejące tereny zagospodarowane rybackie ekologicznej sieci edukacyjnej, ukazującej wzajemne, pozytywne relacje pomiędzy rybactwem a środowiskiem. Spowoduje to wzrost świadomości społecznej w tym zakresie oraz przybliży problematykę korzystania z wód i ich ochrony.

8.5. Zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego

Poniżej przedstawiono zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego w granicach Parku. Należy podkreślić że niektóre z zapisów wynikają (są powtórzeniem) z obowiązujących przepisów prawnych, w tym z zakazów ujętych w rozporządzeniu Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego "Lasy nad Górną Liswartą":

- 1) planowane zainwestowanie winno uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju;
- 2) przyjmuje się ustalenia zawarte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin;
- 3) zaleca się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całych sołectw lub terenów gmin znajdujących się w granicach Parku, uwzględniając całą strukturę funkcjonalno-przestrzenną na danym obszarze w powiązaniu z obszarami przyległymi oraz uwzględniając opracowania specjalistyczne dotyczącą kształtowania i form architektonicznych;
- 4) zaleca się wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących standardów architektonicznych:
 - a) kolorystyka i materiały budowlane:
 - (i) -nakaz stosowania stonowanej kolorystyki elewacji,
 - (ii) -zaleca się tworzenie elewacji przy wykorzystaniu cegły elewacyjnej, drewna kamienia oraz tynku zewnętrznego,
 - (iii) -dachy z dachówki ceramicznej lub blachodachówki lub materiałów blacho-podobnych, gont, strzecha,
 - (iv) -kolory dachów niestwarzające dominanty wizualnej w krajobrazie,
 - b) dachy symetryczne, wielospadowe (w tym dwuspadowe), o nachyleniu połaci jednakowym na danej nieruchomości w przedziale 35°-45°. Rozplanowanie zabudowy (układ kalenic dachu względem drogi) nawiązujące do układów istniejącej zabudowy;
- 5) na całym obszarze Parku zaleca się odstąpienie od stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych; wprowadzane ogrodzenia nie mogą stwarzać barier dla przemieszczania się zwierząt;
- 6) zaleca się używanie kamienia polnego, kamienia ciosanego lub kostki kamiennej do wykonywania nawierzchni podjazdów i dziedzińców, budowy murów oporowych;
- 7) w obrębie historycznego rozplanowania, tradycyjnych form architektonicznych należy dążyć do zachowania zabytkowego charakteru obszaru. Nową zabudowę należy odpowiednio wkomponować w historyczną przestrzeń, nowe inwestycje nie mogą dominować nad historyczną zabudową. Nowa zabudowa powinna nawiązywać do historycznej przestrzeni pod względem skali, formy bryły, usytuowania, kompozycji i wystroju elewacji;
- 8) należy zachować strefę o szerokości minimum 40 m od ściany lasu wolną od zabudowy; niepożądane są również w tej strefie ogrodzenia;
- 9) należy zachować strefę o szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej
- 10) zachowuje się istniejącą zabudowę zrealizowaną zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa z możliwością jej rozbudowy, przebudowy, podnoszenia standardu użytkowego i technicznego przy zachowaniu następujących zasad:
 - a) zachowanie istniejącego sposobu zagospodarowania, w tym przede wszystkim funkcji zabudowy,
 - b) zachowanie istniejących warunków zabudowy, w tym przede wszystkim nie przekraczanie: maksymalnego współczynnika intensywności zabudowy i minimalnego współczynnika

- powierzchni terenu biologicznie czynnego, wielkości działki, linii i wysokości zabudowy, szerokości elewacji frontowej oraz geometrii dachu;
- 11) nie należy dopuszczać do rozlewania się zabudowy tj. do rozproszenia. W rozwoju układów osadniczych należy stosować zasadę kontinuum przestrzennego – dopełnianiu istniejącej zabudowy, w drugiej kolejności nowego budownictwa indywidualnego;
 - 12) nie należy dopuszczać do zabudowy na polanach śródpolnych oraz w lesie;
 - 13) na terenach zabudowy graniczących z terenami leśnymi należy realizować zabudowę o mniejszej intensywności;
 - 14) nie należy dopuszczać do zabudowy w granicach działki geodezyjnej stawu/ jeziora za wyjątkiem zabudowy służącej gospodarce wodnej, rybackiej lub urządzeń służących obsłudze;
 - 15) zaleca się docelową likwidację nielegalnej zabudowy w pasie szerokości od 0 - 50 m od granicy działki geodezyjnej rzek, jezior lub stawów;
 - 16) tereny przeznaczone na cele produkcyjno – techniczne wymagające większych powierzchni powinny być lokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych;
 - 17) nie należy lokalizować instalacji do produkcji rolnej i innej o wysokości wyższej niż 1,5 krotność wysokości najwyższego budynku w gospodarstwie;
 - 18) nie należy realizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
 - 19) nie należy dopuszczać do wyznaczania nowych stref przemysłowych;
 - 20) zasięg uciążliwego oddziaływania na środowisko przedsięwzięć gospodarczych nie może wykraczać poza granice nieruchomości właściciela (inwestora), posiadającego do niej tytuł prawny;
 - 21) na terenach eksploatacji surowców mineralnych należy przeprowadzić rekultywację po zakończeniu eksploatacji złóż zgodnie z zatwierdzonym programem rekultywacji;
 - 22) należy zagospodarować i wyposażać tereny rekreacyjne w niezbędne urządzenia plażowe i wodne.
 - 23) zaleca się adaptację niezagospodarowanych zespołów folwarcznych i kontynuację ich układu przestrzennego oraz adaptację istniejącej zabudowy historycznej, zespołów pałacowo – parkowych i folwarcznych na cele rekreacyjno – wypoczynkowe.

9. USTALENIA SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

9.1. Propozycje wyznaczenia w ramach przyszłych audytów krajobrazowych krajobrazów priorytetowych, a w ich obrębie stref ochrony krajobrazów

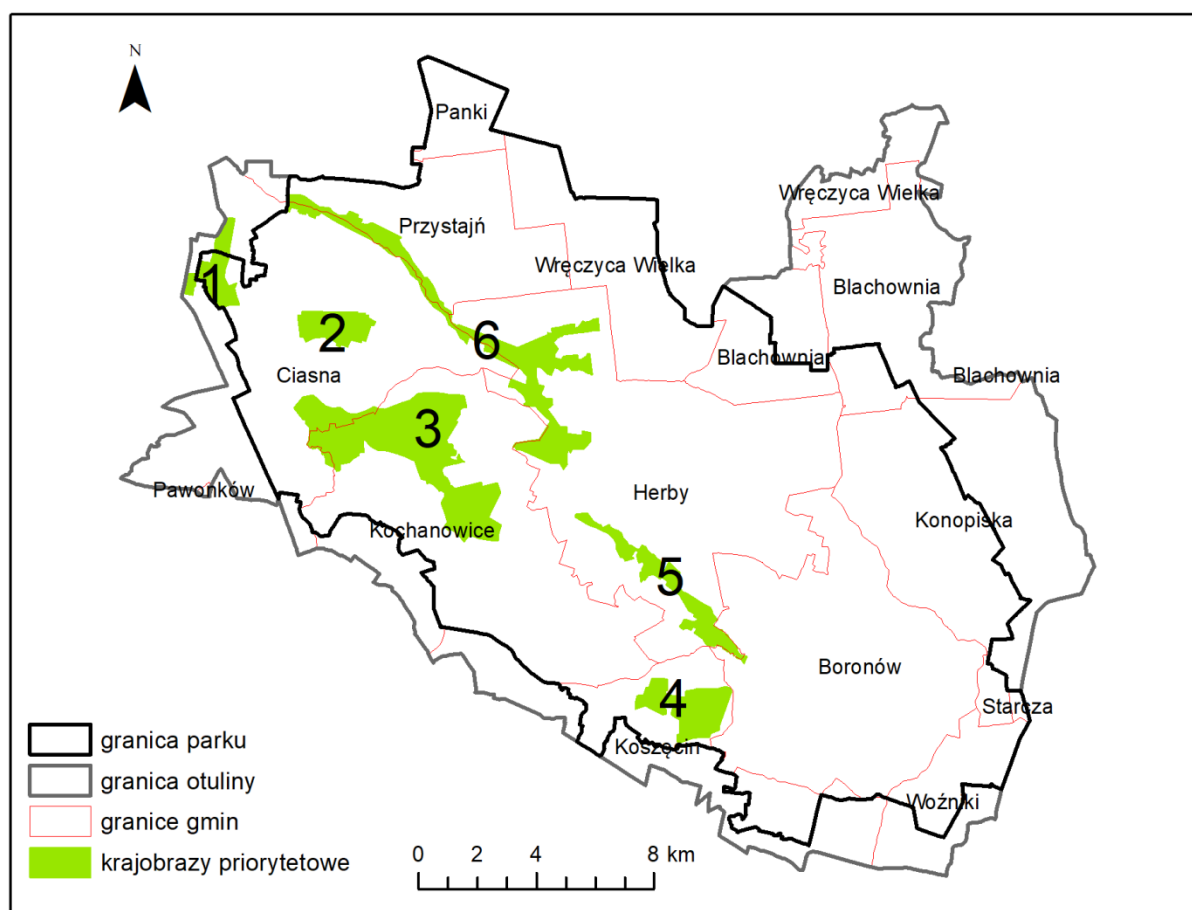
Zgodnie z opracowaniem krajobrazowym województwa śląskiego sporządzonym na potrzeby opracowania ekofizjograficznego do zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (Myga-Piątek, Nita, 2013) na terenie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” nie są zlokalizowane krajobrazy priorytetowe (wyznaczone w skali województwa). Autorzy niniejszego operatu zgadzają się z wynikami opracowania U. Mygi-Piątek i J. Nity (2013) wskazującymi, że na terenie Parku nie są zlokalizowane krajobrazy priorytetowe istotne w skali województwa. Niemniej jednak potwierdzeniem tej tezy będą wyniki audytu krajobrazowego dla województwa śląskiego, jaki ma zostać opracowany po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych.

W oparciu o przeprowadzoną waloryzację krajobrazu Parku (Operat ochrony walorów krajobrazowych) autorzy wytypowali sześć krajobrazów o cechach priorytetowych w skali Parku:

- 1) Panoszków – Patoka;
- 2) Zborowskie;
- 3) Lubockie – Brzoza – Pawełki;
- 4) Cieszowa;
- 5) Dolina Liswarty na odcinku od Lisowa do Hadry;
- 6) Dolina Liswarty na odcinku od Taniny do Niwek.

Krajobrazy te zajmują łączną powierzchnię równą 34,28 km², co stanowi 6,7% powierzchni Parku wraz z otuliną (map. 40).

W obrębie wyznaczonych krajobrazów o cechach priorytetowych wyznaczono strefy ochrony krajobrazów obejmujące przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną. Biorąc powyższe pod uwagę zaproponowano lokalizację stref ochrony krajobrazów w obrębie 5 krajobrazów o cechach priorytetowych. Strefy te nawiązują do stref ochrony kulturowych i fizjonomicznych walorów krajobrazu wyznaczonych dla zaproponowanych krajobrazów o cechach priorytetowych. Strefy tej nie wyznaczono dla krajobrazu „Dolina Liswarty na odcinku od Lisowa do Hadry”, gdyż obszar ten obejmuje jedynie strefę ochrony przyrodniczych walorów krajobrazu. Propozycje zasięgu stref przedstawiono na poniższych mapach.

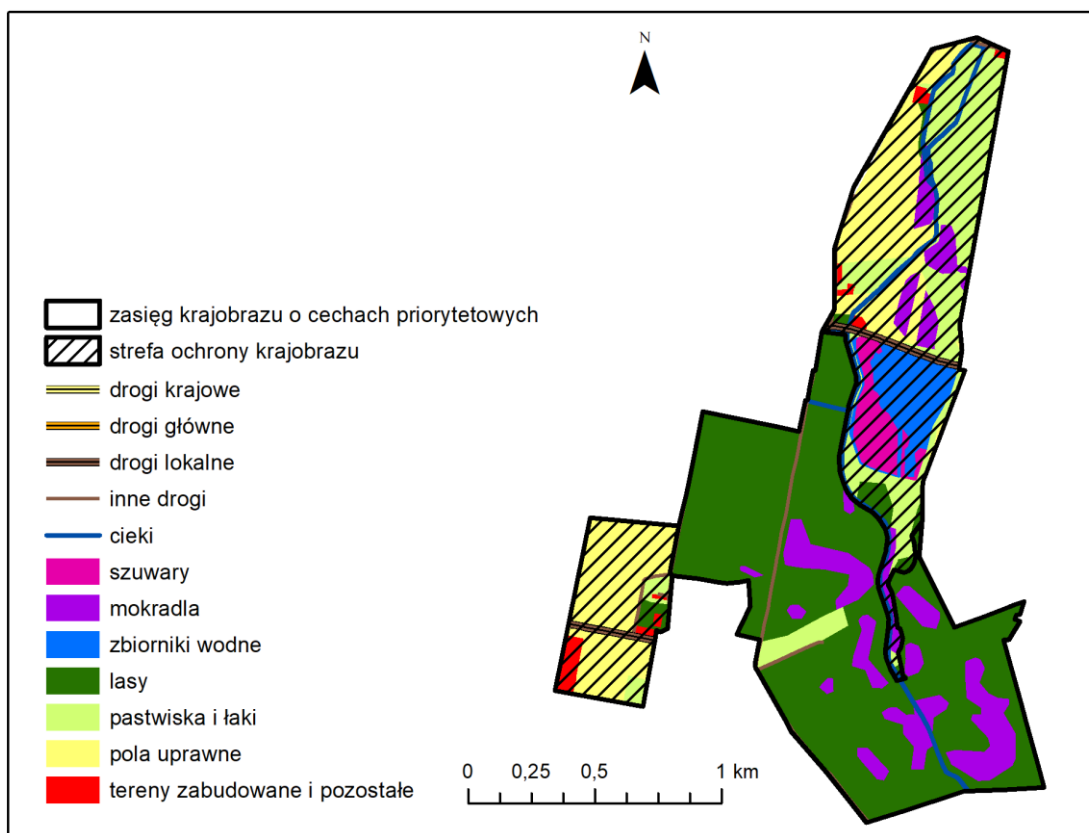
Map. 40. Krajobrazy o cechach priorytetowych w skali Parku (opracowanie własne)

Zgodnie z ustawą z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w strefach ochrony krajobrazu w parku krajobrazowym dla terenów:

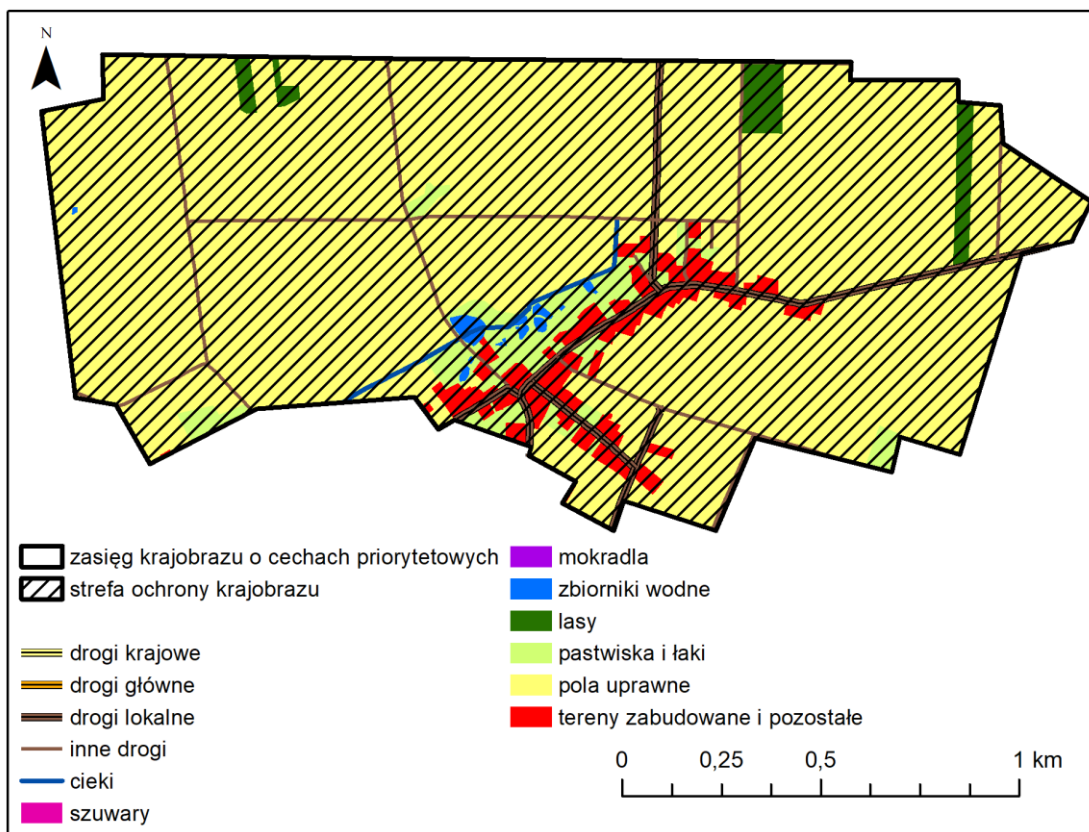
- 1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:

- a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
- b) zalesiania;
- 2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:
 - a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
 - b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
 - c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
 - d) zalesiania.

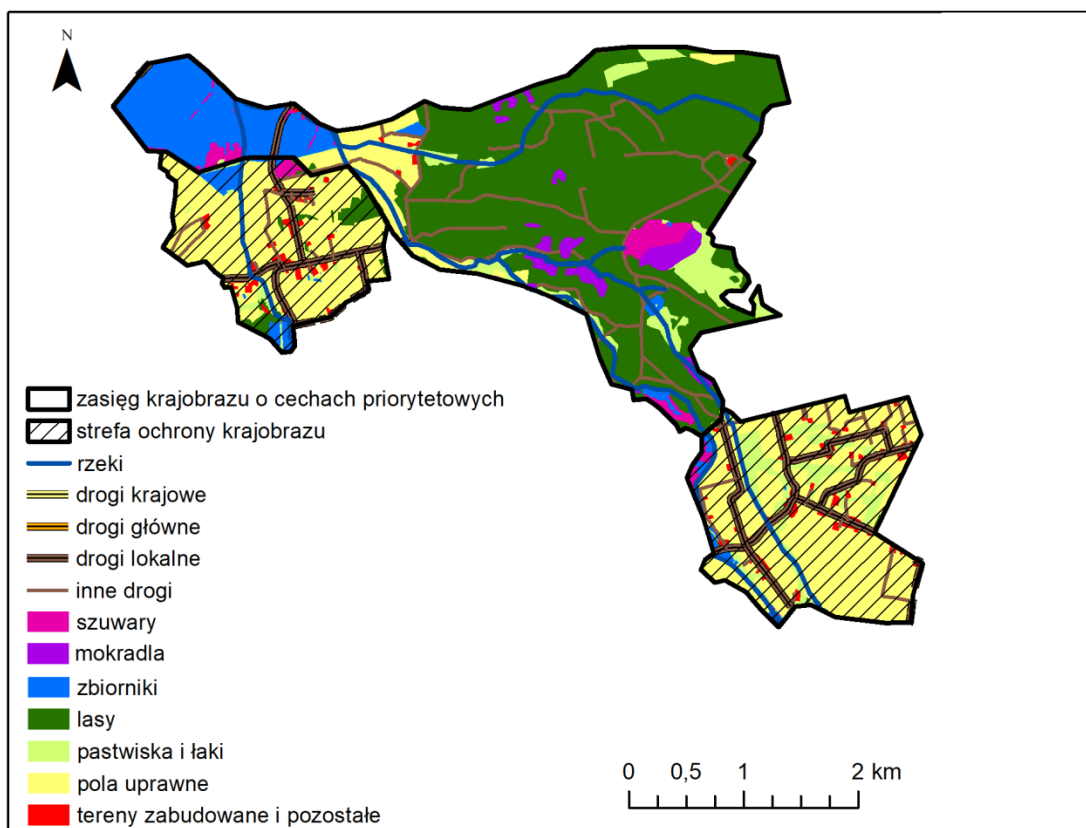
Zaproponowane strefy i wiążące się z nimi zakazy mogą wejść w życie dopiero z chwilą uwzględnienia ich w audycie krajobrazowym dla województwa śląskiego. W chwili obecnej stanowią one jedynie propozycję.

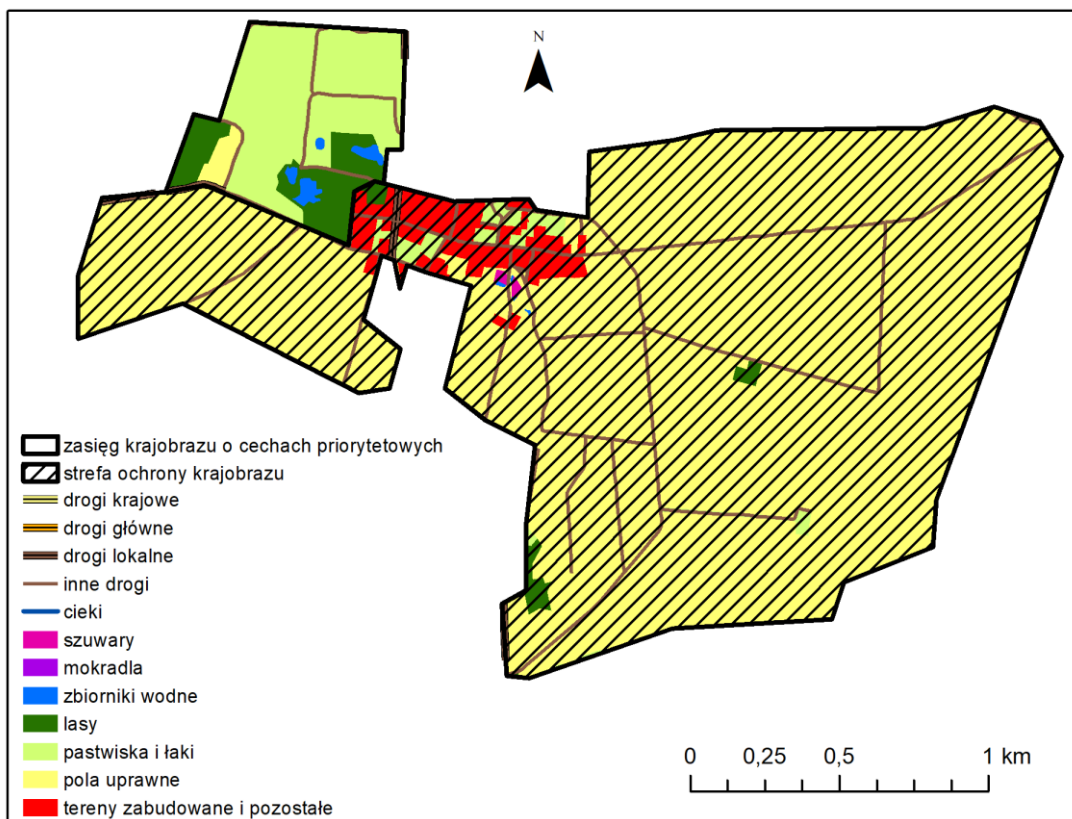
Map. 41. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Panoszów Patoka (opracowanie własne)

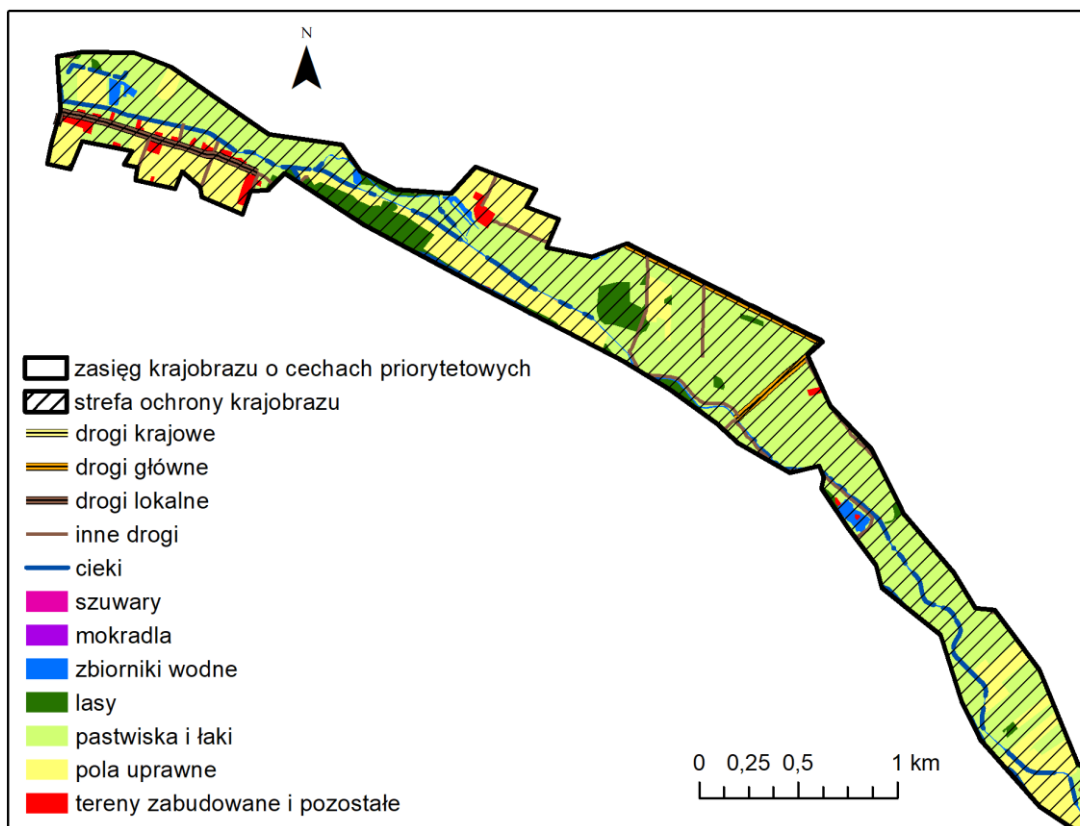
Map. 42. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Zborowskie (opracowanie własne)

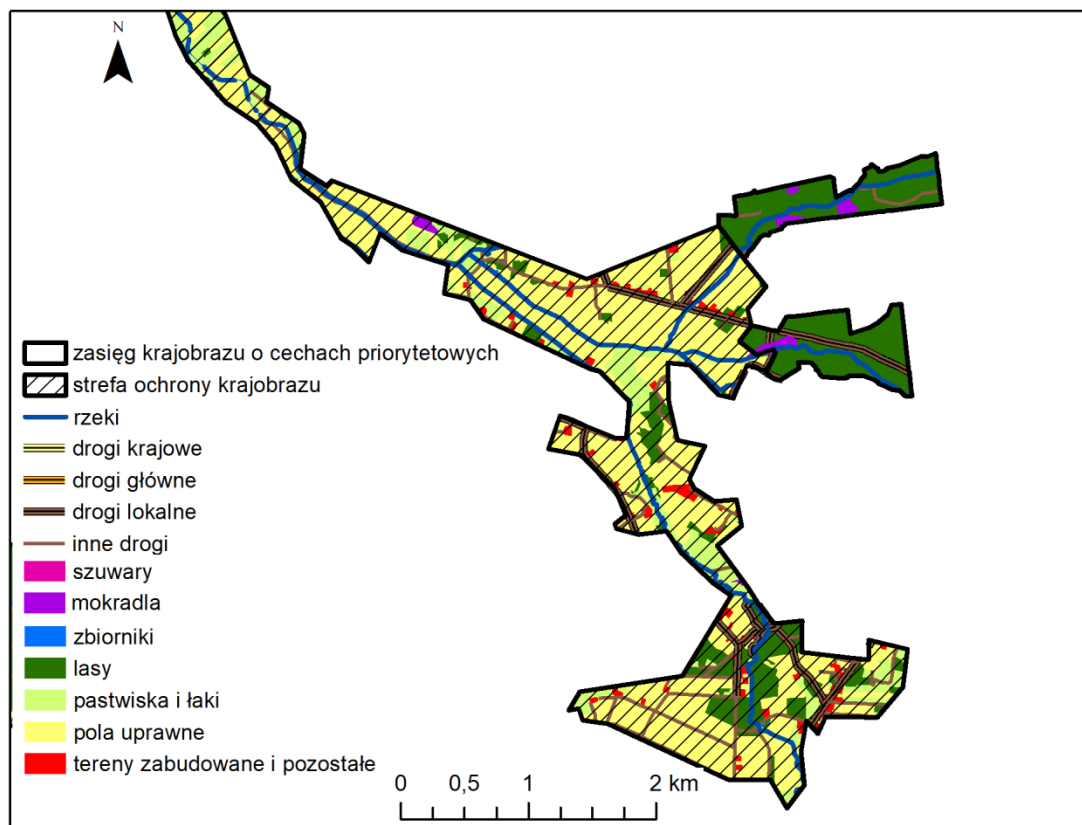
Map. 43. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Lubockie – Brzoza (opracowanie własne)

Map. 44. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Cieszowa (opracowanie własne)

Map. 45. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Dolina Liswarty- część północno-zachodnia (opracowanie własne)

Map. 46. Strefy ochrony krajobrazów – krajobraz Dolina Liswarty- część południowo-wschodnia (opracowanie własne)

9.2. Propozycje ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów strategicznych gmin dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych wynikających z zagospodarowania przestrzennego

Analiza zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych oraz celów zagospodarowania przestrzennego pozwoliła na zaproponowanie ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz innych dokumentów strategicznych. Wymienione poniżej propozycje ustaleń staną się wiążące dopiero w momencie uchwalenia tych dokumentów przez poszczególne gminy. Aktualnie obowiązujące na terenie Parku zakazy wynikają z Rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego "Lasy nad Górną Liswartą". Na obecnym etapie są to jedynie propozycje, które zostaną poddane konsultacjom, w tym zwłaszcza z gminami.

Na terenie Parku wprowadza się następujące zasady:

- 1) w stosunku do zapisów odnoszących się do zabudowy mieszkaniowej w celu zachowania historycznych układów wsi:
 - a) nielocalizowanie nowych obszarów zabudowy poza istniejącymi kompleksami zabudowy (rozpraszanie osadnictwa na tereny rolne),
 - b) nielocalizowanie zabudowy o charakterze miejskim,
 - c) nawiązywanie bryłą, kolorystyką i materiałami do tradycyjnych wzorców architektonicznych,

- d) w przypadku modernizacji budynków stosowanie stonowanej kolorystyki i materiałów o wysokiej estetyce,
 - e) stosowanie tradycyjnie regionalnych materiałów podczas modernizacji i remontów budynków historycznych,
 - f) niestosowanie ogrodzeń z prefabrykatów betonowych,
 - g) odstąpienie od grodzienia nieruchomości do linii brzegowej zbiorników i cieków wodnych;
- 2) zapisy odnoszące się do zabudowy letniskowej w celu zachowania historycznych układów wsi poprzez ograniczanie powierzchni osiedli letniskowych tak, aby dominującą funkcją pozostawała funkcja rolniczo-mieszkaniowa;
 - 3) zapisy odnoszące się do terenów przemysłowo-usługowych poprzez:
 - a) ograniczenie powierzchni nowych terenów inwestycyjnych,
 - b) odstąpienie od lokalizacji obiektów uciążliwych w tym wizualnie (obiekty wieloprzestrzenne, dominanty wysokościowe),
 - c) izolacja estetyczna istniejących obiektów uciążliwych wizualnie,
 - d) odstąpienie od lokalizacji turbin wiatrowych i farm fotowoltaicznych,
 - e) odstąpienie od eksploatacji w celach gospodarczych skał, w tym torfu,
 - f) odstąpienie od lokalizacji wysypisk odpadów;
 - 4) zapisy odnoszące się do ochrony środowiska przyrodniczego:
 - a) zachowanie starodrzewi i alei drzew,
 - b) zachowanie zbiorników wodnych i odstąpienie od regulacji cieków wodnych,
 - c) niezalesianie terenów rolnych;
 - 5) zapisy odnoszące się do ochrony walorów estetyczno-fizjonomicznych:
 - a) niewprowadzanie zabudowy na przedpolach ekspozycji,
 - b) odstąpienie od lokalizacji reklam wieloprzestrzennych.

10. PROGNOZA STANU w PERSPEKTYWIE 20-LETNIEJ

10.1. Wariant ochrony zachowawczej – utrzymanie aktualnych trendów, bez podejmowania działań wskazanych w Planie ochrony

Rezygnacja z zaproponowanych działań ochronnych może skutkować pogłębieniem się szeregu niekorzystnych przemian w środowisku, a tym samym skutkować pogłębieniem zagrożeń dla walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku. Efektem tego może być:

- możliwość niewłaściwej rewitalizacji obiektów zabytkowych, co skutkuje zatraceniem zabytkowych cech architektonicznych, estetycznych,
- zacieranie tradycyjnych morfologicznie układów wsi,
- zanikanie tradycyjnego sposobu użytkowania terenu (tereny rolne, gospodarki rybnej),
- zanikanie regionalnego stylu i charakteru zabudowy wiejskiej,
- istnienie i widoczność w krajobrazie negatywnych dominant (wysokościowych, powierzchniowych),
- zasłonięcie przedpoli ekspozycji (poprzez zabudowywanie, zarastanie),
- przesłonięcia (np. na skutek zarastania) panoram widokowych,
- obniżenie walorów estetycznych poprzez lokalizację reklam wielopowierzchniowych, stosowanie materiałów o niskiej jakości wizualnej (np. betonowe płyty z prefabrykatów, krzykliwa kolorystyka elewacji, pokryć dachowych),
- rozpraszanie się zabudowy wiejskiej poza zwarty układ wsi.

10.2. Wariant ochrony aktywnej - pełna realizacja ustaleń Planu ochrony

Realizacja ustaleń Planu ochrony umożliwi eliminację lub przynajmniej istotne ograniczenie niekorzystnych zmian w zachodzących w przestrzeni Parku w wyniku jego zagospodarowania przestrzennego. Przewidywane efekty możliwe do osiągnięcia w odniesieniu obejmują:

- zachowanie oryginalnych cech architektonicznych i estetycznych rewitalizowanych obiektów zabytkowych,
- utrzymanie i czytelność tradycyjnych morfologicznie układów wsi,
- kontynuacja tradycyjnego sposobu użytkowania terenu (pola uprawne, łąki i pastwiska, stawy hodowlane),
- zachowanie i kultywowanie tradycyjnych wzorców architektonicznych, charakterystycznych dla obu regionów kulturowych,
- przestąpienie negatywnych dominant krajobrazowych (wysokościowych i powierzchniowych),
- zachowanie i odstąpienie przedpoli ekspozycji, co zwiększy czytelność cennych fizjonomicznie obiektów (np. pałac w Kochanowicach),
- wzrost walorów estetycznych w obszarze wsi poprzez stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych o wysokiej jakości, stonowanej kolorystyki.

10.3. Oszacowanie kosztów realizacji ustaleń Operatu ochrony

Szacunkowe koszty wdrożenia ustaleń i rekomendacji Operatu zagospodarowania przestrzennego PKLnGL przedstawiono w tabeli 27.

Tab. 27. Oszacowanie kosztów realizacji ustaleń Operatu zagospodarowania przestrzennego PKLnGL

Lp.	Działanie	Proponowany podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowy koszt
1.	Wskazanie obszarów wyłączonych spod zabudowy w celu ochrony przyrody i utrzymania prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych	Poszczególne gminy wchodzące w skład Parku	Działanie bezkosztowe, w ramach działalności statutowej jednostki wdrażającej
2	Postawienie tablic zakazu wjazdu terenowymi pojazdami crossowymi i motocrossowymi oraz czterokołowymi pojazdami kołowymi (quadami)	Lasy Państwowe, samorządy	90 000 zł
3	Opracowanie regionalnych wzorców zabudowy	Samorząd wojewódzki	15 000 zł
4	Wydanie broszury na temat roli gospodarki wodnej i stawowej na terenie Parku w celu uświadamiania roli tradycyjnej gospodarki stawowej, w tym stawów i grobli oraz prawidłowego jej funkcjonowania.	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego	2 000 zł
5	Monitoring nowej zabudowy – raport co 5 lat na podstawie pozwoleń na budowę oraz badań terenowych	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego	30 000 zł
6	Monitorowanie wielkości ruchu turystycznego co 3 lata	Zespół Parków Krajobrazowych	18 000 zł

		Województwa Śląskiego	
7	Opracowanie racjonalnej strategii gospodarki turystycznej zgodnej z profilem Parku, która zrekompensuje niskie dochody z rolnictwa oraz będzie stanowić alternatywne źródło dochodów dla mieszkańców parku w zamian za ograniczenia gospodarcze	Samorządy lokalne we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego	50 000 zł
8	Spotkania z mieszkańcami w celu uświadamiania mieszkańców o roli Parku w subregionie częstochowskim oraz województwie śląskim	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, WNOŚ	Działanie bezkosztowe, w ramach działalności statutowej jednostki wdrażającej
9	Stworzenie interaktywnej ogólnodostępnej mapy Parku obejmującej cały teren tj. wraz z otuliną w podziale na kategorie ochrony i strukturę gmin.	Samorządy lokalne we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego	150 000 zł

11. LITERATURA

- Czyłok A., Szymczyk A., Wach J., Konecki R., Stachurski R., Ściśłowski M., Wach A., Wach M., 2004. Rozpoznanie materiałów umożliwiających wykonanie diagnozy stanu przyrody będącej podstawą do sporządzenia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą. Przedsiębiorstwo Usługowe Geograf, Dąbrowa Górnicza.
- Dropek W., Marzec M. 1997. Plan ochrony rezerwatu „Cisy nad Liswartą”. DENDRO-EKO, Opole.
- Heffner K., Gibas P., 2016. Proces suburbanizacji a polityka miejska w Polsce, [w:] Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza, red. T. Marszał, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Hereźniak J. 2002. Rezerwaty przyrody ziemi częstochowskiej. Liga Ochrony Przyrody. Zarząd Okręgu w Częstochowie, Częstochowa.
- Hereźniak J. 2005. Świat roślin w istniejących i projektowanych obiektach ochrony przyrody Parku Krajobrazowego „Lasy Nad Górną Liswartą”. Ziemia Częstochowska 32, 263–304.
- Hylla W., Dobrowolska D., 2015. Struktura populacji i kondycja zdrowotna cisa pospolitego w rezerwacie „Cisy nad Liswartą”. Sylwan 159 (1), 62-70.
- Hylla W., Dobrowolska D., 2015a. Rozmieszczenie populacji cisa pospolitego (*Taxus baccata* L.) w rezerwacie „Cisy nad Liswartą”. Sylwan 159 (11), 948-957.
- Jędrzejewski W., Nowak S, Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Białowieża.
- Kondracki J., 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
- Liro A. 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET - Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa, ss. 204.

- Parusel J. B., Skowrońska K., Wower A., 2008. Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa [w:] Ochrona łączności ekologicznej w Polsce. W. Jędrzejewski, D. Ławreszuk (red.) Konferencja międzynarodowa Wdrażanie koncepcji korytarzy ekologicznych w Polsce, Zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk, Białowieża, 20–22 XI 2008 r.
- Plaza M., 2012. Bagno w Korzonku – jeden z obszarów Natura 2000 w województwie śląskim. Przyroda Górnego Śląska 69: 12
- Serafin S., Zawilińska B., 2017. Park narodowy w strefie podmiejskiej a presja urbanizacyjna w Ojcowskim Parku Narodowym, [w:] Teoria i praktyka rozwoju obszarów funkcjonalnych, red. T.Kudłacz, P.Brańka, Studia KPZKPAN, Warszawa. 400-411.
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W., 2018: Physico-geographical mesoregions of Poland: Varification and Adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geographia Polonica 2018, Volume 91, Issue 2, pp. 143-170.
- Świerczewski D., Błaszczak J., 2011. Fauna piewików (Hemiptera: Fulgoromorpha et Cicadomorpha) wilgotnych lasów, łąk i torfowisk w południowej części Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej. Ziemia Częstochowska 37, 227-256.
- Zarzeźna D., Żyłka W., Zarzeźny R., Michalski C., 2007. Walory turystyczne gminy Boronów. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, seria Kultura Fizyczna 7, 171-181.

12.ZESTAWIENIE TABEL, MAP, RYCIN I FOTOGRAFII

Zestawienie map:

MAP. 1. POŁOŻENIE PKLNGL NA TLE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO (OPRACOWANIE WŁASNE)	11
MAP. 2. POŁOŻENIE PKLNGL NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2018 ROKU	33
MAP. 3. POŁOŻENIE PKLNGL NA TLE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO W REGIONIE W 2017 R.	34
MAP. 4. PODZIAŁ PKLNGL WEDŁUG POWIERZCHNI GMIN	36
MAP. 5. SOŁĘCTWA PKLNGL WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI	43
MAP. 6. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W SOŁĘCTWACH PKLNGL	44
MAP. 7. UŻYTKOWANIE ZIEMI W PKLNGL	46
MAP. 8. ZADRZEWIENIA WZDŁUŻ CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH – ALEJE DRZEW W PKLNGL I OTULINIE	47
MAP. 9. TERENY ROLNICZE ORAZ MIESZKANIOWE I PRZEMYSŁOWO-USŁUGOWE W PKLNGL	49
MAP. 10. STRUKTURA WŁADANIA GRUNTÓW W REJONIE PKLNGL WEDŁUG GMIN	51
MAP. 11. POKRYCIE TERENU W REJONIE PKLNGL WEDŁUG ORSIP	51
MAP. 12. ROZPROSZENIE OSADNICTWA W PKLNGL	52
MAP. 13. WYBRANE TYPY KSZTAŁTÓW WSI W PKLNGL	53
MAP. 14. ZRÓŻNICOWANY I NIETYPOWY UKŁAD WYBRANYCH FORM UŻYTKOWANIA PRZESTRZENNEGO W SOŁĘCTWIE HERBY, GM. HERBY	54
MAP. 15. PRZYKŁAD ROZPROSZONEGO OSADNICTWA W GM. KONOPIKA NA GRANICY PKLNGL I OTULINY	56

MAP. 16.	UŻYTKI ROLNE W PKLNGL _____	71
MAP. 17.	WODY POWIERZCHNIOWE JAKO ELEMENT GOSPODARKI STAWOWEJ W GMINIE CIASNA _____	75
MAP. 18.	FRAGMENT MAPY GLEBOWEJ POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO - GMINY BLACHOWNIA I STARCZA _____	79
MAP. 19.	TERENY LEŚNE W PKLNGL _____	85
MAP. 20.	LOKALIZACJA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE W REJONIE PKLNGL _____	105
MAP. 21.	INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA WEDŁUG NUMERÓW DRÓG I PRZEBIEGU SIECI KOLEJOWEJ _____	113
MAP. 22.	ŚREDNI DOBOWY RUCH ROCZNY POJAZDÓW SILNIKOWYCH NA SIECI DRÓG KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH W 2015 R. _____	113
MAP. 23.	PLAN BUDOWY AUTOSTRADY A1 W GRANICACH I OTOCZENIU PKLNGL _____	115
MAP. 24.	PLANOWANE WĘZŁY NA AUTOSTARDZIE A1 NA TLE UDKŁADU DROGOWEGO REGIONU (2018 R.) _____	116
MAP. 25.	PROGRAM BUDOWY DRÓG KRAJOWYCH NA LATA 2014 – 2023 STAN REALIZACYJNY I PLANOWANY NA 28.05.2018 R. _____	117
MAP. 26.	FRAGMENT STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HERBY KOLOR SIWY – TERENY KOLEJOWE, KOLOR FIOLETOWY – TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ	120
MAP. 27.	LOKALIZACJA REZERWATÓW PRZYRODY NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	125
MAP. 28.	LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	130
MAP. 29.	LOKALIZACJA UŻYTKÓW EKOLOGICZNYCH NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	132
MAP. 30.	LOKALIZACJA POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE PKLNGL I W JEGO OTULINIE (OPRACOWANIE WŁASNE) _	139
MAP. 31.	POŁOŻENIE PKLNGL W OBRĘBIE MEZOREGIONÓW (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SOLON I IN., 2018) _____	140
MAP. 32.	TYPY KRAJOBRAZÓW NATURALNYCH W PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE RICHLING, OSTASZEWSKA, 2005) _____	141
MAP. 33.	POŁOŻENIE PKLNGL NA TLE REGIONÓW GEBOTANICZNYCH (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE MATUSZKIEWICZ, 2008) _____	142
MAP. 34.	POŁOŻENIE PKLNGL NA TLE KRAJOWEJ SIECI EKOLOGICZNEJ ECONET (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE LIRO, 1995) _____	143
MAP. 35.	KRAJOWA SIEĆ EKOLOGICZNA ECONET NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE LIRO, 1995) _____	144
MAP. 36.	KORYTARZE ICHTIOLOGICZNE I CHIROPTEROLOGICZNE NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PARUSEL I IN., 2008) _____	145
MAP. 37.	KORYTARZE ORNITOLOGICZNE NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PARUSEL I IN., 2008) _____	146
MAP. 38.	KORYTARZE TERIOLOGICZNE NA TERENIE PKLNGL (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PARUSEL I IN., 2008) _____	147
MAP. 39.	PARK NA TLE KORYTARZY SPÓJNOŚCI (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PARUSEL I IN., 2008) _____	148
MAP. 40.	KRAJOBRAZY O CECHACH PRIORYTETOWYCH W SKALI PARKU (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	163
MAP. 41.	STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ PANOSZÓW PATOKA (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	164
MAP. 42.	STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ ZBOROWSKIE (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	165
MAP. 43.	STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ LUBOCKIE – BRZOZA (OPRACOWANIE WŁASNE) _____	165

MAP. 44. STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ CIESZOWA (OPRACOWANIE WŁASNE)	166
MAP. 45. STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ DOLINA LISWARTY- CZĘŚĆ PÓŁNOCNO-ZACHODNIA (OPRACOWANIE WŁASNE)	166
MAP. 46. STREFY OCHRONY KRAJOBRAZÓW – KRAJOBRAZ DOLINA LISWARTY- CZĘŚĆ POŁUDNIOWO-WSCHODNIA (OPRACOWANIE WŁASNE)	167

Zestawienie tabel:

TAB. 1 ANALIZA PRZYDATNOŚCI DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH I STRATEGICZNYCH JAKO ŹRÓDEŁ WIEDZY O PKLNGŁ	12
TAB. 2 ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PKLNGŁ	14
TAB. 3 LICZBA WYDANYCH DECYZJI O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU W GMINACH Z OBSZARU PKLNGŁ W LATACH 2011-2016	21
TAB. 4 STRUKTURA GMIN WEDŁUG UDZIAŁU ICH POWIERZCHNI W PKLNGŁ	35
TAB. 5 PKLNGŁ WEDŁUG POWIERZCHNI W 2017 R.	35
TAB. 6 PKLNGŁ WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO	37
TAB. 7 ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI W GMINACH PKLNGŁ W LATACH 2010 I 2017	40
TAB. 8 LICZBA LUDNOŚCI W PKLNGŁ I OTULINIE	41
TAB. 9 LICZBA LUDNOŚCI PKLNGŁ WEDŁUG SOŁECTW W 2016 R.	42
TAB. 10 GMINY POŁOŻONE W PKLNGŁ	57
TAB. 11 NOWE BUDOWNICTWO I PROCES SUBURBANIZACJI W GMINACH PKLNGŁ W LATACH 2010-2016	59
TAB. 12 STRUKTURA UŻYTKÓW ROLNYCH W PKLNGŁ WEDŁUG GMIN	73
TAB. 13 UDZIAŁ LASÓW W UŻYTKOWANIU ZIEMI NA TERENIE PKLNGŁ	84
TAB. 14 STRUKTURA UJĘĆ WODY I ZAOPATRYWANY OBSZAR W WODĘ W GMINACH BŁACHOWNI I KONOPISKACH	98
TAB. 15 WZROST INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ W LATACH 2000-2016	99
TAB. 16 LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I LICZBA OCZYSZCZALNI WEDŁUG GMIN W 2016 ROKU	104
TAB. 17 REZERWATY PRZYRODY NA TERENIE PKLNGŁ	124
TAB. 18 LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE PKLNGŁ	129
TAB. 19 UŻYTKI EKOLOGICZNE NA TERENIE PKLNGŁ	131
TAB. 20 POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE PKLNGŁ I W JEGO OTULINIE	134
TAB. 21 POŁOŻENIE PKLNGŁ W OBRĘBIE JEDNOSTEK FIZYCNOGEOGRAFICZNYCH (SOLON I IN., 2018)	140
TAB. 22 CHARAKTERYSTYKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ WEWNĘTRZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PKLNGŁ ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA	148
TAB. 23 CHARAKTERYSTYKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ ZEWNĘTRZNYCH PKLNGŁ WYNIKAJĄCYCH Z ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA	151
TAB. 24 STRATEGICZNE I OPERACYJNE CELE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	154

TAB. 25. TYPOLOGIA PODZIAŁU OBSZARU PKLNGL NA STREFY DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	157
TAB. 26. TYPOLOGIA WYDZIELEŃ PREZENTUJĄCYCH WYBRANE UWARUNKOWANIA OCHRONY PKLNGL.....	158
TAB. 27. OSZACOWANIE KOSZTÓW REALIZACJI USTALEŃ OPERATU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO PKLNGL	169

Zestawienie rycin:

RYC. 3.1.1 UDZIAŁ POWIERZCHNI OBJĘTEJ OBOWIĄZUJĄCYMI MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W 2016 ROKU W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH	20
RYC. 4.1.1 POWIERZCHNIA PKLNGL I OTULINY	34
RYC. 4.1.2 POWIERZCHNIA GMIN W PKLNGL I OTULINIE	37
RYC. 4.2.1 LICZBA LUDNOŚCI W PKLNGL	39
RYC. 4.2.2 LICZBA LUDNOŚCI W PKLNGL I OTULINIE WEDŁUG SOŁECTW	40
RYC. 4.3.1 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W PKLNGL WEDŁUG BDOT W %.	45
RYC. 4.3.2 STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI W PKLNGL I OTULINIE	45
RYC. 4.4.1 UŻYTKI ROLNE W PKLNGL I OTULINIE	72
RYC. 4.4.2 POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH NA TERENIE PKLNGL I OTULINY (W HA)	72
RYC. 4.4.3 STRUKTURA GOSPODARSTW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ W 2010 R. W WYBRANYCH GMINACH PKLNGL WEDŁUG SPISU ROLNEGO	76
RYC. 4.4.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI W PKLNGL I JEGO OTULINIE	83
RYC. 4.5.1 MIESZKANIA WYPOSAŻONE W WODOCIĄG W GMINACH LEŻĄCYCH NA TERENIE PKLNGL W 2016 R.	98
RYC. 4.5.2 MIESZKAŃCY KORZYSTAJĄCY Z KANALIZACJI W 2010 I 2016 ROKU	101
RYC. 4.5.3 WZROST SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD PKLNGL	102
RYC. 4.5.4 WZROST SIECI KANALIZACYJNEJ W KM W LATACH 2000-2016	103
RYC. 4.5.5 OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W GMINACH PKLNGL	104
RYC. 4.5.6 ZMIESZANE ODPADY KOMUNALNE W 2012 I 2016 R.	107
RYC. 4.5.7 OGÓLEM ODPADY NA JEDNEGO MIESZKAŃCA GMINY W 2012 I 2015	108
RYC. 4.5.8 MIESZKANIA WYPOSAŻONE W SIEĆ GAZOWĄ	111

Zestawienie fotografii:

FOT. 4.1. TERENY PRODUKCJI ROLNICZEJ W GM. BORONÓW, HUCISKA (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	48
FOT. 4.2. ŁOWISKO W OLSZYNIE, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	48
FOT. 4.3. TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH - STAW NOWA BRZOZA GM. KOCHANOWICE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	50
FOT. 4.4 TRADYCYJNA ZABUDOWA W OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE, HUCISKO (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018) ..	60
FOT. 4.5 BORONÓW NOWA ZABUDOWA W POBLIŻU URZĘDU GMINY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	60
FOT. 4.6 NOWE BUDOWNICTWO UZUPEŁNIAJĄCE STARE SIEDLISKA ROLNICZE W BORONOWIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	61

FOT. 4.7 MODERNIZACJA STAREJ ZABUDOWY W OLSZYNIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	61
FOT. 4.8 PRZYKŁAD ZABUDOWY REZYDENCJONALNEJ W ALEKSANDRII, GM. KONOPISKA (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	62
FOT. 4.9 NOWE OSADNICTWO INDYWIDUALNE NA GRANICY LASU W KALINIE, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	62
FOT. 4.10 MOZAIKA OSADNICZA STAREJ I NOWEJ ZABUDOWY W KOLONII LISÓW, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	63
FOT. 4.11 NOWA ZABUDOWA W WYZIOLOWANEJ PRZESTRZENI I NA GRANICY LASU, KOLONIA LISÓW, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	63
FOT. 4.12 PRESJA NOWEGO OSADNICTWA INDYWIDUALNEGO - DOM NA GRANICY LASU, KOLONIA LISÓW (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	64
FOT. 4.13 NOWE BUDOWNICTWO INDYWIDUALNE W LESIE - PUSTKOWIE GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	64
FOT. 4.14 NOWE BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE W MIEJSCU LASU W SAMYM ŚRODKU PKLNGL - PUSTKOWIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	65
FOT. 4.15 ZABUDOWA REZYDENCJONALNA W ZAPLECZU LASÓW W TANINIE GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	65
FOT. 4.16 STARA ZABUDOWA ZAGRODOWA W ŁEBKACH, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	66
FOT. 4.17 PRZYKŁAD INTENSYWNYCH PROCESÓW SUBURBANIZACJI W SOŁECTWIE ALEKSANDRIA, GM. KONOPISKA (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	66
FOT. 4.18 ZABUDOWA REZYDENCJONALNA WZDŁUŻ DROGI - CHWOSTEK GM. KOCHANOWICE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	67
FOT. 4.19 NOWA ZABUDOWA WZDŁUŻ DROGI W HADRZE GM. KOCHANOWICE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	67
FOT. 4.20 ZABUDOWA FOLWARCZNA, LUBOCKIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	68
FOT. 4.21 PAŁAC W KOCHANOWICACH (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	68
FOT. 4.22 ZABUDOWA LETNISKOWA NIWY – OSTRÓW GRANICA GM. HERBY I KOCHANOWICE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	69
FOT. 4.23 NOWA ZABUDOWA LETNISKOWO-REKREACYJNA W LESIE O CECHACH ZABUDOWY CAŁOROCZNEJ, SOŁECTWO TANINA, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	69
FOT. 4.24 STAW W OKOLICACH ŁĘGU, SOŁECTWO TANINA, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	74
FOT. 4.25 TRADYCYJNE GOSPODARSTWO ROLNE BRASZCZOK, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	76
FOT. 4.26 KRAJOBRAZ ROLNICZY WE WSI LUBOCKIE, GM. KOCHANOWICE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	78
FOT. 4.27 ROZŁOGI ZIEMI W UKŁADACH NIWOWYCH WE WSI NIWY, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	80
FOT. 4.28 ROLNICZE UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W HUCISKACH, GM. BORONÓW (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	80
FOT. 4.29 POLE FACELII W OLSZYNIE, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	81
FOT. 4.30 FACELIA (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	81
FOT. 4.31 UPRAWY ŻYTA WIEŚ ŁEBKI, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	82
FOT. 4.32 NA GRANICY OTULINY PKLNGL, WIEŚ PSARY, OBSZAR WIEJSKI GM. WOŹNIKI (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	82

FOT. 4.33 DROGA PRZECINAJĄCA OBSZAR LEŚNY W GMINIE HERBY , W KIERUNKU ŁĘGU (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	84
FOT. 4.34 SZKOLNE SCHRONISKO MŁODZIEŻOWE W PAWEŁKACH, GM. KOCHANOWICE (FOT. PUKOWIEC-KURDA, 2018)	86
FOT. 4.35 URZĄD GMINY HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	87
FOT. 4.36 CENTRUM HANDLOWE W KONOPISKACH (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	87
FOT. 4.37 CENTRUM USŁUGOWE W GMINIE CIASNA (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	88
FOT. 4.38 PACZKOMAT – USŁUGI KURIERSKIE W BORONOWIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	88
FOT. 4.39 SIEDZIBA FIRMY PRODUKUJĄCEJ PROFILE ALUMINIOWE W HERBACH (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	90
FOT. 4.40 FIRMA PRZETWÓRCZA BRANŻY SPOŻYWCZEJ W HERBACH (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	90
FOT. 4.41 FIRMA BRUK W LISOWIE, GM. HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	91
FOT. 4.42 SILOSY PO BYŁEJ SPÓŁDZIELNI ROLNICZEJ OBECNIE ZRESTRUKTURYZOWANE POD DZIAŁALNOŚĆ PRZETWÓRSTWA SPOŻYWCZEGO FIRMY „NIRO” W BORONOWIE (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	92
FOT. 4.43 ZAKŁAD PRODUKCYJNY PLASTIMEX W CIESZOWEJ, GM. KOSZĘCIN, INWESTYCJA TYPU GREENFIELD (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	93
FOT. 4.44 MOST NA LISWARCIE BORONÓW (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	118
FOT. 4.45 HERBY – UKŁAD SIECI KOLEJOWEJ (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	118
FOT. 4.46 WĘZEL KOLEJOWY HERBY (FOT. E. ZUZAŃSKA-ŻYŚKO, 2018)	119